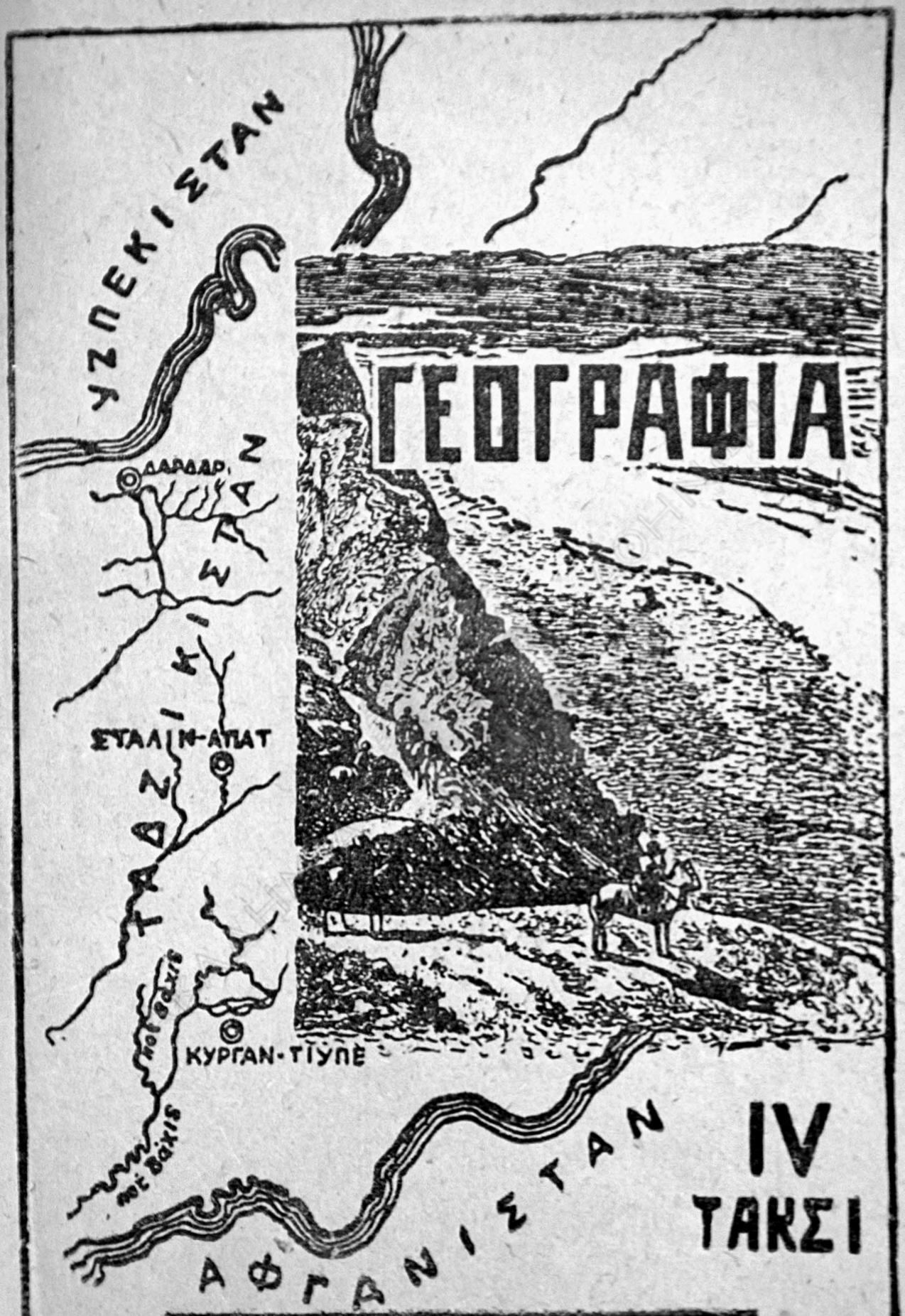

ΡΟΜΕΙΚΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ"
ΡΟΣΤΟΒ-ΔΟΝ 1932

Ε. ΖΑΙΜΟΒΣΚΑΓΙΑ
Μ. ΑΝΑΣΣΚΙΝΑ
Σ. ΚΑΛΙΝΙΚ
Ν. ΛΕΠΕΤΕΒ
Μ. ΜΑΛΑΕΦ
Σ. ΣΜΟΛΙΑΝΙΚΟΒΑ
Π. ΤΕΡΕΧΟΒ

Ι ΕΝΟΣΙ-ΜΑΣ ΚΕ Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΚΟΖΜΟΣ

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΙ ΓΕΟΓΡΑΦΙΑ

4ος ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
1933 | 4196α

Μετάφραση:
Θ. ΓΡΙΓΟΡΙΑΔΙ
κε Τ. ΕΦΡΕΜΑΝΤΙ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ" ΡΟΣΤΟΒ ΝΤΟΝ 1932

М. АНАШКИНА
Е. ЗАЙМОВСКАЯ
С. КАЛИНИК
Н. ЛЕБЕДЕВ
М. МАЛАЕВ
С. СМОЛЬЯНИНОВА
П. ТЕРЕХОВ

НАШ СОЮЗ И КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЙ МИР

РАБОЧАЯ КНИГА ПО ГЕОГРАФИИ

4-й ГОД ОБУЧЕНИЯ

Перевод:
Ф. ГРИГОРИАДИ
и Т. ЕФРЕМАНТИ

ИЗДАТЕЛЬСТВО „КОММУНИСТИС" РОСТОВ-ДОН 1932

I. Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΙΣ ΤΥ ΚΟΖΜΥ ΚΕ Ι ΘΕΣΙ ΤΙΣ ΕΣΣΔ ΣΤΙΝ ΙΔΡΟΓΙΟ ΣΦΕΡΑ

1. Ι ΓΕΟΓΡΑΦΙΚΙ ΘΕΣΙ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Απέραντες ίνε ι έχταςες τις Σοβετικις Ενοσις. Στον πολιτικο χάρτι τυ κόζμυ κςεχορίζετε ιδιέτερα το μέγεθος τις Σοβετικις Ενοσις με το κόκινο χρόμα-τις ανάμεςα ςτάλα κράτι. Ι ἐχταςι τις Σοβετικις Ενοσις αποτελι το $^1/_6$ όλις τις κατικιμένις κςιρας τις ιδρόγιο ςφέρας.

Ι ΕΣΣΔ πιάνι το Ανατολικο μέρος τις Εβρόπις, τι Βόρια Αςία (Σιβιρία), τι Μεςέα Αςία ανατολικα απτιν Καςπία θάλαςα (Τυρκεςταν) κε τον ι:θμο ανάμεςα ςτι Μάβρι κε Καςπία θάλαςα (Κάφκαςος).

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Δίκςτε τιν ΕΣΣΔ ςτον πολιτικο χάρτι τυ κόζμυ.
2. Τραβίκςτε με κόκινο μολίβι τα ςίνορα τις ΕΣΣΔ ςτον ιπςομετρικο χάρτι.-
3. Κιτάκςτε ςτο χάρτι, ςε πιες ἠπιρες βρίςκετε ι ΕΣΣΔ.
4. Βρέςτε ςτο χάρτι τυς πολικυς κε τυς τροπικυς κίκλυς. Θιμιθίτε πιές θερμικες ζόνες χορίζυν.
5. Σε πιες θερμικες ζόνες βρίςκετε ι ΕΣΣΔ;

2. Ι ΚΙΡΙΟΤΕΡΕΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΧΟΡΕΣ

Γιμνάζματα.

1. Στον πολιτικο χάρτι τυ κόζμυ δίκςτε τα ακόλυθα κράτι: τις Ενομένες Πολιτίες τις Βορ. Αμερικις, τιν Ανκλία, τι Γαλία, τι Γερμανία κε τιν Ιταλία. Σινκρίνετε ςτο χάρτι το μέγεθος αφτον τον κρατον με τιν ΕΣΣΔ.
2. Πάρτε τετράδιο χαρακομένο ςε τετραγονάκια κε κάντε διαγράματα για το μέγεθος το διαφόρον κρατον. Για το κάθε κράτος ζογραφίςτε κολόνα πυ ςτο μέγεθος νάνε αντίςτιχι με τον πίνακα πυ ςιμιόνομε παρακάτω.

Ι έχταςι τον κρατον ςε εκατομίρια τετραγονικα χιλιόμετρα:

Ε. Σ. Σ. Δ.	21,0
Εν. Πολ. τις Β. Αμερικις	7,8
Ανκλια	0,2
Γαλία	0,5
Γερμανία	0,5
Ιταλία	0,3

3. ΤΑ ΣΙΝΟΡΑ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Γιμνάζματα

1. Κιτάτε ςτο χάρτι τα ςίνορα τις ΕΣΣΔ. Παρατιρίςτε πάνο ςε πιες θάλαςες πάνε τα ςίνορα τις Ενοσις, με πιά κράτι ςινορέβι ςτιν κςιρα ι ΕΣΣΔ.
2. Στον ιπςομετρικο χάρτι γράπςε τις ονομαςίες όλον τον παράμεθόριον κρατον κε θαλαςον: Βορ. πολικι θάλαςα, θάλαςα Μπαρέντςοβ, Κάρςκι, Αςπρι, Μπερίνγοβ, Οχότςκι, Γιαπονικι, Μάβρι, Αζοφικι, Βαλτικι.
3. Δίκςτε ςτο χάρτι κε γράπςτε το γεογραφικο ςκίμα, πυ κάνατε, τις ονομα-

ςίες το λιμένον στα παραθαλάςια σίνορα τις ΕΣΣΔ: Λενινγρατ στο Φινικο-κόλπο (Βαλτικι θάλαςα), Μυρμανςκ στι θάλαςα Μπαρέντςοβ, Αρχάνκελς στιν Αςπρι θάλαςα, Οντέςα, Νοβοροςιςκ, Βατυμ στι Μάβρι θάλαςα, Ροςτοβ στιν Αζοφικι, Βλατιβοςτοκ στι Γιαπονέζικι θάλαςα.

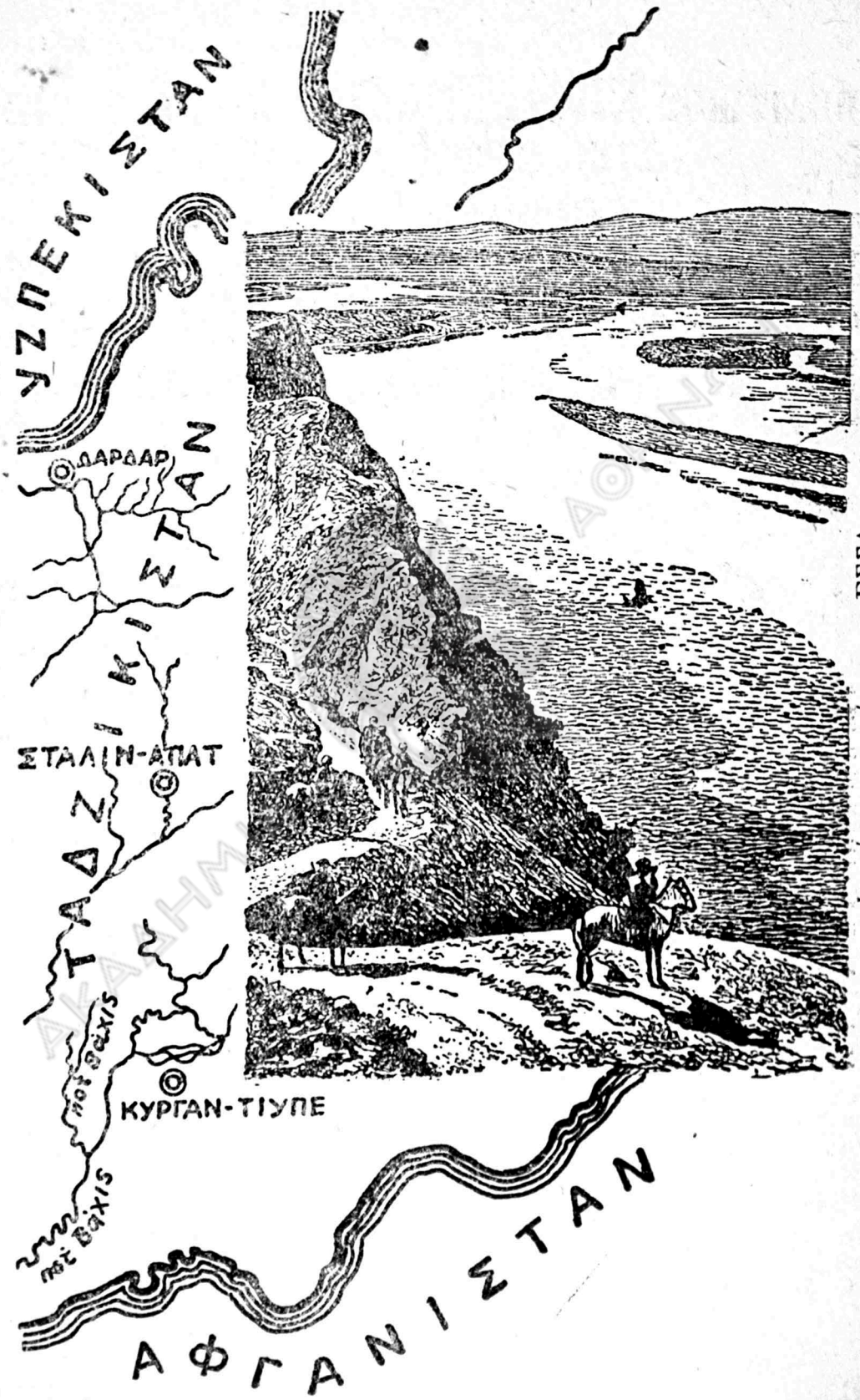

Ι φύρφιι το ςινόρου τις ΕΣΣΔ

Ι ΕΣΣΔ ςινορέβι με τις καπιταλιςτικες χόρες. Ι μπυρζυαζία όλον τον καπιταλιςτικον χορον με μίςος έχι γιριζμένα τα μάτια-τις προς τι Σοβετικι Ενοςι κε ετιμάζετε να πνίκςι τιν εργατο-χορικι χόρα. Ιςτερα απτιν Οχτοβριανι επανάςταςι ι καπιταλιςτικες χόρες έκαναν απόπιρες να αρπάκςυν τι ςοβετικι γι. Ι Ανκλία άρπακςε το Αρχάνκελς κε το Μυρμανςκ κε απο κι έκανε επίθεςι στο νότο. Ι Γαλία κατέλαβε τιν

Οντέςα κε τιν Κριμέα, ι Γιαπονία άρπακςε τι ςοβετικι Μακρινι Ανατολι: τιν Καμτζάτκα κε τι Σαχαλίνι, κε το Βλατιβοςτοκ. Στα 1918 ι Ρυμανία άρπακςε με ςτρατιοτικι δίναμι τι Βεςαραβία κε τι βαςτα ακόμα ος τα ςίμερα. Γίνονταν πόλεμος κε με τιν Πολονία ςτο διτικο ςίνορο. Ι ςταθερότιτα τυ Κόκινυ ςτρατυ κε ο αφοςιομένος αγόνας τον παρτιζάνικον εργατικον κε αγροτικον ταγμάτον ανάνκαςαν τότε τυς εχτρύς-μας να φίγυν απτι ςοβετικι γι.

Σίμερα κςανα ι Σοβετικι Ενοςι βρίςκετε μπροςτα ςε απιλι ςτρατιοτικις επίθεςις απο μέρος τον καπιταλιςτικον χορον. Ενάντια ςτι Σοβετικι Ενοςι κατεφθίνετε ι ςτρατιοτικι ςιμαχία τις Ρυμανίας κε τις Πολονίας· με τιν ενεργι βοίθια τις Γαλίας οπλίζοντε αφτα τα διο κράτι κε ετιμάζοντε για επίθεςι ενάντια ςτι Σοβετικι Ενοςι. Τα βαλτικα κράτι — Λάτβια, Εςτονία κε Φιλανδία — επίςις ετιμάζοντε να μας επιτεθυν κάτο απτιν επιροι τις Ανκλίας.

Στι Μακρινι Ανατολι ι Γιαπονία απιλι με πόλεμο τι Σοβετικι Ενοςι. Ι Γιαπονία αφυ άρπακςε τιν κινέζικι Μαντζυρία προχορι προς τα ςίνορα τις Ενοςις.

Μα ςτα 15 χρόνια τις ιπόςταςις τις Σοβετικις Ενοςις μεγάλοςε ι ςτρατιοτικι δίναμι τυ εργατο-αγροτικυ Κόκινυ ςτρατυ: ι εργατικες μάζες τον καπιταλιςτικον χορον λογαριάζυν τι Σοβετικι Ενοςι προλετάρικι πατρίδα-τυς κε ίνε έτιμες να αγονιςτυν ενάντια ςτις απόπιρες επίθεςις εναντίον-τις.

Στο Νότιο ςίνορο τις Σοβετικις Ενοςις κίντε κάμποςες φιλικες με μας χόρες: ι Τυρκία, ι Περςία, το Αφγανιςταν κε ι Μονκολία. Τον κερο πυ ι μπυρζζυαζία τον καπιταλιςτικον χορον φροντίζι να τις αρπάκςι κε να τις εκμεταλέβετε ςαν απικίες, μονάχα ι Σοβετικι Ενοςι βαςτα απέναντί-τυς φιλικι πολιτικι.

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Πιά ςίνορα τις Σοβετικις Ενοςις παρυςιάζυν το μεγαλίτερο πολεμικο κίντινος;
2. Στιν εφιμερίδα „Πιονέρςκαγια Πράβτα" παρακολυθίςτε τις πολεμικες προετιμαςίες ενάντια ςτιν ΕΣΣΔ ςτις χόρες πυ ςινορέβυν μαζί-μας κε ςτις άλες καπιταλιςτικες χόρες.
3. Πιά παραμεθόρια κράτι βρίςκοντε ςε φιλικες ςκέςες με τιν ΕΣΣΔ;

ΙΙ. Ο ΔΙΙΚΙΤΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΕ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΑΡΤΙΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

1. Ι ΛΑΙ ΠΥ ΚΑΤΙΚΥΝ ΣΤΙΝ ΕΣΣΔ

Ι απέραντι έχταςι τις ΕΣΣΔ έχι πλιθιζμο 163 εκατομ. ανθρόπυς. Ο πλιθιζμος αφτος δεν ίνε ομιόγενος ςκετικα με τιν εθνικι ςίνθεςι. Στιν απέραντι έχταςι τις ΕΣΣΔ ζυν 150 διαφοροτικες εθνικότιτες. Στον εθνογραφικο χάρτι φένετε, ότι ςτο Εβροπαικο μέρος τις Ενοςις κε ςτο Νότιο μέρος τις Σιβιρίας ι ρόςι κατέχυν τι μεγαλίτερι έχταςι. Μα ς'αφτο το μέρος ανάμεςα ςτυς ρόςυς ζυν επίςις υκρανι, μπελορόςι, τατάρι, παςςκίρι κ. α.

Ι Βόρια Σιβιρία ίνε κατικιμένι κιρίος απο γιακύτυς, τυνγύςυς κε οςτιάκυς. Ι Μεςέα Αςία — απο υζπέκυς, τυρκμένυς κε ταδζίκυς. Πάρα πολι πικιλόμορφος ίνε ο πλιθιζμος τυ Καφκάςυ: ςτο Βόριο μέρος ζυν τζερκέςι, οςετίνι, τζετζένι, λεζγίνι κ. α. ςτον Αντικάφκαςο — γρυζίνι, αρμένιδες κε τιύρκι. Στιν τςαρικι εποχι ι ρόςι ίςαν ι κιρίαρχι εθνικότιτα· τα άλα έθνι — ι εθνικες μιονότιτες — δεν ίχαν τα ίδια με τυς ρόςυς δικεόματα. Ι τςαρικι κιβέρνιςι καταπίεζε τις όχι ροςικες εθνικότιτες, ι πομέςςικι κε ι μπυρζζυαζία τυς εκμεταλέβονταν άγρια. Ι ρόςι τζινόβνικι διικύςαν όλα τάλα έθνι. Εμάθεναν ςε ροςικα ςκολια τα πεδια τον άλον εθνικοτίτον, αν κε για πολα πεδια ι ροςικι γλόςα ίταν κςένι, κε τυς ίταν τόςο δίςκολο να ςπυδάςυν ροςικα, όπος θα ίταν δίςκολα για τα ροςικα πεδια να ςπυδάςυν ςε κςένι γλόςα· μονάχα τα ςκολια πυ βρίςκονταν κάτο απτιν οδιγία τυ κλίρυ διαφίλαγαν τον εθνικο χαραχτίρα.

Ι Συβετικι εκσυσία σταμάτισε τιν πολιτικι τις εθνικις καταπίεσις: ολι ι λαι γένικαν ελέφτερι κε με ίσα δικεόματα· όλι αφτι προερετικα ενόθικαν στιν αδελφικι Ενοσι το σοβετικον σοσιαλιστικον δημοκρατιον.

Στο παλιο σκολιο τον ορινον λαον τυ Καφκάσυ

„Απόκεντρο αυλ, χομένο μέσα σε κσερυς βράχυς. Ικοσι-τριάντα φτοχικα σπιτάκια (σάκλι). Ανάμεσα σ' αφτα τα σπίτια ίνε ένα πιο στενόχορο με μικρύτζικο παραθιράκι. Ίνε ο μεντρεσες, ιερατικο σκολιο. Καμια δεκαπενταρια πεδια (αγόρια) κάθιντε σταβρομένα τα πόδια πάνο στα γιμνα σανίδια. Κινύντε μπρος-πίσο κε με μισόκλιστα μάτια αποστιθίζυν τις άγνοστες γιαφτα αραβικες λέκσες τυ „άγιυ" Κορανιυ.[1])

Επι διο-τρις κε παραπάνο όρες επαναλέβυν φοναχτα τις άγνοστες λέκσες κε φράσες. Βραχνιάζυν ι φονες τον πιο αδίνατον πεδιον κε σκεδον δεν ακύοντε . . .

Μα τότε μπένι στι μέσι ο δάσκαλος — κσερος κε κακος γέρος. Ι διαπεραστικι φονί-τυ σκεπάζι το τερέτιζμα τον πεδικον φονον· τα πεδια τρομάζυν, καταβάλυν τις τελεφτέες-τυς δίναμες, για να απανκέλυν φοναχτα τις κσένες λέκσες κε να απομακρίνυν τα χτιπίματα τις βέργας. Μα το ραβδι κάνι πια γίρο πάνο στι πεδικες ράχες.

Ι μικρύτζικι φιγύρα τυ Αχμετ κυνιέτε μπρος-πίσο, ολοένα κε πιο πολι κυράζετε το μικρο σοματάκι-τυ κε βραχνιάζι ι φονύλα-τυ.

Μα ο δάσκαλος αγριπνα. Προ πολυ τον παρακολυθι όπος τάγριο γεράκι παρακολυθι το θίμα-τυ.

Μια! κε ι λεπτι βέργα ανίγι αβλάκια στι ραχύλα τυ πεδιυ.

— Τεμπέλι! — κσεφονιζι ο δάσκαλος στον καταφοβιζμένο Αχμετ —. Πός διαβάζις; Κσέχασες, πός σέμαθα; Μίπος μπορι να σ'ακύσι ο αλαχ, όταν πσιθιρίζις έτσι σιγανα κάτο απτι μίτι-συ; Διάβαζε με μεγαλίτερο ζίλο κε προθιμία. Οχι έτσι, όχι έτσι, εσσόγλυ εσσεκ .[2])

Κε νέες ραβδιες κατεβένυν στι ράχι τυ φτοχυ Αχμέτ.

Ο Αχμετ βάζι τα δινατά-τυ, για να πνίκσι μέσα-τυ τυς στεναγμυς τυ ανιπόφορυ πόνυ, κι αρχίζι πιο φοναχτα να κσεφονίζι τις „άγιες" λέκσες:

— Λα-ιλ-αλαχ!.. Λα-ιλ-αχ-α-α.

Στυ νέο σοβετικο σκολιο στον Κάφκασο

. . . Σε λίγο ίρθε ο Χαμιτ, κι όλι-μας πίγαμε μαζί-τυ στο σκολιο. Ι καθαριότιτα κε ι τάκσι τυ σκολιυ μας κάνανε ν' απορίσυμε. Στυς τίχυς κρέμονταν πεδικες ζογραφιες, πορτρέτα τον αρχιγον. Πάνο απτο τραπέζι κρέμονταν μεγάλι λάμπα πετρέλευ. Ι τίχι ίσαν κσίλινι, το πάτομα δεν ίταν μπογιατιζμένο. Ιταν ιδιοτικο σπίτι, πυ το προσάρμοσαν για σκολιο. Πολις κερος δεν ίνε πυ άνικσε το σκολιο κι ακόμα δεν πίραν όλα τα χριαζύμενα ενχιρίδια.

Ο Χαμιτ Ετέζοφ μας μιλύσε για τι σκολικι δυλιά-τυ. Ανάμεσα στα λίγα διδαχτικα ενχιρίδιά-τυ μας έδικσε κε γλόμπο, πυ τον ετίμασε ο ίδιος.

— Τί να γίνι; κάπος πρέπι να τα βολέπσις . . .

— Μα πός τα κατάφερες; — ενδιαφερθίκαμε όλι-μας κε πσάχναμε το γλόμπο απ' όλες τις μεριες.

— Ο γλόμπος ίνε απο ίφαζμα· το γιόμισα με πριονίδια ίστερα τον μπογιάτισα Τόρα για τα πεδια ίνε εφκολονόιτο, πός γίνετε ι μέρα κε ι νίχτα.

Ο Ετέζοφ σίκοσε το γλόμπο, το γίρισε προς το παράθιρο, έφερε πάνο τις γρίλες (ставни) κι αμέσος ι μάβρι σκια λες κ'έκοπσε απτι μέσι το γλόμπο.

Πόσο χαραχτιριστικο ίνε αφτο το μιδαμινο σάμπος γεγονότο! Ακόμα κε τα πριονίδια δεν τα βρίκε εδο επιτόπυ μα τάφερε απτο πριονιστικο εργοστάσιο πυ βρίσκετε στυς πρόποδες το Ελπρυς. Απόσταση 70 χιλιομ. περίπυ. Ετσι αγονίζοντε ι σοβετικι δάσκαλι ενάντια στις δισκολίες.

---

1) Το Κοράνι ίνε το άγιο βιβλίο τις μυσυλμανικις θρισκίας, γραμένο στιν αραβικι γλόσα.

2) Γάιδαρε κε γαιδάρο γιε.

Στις κλιςύρες τυ Καφκάςυ ι αφοςιομένι αφτι ίροες εχτελυν τι διςκολότατι δυλιά-τυς, σπέρνυν γερυς, βλαςτικυς κομυνιςτικυς σπόρυς.

Οχι μακρια ίδαμε το νεοφιαζμένο μεγάλο πέτρινο σκολιο. Μπίκαμε μέςα. Εβρίχορι ι διάδρομι· κε πιο εβρίχορες ι παράδοςες κςανίχτικαν μπροςτά-μας κε εβοδιάζανε με τι νέα άγνοςτι γιαφτο το περιβάλον κυλτύρα. Γιαφτο, μόλις καταπιάςτικε ο πλιθιζμος να φιάςι το σκολιο, δε μπορύςε πια να αποςπαςτι απ' αφτι τι δυλια. Ι μεγαλιόδικι αφτι δυλια προςέλκιζε όλυς τυς ςιμέτοχυς τυ μεγάλυ χτιςίματος.

— Εδο θα μάθυν όχι μονάχα τα πεδια, μα κε ι ιλικιομένι, — ενθυςιάζονταν ο Χαμιτ Ετέζοφ, κε τα μάτια-τυ ςτράφτανε. — Τόρα θα δυλέπςυμε ςε διο βάρδιες. Εδο θάνε κινιματογράφος, θέατρο, κλυπ. Εδο θα γίνι καθεφτυ δυλια·

Γιμναζματα κε ερότιςες

1. Πιά ίνε ι διαφορα τις θέςις τον εθνικον μιονοτίτον ςτιν τςαρικι Ροςία κε ςτι Σοβετικι ένοςι;

2. Πιά διαφορα ςιμιόςατε ςτα διο διιγίματα πυ διαβάςατε ανάμεςα ςτο παλιο κε ςτο νέο εθνικο σκολιο;

3. Διαβάςτε ςτιν εφιμερίδα „Πιονέρςκαγια Πράβτα" κε ς ο περιοδικο „Πιονερ" περιγραφες για τα εθνικα ςοβετικα σκολια.

4. Αρχίςτε αλιλογραφία με τυς μαθιτες κάπιυ ςοβετικυ εθνικυ σκολιυ· απτιν αλιλογραφία αφτι εκςακριβόςτε πός πάι ι δυλια ςτο σκολιο, πός δυλέβι ι αφτοδιίκιςι το μαθιτον κε ι πιονέρικι οργάνοςι.

2. Ι ΕΝΟΤΙΚΕΣ ΔΙΜΟΚΡΑΤΙΕΣ

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Δίκςτε ςτον πολιτικο χάρτι τις ΕΣΣΔ τις εφτα ενοτικες διμοκρατίες: τιν Μπελοροςικι ςοβετικι ςοςιαλιςτικι διμοκρατία, τιν Υκρανικι ΣΣΔ, τι φετερατιβικι ΣΣΔ τυ Αντικάφκαςυ, τιν Τυρκμενικι ΣΣΔ, τιν Υζπέκικι ΣΣΔ, τιν Ταδζικικι ΣΣΔ, κε τι Ροςικι φετερατιβικι ΣΣΔ.

2. Μπογιατίςτε με μολίβια διαφορετικον χρομάτον τις ενοτικες διμοκρατίες ςτο γεογραφικο ςκίμα τις ΕΣΣΔ.

3. Δίκςτε ςτον πολιτικο χάρτι κε ςιμιόςτε ςτο γεογραφικο ςκίμα τιν προτέβυςα τις καθεμιας ενοτικις διμοκρατίας.

4. Δίκςτε ςτο χάρτι κε μπογιατίςτε ςτο γεογραφικο ςκίμα τις διμοκρατίες, πυ αποτελυν τι φετεράτςια τυ Αντικαφκάςυ: τι Γρυζίνικι (τιν πόλι Τιφλίδα), τιν Αρμένικι (τιν πόλι Εριβαν), τιν Αζερμπαιτζανικι (τιν πόλι Μπακυ).

3. Ι ΑΦΤΟΝΟΜΕΣ ΔΙΜΟΚΡΑΤΙΕΣ ΚΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ι εθνικότιτες τις Σοβετικις Ενοςι: πυ ίνε πιο πολι ανεπτιγμένες ικονομικα κε μορφοτικα, εςκιμάτιςαν ενοτικες διμοκρατίες, ι άλες έχυν εθνικι αφτοδίκιςι με μορφι *αφτόνομον διμοκρατίον* κε *αφτόνομον περιοχον.*

Στι αφτόνομι διμοκρατία ςυνκαλίτε το δικό-τυς ςινέδριο το ςοβετιον, οργανόνετε δικό-τυς ςοβετ το λαικον κομιςάρον. Κ' έτςι ι κάθε εθνικότιτα φιάνι τιν κυλτύρα κε το νικοκιριό-τις, ςινδένοντας-τα με τα γενικα προβλίματα τυ ικονομικυ κε μορφοτικυ χτιςίματος όλις τις Ενοςις.

Ι εθνικότιτες, πυ ίνε λιγότερο αναπτιγμένες ικονομικα κε μορφοτικα, έχυν μικρότερο βαθμο εθνικις αφτονομίας με μορφι εθνικον περιοχον. Σ' αφτες τις περιοχες δεν υπάρχυν ςοβέτια λαικον κομιςάρον, μα τα περιοχικα ςοβέτια κςεγορίζυν εχτελεςτικα κομιτέτια

πυ διικυν τιν περιοχι. Με τα γρίγορα τέμπα τις ανάπτιχςις τις Σοβετικις Ενοςις πολες εθνικότιτες, πυ στιν αρχι αποτελύσαν αφτόνομες περιοχες, τόρα ίνε πια αφτόνομες διμοχρατίες κ' έτσι απο περιοχες γένικαν διμοχρατίες: Ι Καρέλικι, ι Κιργίζικι, ι Καρακαλπακικι κ.ά.

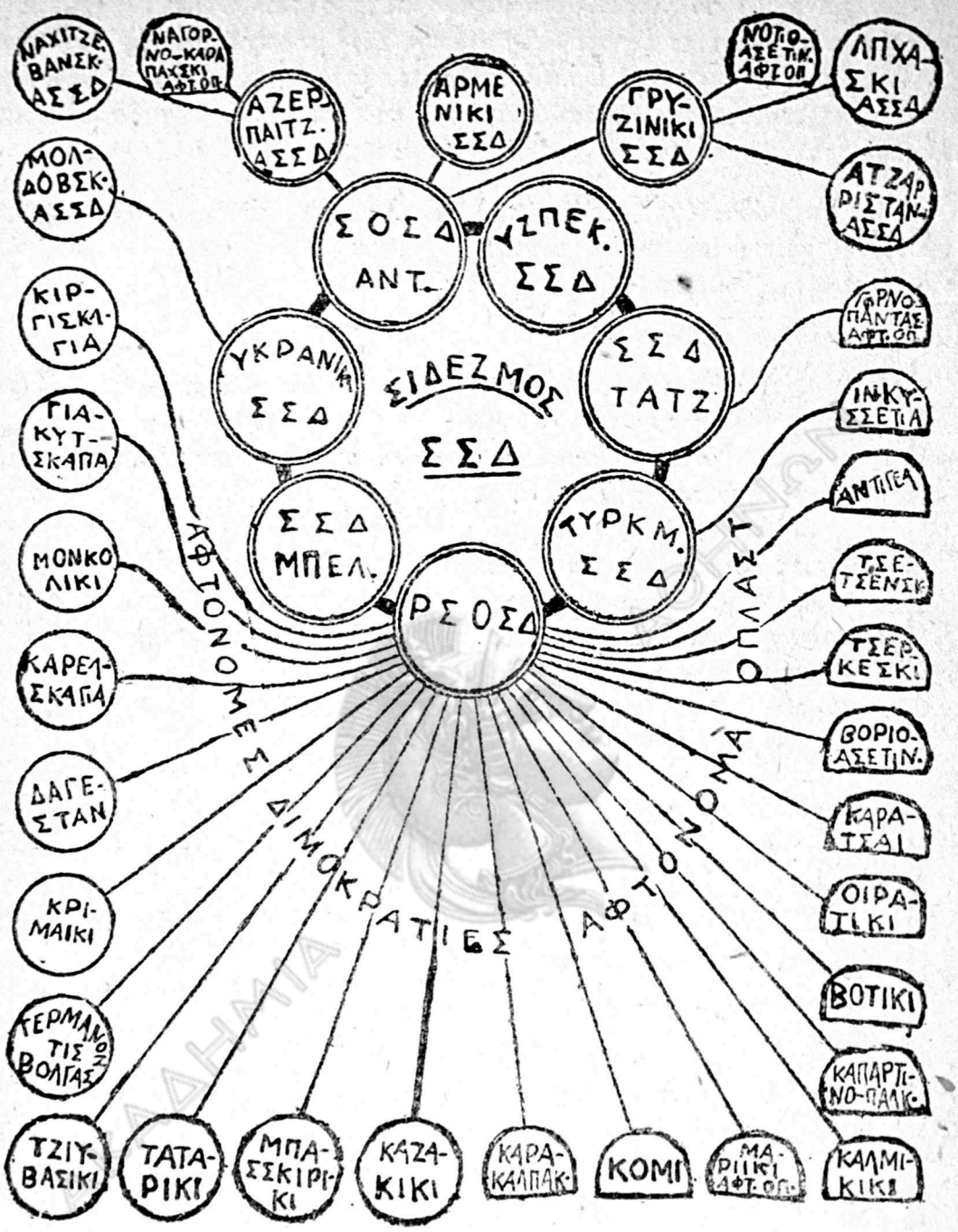

Γιμνάζματα

1. Κιτάκςτε το ςκεδιογράφιμα τις πολιτικις σίνθεςις τις ΕΣΣΔ, δίκςτε στον πολιτικο χάρτι όλες τις αφτόνομες περιοχες κε τις αφτόνομες διμοχρατίες.

2. Σιμιόςτε στο γεωγραφικο σκίμα-σας με κόκινο μολίβι τα σίνορα τον αφτόνομον διμοχρατιον κε γράπστε τιν ονομασία τις καθεμιας.

4. Ι ΔΙΙΚΙΤΙΚΙ ΔΙΕΡΕΣΙ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Εκςον τι διέρεσι σε εθνικες διμοχρατίες κε περιοχες, όλι ι έχτασι τις ΕΣΣΔ διερίτε για διίκισι σε διικιτικες περιοχες κε κραι. Σε κάθε περιοχι ίτε κραι στι μεγάλι πόλι — στο κεντρο τις περιοχις ίτε τυ κραι βρίσκετε το εχτελεστικο κομιτέτο τις περιοχις ίτε τυ κράι. Εκι μαζέβετε το σινέδριο το σοβετιον τις περιοχις· εκι ίνε σινκεντρομένι όλι ι διίκισι τις περιοχις ίτε τυ κραι, ι ικονομικι κε μορφοτικο-πολιτικι καθοδίγισι. Ι περιοχι διερίτε σε ραγιόνια, κε στο καθένα ραγιόνι βρίσκετε εχτελεστικο κομιτέτο τυ ραγονιυ.

Λογοχάρι γίρο στα Ύράλια βυνα ίνε κσεχοριζμένι ι μεγάλι περιοχι τυ Ύραλ. Ι πόλι Σβερτλοβσκ ίνε το κέντρο τις περιοχις. Στο κάτο ρέβμα τυ Βόλγα, κοντα στιν Κασπία θάλασα βρίσκετε το κράι τυ Κάτο Βόλγα. Σ' αφτο το κράι μπένυν: ι αφτόνομι δημοκρατία το γερμανον τις Ποβόλζιας κε ι Καλμικικι αφτόνομι περιοχι. Κέντρο τυ κραι ίνε ι πόλι Σαράτοβο. Σ' αφτο το ίδιο κράι, στον όχτο τυ Βόλγα βρίσκετε ι μεγάλι βιομιχανικι πόλι — το Σταλινγρατ.

Γιμναζμα

Δίκστε στυς χάρτες το κράι-σας (περιοχι), τιν περιοχι τις Μόσχας, τυ Λενινγρατ.

III. Ι ΦΙΣΙ ΤΙΣ Ε.Σ.Σ.Δ.

Ι ΕΣΣΔ πιάνι τεράστια έχτασι 21 εκατομ. τετραγονικα χιλιόμετρα. Εχτίνετε σε μεγάλι απόσταση απτο βορα στο νότο κε απτιν ανατολι στι δίσι. Σ'αφτι τιν απέραντι έχτασι παρατιρύντε μεγάλες φισικες διαφορες στα διαφορετικα μέρι τις ΕΣΣΔ.

1. Ι ΕΠΙΦΑΝΙΑ ΤΙΣ ΕΣΣΔ.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Θιμιθίτε τί ονομάζετε χαμιλοσια, ίψομα, βυνο. Με τι μπογιες δίχνυν αφτες τις μορφες τις επιφάνιας στο φισικο χάρτι;

2. Κιτάκστε το φισικο χάρτι τις ΕΣΣΔ, βρέστε τις χαμιλοσιες τα ιψόματα, τα βυνα.

Ι χαμιλοσιες τις ΕΣΣΔ. Στο φισικο χάρτι τις ΕΣΣΔ φένοντε πολα μέρι, χρωματιζμένα με πράσινο χρόμα· παναπι στιν ΕΣΣΔ μεγάλι έχτασι πιάνυν ι χαμιλοσιες. Το μεγαλίτερο μέρος τυ Εβροπαικυ μέρυς τις Ενοσις κατέχι ι Ροσικι χαμιλοσια· ι *Διτικο-σιβιριακι χαμιλοσια* κατέχι το μεγαλίτερο μέρος τις Σιβιρίας απτα Ύράλια βυνα ος τον ποταμο Ενισέο. ι *Τυρανικι χαμιλοσια* κατέχι το μεγαλίτερο μέρος τις Σοβετικις Μεσέας Ασίας. Αφτι ι χαμιλοσια ίνε τόσο χαμιλι, πυ κοντα στιν Κασπία θάλασα κίτε κάμποσο χαμιλότερα απτο επιπεδο τυ οκεανυ (το επίπεδο τις Κασπίας θάλασας ίνε 26 μ. χαμιλότερα απτο επίπεδο τυ οκεανυ).

Ιψόματα. Ανάμεσα στις χαμιλες πεδιάδες τις Ενοσις βρίσκοντε μερικα μέρι πυ πσόνοντε παραπάνο απο 200 μέτρα πσιλότερα απτο επίπεδο τις θάλασας κε λέγυντε ιψόματα. Ενα ίψομα βρίσκετε διτικα απτι Μόσχα. Αφτο εχτίνετε σε μεγάλι απόσταση απτο βορα στο νότο κε ονομάζετε *Μεσεοροσικο ίψομα.* Απ'αφτο το ίψομα πιγάζυν ι μεγαλίτερι ποτάμι τυ Εβροπαικυ μέρυς τις Ενοσις.

Το μεσεοροσικο ίψομα ενόνετε στο νότο με το *Ντονέτσκι ίψομα* πυ κίτε ανάμεσα στον ποταμο Ντονετς κε τιν Αζοφικι θάλασα. Αφτο το ίψομα έχι πολι μεγάλι σιμασία στιν ικονομία τις Ενοσις: εδο βρίσκετε το Ντονπας (ι Ντονέτσκι λεκάνι πετροκάρβυνυ) — ο „πανσιδεζμικος θερμαστις" πυ ίνε το κιριότερο μέρος τις εκσόρικσις πετροκάρβυνυ στιν ΕΣΣΔ.

Ιπάρχι ακόμα ίψομα στο δεκσιο όχτο τυ Βόλγα —το *Πριβόλζσκι ίψομα.* Αφτο το ίψομα εχτίνετε απτο Νίζζνι-Νοβγοροτ ος το Σταλινγρατ. Το ίψομα φτάνι στο πιο μεγάλο ίψος-τυ στα βυνα Ζιγυλεφσκι κοντα στιν πολι Σαμάρα, όπυ ο Βόλγας σκιματίζι μεγάλι καμπι, τιν ονομαζομένι καμπι τις Σαμάρας.

Πολι όμορφα ίνε τα βυνα Ζιγυλι με τυς άσπρυς αζβεστύχυς βράχυς-τυς, πυ ίνε σκεπαζμένι με πικνο δάσος.

Μερικα απτα ιψόματα πυ αναφέραμε τα ονομάζυν σιχνα βυνα, ενο ίνε μονάχα λόφι, κε όχι βυνα. Τα καθεαφτυ βυνα βρίσκοντε μονάχα στο νότιο κραι τυ Εβροπαικυ μέρυς τις Ενοσις.

Βυνα. Στο νότιο μέρος τις Κριμαικις χερσόνισος βρίσκοντε τα ***Κριμαικα βυνα*** Λίγο-λίγο ιπσόνοντε απτο βορα κε σαν απότομος τίχος πέφτυν στο νότο αφίνοντας κατα μίκος τις παραλίας τις Μάβρις θάλασας στενι λορίδα με λίγα χιλιόμετρα πλάτος, πυ ίνε γνοστι με τιν ονομασία „νότιος παραλία τις Κριμέας".

Στα νοτιο-ανατολικα ανάμεσα στι Μάβρι κε τιν Κασπία θάλασα απλόνοντε τα ***Καφκασιανα βυνα.***

Ιψιλα προς τον ουρανο ανιψόνετε με το εόνιο χιόνι-τυ το πιο ψιλο βυνο τυ Καφκάσυ — το Ελπρυς, πυ το ίψος-τυ κσεπερνα τα $5^1/_2$ χιλιομ. Λίγο χαμιλότερο απ' αφτο ίνε το βυνο Καζπεκ.

Απτιν ανατολικι μερια το Εβροπαικο μέρος τις ΕΣΣΔ χορίζετε απτι Σιβιρία με τα ***Υράλια βυνα.*** Τα βυνα αφτα αρχίζυν απτιν παραλία τις Πολικις θάλασας κε απλόνοντε μακρια στο νότο. Το Ύραλ δεν ίνε ψιλο. Ι κορφες τον πιο ψιλον βυνόν-τυ ίνε λίγο ψιλότερες απο $1^1/_2$ χιλιόμετρο. Ακόμα κε στο βορα δεν έχι κορφες πυ ν'άνε εόνια σκεπαζμένες με χιόνι.

Στο μεσέο μέρος-τυς ι κορφες τυ Ύραλ ίνε σκεπαζμένες με δάσι. Τα Ύράλια βυνα μας δίνυν πολα πλύτι: στις πλαγές-τυς βρίσκοντε στρόματα μεταλεβμάτον σίδερυ κε χαλκυ, μαλάματος, πλατίνας κε πολον άλον οφέλιμον οριχτον.

Στο νότιο άκρο τις Διτικο-σιβιριακις χαμιλοσιας, στα σίνορα με τι Μονκολία, ιψόνοντε τα ***Αλτάια βυνα.*** Το ίψος αφτον τον βυνον ίνε αρκετα σιμαντικο, κε πολες κορφές-τυς ίνε σκεπαζμένες με εόνιο χιόνι.

Απ'αφτα πιγάζυν γρίγορι ποταμι, πυ σκιματίζυν θοριβόδικυς καταράχτες. Στις βορινες οροσιρες τυ Αλται βρίσκετε ι λεκάνι πετροκάρβυνυ τυ Κυζνετσκ (Κυζπας) — ι πιο πλύσια λεκάνι πετροκάρβυνυ στιν Ενοσι.

Ι έχτασι ανατολικα απτον Ενισέο ος το Μεγάλο οκεανο — ι Ανατολικι Σιβιρία αποτελίτε απο κάμποσα οροπέδια κε οροσιρες.

Ι τυρανικι χαμιλοσια στις άκρες-τις χορίζετε με βυνα απτα γιτονικα κράτι. Στα νοτιο-ανατολικα στα σίνορα με το Αφγανισταν κε τιν Κίνα βρίσκετε ιψιλι κε λίγο προ σιτι ***ορινι χόρα — το Παμιρ*** (αφτι ι ονομασία σιμένι ***Στέγι τυ κόζμυ***). Στο βόριο ακρο τυ Παμιρ βρίσκετε μια απτις πιο ψιλες κορφες στον κόζμο — ι βυνοκορφι τυ Λενιν (7140 μ.). Στα τελεφτέα χρόνια ι σοβετικες αποστολες βρίκαν στο Παμιρ μια ακόμι πιο ψιλι βυνοκορφι — τιν κορφι Γαρμο, πυ το ίψος-τις φτάνι στα $7^1/_2$ χιλιομ. Αφτι ι κορφι ίνε το πιο ψιλο σιμίο τις ΕΣΣΔ. Βοριότερα απτο Παμιρ ιψόνοντε τα ***Τιαν Σαν*** με τις ψιλες κορφές-τυς τις σκεπαζμένες με εόνιο χιόνι. Ι ανατολικες οροσιρες τυ Τιαν-Σαν προχορυν πιο πέρα απτα σίνορά-μας στιν Κίνα.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Δίκστε στο χάρτι όλες τις χαμιλοσιες πυ αναφέραμε, τα ιψόματα κε τα βυνα.

2. Σιμιόστε με γραμι τις οροσιρες τις ΕΣΣΔ κε γράψτε τις ονομασίες-τυς στο γεογραφικο σκίμα.

3. Πύ βρίσκοντε ι κιριότερες λεκάνες πετροκάρβυνυ στιν ΕΣΣΔ.

2. ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Κιτάκστε στον κλιματικο χάρτι τα σιμβολικα σιμία κε βρέστε πός σιμιόνετε ι διαφορετικι ποσότιτα τον ατμοσφερικον κατακαθιον.

2. Κιτάκστε πος αλάζι ι ποσότιτα τον κατακαθιον στιν έχτασι τις ΕΣΣΔ απτο διτικο σίνορο προς τιν ανατολι ος τιν παραλία τυ Μεγάλυ Οκεανυ. Απο πυ μας έρχοντε τα κατακάθια;

3. Σε πιο μέρος τις ΕΣΣΔ πέφτυν τα πιο πολα κατακάθια;

4. Πέφτυν πολα κατακάθια στο Μεσο-ασιατικο μέρος τις ΕΣΣΔ;

Ι ΕΣΣΔ βρίςκετε ςε διαφορετικε: κλιματικες ζόνες· τα βόρια μέρι-τις βρίςκοντε πίςο απτον πολικο κίκλο, στι βόρια κατεπςιγμένι ζόνι· το μεγαλίτερο μέρος τις Ενοςις βρίςκετε στιν έφκρατο ζόνι, πυ τα πιο νότια μέρι-τ ς έχυν θερμο ιποτροπικο κλίμα.

Το κλίμα τυ Εβροπαικυ μέρυς τις Ενοςις. Πάνο στον κλιματικο χάρτι τις Ενοςίς-μας φένετε, πος στα διάφορα μέρι πέφτι διαφορετικι ποςότιτα κατακαθιον. Τα πιο πολα κατακάθια πέφτυν στο διτικο μέρος τις Εβροπαικις Ροςίας. Ανατολικα, προς τα Υράλια βυνα, λιγοςτέβυν τα ατμοςφερικα κατακάθια.

Ι κιριότερι πιγι ιγρασίας για τιν Ενοςί-μας ίνε ο Ατλαντικος οκεανος, πυ βρίςκετε διτικα απτιν Ενοςι. Γιαφτο όςο πιο μακρια πας απτον Ατλαντικο οκεανο, τόςο πιο κςιρότερο ίνε το κλίμα.

Στο Εβροπαικο μέρος τις Ενοςι: διακρίνετε ιδιέτερα με τιν κςιραςία-τυ το κράι τυ Κάτυ Βόλγα, όπυ λίγο ιςχορυν ι διτικι άνεμι, πυ πνέυν απτον Ατλαντικο οκεανο· εδο ςιχνότερα πνέυν ανατολικι άνεμι, πυ δε φέρνυν βέβεα ιγρασία, επιδι πνέυν απτιν ιπιροτικι Αςία. Αφτυς τυς ανέμυς εδο τυς ον μάζυν κςιρυς. Χάρις ςάφτυς τυς ανέμυς ςε κάπια χρόνια γίνετε κςιραςία στιν Ποβόλζιε, κε στα προιγύμενα χρόνια απτιν κςιραςία χάνονταν όλι ι ςεδια, κε ι φτοχι—αγρότες ιπόφερναν όλες τις φρικες τις πίνας. Ι ςοβετικι εκςυςία πέρνι μέτρα να αρδεφτι το κςιρο Ποβόλζιε, για να καταςτραφι ι επιροτον κςιρον ανέμον, κε να εκςαςφαλιςτι ι ςοδια κε στα κςιρα χρόνια. Κοντα στο Καμίςςιν θα φραχτι ο Βόλγας με ιπςιλο νερόφραγμα, κε με τιν πίεςι τυ νερυ, πυ διμιυργι το νερόφραγμα, θα δυλέπςι δινατος ιλεχτικος ςταθμος. Με τι βοίθια τις ιλεχτρικις ενέργιας θα ανεβι με αντλίες το νερο στα κςιρα χοράφια. Εκι θα νικιθι ι καταςτρεφτικι δίναμι τον κςιρον ανέμον.

Ι νότια παραλία τις Κριμέας διακρίνετε χτιπιτα απτο επίλιπο μέρος τις Εβροπαικις ΕΣΣΔ, ςκετικα με το κλίμα-τις. Ι παραλία τις Κριμέας ιπάγετε στις ιποτροπικες περιοχες.

Το κλίμα τον ιποτροπικον περιοχον τις Ε Σ Σ Δ. Σε μας ιποτροπικες περιοχες ίνε ι νότια παραλία τις Κριμέας κε ο Αντικάφκαςος. Αφτα τα μέρι ίνε ιπεραςπιζμενα απτον κρίο τυ βορα με βυνα. Εδο ςπάνια έχι παγονιες. Ιδιέτερα διακρίνετε ο Αντικάφκαςος με το θερμό-τυ κλίμα. Τον κερο πυ ςε μας ίνε ι δεκεβριανες παγονιες, εδο ίνε θερμες ιλιόλυςτες μέρες, ανθίζυν ι μενεκςέδες κε τα τριαντάφιλα, οριμάζυν τα πορτοκάλια κε τα μανταρίνα.

Στιν Κριμέα κε στον Αντικάφκαςο τα κατακάθια πέφτυν κιρίος το χιμόνα. Ιδιέτερα πολα κατακάθια πέφτυν στιν παραλία τις Μάβρις θάλασας· εδο πέφτυν τα πιο πολα κατακάθια ς'όλι τιν Ενοςι.

Κι αφτο γίνετε, επιδι ι ιγρασία πυ φέρνυν ι διτικι άνεμι ςινκρατίτε απτα Καφκαςιανα βυνα.

Στι νότιο παραλία τις Κριμέας κε στιν παραλία τις Μάβρις θάλασας στον Αντικάφκαςο βρίςκοντε ένα ςορο κλιματικες εκςοχες.

Το κλίμα τις Σιβιρίας. Ι απέραντι Σιβιρία βρίςκετε μακρια απτον Ατλαντικο οκεανο. Ο Μεγάλος οκεανος, πυ βρίςκετε στιν ανατολι δεν μπορι να επιδράςι στο κλίμα τις Σιβιρίας· τονε χορίζυν απτι Σιβιρία ι οροςιρες πυ απλόνοντε κατα μίκος τις παραλίας.

Μονάχα απτιν κρία, ςκεπαζμένι με πάγυς, Βόριο πολικι θάλαςα ιςχορυν ελέφτερα ι άνεμι στι Σιβιρία ος το νότιο ςίνορο-τις. Γιαφτο το κλίμα τις Σιβιρίας ίνε πολι τραχι. Πιός δεν άκυςε για τις ςιβιριακες παγονιες, οπόταν ο ιδράργιρος παγόνι στο θερμόμετρο, οπόταν το ςίδερο γίνετε εφθραφςτο, οπόταν το χλορο κςίλο ςκλιρένι κε γίνετε ςα ςίδερο, οπόταν ο αχνος πυ βγένι με τιν αναπνοι απτο στόμα, μετατρέπιτε ςε βελονάκια απο πάγο; Το πιο κρίο μέρος στι Σιβιρία ίνε ι πόλι Βερχογιανςκ ανατολικα απτο κάτο ρέβμα τυ ποταμυ Λένα. Εδο ι παγονιες ανεβένυν ος 69°. Αφτες ι παγονιες ςινοδέβοντε με πλέρια έλιπςι ανέμον κε γιαφτο ο άνθροπος μπορι να ιποφέρι τέτιο δριμι κρίο. Ιςτερα απτο δριμι ςιβιριακο χιμόνα αρχίζι το ςκετικο θερμο καλοκέρι. Λογοχάρι στο Βερχο-

χιανχ, όπυ κάνι το μεγαλίτερο χρίο παρα στα άλα μέρι τις Σιβιρίας, ι ζέστι το καλοκέρι ανεβένι ος 31°. Εκχετίας όλον αφτον τον ετιον το κλίμα τις Σιβιρίας ίνε κχιρο, ιδιέτερα στο ανατολικο μέρος-τις.

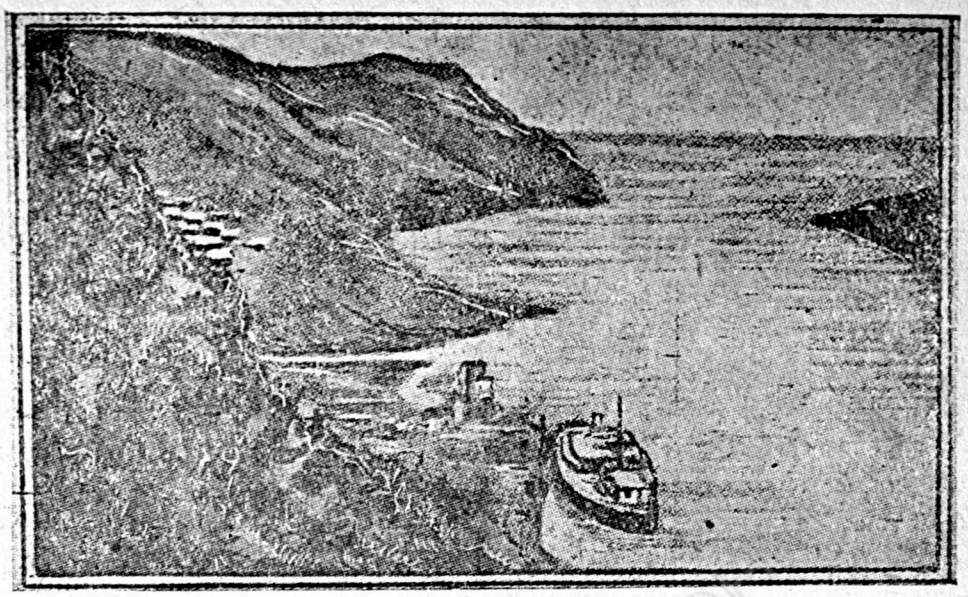

Ο ποταμος Αμυρ

Μονάχα στιν παραλία τυ Μεγάλυ οκεανυ, απτιν εκίθε μερια το βυνον, το κλίμα διακρίνετε με σιμαντικι ιγραχία. Εδο πέφτυν κατακάθια διπλάχια κι απο κίνα πυ πέφτυν στο εβροπαικο μέρος τις ΕΣΣΔ.

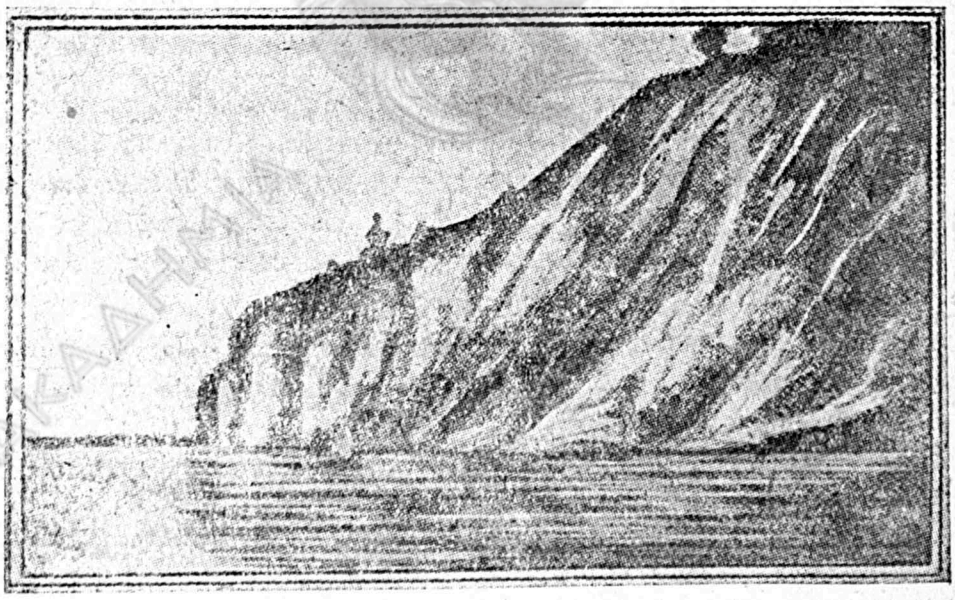

Ο ποταμος Ενιχέος

Το κλίμα τις Μεχέας Αχίας. Το Μεχέο-αχιατικο μέρος τις ΕΣΣΔ κίτε χε μεγάλι απόσταχι απτυς οκεανυς. Χάρις στι νότιο τοποθεχια αφτυ τυ κραι, το κλίμα εδο δεν ένε τόχο δριμι, όπος στι Σιβιρία. Ι διάρκια τυ χιμόνα δεν ίνε μεγάλι, αλόμος ι παγονιες ανεβένυν ος 30° κάτο απτο μιδενικο. Το καλοκέρι ι ζέστι ίνε πολι μεγάλι: ι θερμοκραχία ανεβένι ος 40-50°· το καλοκέρι εδο κάνι μεγαλίτερι ζέστι πιρα στις τροπικες χόρες. Εδο πέφτυν πολι λίγα ατμοσφερικα κατακάθια. Κάποτε δεν πέφτι ύτε μια σταλαματια βροχις χε διάστιμα κάμποσον μινον. Κάπυ-κάπυ παρατιρίτε ι ονομαζόμενι κχιρι βροχι: μαζεβοντε σίνεφα, αστράφτι, βροντα, ο άνεμος κχεχικόνι ολάκερα σίνεφα άμυ, φένοντε ι ζόνες τις βροχις πυ πέφτι, μα ύτε μια σταλαματια βροχις δε βρέχι τι γι, επιδι ι σταλαματιες τις βροχις εκχατμίζοντε, μόλις πλιχιάζυν τιν πιρομένι γι.

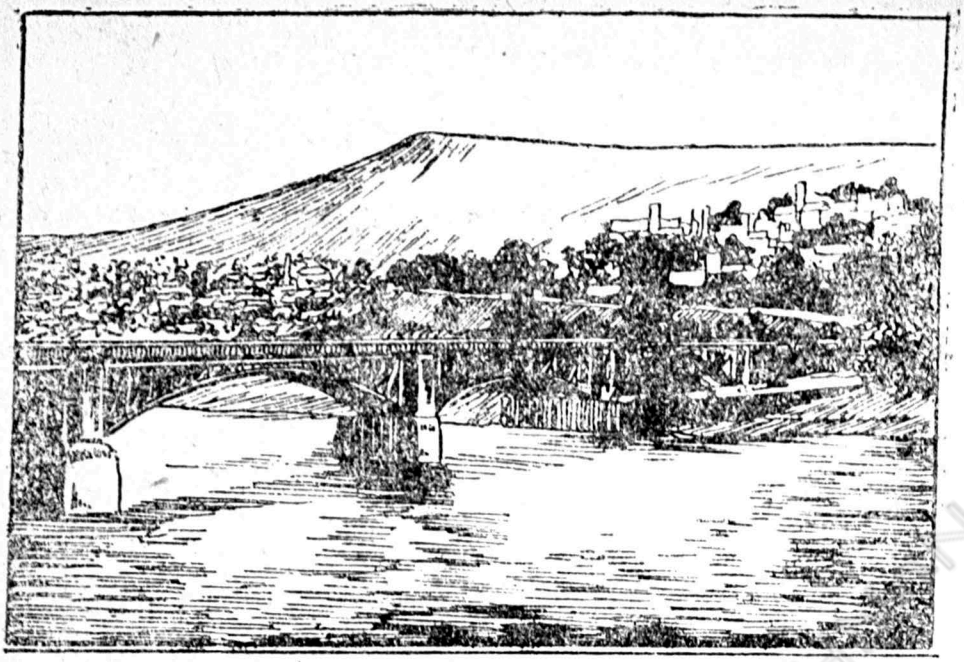

Ο ποταμος Κυρα

Ερότιςες.

1. Πός εκδιλόνετε στο κλίμα τις ΕΣΣΔ ι επίδραςι τυ Ατλαντικυ οκεανυ, τις Βόριας Πολικις θάλαςας, τυ Μεγάλυ οκεανυ;

2. Πια μέρι τις ΕΣΣΔ έχυν κςιρο κλίμα κε ίνε ανάνκι για τι γεοργια να γίνι τεχνιτο άρδεμα;

3. Πιά μέρι τις ΕΣΣΔ ίνε κλιματικες εκςοχες; Σε τί διακρίνετε το κλίμα αφτον το μερον;

3. Ι ΛΙΜΝΕΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Γίμναζμα.

Βρέςτε στο φιςικο χάρτι τις ΕΣΣΔ κε γράπςτε στο γεογραφικο ςκίμα τις ονομαςίες τον ακόλυθον θαλαςον κε λιμνον: *Λαδόγα*, *Ονέγα*, *Ασπρι*, *Ίλμεν*, *Κασπία* (θάλαςα), *Αραλι*, *Μπαικάλι*.

4. Ι ΠΟΤΑΜΙ ΤΙΣ ΕΣΣΔ.

Γίμναζμα.

1. Δίκςτε ς·ο χάρτι τις ΕΣΣΔ κε γράπςτε στο γεογραφικο ςκίμα τις ονομαςίες τον ποταμον πυ εκβάλυν στι Βόρια Πολικι θάλαςα: *το Βόριο Ντβίνα*, *τον Πετζόρα*, *τον Οβι με τον παραπόταμο Ίρτιςς*, *τον Ενιςέο με τον Ανκαρα*, *το Λένα*·

τυς ποταμυς πυ εκβάλυν στο Φ νικο κόλπο κε τι λίμνι Λαδόγα: *Νεβα*, *Βολχοβ*, *Σβιρ*· τυς ποταμυς πυ εκβάλυν στιν Αζοφικι θάλαςα: *Δνιπερο*, *Ντον*·

τυς ποταμυς πυ εκβάλυν στιν Κασπία θάλαςα: *το Βόλγα με τυς παραπόταμυς Οκα κε Καμα*, *τον Υραλ*, τον *Κυρα* κε Τερεκ

τον ποταμον πυ εκβάλι στι Γιαπονικι θάλαςα: Αμυρ·

τυς ποταμυς πυ εκβάλυνε στιν Αράλι: Σιρ-Τάρια, Αμυρ-Τάρια.

2. Καθορίςτε, πιι απ'αφτυς τυς ποταμυς πιγάζυν απο βυνα κε πιι απο όχι πςιλα ιπςόματα.

3. Καθορίςτε απο πιες λίμνες πιγάζυν ποταμι κε πιες λιμνες δε δίνυν αρχι ςε ποταμυς.

4. Θιμιθίτε απτα βιβλία κε τις εφιμερίδες πυ διοβάςετε ςε πιυς ποταμυς δυλέβυν ίτε φιάνοντε ιλεχτρικι ςταθμι. Βρέςτε στο χάρτι τυς ιλεχτρικυς ςταθμυς πυ κςέρετε.

5. ΤΑ ΕΔΑΦΙ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Απτόν εδαφικο χάρτι φένετε, ότι τα εδάφι, τις ΕΣΣΔ κίντε σε στρόματα-στρόματα σόλι-τις τιν έχταση.

Ι ζόνι τις τύντρας. Στο βορα, στιν παραλία τις Βόριας Πολικις θάλασας το καλοκέρι ίνε πολι βραχι. Ο χιμόνας εδο διαρκι πολι κε σάφτο το διάστιμα το έδαφος παγόνι βαθια, κε το καλοκέρι λιόνι μονάχα ι επιφάνια σε ένα-ενάμισι μέτρο, ενο πιο βαθια κίτε εόνια παγονια. Πάνο σάφτο το παγομένο χόμα στέχουν τα νερα απτα χιόνια πυ λιόνυν κε απτις βροχες κε σκιματίζυν βάλτυς, πυ ονομάζοντε τ ύ ν τ ρ ε ς. Στο κριο

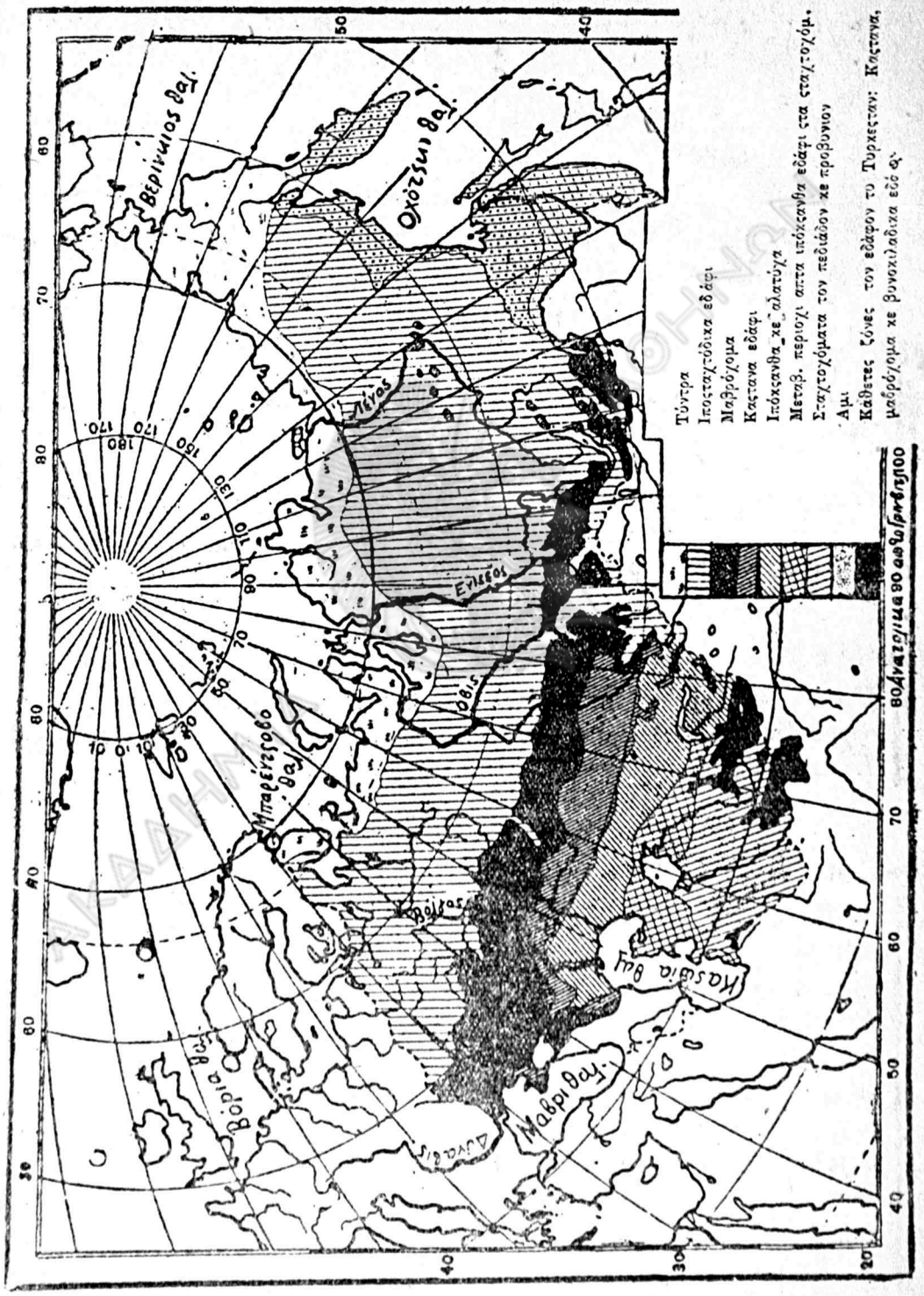

έδαφος τις τύντρας δε σαπίζυν τα απομινάρια το φιτον, όπος στον πάγο ίτε στο ιπόγιο δε σαπίζυν το κρέας κε τα άλα προιόντα. Γιαφτο στο έδαφος τις τύντρας δε σκιματίζατε σαπόχομα, μα σισορέβοντε τα απομινάρια το φιτον πυ δε σάπισαν κε σκιματίζυν τιν τόρφα. Στο εόνια παγομένο εδαφος τις τύντρας δε σπέρνυν σιτάρι, δεν καταγίνοντε με γεωργία. Μα τόρα προβάλυν το πρόβλημα να αναπτίξυν πατάτες κε ζαρζαβάτια περι-

βολιυ ςὄλι τι ζόνι τις τυντρας. Τα πιράματα τον τελεφτέον χρόνον απέδιχςαν, πος ίνε πλέρια δινατο να αναπτιχτι νικόχιριο περιβολιυ ςτιν τύντρα.

Ιποςταχτὸδικο έδαφος. Νοτιότερα τις ζόνις τις τύντρας φένετε ςτο χάρτι πλατια ζόνι ιποςταχτόδικυ εδάφυς. Σ'αφτιν τιν ζόνι το κλίμα ίνε πιο θερμο, παρα ςτιν τύντρα· το έδαφος αποροφα τιν ιγραςία κε μέςα εχι ςαπίζυν τα απομινάρια το φιτον κε το ζόον.

Αν ςκάπςυμε με φτιάρι βαθι λάκο με κάθετο τίχομα θα δύμε ςτο πάνο μέρος λεπτο ςτρόμα (ος 15 ςαντ. πάχυς) ςκύρυ χρόματος. Σ'αφτο το ςτρόμα βρίςκετε λίγο ςαπόχομα κε γιαφτο το χρόμα-τυ ίνε ςκύρο. Σ'αφτο το ςτρόμα βρίςκοντε ρίζες φιτον, κε γιαφτο ονομάζετε φιτόχομα (дерн). Κάτο απ'αφτο κίτε ςτρόμα αφρύγιας ςταχτιας υςίας, πυ μιάζι με ςτάχτι κε ονομάζετε *ιποςτὰχτι* (подзола). Το νερο, πυ ιςχορι ςτο έδαφος, κςεπλένι απτιν ιποςτάχτι όλες τις διαλιομένες υςιες — τα αλάτια, πυ ίνε απαρέτιτα για τιν τροφι τον φιτον. Τα ιποςταχτόδικα εδάφι, όταν ςτερύντε αφτα τα αλάτια, ίνε φτοχα εδάφι, λίγο γόνιμα, απ'αφτα μπορι να παρθι μεγάλι ςοδια, μονάχα όταν λιπένοντε καλα.

Το *μαβροχοματικο έδαφος.* Αν έτιχε να ταχςιδέπςετε ςτο νότο, ςτιν Ύκρανία ίτε ςτον Κάφκαςο, απτο παράθιρο τυ βαγονιυ θα ςας χτίπιςε ςτο μάτι το μάβρο χρόμα τυ εδάφυς ςτα χοράφια. Αφτο το μάβρο έδαφος ίνε γνοςτο με τιν ονομαςία μαβρόχομα, κε βρίςκετε ςτιν Ύκρανία, ςτο Βόριο Κάφκαςο, ςτιν Ποβόλζζια,ςτο νότιο μέρος τις Σιβιρίας κε ςτο Βόριο Καζακςταν.

Εδο ίνε ςιμαντικα πιο θερμα παρα ςτι ζόνι τις ιποςτάχτις· ι ιγραςία εκςατμίζετε γριγορότερα, το έδαφος ίνε πιο κςιρο. Γιαφτο εδο λιγότερο διαλίοντε τ'αλάτια, πυ ίνε απαρέτιτα για τιν τροφι το φιτον. Εκςον αφτο, απτο ςάπιζμα το χόρτον τις ςτέπας ςτο νότο ςιςορέβετε ςαπόχομα ςε μεγάλι ποςότιτα. Ι αφτονία τυ ςαποχόματος κε τον αλατιον, πυ ίνε απαρέτιτα για τιν τροφι το φιτον, κάνυν πολι γόνιμο το μαβροχοματικο έδαφος. Το μοβροχοματικο έδαφος λιγότερι ανάνκι έχι απο λίπαζμα, παρα τα ιποςταχτόδικα εδάφι.

Καςτανο κε ιπόκςανθο εδαφος. Κοντα ςτιν Καςπία θάλαςα κε ςτιν Καζακικι διμοκρατία θα δίτε ςτο χάρτι ζόνι καςτανυ κε ιπόκςανθυ εδάφυς — πυ τα ονομάζυν κοκινοχόματα. Το κλίμα εδο ίνε πιο θερμο κε κςιρο. Ι ελιπςι τις ιγραςίας δεν αφίνι τα χόρτα να φιτρόςυν έτςι καλα, όπος ςτι μαβροχοματικι ςτέπα. Εδο ιπάρχι λιγότερο ςαπόχομα ςτο έδαφος, κε το ςαπόχομα πυ βρίςκετε εδο έχι ιπόκςανθο χρόμα. Αλάτια εδο έχι πιο πολα, παρα ςτο μαβροχοματικο έδαφος.

Χάρις ςτιν κςιραςία, αφτα τα εδάφι ίνε λιγότερο κατάλιλα για τι γεοργία· εδο μπορι να παρθι ςοδια μονάχα όταν γίνι τεχνιτο άρδεμα, διλαδι όταν περάςυν το νερο απτυς ποταμυς ςτα χοράφια για άρδεμα.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Πιες εδαφικες ζόνες βρίςκοντε ςτιν ΕΣΣΔ;
2. Σιμιόςτε ςτο εδαφικο χάρτι, απο πύ περνα το ςίνορο ανάμεςα ςτο ιποςταχτόδικο κε το μαβροχοματικο έδαφος· τραβίκςτε τέτια γραμι ςτο γεογραφικο ςκίμα.

6. Ο ΖΟΟΓΕΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΑΡΤΙΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Αν θα κιτάκςυμε προςεχτικα τι φιτία πυ ιπάρχι γίρο-μας, αν θα κιτάκςυμε τί φιτα φιτρόνυν ςτυς όχτυς τον ποταμον, ςτο νερο, ςτον άμο, ςτο λιβάδι, ςτα δάςι κε ςτάλα μέρι, θα δύμε ότι τα φιτα ίνε κατανεμιμένα όχι τιχέα, αλα αφτο εκςαρτιέτε απτις εκςοτεριχες ςιθίκες, απτι γίρο περικικλοςια. Αν απτο μέρος, όπυ ζύμε, πάμε ςτο βορα ίτε ςτο νότο, θα δύμε πος ταφτόχρονα με τιν αλαγι τυ κλίματος κε τυ εδάφυς αλάζι κε ι φιτία. Προχορόντας ςτο βορα, θα φτάςυμε ός τιν κατεπςιγμένι ζόνι, όπυ δε μπορυν να φιτρόςυν δάςι· ςτο νότο θα βρύμε ςτέπες κε έριμες.

Μαζι με τιν αλαγι τις φιτίας αλάζι κε ο ζοικος κόζμος. Το κλίμα κε ι φιτία διμιυργυν διαφορετικες ζιθίκες για τι ζοι το ζόον.

Μερικα ζόα ζυν ζτις κρίες αδεντρες τύντρες τυ βορα, άλα ζυν ζτα δάζι, τα τρίτα ίνε ζόα τις ζτέπας.

Γιμνάζματα κε ερότιζες

1. Κιτάκζτε ζτο γεογραφικο χάρτι τις ΕΣΣΔ, πύ βρίζκοντε ι φιτικες ζόνες: ι τύντρα, τα βελονοιδι δάζι ίτε ι τάιγα, τα μιχτα ίτε φιλόδικα δάζι, ι ζτέπα κε ι έριμο.

2. Πιά φιτικι ζόνι πιάνι τι μεγαλίτερι έχταζι;

3. Σινκρίνατε τις φιτικες ζόνες με τις εδαφικες: ζε πιά φιτικι ζόνι αντιζτιχι το κάθε έδαφος;

4. Με βάζι το ζοογεογραφικο χάρτι ζκιματίζτε κατάλογο το ζόον τις κάθε φιτικις ζόνις. Ιδατε αφτα τα ζόα ζτο ζοολογικο κίπο; Πιά απτα ζόα τον καταλόγον-ζας ίδατε ζτι φίζι αγρια;

IV Ο ΠΟΛΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Γιμνάζματα

1. Βρέζτε ζτο γλόμπο ίτε ζτο χάρτι τον ιμιζφερίον, πυ βρίζκετε ο πόλικος τομέας τις ΕΣΣΔ.

2. Αντιγράπζτε ζτο τετράδιό ζας τις ονομαζίες το θαλαζον, πυ περιβρέχυν τι βόριο παραλία τις Ενοζίς-μας.

3. Ονομάζτε τα κιριότερα νιζια κε μέρι, πυ βρίζκο τε ζτι Βόρια Πολικι θάλαζα ζτο μέρος τυ ζοβετικυ πολικυ τομέα: *τι γι τυ Φραντς Ιοζιφ, τι Νέα γι, τι Βόριο γι, το νιζι τυ Βράνκελ.*

4. Μελετίζτε προζεχτικα πάνο ζτο χάρτι τιν παραλιακι γραμι τις Βόριας Πολικις θάλαζας, δικζτε ζε πιό μερος ι παραλίες ίνε βυνόδικες, ζε πιο χαμιλες.

5. Αντιγράπζτε ζτο τετράδιό-ζας τις ονομαζίες τον κιριότερον κόλπον κε χερζονίζον τις Βόριας Πολικις θάλαζας ζτο ζοβετικο τομέα.

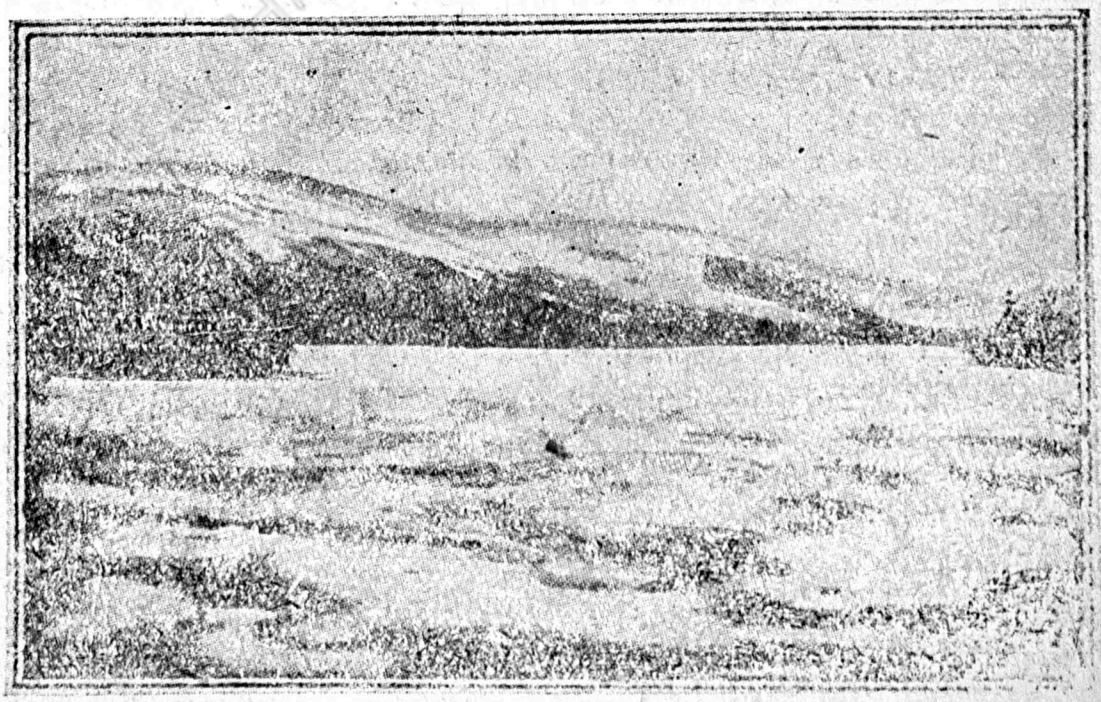

Στο μακρινο βορα ι Σοβ. Ενοζι περιβρέχετε απτι Βόρια Πολικι θάλαζα. Αφτι ι θάλαζα ονομάζετε πολικι ίτε παγομένι, επιδι πάνο ζ'αφτι πλέυν μεγάλι παγετόνες κε ολάκερα βυνα απο πάγο.

Ι Βόρια Πολικι θάλαςα εχτὶνετε παραπάνο απο τέςερις χιλιάδες χιλιόμετρα ςε μάκρος κε ςκεδον άλο τόςο ςε πλάτος. Το μιςο όλις τις Βόριας Πολικις θάλαςας μπένι ςτις χτίςες τις Σοβετικις Ενοςις.

Ι Βόρια Πολικι θάλαςα διαβρέχι τις παραλίες τις ΕΣΣΔ απτα ςίνορα τις Φιλανδίας ςτι δίςι ος το Βερίνχιο πορθμο ςτιν ανατολι ςε έχταςι 12 χιλ. χιλιόμετρον.

Στι Βόρια Πολικι θάλαςα βρίςκοντε πολα νιςια. Μερικα απ' αφτα τα νιςια ανακαλίφτικαν τελεφτέα απτους ςοβετικους εκςερεβνιτες.

Στα 1931, ι ςοβετικι αποςτολι που πίγε ςτι Βόρια γι κάτο απτιν αρχιγία του ς. Υςςακοφ ανακάλιπςε τα νιςια: *Μπολςςεβίκος*, *Κομςομόλος* κε το μεγάλο νιςι τις Οχτοβριανις επανάςταςις.

1. Ι ΦΙΣΙ ΤΥ ΠΟΛΙΚΥ ΤΟΜΕΑ

Ι βόριες πολικες χόρες ίνε ι πιο δριμιες κε άγονες περιοχες ςτι γι. Εδο δεν ιπάρχι ςκεδον καμια ζοι ανάμεσα ςτους εόνιους πάγους κε τα εόνια χιόνια. Στα νιςια τις Βόριας Πολικις θάλαςας δεν ιπάρχυν ύτε δάςι, ύτε θάμνι, ύτε πράςινα λιβάδια.

Ι χιριότερι ετία, που ι Βόρια Πολικι θάλαςα ίνε ςκεπαζμένι με πλεύμενους παγετόνες κε που ςτα βόρια νιςια δεν ιπάρχυν ύτε δάςι ύτε λιβάδια, ένκιτε ςε τύτο, ότι ςτο μακρινο βορα ο ίλιος ποτε δε ςικόνετε πςιλα ςτον ορίζοντα κε εχςον αφτο ςτο βορα επικρατι μακρινος χιμόνας.

Στι βόρια πολικι περιοχι απτον οχτόβρι ός το φλεβάρι ο ίλιος ςκεδον δεν ανεβένι ςτον ουρανο, κε ς'όλο αφτο τον κερο επικρατι �μπαγι νίχτα.

Στο ςκοτάδι τις νίχτας λιςομαναν ςιχνα δινατες καταγίδες. Στιν πολικι περιοχι ι παγονιες ανεβένυν ός 50°.

Το *βόριο πολικο ςέλας*. Το χιμόνα, τον κερο τις πολικις νιχτας ςιχνα φένετε το βόριο πολικο ςέλας. Νά πος περιγραφι ένας περιγιτις αφτο το φενόμενο τις φίςις:

„Στο ςκοτινο ουρανο φάνικε τεράςτιο πολίχρομο ουράνιο τόκςο. Κάθε δεφτερό λεφτο ι λαμπερες φοτερες ζόνες απλόνονταν ςτον ουρανο με τέτια γριγοράδα, που νόμιζες πος όλος ο ουρανος τρόμαζε.

Ιςτερότερα το ουράνιο τόκςο μιράζονταν ςε χεχοριςτα κομάτια, ςε χιλιάδες χροματαιςτες κολόνες ίτε ςτίλυς. Ολα αφτα βρίςκονταν ςε αδιάκοπι κίνιςι, κά ποτε ενόνονταν αναμεταξί τους, κάποτε χοριζονταν. Τα πικιλόχρομα κίματα απλόνονταν ςτον ουρανο αθόριβα . . . Μα νά κςεςικόθικε ςτο βόρα ςαν πος μπερτες ζοιρο κόκινυ, ςκεδον εματόδικυ χρόματος κι άρχιςε να κιεχίνετε ςόλο τον ουρανιο θόλο.

Ι παγομένι ερημο χροματαιςτικε με τριανταφιλι χρόμα. Παντυ γυρο χίθικε φοικιαςτικι αποχροςι. Μα αφτο διάρκεςε μονάχα μια ροπι αφθαλμυ. Το αντικατέ τις άλλες μπερτες πορτοκαλι χρόματος. Μα γρίγορα έζβιςε κι αφτι ι ζόνι τις φοτιας. Ι παγομένι ερημο κςανα ςκεπάςτικε με το ςκοτάδι . . . ".

Βόριο πολικο ςέλας

Το βόριο πολικο ζέλας κάποτε διαρκι ολάκερες ὀρες, κάποτε μονάχα μερικα λεφτα. Ι ςπυδιζμένι ιποθέτυν, ότι ετία για το βόριο ζέλας ίνε ο ιλεχτριζμος, πυ ςτον αρεομένο αὲρα ςε μεγάλο ίψος μετατρέπετε σε ζωιρες φοτερες αχτίδες.

Το καλοκέρι ςτιν πολικι περιοχι διαρκι πολι λίγο κε ίνε κρίο. Σ'αφτι τιν περιοχι ςτυς καλοκερινυς μίνες ο ίλιος φοτίζι ολάκερα μερόνυχτα, μα κε το καλοκέρι ακόμα δεν ανεβένι πολλα ςτον υρανο, κε ι λοκζες αχτίδες-τυ άχαιμα θερμένυν τι γι κε δεν μπορύνε να θερμένυν τα τεράςτια ςτρόματα τυ χιονυ κε τυ πάγυ.

Τα πυλια ίρθανε

Φυτα κε ζὸα. Το καλοκέρι ςτα νιςια τις Βόριας Πολικις θάλαςας δεν κάνι παραπάνο απο 5-6 βαθμυς ζέςτι κε γιαφτο τίποτε ςκεδον δε φιτρόνι εδο. Μονάχα ςτα μέρι πυ ίνε ιπεραςπιζμένα απ'τον κρίο άνεμο, όπυ θερμένι πιο πολι ο ίλιος, το χιόνι λιόνι το γιόνι, κε το χόμα επίςις λιόνι, μα ςε βάθος όχι παραπά ο απο μιζο μέτρο. Σε τέτια μέρι πυ θερμένι ο ίλιος, φιτρόνυν νκριζοπα φίκια κε κοντο λίγνο χὸρτο. Σε κάπια μέρι ανθίζυν κε λυλύδια: πολικι παπαρύνα.

Το καλοκέρι πετυν κε έρχοντε ςτα νιςια τις Βοριας Πολικις θάλαςας απιράριθμα πυλια: χίνες, κόλιμβι, γλάρ, πάπιες τις θάλαςας. Μα μόλις έρθι ο άβγυςτος,

Θαλαςινα άλογα

μόλις μικρένυν ι μέρες κι αρχίζυν ι παγονιες, τα πυλια πετυν ςτα νὸτια μέρι, κε ςτιν πολικι περιοχι μνίςκυν να διαχιμάςυν μονάχαι άςπρες αρκύδες κε ι γαλάζιες αλεπύδες.

Μα αν τα νιςια κε ι γι ςτι Βόρια Πολικι θάλαςα ἰνε έριμα κε άγονα, ι θάλαςα βράζι απο ζοι. Εδο ζυν όχι μονάχα πολα λογις-λογιον πςάρια (μυρύνες, ρένκες, ςολομι κ. αλ.) μα εδο ζυν κε πολίτιμα *θαλαςινα θερια*: φάλανες θαλαςινα αλογα, φόκες.

Αςπρες αρκύδες

Ολα αφτα τα ζόα δίνυν εκςον το κρέας κε λίπος, κε το δέρμα-τυς πάι για επεκςεργαςία διαφόρον αντικιμένον.

Ερότιςες

1. Γιατὶ ινε κρίο ςτιν πολικι περιοχι;
2. Τὶ ίδυς ίνε ι φίςι ςτα νιςια τις Βόριας Πολικις θάλαςας;

2. ΤΑ ΘΑΛΑΣΙΝΑ ΠΡΟΜΙΣΛΑ ΣΤΙ ΒΟΡΙΑ ΠΟΛΙΚΙ ΘΑΛΑΣΑ ΚΕ Ι ΣΙΘΙΚΕΣ ΤΙ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑΣ.

Στις βόριες θάλαςες κάθε καλοκέρι πάνε χιλιάδες πςαράδες, βιομίχανι κε κινιγι το θαλαςινον θεριον. Ι αλιία γίνετε κιρίος ςτι θάλαςα Μπαρέντςοβ, ενο τις φόκες πιάνυν ςτιν Αςπρι θάλαςα.

Νορίτερα πιάνανε τα πςάρια με κυςτάρικο τρόπο. Ι πςαράδες βγένανε ςτι θάλαςα με βάρκες οργανομένι ςε μικρα αρτέλια κε πετύςαν ςτιν θάλαςα μακρι βαςταερο παλαμάρι μάκρυς 2-5 χιλιόμετρον. Σε κάθε διο μέτρα ίςαν ςινιφαζμένα ςτο μεγάλο παλαμάρι ι άκρες μικρον παλαμαριον με αλιεφτικα ανκίςτρια ςτις άκρες. Σαφτα τα ανκςίτρια κάρφοναν *δολόματα* — μικρα πςαράκια για να προςελκίςυν τα πςάρια

Φίλαγαν το παλαμάρι ςτι θάλαςα 5-6 όρες κε ιςτερότερα άρχιζαν να το τραβυν ςτι βάρκα, βγάζοντας απτα ανκίςτρια τα πςάρια πυ πιάνονταν. Ι δυλια με το παλαμάρι ίταν δι.κολι κε κυραςτικι.

Τόρα ι αλιία τον πςαριον απτις βάρκες αντικαταςτάθικε με το τραλ — μεγάλο δίχτι, πυ ρίχνυν ςτι θάλαςα απο ιδιέτερο βαπόρι — τράυλερ. Το τραυλερ (αλιεφτικο βαπόρι) τραβα πίςο-τυ το δίχτι. Ιςτερότερα, όταν το δίχτι γιομίζι πςάρια, τραβυν το τραλ ςτο κατάςτρομα τυ βαπορίυ κε βγάζυν τα πςάρια.

Ι αλιία τις φόκις κε τυ θαλαςινυ άλογυ γίνετε τόρα με τι βοίθια τον παγοθραφςτικον κε τον αεροπλάνον. Ο αεροπόρος πάι με το αεροπλάνο ςε ανίχνεπςι κε κιτάζι, πὺ πέρα πλαγιάζυν πάνο ςτυς πάγυς τα κοπάδια το φόκον. Αμέςος με το ράδιο ιδιοπια τ»

παγοθραφστικο. Κε το παγοθραφστικο σπάνοντας τυς πάγυς προχορι στι διέφθινσι, όπυ βρίσκοντε ι φόκες· ι κινιγι αποβιβάζοντε στυς πάγυς κε με τυφέκια σκοτόνυν τις φόκες.

Πολι επικίντινι ίνε ι ατμοπλοία στι Βόρια Πολικι θάλασα, επιδι αφτυ βρίσκοντε πολι πλεύμενι πάγι. Ι πάγι δισκολέβυν το πέραζμα το βαποριον κε σιχνα τα σισφιγμένα απτυς πάγυς βαπόρια καταστρέφοντε.

Ερότισες

1. Τί πσάρια ζυν στι Βόρα Πολικι θάλασα;
2. Πιά θαλασινα θερια ζυν στι Βόρια Πολικι θάλασα;
3. Πός γίνετε τόρα ι αλιία τον πσαριον κε το κινίγι το θαλασινον θεριον στι Βόρια Πολικι θάλασα;

2 Ο ΒΟΡΙΟΣ ΘΑΛΑΣΙΝΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ι Βόρια Πολικι θάλασα ίνε ο σιντομότερος θαλασινος δρόμος απτιν Εβρόπι στιν Ανατολικι Ασία — στιν Κίνα κε στι Γιαπόνια, καθος κε στι Διτικι Αμερικι.

Πολι περιιγιτες κε θαλασοπόρι φρόντιζαν να πάνε μ' αφτο το δρόμο απτιν Εβρόπι στις παραλίες τις Σιβιρίας κε πιο μακρια — στο Βερινκιο πορθμο κε στο Μεγάλο οκεανο. Μα ι περισότερες απ' αφτες τις αποστολες απέτιχαν κε μάλιστα χάθικαν κ' ι περιιγιτές. Μονάχα τόρα όταν άρχισαν να φιάνυν βοπόρια — παγοθραφστικα, πυ μπορύνε να σπάσυν τυς πάγυς, γένικε δινατι ι ατμοπλοία στι Βόρια Πολικι θάλασα.

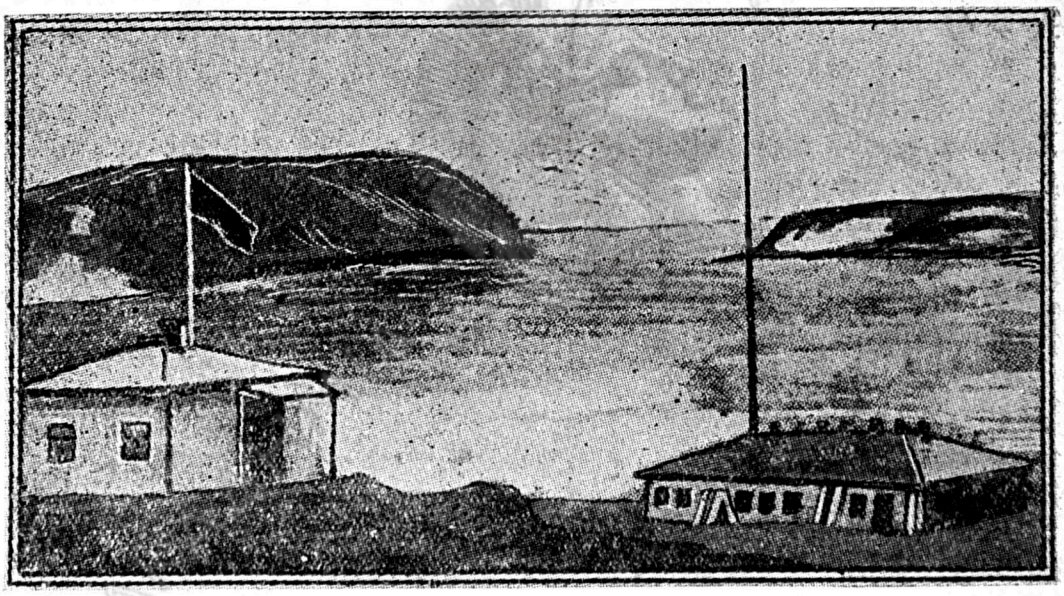

Στο λιμένα Τιχοι

Τόρα κάθε καλοκέρι πάνε δεκάδες βαπόρια απτιν Εβρόπι στι Σιβιρία στις εκβολες τον ποταμον Οβι κε Ενισέυ με το βόριο θαλασινο δρόμο. Μ' αφτα τα βαπόρια κυβαλαν απτιν Εβρόπι στι Σιβιρία διάφορες μιχανες, αγροτικα εργαλία κε άλα εμπορέματα, κι απτι Σιβιρία στέλνυν στο εξοτεριχο κσιλία, γυναρικα, γραφίτι, πετσια κε άλες πρότες ίλες.

Ο Βόριος θαλασινος δρόμος έχι μεγάλι νικοκιριακι σιμασία. Χάρις σ' αφτο ζοντανέβι ο σοβετικος πολικος βορας. Τόρα πια κσεφίτροσε ο πολικος λιμένας Ιγάρκα στον όχτο τυ Ενισέυ, όχι μακρα απτις εκβολές-τυ. Στιν Ιγάρκα φιάστικε μεγάλο κσιλοπριονιστικο εργοστάσιο. Στιν Ιγάρκα δυλέβι ιλεχτρικος σταθμος, κε άρχισαν να φιάνοντε διάφορες βιομιχανικες επιχίρισες.

4. Ι ΠΟΛΙΚΙ ΡΑΔΙΟ-ΣΤΑΘΜΙ ΚΕ Ι ΖΟΙ Σ' ΑΦΤΥΣ

Ο πολικος τομέας τις ΕΣΣΔ αποχτα στον κερό-μας μεγάλι ικονομικι κε πολιτικι σιμασία. Χάρις στα παγοθραφστικα, τα αεροπλάνα κε τα πιδαλιυχύμενα ο πολικος τομέας πάβι απο τυ νι ίνε απρόσιτι περιοχι τις γις. Τόρα σκεδιάζετε διεθνις εναέριος δρόμος μέσον τις Βόρας Πολικις θάλασας απτιν Εβρόπι στι Μακρινι Ανατολι κε στιν Αμερικι.

Ι ϛοβετικι Εκϛυϛία αφιερόνι τόρα μεγάλι προϛοχι ϛτον πολικο τομέα. Κάθε χρόνο οργανόνι μεγάλες επιϛτιμονικο-εκϛερεβνιτικες αποϛτολες για ;τι Βόρια Πολικι θάλαϛα με παγοθραφϛτικαΑ. φτα τα παγοθραφϛτικα κάθε χρόνο πάνε ϛτο Βορα.

Στα 1928 τα παγοθραφϛτικα „Κράϛιν" κε „Μαλίγιν" κάνανε ιροικα ταχϛίδια για να γλιτόϛυν τα μέλι τις ιταλικις αποϛτολις τυ Νομπιλε, πυ πίγαν με πιδαλιυχόμενο ϛτο Βορα κε έπεϛε το πιδαλιυχόμενό-τυϛ. Το „Κράϛιν" κατόρθοϛε να περάϛι ανάμεϛα απτυϛ πάγυϛ να πάι ϛτο μέροϛ, όπυ βρίϛκονταν ι ιταλι κε να τυϛ γλιτόϛι.

Στα 1929 το τρίτο ϛοβετικο παγοθραφϛτικο „Σετοβ" πίγε ϛτι γι τυ Φραντ Ιοϛιφ, για να φέρι εκι ιλικα για να χτιϛτι ραδιοϛταθμυϛ κε γεοφιϛικι οπϛερβατόρια. Ο ϛταθμοϛ φιάϛτικε κε μίνανε να διαχιμάϛυν αφτυ εφτα άνθροπι. Ιϛτερα απ' αφτο κάθε χρονο πιγένι το παγοθραφϛτικο ϛτι γι τυ Φραντ Ιοϛιφ κε αντικαταϛτένι κίνυϛ πυ διαχίμαϛαν με νέα βάρδια. Με το ίδιο παγοθραφϛτικο εκϛερεβνίθικαν κάμποϛα άγνοϛτα νιϛια.

Στα τελεφτέα χρόνια ι ϛοβετικι κιβέρνιϛι έφιαϛε ϛτο βορα κάμποϛυϛ ραδιοϛταθμυϛ κε γεοφιϛικες οπϛερβατόριες για επιϛτιμονικες παρατίριϛες. Σίμερα βρίϛκοντε αφτυ 12 ϛοβετικι πολικι ραδιοϛταθμι. Στα 1932 φιάϛτικαν ϛτα νιϛια τις Βόριας Πολικις θάλαϛας άλι 8 γεοφιϛικι ϛταθμι [1]).

Ολι αφτι ι ϛταθμι, ϛκορπιζμένι μέϛα ϛτιν απέραντι παγομένι έριμο, ίνε εϛτίες τις ϛοβετικις κυλτύρας κε διεφκολίνυν τιν κατάχτιϛι τυ μακρινυ βορα. Ι δυλεφτάδες αφτον το ϛταθμον παρακολυθυν τιν κίνιϛι τον πάγον, τι διέφθινϛι τον ανέμον, τι θερμοκραϛία τυ αέρα κ.τ.λ. Τις παρατίριϛές-τυϛ με αδίνυν με το ράδιο „ϛ' όλυϛ, ϛ' όλυϛ, ϛ' όλυϛ" κε ι θαλαϛοπόρι πέρνοντας αφτες τις πλιροφορίες κε ϛιμιόνονϛας ϛτο χάρτι τα μέρι όπυ βρίϛκοντε ι ϛιϛόρεπϛες τον πάγον, διαλέγυν το δρόμο πυ ίνε πιο ελέφτερος απτυϛ πάγυϛ.

Ι ζοι ϛτυϛ πολικυϛ ϛταθμυϛ απετι μεγάλι ανθεχτικότιτα κε αντρία. Ι δυλεφτάδες αφτον τον ϛταθμον το περιϛότερο μέροϛ τυ χρόνυ ζυν ϛτις ϛθίκες τι: πολικις νίχτας, δίχος ιλιακο φος, κι αφτο επιδρα βλαβερα ϛτιν ιγία τυ ανθρόπυ. Εκϛον αφτο, ι δυλεφτάδες τον πολικον ϛταθμον ολάκερο χρόνο ίνε αποκομένι απ' όλο τον κόϛμο, κε μονάχα το ράδιο τυϛ ενονι με το μορφομένο κοϛμο. Γιαφτο επιδι ι όρι τις πολικις ζοις ίνε δριμις κάθε χρόνο αντικαταϛτένοντε ι δυλεφτάδες τον πολικον ϛταθμον.

Εοότιϛες.

1. Γιατί ίνε ϛπυδέος ο βόριος θαλαϛινος δρόμος απτιν Εβρόπι ϛτι Μακρινι Ανατολι;
2. Γιατι ι ϛοβετικι κιβέρνιϛι φιάνι ϛτα πολικα νιϛια ραδιοϛταθμυϛ;

V. Ι ΤΥΝΤΡΑ

Γιμνάζματα κε ερότιϛες;

1. Δίκϛτε ϛτο ζοογεογραφικο χάρτι τι ζόνι τις τύντρας. Πιές θάλαϛες αποτελυν το βόριο ϛίνορο τις τύντρας;
2. Καθορίϛτε με τον κλίμακα το φάρδος τις τύντρας ϛτα διάφορα μέρι.
3. Πιί μεγάλι ποταμι τρέχυν μέϛο τις τύντρας ϛτιν πολικι θάλαϛα;
4. Θιμιθίτε τί ίδυϛ εδάφι βρίϛκοντε ϛτιν τύντρα.

1. Ι ΦΙΣΙ ΤΙΣ ΤΥΝΤΡΑΣ

Φαρδία απλόνετε ϛτο βόριο άκρο τις Ενοϛίς-μας ι άδεντρι πεδάδα — τύντρα. Απ' τιν χερϛόνιϛο Κολϛκι ος τι χερϛόνιϛο Τζυκότϛκι κατα μίκοϛ τις Βόριας Πολικις θάλαϛας εχτίνοντε ι απέραντες έχταϛές-τις. Πάνο ϛτο χάρτι φένετε, πος ϛκεδον όλι ι ζόνι τις τύντρας κίτε πέραν απτο βόριο πολικο κικλο.

Το χιμόνα ι ζοι ϛτιν τύντρα ίνε πλιχτικι. Κάνι δινατο κρίο, ι παγονιες φτάνυν ϛιχνα ος τυϛ 50°, φιϛυν δινατι άνεμι, με χιόνι, πυ αποτιφλόνι τα μάτια. Δριμία ίνε ι φιϛι

1) Το 1932 κιρίχτικε διεθνις πολικος χρόνος κε το καλοκέρι τυ 1932 οργανόθικαν απο διάφορα κράτι 6 επιϛτιμονικο-εκϛερεβνιτικες αποϛτολες ϛτι Βόρια Πολικι θάλαϛα.

τις τύντρας. Στιν τύντρα ο χιμόνας διαρκι 6 μίνες. Κε ςτι Σιβιριακι τύντρα διαρκι οχτο οχτόμισι μίνες κε τυς περισότερυς μίνες τυ χιμονιάτικυ κερυ δε φένετε ίλιος κε ςε καθαρο κερο. Μονάχα τα ζοιρα χρίςα άςτρα κε απο κερο ςε κερο το βόριο ςέλας φοτίζυν τις χιονοπεδιάδες τις τύντρας. Απτις χιονοπεδιάδες απλόνοντε προς τον ουρανο ςαν φαρδιι μπερτέδες κιτρινοπράσινυ ίτε τριανταφιλιυ χρόματος, πυ χρομα-ίζυν τα αντικίμενα πάνο ςτι γι με φανταςτικα χρόματα. Χάρις ς' αφτα φένετε πος κε το χιμόνα ζι ι τύντρα: πιδα κάπυ κάπυ μια γαλαζια αλεπυ, κάποτε περνα γρίγορα ι πολικι κυκυβάγια, με ςιγανο βίματιζμο περνα ι άςπρι αρκύδα — ο κάτικος τις παραλίας τις Βόριας Πολικις θάλασας κε το νιςιόνε-τις· κάπυ-κάπυ ςαν αςτραπι περνα πάνο ςε ιπςιλα ςτε α έλκιθρα, ζεβγμένα με γριγορα λάφια ο διπυδος κάτικος τις τύντρας — ο άνθροπος. Ολι αφτι ίνε ςινιθιζμένι ς-τιν παγονια κε ςτυς παγερυς ανέμυς· κε μονάχα όταν κς-εςπάςι ι πυργα-ι χιονοθίελα, τότε πυλια, θερια κε άνθροπι γιρέβυν ο καθένας ςοτιρία όπυ μπορυν. Τον κερο τις χιονοθίελας γίνετε αφάνταςτι ανακατοςύρα ςτι γι κε ςτον αέρα· ο άνεμος ς-ρι φογιρνα με αφάνταςτι δίναμι το χιόνι ςτον αέρα κε το μετατρέπι ςε λεπτι ςκόνι. Αφτι ι λεπτι ςκόνι τυ χιονιυ χόνε-ε ςτα μάτια, διςκολέβι τιν αναπνοι ιςχυρι ςτις μικρότερες τρίπες το ρύχον κε ο αέρας ρίχνι χάμο ζόα κε άνθροπο. Τα θερια κε τα πυλια κρίβυντε κάτο απτις απόκριμνυς όχτυς τον ποταμον. Ο άνθροπος όταν τον τίχι ςτο δρόμο χιονοθίελα, ςταματα δένι δίνατα με τα λυρια τα λάφια κε πλαγιάζι ςτο έλκιθρό-τυ με το κεφάλι ενάντια ςτον άνεμο· α όμα κε τα λάφια πλαγιάζυ πάνο ςτο χιόνι με το κεφάλι ενάτια ςτον άνεμο κε ιπομονιτικα ςαρτερυν να περάςι ι χιονοθίελα, πυ κάποτε διαρκι κάμποςες μερες κατα ςιρα.

Φυτα της τυντρας

Μα κε ι χιονοθίελα έχι το τέλος-τις. Πάνο ςτον ορίζοντα φένετε ο ίλιος, κε μέρα με τι μέρα αναβένι κε πιο πςιλα· το χιόνι λιόνι γρίγορα κε ίςτερα, απτι γρίγορι άνιχςι πυ βαςτα πολι λίγο αρχίζι το βραχι καλοκέρι (το καλοκέρι διαρκι όχι παραπάνο απο τρις μίνες). Κε τι καλοκέρι ίνε αφτο! Ακόμα κε ςτον πιο θερμο μίνα — το γιύλι — ι θερμοκραςία τυ αέρα ςτι ςκια δεν κςεπερνα τυς 10 βαθμυς. Μα το καλοκέρι ο ίλιος ολάκεςι μέρα δε δίν. Το καλοκέρι ζοντανέβι ι τύντρα. Ι φίςι ςάν-πος βιάζατε να ανταμίπςι τον εαφτό-τις για τυς μακρινυς μίνες τυ χιμονιάτικυ ιπνυ, βιάζετε να εποφελιθι το όχι μακροχρόνιο καλοκέρι: με τις πρότες θερμες μέρες ςτιν τύντρα ανθίζυν γρίγορα μεγάλα κε ζοιρα λυλύδια: πολικες παπαρύνες, μι με λιζμόνι χαμεμιλιες· ςτυς βάλτυς ςριμάζυν ι ρόγες: το κίτρινο βοτόμυρο, ο κόκινος μιρτίλος. Το καλοκέρι ι επιφάνια τις τύντρας μιάζι με όμορφο πικιλόχρομο χαλι. Στις άλες εποχες τυ χρόνυ ι τύντρα έχι κατςυφιαζμένι νκρίζα όπςι, κι αφτο γιατι ςτιν τύντρα ίνο πολα νκρίζα φίκια κε λιχίνες δίχος λυλύδια, πυ αποτελυν τιν κιριότερι κε παντοτινι φιτία τις τύντρας. Πυ κε πυ ςιναντιέτε κε δέντρα — νάνι. Τα ονομάζυν νάνυς επιδι ςε ςίνκριςι με τα δέντρα τον πιο θερμον χορον αφτα ίνε πραγματικι νάνι· ι ιτιες κε ι ςιμίδες πυ φιτρόνυν ςτυς όχτυς τον ποταμον ςικόνοντε πςιλα απτι γι όχι παραπάνο απο μιςο μέτρο: απλόνυντε με τυς λεπτυς κορμύς-τυς — πάχυς όςο το μικρο δάχτιλο — πάνο ςτι γι κε έχυν όλος διόλυ μικρύτςικα λυλύδια. Δεν ίνε καθόλυ παράκςενο ότι ςτιν τύντρα μπορύνε να φιτρόςυν μονάχα νάνι — δέντρα. Στο βραχι καλοκέρι προφτένι να λιόςι μονάχα το πάνο ςτρόμα τυ εδάφυς τις τύντρας ςε βάθος όχι παραπάνο απο ενάμιςι μέτρο, κάτο απτο οπίο κίτε ςτρόμα εδάφυς πέρα-πέρα παγομένο, πυ δε λιόνι καμια φορα.

Αφτο ίνε το εόνια παγομένο χόμα. Κε ς'αφτο το παγομένο έδαφος δε μπορύνε βεβεα να φιτρόςυν καθεαφτυ μεγάλα δέντρα, κε γιαφτο ςτιν τύντρα τα δέντρα ίνε μικρα, νανι. Χάρις ςτιν εόνια παγονια, ςτιν τύντρα έχι πολυς βάλτυς: το ςτρόμα τυ παγομένυ

εδάφυς δεν αφίνι να περάςι το νερο τον κερος τυ ανικςιάτικ λιοςίματος το χιονιον κ'ές τα νερα ςτέκυν ςτιν επιφάνια, κε όπυ ίνε τεκύμενα νερα, εκι έφκολα ςκιματίζοντε βάλτι.

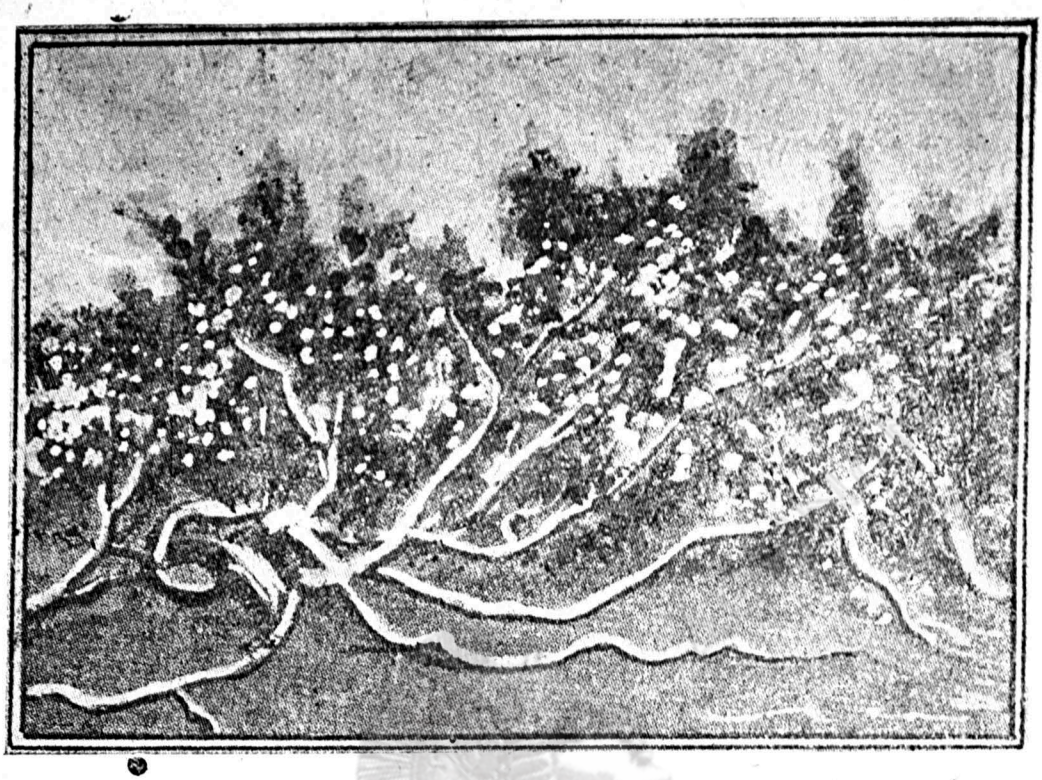

Ι πολικι ιτια

Το καλοκέρι εμφανίζοντε ςτιν τύντρα ι αποδιμιτικι μυςαφίριδες απτο νότο: άγριι κίκνι, χίνες, πάπιες διάφορις ράτσας, γλάρι, μπεκάτσες, κόλιμβι. Αφτα τα πυλια πλέκυν φολιες ςτυς θάμνυς το νάνον — δέντρον, ςτυς βάλτυς κε κςεπυλιάζυν εκι τα πυλια-τυς.

Το καλοκέρι πάνο ςτυς βάλτυς πετυν ολάκερα ςίνεφα κυνύπια κε αλογόμιγες, απτα οπία ιποφέρυν πολι τα ζόα κε ι άνθροπι. Κάποτε ςτο τέλος τυ μάι μονάχα το βυιτο τις θίελας παραβιάζι τι ςιοπι τις τύντρας, ενο ςτα μέςα τυ γιύνι ι τύντρα ίνε πια γιομάτι ζοι: για τι ζοι πυ κςίπνιςε λένε κε ι μελανχολικες κραβγες τυ κολίμβυ, κε ι ιχερες φονες τις μπεκάτσας, κε ι ιλακες το γαλάζιον αλεπύδον.

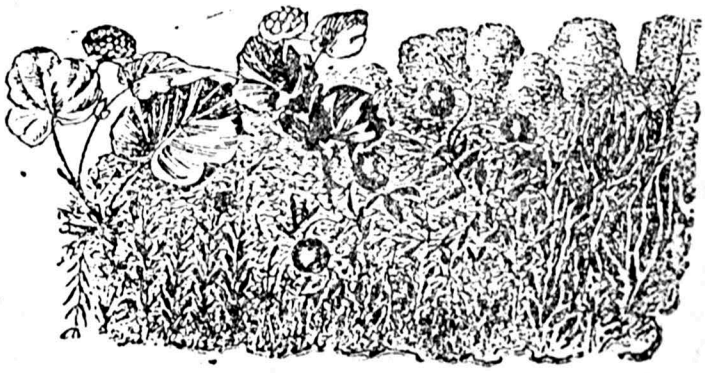

Ι ρόγες τις τύντρας

Τα ζοντανα όντα δεν έχυν πυ να κρφτυνι ςτιν τύντρα: ςτιν τύντρα δεν ιπάρχυν ύτε δάςι ύτε θάμνι: ακόμα κε πικνα χόρτα ςπάνια θα ςιναντίςις, γιοφτο το καλοκέρι ι ζοι ςτιν τύντρα φένετε όλι μπροςτα ςτα μάτια τυ ανθρόπυ. Να ι μπεκάτςα κςεπυλιάζι τα πυλάκια-τις πάνο ςτα βελυδένια φίκια. Να κι ο φτεροτος κλέφτις ο ςαρκοφάγος γλάρος γιρέβι θίματα πάνο ςτιν τύντρα.

Αλεπύδες τις τύντρας

Ι περιςότερι τετράποδι κε φτεροτι κάτικι τις τύντρας, ιδιέτερα ι ςαρκοφάγ

ι άσπρι αρκύδα, ι γαλάζια αλεπυ, ι πολικι κυκυβάγια — έχυν άσπρι φορεσια, ομια με το χρόμα τυ χιονυ, όπυ περνυν το περισότερο μέρος τυ χρόνυ. Οταν το ζόο έχι τέτιο χρόμα πυ το ιπεραςπίζι, γριγορότερα κε καλίτερα μπορι να γλιτόςι απτον εχτρό-τυ, κε πιο επιτιχιμένα να παρακολυθι κε να επιτίθετε ενάντια στο θίμα-τυ: το άσπρο δέρμα σκεδον δε φένετε πάνο στο άσπρο χιόνι.

Παρδαλο ποντίκια

Μονάχα το μικρο εφκίνιτο παρδαλα ποντίκι κε το γριγορόποδο λάφι έχυν πάντα νκριζοπι φορεσια.

Τα βόρια λάφια

Ερότιςες.

1. Τί φιτα ςιναντιέντε στιν τύντρα,
2. Τί ζόα ζυν στιν τύντρα;

2. Ι ΛΑΙ ΤΙΣ ΤΥΝΤΡΑΣ

Βαρια κε τραχια ίνε ι ζοι τυ ανθρόπυ στιν απόμακρι κρία τύντρα. Ο άνθροπος πρέπι να διεκσάγι αγόνα ενάντια στι γιρο τραχια φίςι, για να μιν παγόςι, να μιν πεθάνι απτιν πίνα. Εδο κε πολυς εόνες πριν ι κάτικι τις τύντρας ιμέροςαν το βόριο λάφι κε το σκιλι-λάικα· δίχος αφτα, κε ιδιέτερα δίχος το λάφι,, πολι δίςκολι θάταν ι ζοι τυ ανθρόπυ στιν τύντρα. Εκςον αφτυς τυς τετράποδυς βοιθυς, βοιθύςαν τον άνθροπο στον αγόνα-τυ για τιν ίπαρκςι μονάχα τα χέρια κε το κεφάλι-τυ.

Ι τύντρα πιάνι τεράςτια έχτασι — παραπάνο απο 3 εκατομ. τετραγ. χιλιόμετρα.

Αφτι ι κολοσιέα έχτασι κσεπερνα διο κε παραπάνο φορες τιν εχτασι τις Ανκλίας, Γαλίας κε Γερμανίας μαζι. Μα πολι λίγι άνθροπι ζυν εδο — κάτι παραπάνο απο 135 χιλιάδες. Ι άνθροπι ζυν στιν τύντρα πολι σκόρπια, σε μικρότσικυς σινικιζμυς, ίτε σε νομαδικες στάνες πυ ι μια απέχι απτιν άλι πολες δεκάδες βέρστια. Στιν τύντρα μπορι να περπατάι κανένας μεγάλι έχτασι κε να μι σιναντίςι ύτε ένα άνθροπο. Ι ντόπιι κάτικι τις τύντρας, πυ ζυν εδο απο πολυς εόνες, ίνε ι μικρι λαι τυ Βορα: ι λοπάρι, πυ ζυν στιν χερσόνισο Κολςκι, ι νέντςι (πολι ος τόρα τυς ονομάζυν λανθαζμένα σαμογέ υς), πυ περιπλανόντε με τα λάφια-τυς στιν τύντρα στο κάτο ρέβμα τον ποταμον Μεζεν κε Πετσόρα κε στι Διτικι Σιβιρία, ι κοριάκι κε ι καμτσατάλι στιν Καμτσάτκα, κε ι τζυκτζι στι χερσόνισο Τζυκότσκι. Αφτι ι λαι ονομάζοντε μικρι, επιδι ίνε ολιγάριθμι. Ο πιο πολιάριθμος λαος τις τύντρας ίνε ι τζυκτζι, πυ ίνε το ολο $12^1/_2$ χιλιάδες, ενο ι άλι λαι ίνε πιο ολιγάριθμι κι απ'αφτυς.

Το νικοκιριο ίνε σκεδον το ίδιο σ'όλυς τυς λαυς τις τύντρας. Κι αφτο ίνε φιςικο: ζόντας σε όμιες φιςίκες σιθίκες εποφελύντε όμια δόρα τις φίςις. Κε τί τυς δίνι ι βόρια φίςι; Πρότα-πρότα το λάφι — ο βοιθος τυ ανθρόπυ στιν τύντρα· 2-ο το πσάρι κε το θαλαςινο θεριο (στυς ποταμυς πυ διαςκίζυν τιν τύντραν κε στι Βόρια Πολικι θάλαςα ζυν σε μεγάλα ποςα πολίτιμα πσάρια: πέςτροφα ρένκα, σολομος, κέτα κε στιν Πολικι θάλαςα θαλαςινα ζόα: φόκι, θαλασινο άλογο)· 3-ο τα πολίτιμα για τα γυναρικά-τυς θερια — τιν άσπρι αρκύδα κε τι γαλάζια αλεπυ. Αντίςτιχα λιπον μ'αφτα τα δόρα τις φίςις ι λαι τυ Βορα κοταγίνοντε κιρίος με τι **λαφοτροφία** με τιν **αλιία**, με το **θαλα-**

ςινο κινίγι κε με το *κινίγι το θεριον πυ δίνυν γυναρικα*. Γιαφτο κε το νικοκιριό-τυς ίνε σκεδον όμιο, μόλο πυ μερικι απ'αφτυς τυς λαυς ζυν μακρια ο ένας απτον άλο πολες χιλιάδες βέρστια. Αντίστιχα με τα μέρι πυ κατικυν ι μικρι λαι τυ βορα ιπερτερι τυ λαφοτροφικο, το αλιεφτικο ίτε το κινεγιτικο νικοκιριο.

Λογοχάριν ι λοπάρι, ι κοριάκι, ι καμτζαταλι κε ι τζύκτζι, ζόντας σε χερσόνισες κοντα στι θάλασα καταγίνοντε κιρίος με το θαλασινο κινίγι κε τιν αλιία, ενο ι νέντσι πυ ζυν μακρια απτι θάλασα ίνε κιρίος λαφοτρόφι αν κε το κινίγι κε ι αλιία έχυν μεγάλι σιμασία στο νικοκιριό-τυς. Ι κοριακι κε ι καμτζατάλι έχυν λίγα λάφια. Τακσιδέβυν αφτι με σκιλια πυ τα ζέβγυν σε μικρα λαφρια έλκιθρα.

Ι ζοι τυ νομάδα στιν τύντρα. Ι νέντσι παντοτινα πλανιέντε στιν τύντρα με τα κοπάδια το λαφιόν-τυς. Το λάφι ίνε ανθεχτικο κε όχι απετιτικο ζόο. Ι κιριότερι τροφίτυ ίνε ι λιχίνες. Το λάφι τρέφετε με λιχίνες κε το χιμόνα ακόμα, κσεσκάβοντάς-τις με τις οπλές-τυ μές απτο χιόνι. Γιρέβοντας για τα λάφια-τυς τέτια βοσκοτόπια ι νέντσι πλανιέντε όλι τι ζοί-τυς απο ένα μέρος σε άλο. Εκσον αφτο, το καλοκέρι ι νέντσι διόχνυν τα κοπάδια-τυς πιο κοντα στι Βόρια Πολικι θάλασα. Εκι ο φρέσκος θαλασινος άνεμος διόχνι τα βαρετα σίνεφα τον αλογομιγον κε κυνυπιον πυ το καλοκέρι κατατιρανυν τα λάφια. Το χινόπορο, με το πρότο χιόνι, τα κσεκυραζμένα λάφια κυβαλαν τυς νέντζυς στι νότια ακρι τις τύντρας, πιο κοντα στα δάσι, όπυ περνυν ι νέντσι το μακροχρόνιο χιμόνα στις μακρυλο-μιτερες καλίβες-τυς.

Ι αγαπιμένι τροφι τυ νέντσυ ίνε το νοπο λαφισιο κρέας, το νοπο λαφίσιο έμα.

Ι νέντσι ετιμάζυν τα ρύχα-τυς απτο δέρμα τυ λαφιυ κε τα ράβυν με κλωστες καμομένες απτυς τένοντες το λαφιον. Σκεπάζυν με δέρματα λαφιον τιν κινιτι μιτερι καλίβατυς. Οταν πάνε απο ένα μέρος σ'άλο, ι νέντσι ζέβγυν λάφια στα ιψιλα στενα έλκιθρά-τυς — νάρτες. Ι κιριότερι δυλια τυ νέντσυ τοχιμόνα ίνε το κινιγι τις γαλάζιας αλεπυς. Ι εμπιρι κινιγι—νέντσι βαζυν στιν τύντρα παγίδες, κε απο κερυ σε κερο πάνε να τις κιτάκσυν. Εκσον αφτο το κινίγι, λίγι δυλια κάνυν ι νέντσι το χιμό α.

Σινίθος το χιμόνα ι νέντσι οργανόνυν τις γιορτές τυς, πάνε μυσαφίριδες ο ένας στυ άλυ, διασκεδάζυν. Μα σαν έρθι το καλοκέρι, αρχίζι ι ζέσι τις δυλιας για τυς νέντσυς.

Τακσίδι με σκιλια στιν τύντρα

Πολι ακριβι ίνε ι κάθε μέρα τυ μικρυ βόριυ καλοκεριυ: στο διάστιμα τυ καλοκεριυ πρέπι να προφτάζυν να ετιμάζυν τιν τροφι τυς για όλο το μακροχρόνιο χιμόνα. Ι νέντσι περνόντας απέραντες έχτασες στιν τύντρα προς το βορα, προς τιν παραλία τις θάλασας, κατασκινόνυν κοντα στυς ποταμυς κε πιάνυν πσάρια, κινιγυν πυλια, πυ έρχοντε εδο το καλοκέρι κε κάνυν προμίθιες για το χιμόνα. Τα πσάρια κσιρένυν στον ίλιο, κε κίνα πυ πιάνυν το χινόπορο τα τρόνε αργότερα παγομένα. Στιν παραλία τις θάλασας κάποτε κα-

τορθόνυν να ςκοτόνυν κε άςπρες αρκύδες ίτε φόκες. Απτο λίπος τις φόκις λιόνυν λαρδι αφτο πάι για φοτιζμο.

Ι νέντςι κςοδέδυν πολι κερο κε δίναμες γιαφτες τις δυλιες. Κι αφτο δεν ίνε καθόλυ παράκςενο: ος τα τελεφτέα ι κάτικι τις τύντρας δεν ίχαν ιδέα ότε για μιχανες, ότε για άλα προςαρτίματα, πυ βοιθυν τον άνθροπο να δυλέδι· όλα τα αντικίμενα τις καθιμερινις ζοις, όλα τα εργαλία τον πρόμιςλον — τα αλιεφτικα ςίνεργα, ι κινιγετικες παγίδες — γίνυνταν αποκλιςικα απτυς ίδιυς, κε ίςαν χοντροφιαζμένα λίγο προςαρμοζμένα για δυλια. Κι αν ίχε κε λίγα λάφια ο νέντςος, τότε ζύςε πολι άςκιμα, πινύςε. Νορίτερα, ος τελεφτέα ςκεδον ι περιςότερι νέντςι βρίςκονταν ςε τέτια κατάςταςι — όλι ι νέντςι δεν ίςαν όμια εκςαςφαλιζμένι με λάφια.

Απο πολα χρόνια κ'εδο κςεχορίςτικε ανάμεςα ςτυς νέντςυς μια μικρι ομάδα πλύςιι λαφοτρόφι—κυλάκι. Αφτι ίχαν μεγάλα κοπάδια λάφια απο κάμποςες χιλιάδες κεφάλια. Ενο ι κιριότερι μάζα τυ νέντςικυ πλιθιζμυ — ι φτοχι κε ι μεςέι — ίχαν απο 1-2 εκατοντάδες λάφια ς'όλο το κοπάδι, κε τις περιςότερες φορες ίχαν απο λίγες δεκάδες. Το τέτιο μικρο λαφοτροφικο νικοκιριο δεν ίνε καθόλυ ςταθερο: τα λάφια ςιχνα αροςτένυν απο κολιτικες αρόςτιες κε τότε αρχίζυν να πςοφυν μαζικα· ι φτοχι λαφοτρόφι χάνυν τοτε με μιας όλο το κοπάδι-τυς.

Για τυς κυλάκυς το πςόφιμα τον λαφιον δεν ίταν ανεπανόρθοτο κακο: τα μεγάλα κοπάδια-τυς βόςκανε ςε μεγάλες έχτασες, ςε βοςκοτόπια απομακριζμένα το ένα απτάλο κε λιγότερο κολνύςαν απτις κολιτικες αρόςτιες.

Ι φτοχι, πυ καταςτρέφονταν, νικιάζονταν μπατράκι ςτυς πλύςιυς λαφοτρόπυς-κυλάκυς, ίτε πέρναν απάφτυς λάφια για πρόςορινι χριςιμοπίιςι· κε ςάφτι τιν περίπτοςι πλερομι ίταν τα δέρματα το γαλάζιον αλεπύδον· για το κάθε λάφι ι κυλάκι πέρνανε πολι περιςότερο απ'ότι άκςιζαν. Κ'έτςι ςτα χέρια τον κυλάκον ςιςορέβονταν εκςον τα λάφια κε πλύτι γυναρικον, ενο ι φτοχι γίνονταν ςκλάβι τον κυλάκον, πυ τυς εκμεταλέβονταν αλίπιτα.

Ιςτερα απτιν Οχτοβριανι επανάςταςι, όπος παντυ ςτιν Ενοςί-μας, έτςι κ'εδο ο φτοχος νέντςικος πλιθιζμος διεκςάγι ενεργιτικο αγόνα ενάντια ςτυς κυλάκυς.

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Σε πιά μέρι τις τύντρας ζυν ι διάφορι λαί-τις;
2. Πιά πρόμιςλα ίνε αναπτιγμένα ανάμεςα ςτυς λαυς τις τύντρας;

3. ΑΠΤΙ ΣΚΛΑΒΙΑ ΚΕ ΤΙ ΦΤΟΧΙΑ — ΣΤΙ ΝΕΑ ΖΟΙ

Πολι άςκιμα ζύςαν ι μικρι λαι τις τύντρας τον κερο τις τςαρικις εκςυςίας. Για τιν τςαρικι κιβέρνιςι κε τυς ρόςυς εμπόρυς ο απόμακρος βορας ίταν καλος μεζες. Εδο βγέναν τα πολίτιμα γυναρικα. Μα τα γυναρικα βρίςκονταν ςτα χέρια τον ντόπιον κατίκον τις τύντρας — τον καλον κινιγον. Ι έμπορι κ' ι τςαρικι τζινόβνικι προςπαθύςαν να πάρυν τα γυναρικα ςε πςόφια τιμι κε αςινίδιτα κςεγελύςαν τυς ςκοτινυς αγράματυς ανθρόπυς. Ι έμπορι τυς πρότιναν για ανταλαγι με τα γυναρικα ςιδερένιες ακςίνες, μαχέρια, καλαι, πςεφτομαργαριτάρια κε άλα φτινα μπεχλεμπίδια· ι κάτικι τυ Βορα, μι κςέροντας τις τιμες αφτον τον αντικιμένον κε βλεποντάς-τα για πρότι φορα, ςιμφονύςαν με τιν αςίμφορι γιαφτυς ανταλαγι. Ι έμπορι, όταν πρόκιτο να κάνυν τέτια ανταλαγι, τυς πότιζαν βότκα με μεγάλο ζίλο: εφκολότερα μπορι να γελάςι κανένας το μεθιζμένο.

Ι εκμετάλεπςι το λαον τις τύντρας. Ι κάτικι τις τύντρας δίνανε όλα τα γυναρικα πυ ίχαν ςε ανταλαγι με τι βότκα, με φτινα ςιδερένια αντικίμενα κε με άχριςτα μπεχλεμπίδια κε έτςι πέφτανε ςε αδιέκςοδι ςκλαβια: ςιχνα ι έμπορι τυς πυλύςαν τα εμπορέματά-τυς με πίςτοςι, κε αργότερα απέναντι ςτο χρέος ζιτύςαν μεγάλα ποςα γυναρικα. Ι λαι τις τύντρας ςτερύνταν έτςι τα προιόντα τυ κινιγιυ-τυς, βιθίζονταν ςε χρέι, καταςτρέφονταν, πέφτανε ςε μεγάλι φτόχια κε κατα μάζες πέθεναν απτιν πίνα, απτον αλκογολιζμο κι απτις κολιτικες αρόςτιες.

Ι τσαρικι κιβέρνισι δεν παρίχε καμια βοίθια στους μικρους λαους τις τούντρας· χιρότερα πτους εμπόρους εκμεταλέβοταν αφτους τους λαους. Εδο κε κάμποσους εόνες επεβλίθικε στους μικρους λαους του Βορα ιδιέτερος φόρος — γιασακ. Το γιασακ έπρεπε να πλερόνετε με γυναρικα. Τον πρότο κερο για να ανανκάσυν τους λαους του Βορα να πλερόσυν το γιασακ, στέλνανε αφτου στρατιοτικες αποστολες. Εκίνι που δεν πλέροναν γιασακ ιπόφεραν πολα πράματα: κέανε τα σπίτια-τους, πέρνανε εχμαλότους τις γινέκες κε τα πεδιά-τους κε καταλέβανε όλες τις παρακαταθίκες γυναρικον που ίχαν. Τα γυναρικα που έπερνε μ' αφτον τον τρόπο ι τσαρικι κιβέρνισι, τα πουλούσε με μεγάλα κέρδι στο εξοτεριχο. Ι πιο ασινίδιτι κε αδιάντροπι λιστία του βόριου πλιθιζμου απτον τσάρο κι απτους εμπόρους εξακολυθούσε ως τιν Οχτοβριανι επανάστασι. Ι τσαρικι τζινόβνικι, που στέλνανε στο Βορα να επιβλέπσι τιν ίσπρακσι του γιασακ, φέρνονταν αγέροχα με τους λαους τις τούντρας: τους ονόμαζαν περιφρονιτικα „αλόφιλους" με τι βία τους ανάνκαζαν να δεχτυν τα ροσικα σινιθια, να μάθυν τι ροσικι γλόσα, τους γελούσαν κε τους φοβέριζαν — μ' άλα λόγια φέρνονταν μαζί τους σόπος φέρνονταν με ζόα, δεν τους λογάριαζαν ανθρόπους. Υτε λόγος μπορούσε να γίνι να μάθυν γράματα τους ντόπιους λαους ίτε να τους παρέχυν ιατρικι βοίθια· αφτο δε σίφερνε τι ροσικι κιβέρνισι: εφκολότερα μπορινα φοβιστι κε να γελαστι οσκοτινος, ο αγράματος, άροστος άνθροπος.

Γι' αφτο ι σοβετικι εξουσία βρίκε στο Βορά-μας αγράματο, φοβιζμένο, ζβινόμενο πλιθιζμο. Γιαφτο το νικοκιριο το λαον του βορα ίνε ακόμα τόσο καθιστεριμένο, που απετι αδιάκοπο, ακύραστο κόπο· γιαφτο στιν τσαρικι εποχι ι λαι τις τούντρας γρίγορα ζβίνοταν. Διακόσια χρόνια πριν στιν Καμτζάτκα ζούσαν λαι με πλιθιζμο 200 χιλ, ενο όταν γένικε επανάστασι του 1917 μίνανε απ' αφτους όχι παραπάνο απο πέντε χιλιάδες.

Ι *δυλια τις σοβετικις εξουσίας*. Μονάχα *ίστερα απτιν Οχτοβριανι επανάστασι ι λαι του Βορα ελεφτερόθικαν απτιν προεόνια σκλαβια* κι άρχισαν να αναπάνυν ελέφτερα με όλι τι δίναμι τον πλεμονιόν-τους.

Το πρότο πρόβλιμα τις σοβετικις εξουσίας στο Βορα ίταν να σταματίσι τιν εμπορι-τι εκμετάλεψι το φτοχότερον στρομάτον του βόριου πλιθιζμου. Απαγορέφτικε αφστιρα στιν τούντρα το ιδιοτικο εμπόριο με τους βόριους λαους κε ι μεταφορα σπιρτάτον ποτον σ'αφτα τα μέρι. Τον ίδιο κερο γένικε ι σοβετοπίισι του πλιθιζμου τις τούντρας: ι βόριι λαι, πουστον κερο του τσάρου βρίσκονταν κατο απτιν απεριόριστι εξουσία του τιχόντα τσαρικου τζινόβνικου, ίστερα απτιν επανάστασι άρχισαν να διικυν ι ίδιι τον εαφτό-τους, εκλέγοντας στα σινέδρια (ζυγλαν) αντιπροσόπους απ' αναμετακσί-τους στα *εθνικά-τους σοβέτια*. Κοντα στο προεδρίο του Πανροσικου Κεντρικου Εχτελεστικου Κομιτέτου εδιμιουργίθικε ιδιέτερο Κομιτέτο του Βορα για να βοιθίσι τι μορφοτικι κε νικοκιριακι ανάπτικσι το βόριον πλαον. Ος τα σίμερα αφτο το Κομιτέτο ίδρισε στο Βορα 8 μορφοτικες βάσες, κοντα στις οπίες βρίσκοντε σκολια; ιατρικα κε χτινιατρικα τμίματα. Εκσον αφτο, στο Βορα ανίχτικαν τόρα 125 σκολια για τα πεδια, 3 εθνικα τέχνικυμ για τι νεολέα, οργανόθικαν κάμποσα ιατρικα τμίματα κε νοσοκομία.

Ετιμάζοντε αλφαβιτάρια, με τα οπία τα πεδια τον βόριον εθνικοτίτον θα μπορέσυν να μάθυν γράματα στι μιτρικί-τους γλόσα. Για να εφοδιαστι ο πλιθιζμος με τα απαρέτιτα προιόντα κε εμπορέματα, οργανόθικαν φακτόρια (τμίματα **τον** κρατικον εμπορικον επιχιρίσεον) κε κοπερατίβα. Αφτυ ο ντόπιος πλιθιζμος πέρνι απέναντι στα γυναρικα όλα που τυχριάζοντε: παξιμάδια, κυλύρες, τσάι, αλάτι, κινιγετικα τυφέκια, αλιεφτικα δίχτια, παρύτι, σκάγια — μ' άλα λόγια κάθε-τι που τυ χριάζετε για το κινίγι κε τιν αλιία κε για τιν καθιμερινι ζοι. Σίμερα ο μισος πλιθιζμος του Βορα ίνε πια μέλι τις κοπεράτσιας.

Το καταστραμένο κε καθιστεριμένο νικοκιριο το λαον του Βορα μπένι γρίγορα στο δρόμο, καλιτερέβι κε αναδιοργανόνετε: απο μονονικοκίρικο μετατρέπετε σε κινονικοπιιμένο σοσιαλιστικο νικοκιριο· ι πσαράδες κε ι κινιγι ενόνοντε σε αρτέλια κε μέσον τις κοπεράτσιας πέρνυν όλα τα χριαζόμενα για τιν αλιία κε το κινίγι εργαλία. Ολι ι φτοχότερι μερίδα το λαφοτρόφον ενόθικε τόρα σε μεγάλα κολχόζια.

Κοντα στα κολχόζια εδιμιύργιθικαν χτινιατρικα τμίματα, όπυ κάνυν στα λάφια προφιλαχτικα μπολιάζματα ενάντια στις κολιτικες αρόστιες. Ιπάρχυν στο Βορα κε κάμποσε μεγάλα λαφοτροφικα σοβχοζια. Ι πλύσι λαφοτρόφι, πυ ίχαν νορίτερα κοπάδια απο 500 κε παραπάνο λάφια τόρα τυς έκαναν ρασκυλάτζιβανια κε τα λάφια-τυς μιράστικαν ανάμεσα στυς φτοχυς ίτε μεταδόθκαν στα κολχόζια κε στα σοβχόζια. Κ' έτσι στιν τύντρα παρυσιάζετε νέο σοσιαλιστικο νικοκιριο, κι αντι το φοβιζμένον απτον τσαριζμο ανθρόπον — ενεργιτικι χτίστες τυ σοσιαλιζμυ. Για παράδιγμα, ας ακύσυμε τι δίγισι τυ προέδρυ Νέντσικυ λαφοτροφικυ κολχοζιυ ς. Σόπολεφ. Ο ς.Σόπολεφ ίνε νέντσος, 33 χρόνια δύλεβε μπατράκος, ιστερότερα ίταν μονονικοκίρις-φτοχος κε μονάχα στον κερο τις σοβετικις εκσυσίας, όπος λέι ο ίδιος ένιοσε πος ίνε άνθροπος. „Καλα ζύμε—διγιέτε ο ς. Σόπολεφ. Οταν προτοοργανόσαμε το κολχόζι, ι κυλάκι το πολεμύσαν. Λέγανε, πος άσκιμα θάνε στο κολχόζι. Εμις, αν κε ίμαστε αγράματι, σκοτινι, μα σκεφτόμασταν πος ι σοβετικι εκσυσία κακο δε θα κάνι· μια κε λέι — πάντε στο κολχόζι — θα πι στο κολχόζι καλα θι ίνε. α Κε βγίκε πραγματικα καλα. Τόρα μας δόσανε 1500 κυλάκικα λάφια. Επι εόνε ίμασταν απορφανιζμένι, τον κερο τυ τσάρυ κανένας δεν ίθελε να ακύσι τίποτα για μας κανένας δε μας βοιθύσε. Τόρα μας δόσανε βοίθια. Ενοθίκαμε, γίναμε πιο δινατι, φορέσαμε καλα, ίμαστε χορτάτι, σιζιτύμε στις σινέλεψες — πύ να μετακομιστύμε, πύ να ζίσυμε, πια δυλια θα κάνυμε, σιζιτύμε τα πλάνα. Ολα τα πεδια τυ κολχοζιυ σπυδάζυν. Το κ'ριότερο τόρα σε μας ίνε να σφίκσυμε τον κυλάκο, κε τότε τα κολχόζια θα προοδέψυν γριγορότερα. Κσέρυμε, πος ι σοβετικι εκσυσία κακο δεν κάνι".

Ερότισες

1. Σε τί εκδιλόνετε ι δυλια τις σοβετικις εκσυσίας ανάμεσα στυς λαυς τις τύντρας
2. Πός αλακσε ι ζοι το λαον τις τύντρας τον κερο τις σοβετικις εκσυσίας σε σίνκρισι με τον κερο τυ τσαριζμυ;

4. ΤΑ ΠΛΥΤΙ ΤΙΣ ΤΥΝΤΡΑΣ

Παράλιλα με τις φροντίδες για τιν καλιτέρεψι τις νικοκιριακις κε μορφοτικις ζίσις τυ βόριυ πλιθιζμυ, ι σοβετικι εκσυσία διεκσάγι μεγάλι δυλια για να μελετίσι τα φισικα πλύτι τυ Βορα. Ι εκσερεβνιτικες εργασίες δίκσανε, ότι στα σοθικα τις τύντρας κρίβοντε πολα οφέλιμα οριχτα. Λογοχάριν στι χερσόνισο Κόλσκι, στα Χιπίνσκι βυνα βρέθικαν τα μεγαλίτερα στον κόζμο στρωματα πολίτιμυ οριχτυ — τυ *απαθίτι*. Απτον απαθίτι βγένι πολιτιμότατο λίπασμα — συπερφοσφατ. Ος τόρα ίμασταν ανανκαζμένι να αγοράσυμε στο εκσοτερικο το συπερφοσφατ, κε τόρα εμις θα μπορέσυμε να το εκσάγυμε στο εκσοτερικο — τόσο πολι απαθίτι έχι σε μας.

Εδο, κοντα στα Χιπίνσκι βυνα, φίτροσε μεγάλο βιομιμανικο κέντρο — το Χιπινογορσκ· αφτυ ζυν πια κάμποσες δεκάδες χιλιάδες άνθροπι. Ενο 2-3 χρόνια νορίτερα, μονάχα μια ικογένια λοπάρον ίρχονταν εδο για αλιία. Εκι όπυ νορίτερα, ίταν αδάβατος βάλτος, τόρα περνα σιδερόδρομος, τρέχυν αφτοκινιτα πάνο στο σσοσε. Εδο δυλέβυν εργοστάσια, ιλεχτρικος σταθμος. Εδο ίνε σχολια κε τέχνικυμ, εδο ιπάρχι επιστιμονικος σταθμος για μελέτι τυ Χιπιν. Θα περάσυν λιγα μονάχα χρόνια, κε σ'όλι τιν τύντρα θα σκορπιστυν τέτια μεγάλα βιομιχανικα κέντρα, όπος το Χιπινογορσκ. Εκσον τον απαθίτι, σ'ολι τιν έχτασι τις τύντρας βρέθικαν σε μεγάλα ποσα κι άλα πολίτιμα οριχτα: νέφτι, πετροκάρβυνο, μεταλέματα σίδερυ κε χαλκυ, γραφίτις, μάλαμα. Στα μέρι, όπυ βρέθικαν αφτα τα πλύτι, θα κσεφιτρόσυν νέα βιομιχανικα ζοντανεμένα κέντρα. Θαρθι το τέλος στι νεκρι προεόνια σιοπι τις τύντρας. Δε θάνε πια ι τύντρα απομακριζμένι, αποσπαζμένι απτον επίλιπο κόζμο. Στι δέφτερι πιατιλέτκα σκεδιάστικε στο Βορα μεγάλο χτίσιμο για βιομιχανία κε σινκινονία. Ολα τα βιομιχανικα σιμία θα ενοθυν με σιδεροδρομικες γραμες. Στιν τύντρα θα κσεφιτρόσυν πολιάριθμα στελέχι βιομιχανικυ προλεταριάτυ — κε κι όπυ σε διάστιμα πολον εόνον περιπλανόνταν πάνο στυς βάλτυς δίχος δρόμυς σκοτινι αγράματι νομάδες, γρίγορα θα βράσι νέα γερι σινιδιτι ζοι· τα βλαστάρια αφτις τις νέας ζοις κσανίγυν

ρα πια δρόμο ςτιν τύντρα, κε τόρα πια ι λαι το Βορα μαζι με όλι τιν Ενοχί-μας νεργιτικα κε ςινιδιτα πέρνυν μέρος ςτο κινο χτίςιμο τυ ςοςιαλιζμυ.

Ερότςι

Τί πλύτι βρέθικαν ςτιν τύντρα, τί χτίςιμο άρχιςε αφτυ;

VI. Ι ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟ ΔΑΣΙΚΟΝ ΚΕ ΓΥΝΑΡΙΚΟΝ ΠΛΥΤΟΝ ΤΙΣ ΕΣΣΔ (ΤΑΙΓΑ)

Γίμναζμα

1. Μπογιατίςτε ςτο γεογραφικο ςκίμα τι ζόνι τις ταιγας.
2. Πιι ποταμι τρέχυν ανάμεςα απτιν ταιγα;
3. Δίκςτε ςτο χάρτι κε ςιμιόςτε ςτο γεογραφικο ςκιμα τις πολιτίες: Αρχάν-κελςκ, Σβερτλοβςκ, Ιρκυτςκ, Γιακύτςκ.

ΣΤΙΝ ΤΕΛΙΑΝΚΑ

— Ε-ε-ε! κυνιθίτε, φονάζι ο Βάνιας Κυζνετςοφ, ο μπριγατίρος τις κομςομολιςτικις πριγάτας τον ιλοτόμον.

Ι νεανικι ενθαριντικι φονι βρίςκι απίχιςι ςτο θόριβο τυ πειονιυ κε το χτίπο τον ακςιναριον. Γιρο ιπςιλες εφθίκορμες πέφκες κε χιόνι, πυ λαμπιρίζι κε πετα ςπιθες ςτον λιο. Σιγα-ςιγα άρχιςε να κλίνι τιν κορφί-τις ι πςιλι πέφκι. Ι πριονιςτες πετάχτικαν πίςο κε βιαςτικα βγάλανε το πριόν απτον κορμο τυ δέντρυ. Το δέντρο ςτι αρχι ςιγα ςιγα, ρίχνοντας άςπρες τολίπες λες κε ςκέφτετε κατι, άρχιςε να κλίνι, κε τρίζι νκίζοντας με τα κλαδιά-τυ τυς κορμυς το γιτονικον δέντρον, κε ιςτε-ρότερα ςπάνοντας θάμνυς, πέφτι ςτι γι

Μπριγάτα κςιλοκόπον ςτιν τελιάνκα.

„Θα κυβαλίςυν κι αφτο το δέντρο. όπος τάλα, — ςκέφτετε ο Βάνιας — ςτο βόριο λιμάνι, το Αρχάνκελςκ, θα το φορτόςυν ςε κ ένο βαπορι, κε αντίκρι ςάφτο θα πάρυμε απτο εκςοτεριχο κενύρ-γιυς μπάνκυς, πυ λάμπι το ατςάλι τυς. Θα πέςυν αφτι ι μπάνκι ςτι ςοβετικι φάμπρικα, θα δυλέπ υν κε θα ιπάρχι ςάφτυς τυς μπάνκυς κε μια ςταλαμα-τια δικύ-μας κόπυ".

— Εντατικοτερα το λιπο ςτι δυλια! — κςεφονίζι κε κςαναπιάνι το ακςινάρι ςτα χέρια.

ΤΑ ΠΕΡΑΖΜΕΝΑ

Καπνιζμένες παράνκες, γιομάτες κόριζες. Ο έμπορος-εργολάβος, ο παπας κι ο τςά-ρος — όλι αφτι κάνανε αφόριτι τι ζοι τυ ιλοτόμυ. Αποβλακοτικι 0-1 -ορι εργατικι μέρα, χαρτια, μαχεροβγάλματα κε μεθίςι απτι ςτενοχόρια. Αφτι ίταν ι ζοι τυ ιλοτόμυ τιν τςαρικι εποχι.

Εκατοντάδες χιλιάδες εκςόριςτι, θίματα τις αφτοκρατορίας, περνύςαν απτυς δρόμυς με τυς βάλτυς τις ταιγας. Πίγεναν ςτιν καλοκεριάτικι λακάδα, οπόταν έφθιμα φλιζβίζυν τα δροςερα νερα τον πιγαδιον, πίγεναν το μελανχολικο χινόπορο, πίγεναν το χιμόνα ςτι χιονοθίελα, πυ το κρίο-τις διαπερνύςε ος τα κόκαλα.

Πίγεναν βροντοντας τις χιροπέδες.

Ι τάιγα ίνε απέραντα δάςι, πυ εχτίνοντε ανάμεςα απόλο το βορα τι; Σοβετικι Ένος ς απτο διτικο ςίνορο με τι Φιλαντία μέςον τυ Ύραλ ος τιν παραλία τυ Ιρινικ ωκεανυ.

Ι τάιγα ίνε το μεγαλίτερο δάςος ςτον κόζμο.

Ι τάιγα περιλαβένι όλι τιν Καρέλια, το Βόριο κράι, περνα ανατολικα μέςον τ Βόριυ Ύραλ ςτι Διτικι Σιβιρία· απέχι 200-400 χιλιομ. απτο ςιβιριακο ςιδιρόδρομο· ιςτε ρότερα προχορι νότια κε φτάνι ος τι λιμνι Μπαικάλι κε τις πιγες τυ ποταμυ Αμυρ.

Ι τάιγα εχτίνετε ςε μάκρος περίπυ 7000 χιλιομ. κε ςε πλάτος ενάμιςι-διο χιλιάδε χιλιόμετρον.

Πιο πολι απτο $^1/_4$ όλον τ δαςον τυ κόζμυ βρίςκοντε ςτιν ΕΣΣΔ. Τα 80% τ δαςόν τις ΕΣΣΔ ίνε δάςι τις τάιγας. Το έλατο, ι πέφκι, ο κέδρος, τα βελονοιδι δάςι απο τελυν τιν τάιγα.

1. ΤΑ ΔΑΣΙ ΙΝΕ ΠΛΥΤΟΣ ΤΙΣ ΧΟΡΑΣ ΜΑΣ

Τα 40% απ'όλι τιν έχταςι τις ΕΣΣΔ ίνε δάςι. Αν ςτιν έχταςι το δαςον ςινκρί νομε τιν ΕΣΣΔ με τις αλες χόρες, θα φανι ότι ι Ενοςί-μας ίνε ι πιό πλύςια ς δάςι χόρα ς'όλο τον κόζμο.

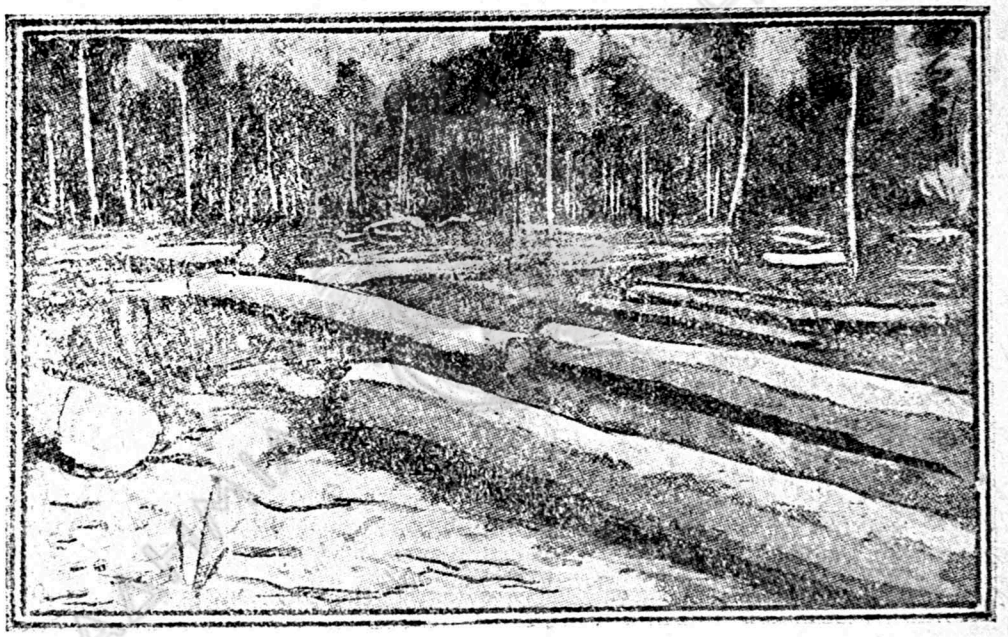

Κατέβαζμα κςιλίας μεςο τυ ποταμυ ςτιν τάιγα.

Το κςίλο χριςιμοπιέτε για κάφςιμι ίλι· χριςιμοπιέτε ςαν ικοδομιτικο ιλικο (δοκι, ςανίδια, φανέρα)· με χιμικι επεκςεργαςία πέρνυν απτο κςίλο χαρτι, πίςα, κατράμι, τρεμεντίνα, κανιφολ, ςπίρτο απο κςίλο, κςίδι, κάρβυνο, τεχνιτο μετάκςι.

Πιο ςιφερομένο ίνε να χριςιμοπιιθι το κςίλο ςαν πρότο ιλικο, παρα ςαν κάφςιμο ιλικο. Ενα κιλικο μέτρο κςίλο έλατυ για να κοπι κε να κυβαλιθι ςτο εργοςτάςιο ςτιχίζι 2 ρυβλ., ενο απαφτο το κςίλο μπορι να παρθι χαρτι ακςίας 20 ρυβλ. κε τεχνιτο μετάκςι ακςίας 1500 ρυβλ.

Μπορυν ακόμα να χριςιμοπιιθυν κε τα πριονίδια, απτα οπία ετιμάζυν κςιλοζάχαρι, πυ ίνε καλι τροφι για τα ζοα.

Ακόμα λιγο χριςιμοπιέντε τα δάςι τις ΕΣΣΔ, πυ ίνε απλομένα ςε απέραντι έχταςι. Μονάχα τα 30% απόλι τι δαςικι έχταςι επεκςεργάζοντε. Τα ιπόλιπα 70% ακόμα δεν άκυςαν το χτίπο τις ακςίνις κε το θόριβο τυ πριονιυ.

Στον ποςεπαναςτατικο κερο τα δάςι βρίςκονταν ςταχέριαιδιοτον βιομιχάνον. Ι βιομίχανι κςιλίας, κινιγόντας έφκολα κέρδι, κόβανε κε καταςτρέφανε τα δάςι πυ βρίςκονταν κατα μίκος τον ποταμον κε το ςιδεροδρομικον γραμον. Τα απόμακρα δάςι μνίςκανε αχριςιμοπίτα, καταδικάζονταν ςε παραφίτρομα κε ςε πιρκαιες.

Ι ςοβετικι εκςυςία πίρε κλιρονομία δάςι ριμαγμέ α ςτα πλιςίον ραγιόνια κε άνκιγτα — ςτα μακρινα.

Ι ςοβετικι εκςυςία έβαλε για πρόβλιμά-τις να εποφελιθι όςο το δινατο πιο πολι τα δαςικα πλύτι. Κ'έτςι ςτι δέφτερι πιατιλέτκα τα δάςι τις Ανατολικις Σιβιρίας θα εποφελιθυν 6 φορες παραπάνο απότι τα εποφελύνταν ος τα τόρα, ςτο Βόριο κράι 4 φορας παραπάνο, ςτι Διτικι Σιβιρία — $3^1|_2$ φορες παραπάνο, ςτιν Καρέλια – 3 φορες παραπάνο.

Ι μεταφορα τις κςιλιας ςτυς όχτυς τον ποταμον ςτα παλια χρόνια γίνονταν μονάχα με τα άλογα.

Αφτο το μεγάλομα το δαςικον επέκςεργαςιον μπορι να κατορθοθι μονάχα με τον όρο να μιχανοπιιθυν ι δυλιε. Σίμερα δυλέβυν πια ςτα δάςι 800 τράχτορα. Τα τράχτορα κυβαλυν τα κςίλα απτα δάςι. Πρέπι να μιχανοπιιθυν κ' ι άλες δυλιες (το κόπςιμο, το πριόνιζμα). Αφτο ίνε βαςικο πρόβλιμα. Στο πλάνο τις δέφτερις πιατιλέτκας ςκεδιάζε-

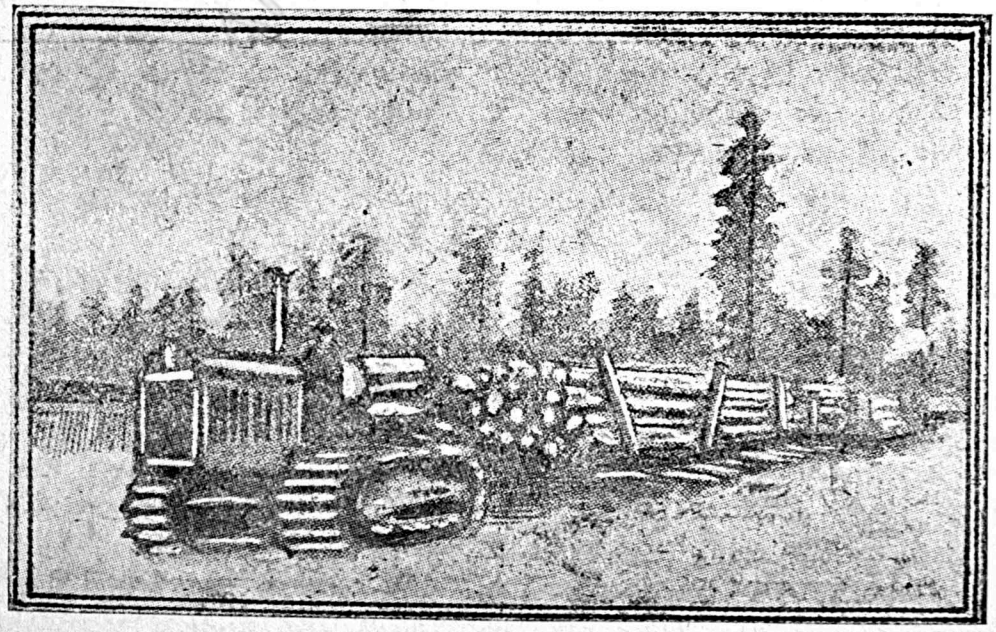

Ι μιχανικοπιιμένι μεταφορα τις κςιλίας με τράχτορα.

τε να γίνι ι επεχςεργαςία το δαςον όχι μονάχα το χιμόνα, μα ολάκερο το χρόνο. Γιαφτο νορίτερα δεν έφταναν τα εργατικα χέρια. Τὸρα απτα πικνοκατικιμένα ραγιόνια θα μετικίςυν εργάτες στα μέρι τις επεχςεργαςίας το δαςον. Ινε ανάνκι να φιαςτυν παραπάνο δρόμι για το κυβάλεμα τον κςίλον. Κε εδο χριάζετε να φιαςτυν όχι μονάχα ςιδεροδρομικες γραμες, μα κε δρόμι δίχος ρέλςα (ςςοςε, κρεμαςτι δρόμι) κε δρόμι ςινκινονίας πάνο στο νερο. Στι Σιβιρία, στις πιγες τὸ Ενιςέυ, φιάνοντε κάμποςα πριονιςτικα κε φανέρας εργοςτάςια. Τα απόκεντρα μέρι τις τάιγας γίνοντε βιομιχανικα ραγιόνια μεεργοςτάςια κε με καλοφιαζμένους εργατικυς ςινικιζμυς.

Γιμνάζματα

1. Δίκςτε στο χὰρτι τι ζόνι τις τάιγας.
2. Τί ςιμαςία έχυν τα πλὺτι τις τάιγας στο ςοςιαλιςτικο χτίςιμο;

2. ΤΑ ΔΑΣΙ ΤΥ ΕΒΡΟΠΑΙΚΥ ΜΕΡΥΣ ΤΙΣ ΕΝΟΣΙΣ

Στιν Καρελικι αφτόνομι διμοκρατία, στο Βόριο κραι, πάνο ,στις διτικες πλαγιες τυ Ὑραλ ι τάιγα δεν ίνε τόςο μελανχολικι. Σε ςίνκριςι με τι Σιβιρία το κλίμα εδο ίνε πιο μαλακο. Στιν Καρέλια κε στο Βόριο κραι πλεονάζυν ι πέφκι κε ς'αφτίνα ανακατόνοντε φιλόδικα δέντρα: ι ςιμίδα, ι κλίθρα. Ιπερίφανα ςικόνυν πςιλα τις κορφές-τυς τα έλατα κε ι πέφκες. Ανατολικότερα τυ Βόριυ Ντβίνα ανάμεςα στα έλατα βρίςκοντε κε αςπροέλατα. Στις πλαγιες το βυνον τυ Βόριυ Ὑραλ βρίςκοντε τα βαςικα δαςικα μα ςίβα — έλατο, πέφκι.

Προχορις ςε μονοπάτι πάνο μέςα βαθια στιν τάιγα κε στο δρόμο τρίζυν κάτο απτα πόδια-ςυ χαμόκλαδα θὰμνον: Το μονοπάτι πάι προς τα κάτο κε το έδαφος γίνετε βαλτὸδικο. Πάνο στυς βάλτυς μπορι κανένας να προχορίςι αφυ βάλι ςανίδια. Τα δέντρα αρεόνυν: βγένις στον όχτο ποταμυ ίτε λίμνις. Γίρο ιςιχία.

Ιδιὲτερα ςιναντιέντε πολες λίμνες στιν Καρέλια. Σκεδον ςε κάθε βίμα τιχένις λίμνι, αρχίζοντας απτις μικρες κε τελίονοντας ςε μεγάλες πυ απλόνοντε ςε κάμποςες εκατοντάδες χιλιόμετρα.

Ι λίμνες έχυν γαλάζιο χρὸμα· ςε ςινεφιαζμένο κερο ι επιφάνιά-τυς αποχτα χρόμα μολιβυ· τα κίματα κε ι άνεμι πάνο στις λίμνες ίνε όμιι με τις θάλαςας. Ι φόρμες το λιμνον ίνε παράκςενες. Τιχένυν λίμνες ςτρονκιλες ςαν πιάτα κε παραπέρα μακρυλες· τιχένυν κε τέτιες πυ ςκιματίζυν καμπι κε μιάζυν με πέταλα αλόγυ. Σιχνα ι λίμνες βρίςκοντε ι μια πςιλότερα απτιν άλι· απτιν πρότι λίμνι τρέχι στι δέφτερι με ορμι, θόριβο κε αφρυς το νερο ςκιματίζοντας καταράχτες πυ κριβυν μέςα-τυς ανεκςάντλιτι πιγι άςπρις ενέργιας για τυς μελύμενυς ιδροςταθμυς.

Ι λὶμνες ίνε ιδιέτερα όμορφες στις ιλιόλυςτες μὲρες. Φαντάζυν ςαν καθρέφτις δίχος τον παραμικρο λεκε. Το νερο καθαρο, κριο κε διὰφανο.

Στι μέςι τις λίμνις, ιδιέτερα αν ενόνετε με ποταμο, ςιγα-ςιγα κινύντε κίτρινι δοκι με νκρίζυς λεκέδες. Στέλνυν τα κςίλα πάνο στο νερο. Τιν κςιλία τιν κατεβάζυν πάνο στο νερο. Γιαφτο το ςκοπο δένυν ςκινι στιν άκρι τυ ενος δοκυ κε με τιν άλι άκρ τυ ςκινιυ δένυν τον ακόλυθο δοκο κε έτςι παρακάτο δένυν όλυς τυς δοκυς. Ιςτερότερα όλι τιν αλιςίδα το δοκον τιν κλίνυν με δαχτιλίδι. Ετςι ςκιματίζετε κίκλος, κε ςιχνότερα όχι κανονικο τετράγονο. Στι μέςι τυ κίκλυ ρίχνυν δοκυς όςπυ να γιομίςι. Κοντα στον κικλο, πάνο στι ςχεδία βάζυν τςαντίρι για να ιπεραςπίςι τυς εργάτες απτιν κακοκερία.

Τα δάςι ίνε ο βαςικος πλὺτος τις Καρέλιας

Στι γι ανάμεςα στα δέντρα ςιχνα ςιναντιέντε μεγάλες πέτρες γρανίτι. Στις άδεντρες έχταςες ίνε ςκορπιζμένες πολιτὶες, χορια, αλιεφτικι ςινικιζμι (στις κκρελικες λίμνες ιπάρχυν πολα πςάρια).

Μέςα στιν Καρελικι τὰιγα στιν παραλία τις λίμνις Ονέγας φιτρόνι ο χαρτογίγαντας *Κοντοποζζκι*, προμινίοντας νέα εποχι. Γίρο στι φάμπρικα κε τον ιδροςταθμο, πίςο απτα φρεςκοκομένα, πυ δε χάςανε ακόμι τι μιρυδια τις πὶςας, ςπίτια τον εργατον, ίνε

σκορπιζμένες ι χαμιλες καλίβες τυ παλιυ σινικιζμυ. Ι ετιμόροπες καλίβες, σα να χόνοντε μέσα στι γι, δίνοντας δρόμο στι νεα ζοι . . .

Στιν Καρέλια βρίσκοντε ακόμα όχι λίγες σάπιες, ετιμόροπες καλίβες, όχι λίγα απόκεντρα χορια σκορπιζμένα μέσα στιν τάιγα. Το καλοκέρι δίσκολα μπορι κανένας να φτάσι ος εκι.

Σιχνα φράζυν το δρόμο τυ αλόγυ κε τυ τακσιδιότι αδιάβατι βάλτι . . . . Το χιμόνα πάνε σ'αφτα τα χορια με έλκιθρα.

Ο πλιθιζμος ζι σε κσίλινες καλίβες, πυ τις περισότερες φορες ίνε δίπατες· στο προτο πάτομα έχυν το αχύρι, τι μάντρα, το σαραι, κε στο δέφτερο πάτομα έχυν τα δομάτια τις κατικίας. Εκσον τα δάσι κε τα θερια ι Καρέλια ίνε πλύσια κε σε οφέλιμα φριχτα: σίδερο, πέτρα, σελινίτι. Στι διμοκρατία τις Καρέλιας ζυν ος 280 χιλιάδες άνθροπι. Απ'αφτυς ι 100 χιλ. περίπυ ίνε καρέλι· ι ιπόλιπι ίνε ρόσι κε άλες εθνικότιτες. Ο πλιθιζμος καταγίνετε με κινίγι, με αλιία, με κυστάρικα πρόμισλα, με γεοργία. Το δριμι κλίμα δεν αφίνι να αναπτιχτι ι γεοργία καλα, γιαφτο τα σιτιρα πυ βγένυν στιν Καρέλια δε φτάνυν στον εντόπιο πλιθιζμο. Εχι όμος στα λιβάδια τις Καρέλιας πολι χόρτο κε αναπτίσυν εδο γαλατερα ζόα.

3. Ι ΣΙΒΙΡΙΚΙ ΤΑΙΓΑ

Ι σιβιρικι τάιγα ίνε πιο τραχια, πιο επιβλιτικι, πιο αδιάβατι. Το σκιθροπο κε πικνο δάσος κατέχι χιλιάδες χιλιόμετρα. Κρίι άνεμι φισυν απτιν Πολικι θάλασα, περιβάλοντας τιν τάιγα με τιν παγερι αναπνοί-τυς.

Μπορι να περάσι κανένας εκατοντάδες χιλιόμετρα, χορις ναπαντίσι άνθροπο. Εδο ιπάρχυν πολα μέρι, όπυ δεν επάτισε ανθρόπυ πόδι. Κατσυφιαζμένι ίνε ι τάιγα όταν ιπάρχι σινεφια. Ο χνυδάτος κέρδος, ι ομορφύλα ελάτι, το καλοκαμομένο πέφκο, στέκοντε κοντα-κοντα με περιπλεγμένα τα κλαδιά-τυς, σα να πι κανένας πος βάλθικαν να μιν αφίσυν τον άνθροπο να περάσι. 100-200 χρόνια μεγαλόνυν τα δέντρα στιν τάιγα, φτάνοντας σε πολι μεγάλο ίψος κε πάχος. Πιγένι κανένας μέσα στιν τάιγα, αναπνέοντας τιν κατραμομιρυδια τυ κέδρυ, μα πρέπι να κλίνι πολι πίσο το κεφάλι-τυ, για να δι τιν κοριφι πυ προχορι απσιλα προς τον υρανο.

Πολα βαλτόδικα μέρι ίνε σκορπιζμένα μέσα στιν τάιγα, ιδιέτερα όμος κοντα στις τύντρες.

Ι διτικοσιβιρικι τάιγα φαρδια απλόθικε στιν ίσια διτικο-σιβιρικι πεδιάδα απτα Ύράλια όρι ος τον Ενισέο. Το κλίμα εδο ίνε πιο δριμι, παρα στιν Εβροπαικι τάιγα. Κατα τυς ποταμυς Ιρτισς κε Οβι τα επιβλιτικα κε αδιάβατα δάσι αποτελύντε σκεδον απο έλατα κε πέφκα.

Παρέκ, πίσο απτο πολίνερο Ενισέο στιν Ανατολικι Σιβιρία, τιν τάιγα τιν διασκίζυν οροσιρες, βράχι, κλισύρες. Εδο τα πέφκα κε τα έλατα παραχορυν τι θέσι-τυς στα φιλοφόρα δέντρα.

Ο *ζοικος κόζμος τις τάιγας*. Ι τάιγα σκεδον πάντα ίνε αμίλιτι. Μόνο τιν ανικσι τιν ισιχία τυ δάσυς τιν διαταράζυν ι φονες τον πυλιον. Στιν τάιγα ιπάρχυν τακόλυθα πυλια: λιβαδοπέρδικες, αγριοπέτινι, κυκυβάγες, δρικολάφτες, μελισοφάγι, ασπρες πέρδικες.

Στις δασόδικες κιλάδες τις τάιγας ζύνε επίσις πολα θερια. Ιδιέτερι μπολικι ίνε ι σκίυρι (βερβεριτσες): απαντιέτε σε εκατομίρια. Ι άσπρι χνυδάτι γύνα εχτιμάτε πολι ακριβα. Ι λεφκοιχτίδα, όμορφο μικρο θεριο, με χνυδάτι υρα, σκαρφαλόνι στα δέντρα. Πύ κε πυ απαντιετε μαβριδερι αλεπυ, πυ σκεδον εκλίπι, χαρις στο λιστρικο κινίγι. Ανάμεσα στυς ορινυς βράχυς στι σιβιρικι τάιγα κρίβετε το σαμύρι — σπάνιο θερ ο. Το μικρο δέρμα-τυ, πυ δεν πιάνι περισότερο μέρος, παρα ένα μαντίλι, ακσίζι ακριβότερο απο κάμποσα βαγόνια σιτάρι. Στο εκσοτεριχο αντίκρι στο σαμύρι μας δίνυν πολα χρίσιμα εμπορέματα.

ΤΑ ΓΥΝΑΡΙΚΑ ΟΠΟΣ ΚΕ ΤΟ ΔΑΣΟΣ — Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΛΥΤΟΣ ΤΙΣ ΤΑΙΓΑΣ

Ο κινιγος βγένι στιν τάιγα το χιμόνα, οπόταν ι γὺνα τυ θεριυ ίνε ιδέτερα πολιτελις κε κομπσι.

Ι τυνγύσι, ι γιακύτι κε ι άλι κάτικι τις τάιγας σκοτόνυν κε άλα ζόα; τιν αλκι, το πιο μεγάλο θεριο τις τάιγας, τιν αρκύδα, πυ κατικι στα πικνα μέρι το δασον κε στις χαράδρες κε το λάφι, το κρέας τυ οπίυ τρόνε κε το δέρμα μεταχιρίζυντε για φορεσια.

Στις άλες χόρες τα δάσι ίνε λιγότερα, πάρα σ'εμας κε δικά-τυς γυναρικα έχυν λίγα. Μπροστά-μας στέκετε το πρόβλιμα, όσο το δινατο περισότερο νάναπτίξυμε τιν παραγογι τυ γυναρικον, για να μπορέσυμε να περισέπσυμε τιν εξαγογί-τυς ίτε να τα πυλίσυμε μέσα στι χόρα. Μόλα τάφτα στα τελεφτέα τα θεριά, πυ δίνυν ταχρ·βα γυναρικα λιγοστέβυν. Εχυμε όμος ακόμα πολα θεριά κατότερις ακσίας (ποντίκι τυ νερυ, αρκαλος) τα οπία ος τόρα καθόλυ δεν τα κινιγύσαν, αν κε το δέρμα-τυς μπορι να χρισιμοπιιθι.

Ι σοβετικι κιβέρνισι ορισε πολα μέτρα για τιν ανίπσοσι τις γυναρικις παραγογις στο δέφτερο πεντάχρονο. Ετσι, στιν τάιγα οργανόνετε καλιέργια (εκτροφι) θεριον για γυναρικα. Στο Βόριο κράι, στι Βαικαλι, ιπάρχυν πια ζοοτροφία τυ Γοστοργ, όπυ διατρέφυν σαμύρες, μαβριδερες αλεπύδες κ. α.

Ο οριχτος πλύτος τις τάιγας. Στα ένκατα τις τάιγας ίνε κριμένι αμέτριτι θισαβρι: μάλαμα, γραφίτις, πλατίνα, ασίμι, μόλιβδος, πετροκάρβυνο, σίδερο, άλας κε ανακαλίφτικαν πια νεφτοπαραγογα μέρι (στον ποταμο Υχτα, στιν. κιλάδα τυ ποταμυ Πετζόρα κε στι διτικι κατοφέρια τον Υραλίον στον ποταμο Τσυσοβόι). Το πετροκάρβυνο πυ έχι ι Σιβιρία ίνε περισότερο, παρα όλο το πετροκάρβυνο πυ ιπάρχι στάλα μέρι τις ΕΣΣΔ. Ετσι το Δονμπας έχι 68 δισεκ.. τον. κε το Κυζμπας-400 δισεκ. τον. Δεν κσέρυμε όμος όλο τον οριχτο πλύτο τις τάιγας: ι βασικι εκσερέβνισι τις τάιγας άρχισε στον κερο τις σοβετικις κιβέρνισις. Πιο περισότερο κάρβυνο, περισότερα μεταλέβματα κε μάλαμα κρίβυν τα ένκατα τις τάιγας.

Κινιγι απτιν εκσπεντίτσια τυ Γοστοργ διαλέγυν δέρματα αλεπύδον

Ποταμι. Εχι κε άλο πλύτο ι ζόνι το δασον — τα πολίνερα ποτάμια, πυ σαν μακριες κορδέλες διασκίζυν τιν τάιγα απ ο νότο προς το Βορα. Ο *Βόριος Δβινας*, ο *Πετζόρας* ο *Οβις*, ο *Ενισέος*, ο *Ανκάρας*, ο *Λένας*..... Ι ποταμι αφτι ίνε μεγαλοδίναμες πιγες ενέργιας — „άσπρυ κάρβυνυ". Α θα χρισιμοπιιθι ι δίναμι τυ Ανκάρα, πυ με μεγάλι γριγοράδα κυβαλι τα γαλάζια νερά-τυ, μπορι να δόσι μόνος-τυ 45 δισεκ. κιλοβατ-όρες ιλεκτρικυ ρέματος το χρόνο, διλαδι 20 φορες περισότερο, παρα το Δνεπροστρόι.

Η δίναμι το νερον τυ Ανκάρα, μετασκιματιζμένι σε ενέργια, θα δόσι εργασία, ίσι με τιν εργασία 16 εκατ. αλόγον.

Ι ποταμι τις τάιγας, πυ έρχοντε απτο νότο, όπυ ιπάρχι περισότερος ιλιος φέρνυν ζεστα νερα κε γιάρτο το κλίμα κατα τυς όχτυς τον ποταμον ίνε πιό ζεστο παρα στάλα μέρι τις τάιγας. Τα ποτάμια στιν αδιάβατι τάιγα ίνε το καλίτερο μέσο τις σινκινονίας. Τα πσάρια, πόνε μπόλικα στα ποτάμια χρισιμέβυν ος καλο ιποβοίθιμα για τι διατροφί το ντόπιον. Τα χορια βρίσκοντε κιρίος στυς όχτυς τον ποταμον.

Ι *κατικι τις τάιγας*. Το διτικο μέρος τις τάιγας (ος τον Ενισέο) ίνε πιο κατικιμένο, παρα το ανατολικο. Στι διτικι τάιγα το κλίμα ινε πιο τραχι, πιο κρίο. Εδο ίνε ι πόλι Βερχογιανσκ, — το πιο κρίο μέρος τις γίνις σφέρας, όπυ ι θερμοραςία φτάνι ος — 69°.

Αν θα πάρυμε τι γενικι επιφάνια τις τάιγας, θα δύμε ότι ι πικνότιτα τον κατίκον ίνε πάρα πολι χαμιλι (1,1 άνθροπι σε 1 τετρ. χ.μ.τ.) Στιν τάιγα ιπάρχυν μέρι όλος-διόλυ ακατίκιτα, ιπάρχυν όμος κε τέτια μέρι όπυ ι πικνότιτα τον κατίκον ανεβένι σε 6-7 ανθρόπυς σε 1ετρ. χ.μ.τ.

Στι Διτικο-σιβιριακι τάιγα ζύνε ι βογύλι κε ι οστιάκι. Στιν Ανατολικοσιβιριακι — ι τυνγύσι, ι γιακύτι.

Απο πολα χρόνια κ' εδο στον κερο, τυ τσάρυ τυς κάτικυς τις τάιγας τυς εκμεταλεβόντανε με τον σκλιρότερο τρόπο. Πίσο απτυς νικιτες — τσαρικα στρατέματα — πίγενε στιν τάιγα ο αστινόμος να μαζέψι τυς τσαρικυς φόρυς, ο έμπορος, πυ αφυ μεθύσε τυς ντόπιυς αγόραζε τάκριβα γυναρικα με τιποτένια τιμ. Ακράτιτι ίταν ι εκμετάλεψι τον ντόπιον: πάνο στο έμα-τυς φίτροναν τα εκατομίρια τον έμπορον. Μαζι με τον έμπορο κε τον ντόπιο αστινόμο πίγενε κε ο παπας, πυ με τι βία κε τι βοίθια τις λόνχις προσιλίτιζε στι χριστιανικι θρισκία τυς ντόπιυς.

Ο λιστρικος αφανιζμος τυ πλύτυ τυ Βορα ακόμα κε στον κερο τυ τσάρυ έγινε εστιτος. Πολα πολίτιμα θερια — το σαμύρι, ι μαβριδερι αλεπυ — σκεδον αφανίστικαν.

Τα χρόνια τυ εμφίλιυ πόλεμυ επίσις έφεραν μεγάλες καταστροφες στο Βορα. Διαταράχτικε το νικοκιρο τις τάιγας. Ι δασεργασίες σταμάτισαν. Λιγόστεψε ι γυναροπαραγογι. Λιγόστεψαν ι κάτικι: δίσκολο ίταν να κυβαλέσυν τρόφιμα στιν τάιγα. Αναπτίχτικαν ι λιστρικι τρόπι τυ κινιγιυ: σκοτόνανε τα θερια πυ δεν πρόφταναν να μεγαλόσυν ακόμα. Μεγάλες ζιμίες κε καταστροφες επέφεραν ι άσπρι κε ι κυλάκικες σιμορίες.

Ιστερα απτον εμφίλιο πόλεμο ι σοβετικι κιβέρνισι άνικσε νέα σελίδα τις ζοις τις τάιγας. Απτο 1924 καντα στιν ΠΚΕΕ οργανόθικε Κομιτέτο τυ Βορα. Το κομιτέτο τυ Βορα ίχε κάνι μεγάλι μορφοτικι κε ικονομικι εργασία ανάμεσα στυς λαυς, πυ ζύνε στι τάιγα. Στο Βορα άλοτε δεν ίχε σκολια, τόρα ιπάρχυν χιλιάδες, όπυ μαθένυν χιλιάδες πεδια. Οργανόθικαν διο τέχνικυμ — στο Τομπολσκ κε στο Χαμπάροβσκ κε Ινστιτύτο το λαον τυ Βορα — στο Λενινγρατ.

Οργανόθικαν ντόπια σοβέτια, χτίστικαν μορφοτικες μπάζες, όπυ δίνετε ιατρικι βοίθια στυς κάτικυς κε στα ζόα. Ι μπάζες αφτες εχυν παραδιγματικα κοπάδια. Σιχνα διεκσάγοντε επιστιμονικες εργασίες. Ι σοσιαλιστικι βιομιχανοπίισι τις χόρας όλο κε περισότερο σινπεριλαμβάνι κε τιν τάιγα. Χτίστικε κε μεγαλόνι, όπος ίπαμε, ι φάμπρικα τυ χαρτιυ στιν Κοντοπόγα, περισέβυν κε μεγαλόνυν τα πριονιστικα εργοστάσια στο Αρχάνκελσκ κε στυς όχτυς τον ποταμον Βόριο Τβίνα κε Πετζόρα. Τάπομινάρια τις κσιλικις θα χρισιμοποιιθυν για τν ανάπτικσι τις δασοχιμικις βιομιχανίας. Χτίζοντε ιδροιλεχτρικι σταθμι. Στο δέφτερο 5-χρονο θάρχίσι το χτίσιμο γιγάντιυ ιδροιλεχτρικυ σταθμυ πάνο στον ποταμο Ανκάρα. Ι φοτιες τυ ιλεχτρικυ σταθμυ θανάψυν μέσα στιν τάιγα πυ κιμόντανε τόσσυς χρόνες. Αφτο θάνε εποχι νέας άνοδυ, νέας άνθισις το λαον, πυ ζύνε στιν άιγα. Ι προλεταριακι επανάσταση κσίπνισε τιν τάιγα.

Ι γιακύτικι δημοκρατία άλοτε. Το Γιακυτσκ ίνο παλια πολιτία. Κίτε στο μέσο έμα τυ ποταμυ Λένα. 300 χρόνια μπροστα ι ρόσι εμπορι εκσαγόραζαν τυς καζάκτς κε τυς έστελναν νάρπάσυν το μάλαμα κε τα γυναρικα τον γιακυτον. Το Γιακυτσκ ιταν χωριο απο έβρισκαν κατοφίγια ι καζάκι απτις κσαφνικες επίθεσες τον γιακύτον.

Τόρα το Γιακυτςκ ίνε προτέβυςα τις Γιακυτικις διμοκρατίας πυ έχι έχτασι 4 εκ. τετρ. χμτ. μεγάλο μέρος τις οπίας ίνε ςκεπαζμένο με τιν τάιγα.

Πολι απότομο ίνε το κλίμα τις Γιακυτίας. Ο χιμόνας ίνε μακρόχρονος κε κρίος. Το καλοκέρι κονιο, μα ζεςτο. Ι παγονια φτάνι ος 69°, ζέςτι γίνετε 30-35°.

Ι κάτικι κε ι ασχολίες-τυς. Ι γιακύτι ζύνε ςτις όγτυς τον ποταμον. Τις ςκινές-τυς τις χτίζυν απο ςτρονκιλα δοκάρια: ινε φαρδιες προς τα κάτο κε ςτενες προς τα πάνο. Στε ςτεγι χίνυν άμο ίτε κοπρια. Τα ζόα ζύνε πλάγι ςτι ςκινι ςτα ο τάνα (αβλες).

Ι γιακύτι κιρίος ίνε γεοργι, χτινοτρόφι, κινιγι κε πςαράδες. Στις κιλάδες τον ποταμον κε το λιμνον, πάνο ςτάμέτριτα νιςια τυ ποταμυ Λένα ι γιακύτι το καλοκέρι θερίζυν χορτάρι. Το χόρτο πυ θερίζυνε το ςτιβάζυνε ςε ιδιέτερες ςκινες. Το χιμόνα ι γιακύτι δεν κυβαλυν χόρτο, μα κυβαλιέντε μαζι με τα ζόα-τυς εκι όπυ ίνε το χορτάρι.

Το ςοςιαλιςτικο χτίςιμο τις Γιακυτίας. Ι Γιακυτία άλακςε πολι ςτον κερο τις ςοςετικις κιβέρνιςις. Αρχιςε κε αναπτίχτικε ι βιομιχανία — πριονιςτικα κε εργοςτάςια βερμάτον, οργανόθικαν τρία τιπογραφία, χτίςτικε ιλεχτρικος ςταθμος (Γιακυτςκ) γίνετε εκςόρικςι αλατιυ, εκςόρικςι χριςυ ςτον ποταμο Αλταν. Στι Γιακυτία έχι ζερνοςοβχοζ, διο χτινοτροφικα κε διο λαφοτροφικα ςοβχόζια κε ένα νικοκιριο καλιέργιας ζόον για ράτςα.

Μεγαλόνι ο αριθμος τον κολχοζιον. Ι καλιεργίςιμι έχτασι ςινκριτικα με το 1928 περίςεπςε κατα 3 φορας.

Στο 1922 ίταν 208 ςκολια Ι βαθμίδας, 4 ςκολια ΙΙ βαθμίδας.

Στο 1931 ίταν πια 474 ςκολια Ι βαθμίδας, 13 τέχνικυμ, 10 ςκολια αγρότικις νεολέας. Ανίγετε αγροτικο Βυζ κε διο ραμπφάκα. Εκδίνοντε 6 εφιμερίδες κε 2 περιοδικα.

Ο γενικος αριθμος το γραματιζμένον ςινκριτικα με το 1921 περίςεπςε κάτα 5 φορες.

Ι *Γιακύτια ςτο δέφτερο πεντάχρονο.* Στο δέφτερο πεντάχρονο θα μεγαλόςι το ποςο τις εκςόρικςις χριςυ — αφτυ το κιριότερυ πλύτο τις Γιακυτίας, κε μάλιςτα ι εκςόρικςί-τυ θα μιχανοπιιθι. Θα χτιςτυν, δαςοχιμικο εργοςτάςιο, εργοςτάςια χροματιςτις κε μάβρις μεταλυργίας, χιμικις διίλιςις τυ πετροκάρβυνυ, πςαροκονςέρβας. Ολο το αγροτικο νικοκιριο τις Γιακυτίας θα κολεχτιβοπιιθι. Θα χτιςτυν νέι δρόμι. Προιποθέτετε ι εφτάχρονι ιποχρεοτικι μάθιςι, θα χτιςτι ορινο ινςτιτύτο κε κομυνιςτικο υνιβερςιτέτο.

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Δίκςτε πάνο ςτο χαρτι τι Γιακυτικι ΑΣΣΔ κε τιν πόλι Γιακυτςκ.
2. Δίκςτε τον ποταμο Λέ α.
3. Πός άλακςε ι ζοι το γιακύτον ςτον κερο τις ςοβετικις κιβέρνιςις;
4. Πύ βρίςκοντε τα χριςοφόρα μέρι τις Γιακυτίας;

4. ΧΡΙΣΑΦΙ

Απτον οριχτο πλύτο τις τάιγας πρότα χριςμοπιίθικε το πολίτιμο χριςάφι. Το χριςάφι βγένι ςτα διάφορα μέρι τις Ενοςις: ςτα Υράλια, ςτα Αλτάια όρι, περιςότερο όμος χριςάφι βγένι ςτιν Ανατολικι Σιβιρία. Εδο ςτυς παραπόταμυς τυ ποταμυ Λένα ιπάρχυν τα γνοςτα χριςοριχία τυ Λένα.

Το χριςάφι ςινίθος ίνε κριμένο μέςα ςτι γι ος νέβρα χριςαφιυ: Τα κυκια τυ χριςαφιυ ίνε χομένα ςτα νέβρα τυ πετρόματος πυ ονομάζετε πιρόλιθος. Εκςον αφτο, το χριςάφι βγένι απτο χριςοφόρο άμο.

Το βγάλςιμο τυ χριςαφιυ απτον χριςοφόρο άμο ίνε πιο έφκολο· το κάνυνε ςτι Σιβιρία ι λεγόμενι φιλόπονι. Στυς δαςόδικυςποτα μυς ιφιλόπονι αφτι εκςάγυν απτο χριςοφόρο άμο το χριςάφι, πλίνοντας-το με ρέμα νερυ. Το νερο κυβαλι το λαφρο άμο, το χριςάφι μνίςκι. Το χριςοφόρο άμο επεκςεργάζοντε με μεγάλες μιχανες δράγες.

Ι δράγα ίνε μιχανι, πυ πλέι κε αναςίρι χόμα. Αφτι αναςίρι άμο απτον πιθμένα τυ ποταμυ, τον ανεβάζι απάνο κε τον πλένι. Ι δράγα κινιτοπιέτε με ατμο ίτε με ιλεχτροκινιτίρα.

Το χρισάφι πυ βρίσκετε στις φλέβες τον πετρομάτον εκσορίχνετε με ιπόγιες εργασίες. Απτα οριχία βγάλυν το χοισοφόρο πέτρομα τυ πιρόλιθυ, το κομματιάζυν κε τα κάνυν άμο, πυ τον πλένυν για να κσεχοριστι το χρισάφι.

Αρτέλι χρισοερεβνιτον βγάζι χρισάφι απτι λιμνι Μπαικαλ

Ερότισες.

1. Πιός ίνε ο φιτικος κόζμος τις τάιγας;
2. Πιά ζόα ζύνε στιν τάιγα;
3. Πιί λαι ζύνε στιν τάιγα;
4. Τί λογις ίνε το έδαφο τις τάιγας; Ίνε δινατι ι γεοργία στιν τάιγα;
5. Πιός οριχτος πλύτος ανακαλίφτικε στιν τάιγα κε πός τον εκσορίχνυνε;
6. Σε πιό μέρος τις τάιγας περισότερο χρισιμοπιίθικαν τα δάσι κι γιατί;
7. Πιά σιμασία έχυν το χρισάφι κε τα γυναρικα για τι λαικι ικονομία τις ΕΣΣΔ;

VII. Ι ΠΕΡΙΦΕΡΙΕΣ ΤΟΝ ΑΝΑΚΑΤΕΜΕΝΟ ΔΑΣΟΝ ΚΕ Ι ΣΤΕΠΕΣ

1. ΑΝΑΚΑΤΕΜΕΝΑ ΔΑΣΙ

Στο νοτιο-διτικο μέρος τις δασικις ζόνις τα δάσι έχυν αλιότικο χαραχτίρα, παρα στιν τάιγα. Εδο ιπάρχυν λιγότερα βελονοιδι δέντρα κε περισότερα φιλοφόρα όπος: δρι, σπενταμια, φλαμυρια. Αφτι ίνε ι ζόνι τον ανακατεμένον δασον.

Τα δάσι αφτα έχυν κατατραφι περισότερο, παρα τα δάσι τις τάιγας. Εδο ι κσιλικι εχτιμάτε ακριβότερα. Σε πολα μέρι μόνο μικρα άλσι απαντιέντε ος απομινάρια τυ άλοτε σιμπαγι δάσυς το φιλοφόρον δέντρον.

Το κλίμα αφτις τις ζόνις ίνε πιο μαλακο, παρα τις βόριας τάιγας. Ο χιμόνας ίνε πιο κοντος κε πιο ζεστος. Το χιμόνα σιχνα έχι εδο ζεστυς ανέμυς. Πέφτυν πολες βροχες ιδιέτερα στο διτικο μέρος. Ανάμεσα στα δάσι σιχνα απατιέντε τέλματα. Εδο επικρατον όπος κε στι ζόνι τις ταιγας τα ιποσταχτόδικα εδάφι.

Νοτιότερα απτι δασόδικι ζόνι λίγο λίγο αρχίζυν ι στέπες. Τα δάσι κε τα άλσι γίνοντε λιγότερα κε απαντιέντε σπανιότερα τελεφτέα δάσι απαντιέντε στις χαράδρες κε στις κιλάδες, τον ποταμον, όπυ το έδαφας ίνε πιο υγρο, ενο ι επίλιπι έχτασι ίνε στέπες.

Σε φιλοφόρο δάςος

2. Ι ΣΤΕΠΙ

Ι ςτέπι ςα φαρδια λορίδα κςαπλόθικε ςτο νότιο εβροπαικο μέρος τις Ενοςις ςτο Καζακςταν, ςτι νότια Σιβιρία.

Εδο πάνο ςτα μαβροχόματα φιτρόνυν διάφορα χόρτα. Αμα περάςι ο κοντος χιμόινας κε λιόςι το χιόνι (το Μάρτι), ανθύνε τα διαφορα βολτόδικα φιτα: ο λαλες (λίριο), άκινθος κ. α.

Το καλοκέρι ςτις ςτέπες παρυςιάζετε ι ςτιπια, πυ ςαν αςιμένιο τραπεζομάντιλο ςκεπάζι τι ςτέπι.

Στιν ανατολι, όπυ το κλίμα ίνε πιο κςιρο, ο φιτικος κόζμος ίνε πιο φτοχος: το ςτέπι ίνε ςκεπαζμένι με χαμιλυς θάμνυς απςεντιας.

Σίμερα ςπάνια απαντιέτε άθιχτι ςτέπι. Στο εβροπαικο μέρος τις Ενοςις όλες ι ςτέπες ίνε πια οργαμένες: ος τι γραμι τυ ορίζοντα απλόνυντε τάτέλιοτα χοράφια τυ κςανθυ ςιταριυ. Στα ςιταροχόραφα τα διάφορα τροχτικα ζόα, όπος ο αρυρέος, πυ ζύνε ςε τρόγλες βρίςκυνε μπόλικι τροφι.

Στο Καζακςταν ι ςτέπες πυ δεν οργόνυντε χριςιμοπιύντε ος βοςκοτόπια: άλογα κε πρόβατα χιμόνα καλοκέρι βόςκυνε ςτις ςτέπες.

Στις ςτέπες τυ Καζακςταν διαφιλάχτικαν τα ζόα το ςτεπον όπος τάγριογάιδυρα-κυλάνι, τάγριόγιδα.

Τάνακατεμένα δάςι κε ι ςτέπες ίνε πίκνα κατικιμένες. Σ'αφτες τις ζόνες βρίςκοντε ι πιο μεγαλίτερες έχταςες το χοραφιον, εδο ίνε τροφοδότρες-μας — ι περιφέριες πυ εκςαςφαλίζυν με ςιτάρι ολι τιν Ενοςί-μας. Ι περιςότερι κάτικι το μερον αφτον ίνε χορικι — ρόςι κε υκρανι.

Ι χορικι πυ κατικύνε ςτις ςτέπες ζύνε ςε μεγάλα χορια, πυ βρίςκυντε ςτυς όχτυς τον ποταμον, μέςα ςε φαρδιες χαράδρες έτςι, όςτε απο μακρια δε φένυντε τα ςπίτια-τυς.

Τα ςπιτάκια ςτα χορια ίνε χτιζμένα απο κςιλοπλέγματα, αλιμένα με γλίνα κε απτις διο μεριες· ι τίχι όπος απο μέςα έτςι κε απόκςο ίνε αςπριγμένι με αζβέςτι. ι ςτέγες ίνε ςκεπαζμένες με άχιρα.

Γίμναζμα.

1. Δίχστε πάνο στο χάρτι τιν περιφέρια τον ανακατεμένο δασον.
2. Δικστε πάνο στο χάρτι τις υκρανικες κε νοτιοροσικες στέπες, τις καζάκικες κε τις νοτιοσιβιρικες στέπες.
3. Πάνο στον πολιτικο χάρτι δίχστε τις ενοτικες κε τις αφτόνομες διμοκρατίες π'ύνε στι ζόνι τον ανακατεμένο δασον, όπος κε στι ζόνι το στεπον.

VIII ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ-ΜΑΣ ΝΙΚΟΚΙΡΙΟ

Τα τέσερα πέμτα τυ πλιθιζμυ τις ΕΣΣΔ. καταγίνοντε στο αγροτικο νικοκιριο. Το αγροτικο νικοκιριο δίνι στι χόρα αντκίμενα διατροφις:: σιτάρι, κρέας, γάλα, βύτιρο λαχανικα κ.α. Εφοδιάζι τι λαφριά-μας βιομιχανία με βαμβάκι κε λινο, απτα οπία κατασκεβάζοντε τα ιφάζματα, με δέρματα, απτα οπία κατασκεβάζοντε ιποδίματα κτλ.

Οσο όμος πολι κιαν ίνε ι κάτικι τις ένος σ-μας πυ ασχολύντε με το αγροτικο νικοκιριο, μ'όλα τάφτα παρατιρίτε έλιψι προιόντον διατροφις κε πρότις ίλις για τι βιομιχανία μας.

Πρέπι νάνιψόσυμε το αγροτικο νικοκιριο έτσι, όστε πλέρια να ικανοπιίσι τις ανάνκες τις χόρας με το χριαζύμενο ποσο τον προιόντον τυ αγροτικυ νικοκιριυ.

1. Ι ΦΙΣΙΚΙ ΟΡΙ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΝΙΚΟΚΙΡΙΟ Σ'ΕΜΑΣ ΙΝΕ ΚΑΛΙ

Το φιτο χριάζετε φος, νερο, ζέστι κε έδαφος. Ολα αφτα τάχυμε αρκετα. Ας κιτάκσυμε στο χάρτι. Κοντα στο βορα κίτε λορίδα ιποσταχτύχον εδαφον. Στο βόριο μέροστυ το καλοκέρι ίνε κοντο, ο χιμόνας κρίος κε μακρόχρονος. Μεγάλες έχταςες κατέχυν τα δάσι (τάιγα). Εδό καλιεργύντε μόνο ι ανικσιάτικι σίκαλι, το κριθάρι, ι βρόμι κε λαχανικα όπος: το σαλγάμι, το καρότο, το λάχανο, το κοκινογύλι.

Στα νότια μέρι τις ιποσταχτύχας ζόνις ο χιμόνας ίνε πιο κοντος κε πιο μαλακος Εδο ιπάρχι μπόλικι ιγρασία απτις βροχες κε το λιόσιμο τυ χιονιυ. Ι όρι αφτι ίνε κατάλιλι για να μεγαλόσι ι χιμονιάτικι σίκαλι κε το λινο.

Τα ιποσταχτόδικα εδάφι ίνε φτοχα σε σαπόχομα. Χριάζοντε διναμοτικο λίπαζμα. Ιγρασία όμος για τα αγροτικα φιτα στι ζόνι αφτι ιπάρχι αρκετι. Κσιρασια γίνετε.

Στο νότο ίνε ι στέπες. Το έδαφος στις στέπες ίνε γόνιμο, μαβρόχομα. Στο διτικο μέρος τις στεπόδικις ζόνις πέφτυν πολες βροχες. Χαρις στο μαλακο κλίμα εδο καλιεργύντε πολι περισότερα φιτα, παρα στο βορα. Στις στέπες σπέρνυν σιτάρι, σίκαλι, βρόμι, κριθάρι, κεχρι (σιτιρα).Εδο καλιεργύντε ακόμα σιρα διάφορον τεχνικον φιτον όπος: κανάβι, ιλιοτρόπι, ζαχαρότεφτλα, καπνος.

Τα βασικα αγροτικα ραγιόνια τις ΕΣΣΔ ίνε ι Υκραίνα το Κεντρικο όπλαστ το μαβροχομάτον, ο Βόριος Κάφκασος, ο Μεσέος κε Κάτο Βόλγας κε ι Διτικι Σιβιρία.

Ολα αφτα τα οπλαστ με πολι μικρες εκσέρεσες βρίσκοντε στι στεπόδικι ζόνι.

Στιν ΕΣΣΔ ι καλιεργιμένι γι κατέχι 140 εκατ. εχτάρια. Αφτι ι έχτασι αποτελι το ενα δεκατοπέμπτο όλις τις έχτασις τις ΕΣΣΔ. Μεγάλες έχτασες γις ίνε σκεπαζμένες με δάσι. Κε το χόμα όμος εκίνο πυ καλιεργίτε, δεν καλιεργίτε ακομα καλα. Μπορύμε απτα χόματά-μας να πάρυμε πολι περισότερα απότι πέρνυμε τόρα.

Ι χόρα-μας χτίζι σοσιαλιστικι κινον'α. Ι εργατικι τάκσι κατο απτιν καθοδίγισι τυ κόματος τυ Λένιν οδιγι τυς χορικυς σε καλίτερι ζοι. Ο δρόμος σίφονα με τον οπίο γίνετε το σοσιαλιστικο χτίσιμο τυ χοριυ ίνε ι ένοσι το φτοχον κε μεσέον σε κολχόζια.

Κάθε χρόνο περισέβυν ι ανάνκες τις χόρας σε προιόντα αγροτικυ νικοκιριυ. Μπορύμε όμος με αδιαφορία να βλέπυμε τιν οπισθοδρομικότιτα τυ αγροτικυ νικοκιριυ; Ενοίτε όχι. Καταπολεμύμε τιν οπισθοδρομικότιτα τυ αγροτικυ νικοκιριυ: περισέβυμε τιν καλιερ-

ΕΣΧΑΤΙΑ
Σχηματικός χάρτης της ιστορικής ανάπτυξης της Ρωσσίας
ΛΑΠΩΝΙΑ
ΚΙΝΑ
ΑΜΥΡ
ΙΡΤΙΣΗ
ΟΒ
ΛΕΝΙΝΓΡΑΔ
ΜΟΣΧΑ
ΚΑΣΠΙΟΝ
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ
Ζώνη αλαφοτρόφο.
Ζώνη το δάσος
Ζώνη της τεφρής
Ζώνη της χερνοζεμίας
Ζώνη του ιστορικού φίτου

γίσιμι γι, καλιτερέβομε το δύλεμα τις γις, μεταςκιματίζομε τος βάλτυς, τος ἐριμυς, τιν τάιγα σε καλιεργίσιμι έχτασι. Τα κάνομε με τι βοίθια το μιχάνον, πυ προμιθέβι στο αγροτικό-μας νικοκιριο ι βιομιχανία-μας. Να ανιπσόνομε το αγροτικο νικοκιριο χωρις μιχανες ίνε αδίνατο. Ι χόρα-μας απο οπισθοδρομικι αγροτικι χόρα μεταςκιματίζετε σε χόρα το μιχανον, σε χόρα τυ πιο μεγάλυ αγροτικυ νικοκιριυ τυ κόζμυ.

Γιμνάζματα κι ερότισες

1. Δίκστε τι: λορίδες τις καλιεργίσιμις γις.
2. Βρέστε πάνο στο χάρτι τα βασικα αγροτικα ραγιόνια.

2. Ι ΚΥΛΑΚΙ ΚΕ Ι ΟΠΙΣΘΟΔΡΟΜΙΜΕΝΙ ΤΕΧΝΙΚΙ ΣΙΤΑΡΙ ΔΕ ΔΙΝΥΝ

Το σιτάρι, ι σίκαλι, ι βρόμι, το κεχρι ονομάζυντε σιτιρα. Τα σπόρα τυ σιταριυ κε τις σίκαλις αλέθυντε κε γίνυντε αλέβρι. Απτ'αλέβρι πσίνυνε το πσομι. Τα σπόρα τυ κριθαριυ, τυ κεχριυ, τις βρόμις τα χοντραλέθυνε. Ι βρόμι κιρίος χρισιμοπιίτε ος τροφι το ζόον (κιρίος τον αλόγον). Απτο νικοκιριο το σιτίρον εκσαρτιέντε κε άλι κλάδι τυ αγροτικυ νικοκιριυ. Αν λ.χ. δε θα μπορέσομε να εκσασφαλίσομε τα χτινοτροφικα ραιόνια με σιτάρι, τότε κι αφτα θαρχίσυν να σπέρνυν σιτάρι, θα λιγοστέψυν τα ζόα κε ι χόρα θα μίνι χωρις κρέας, γάλα βύτιρο, δέρματα Α δε θα δόσομε σιτάρι στα ραιόνια τις βαμπακοφιτιας κε λινοφιτίας, τότε θα λιγοστέψι το ποσο τυ βαμπακιυ κε τυ λινυ, πυ ίνε τόσο απαρέτιτα για τις ιφαντυργικες φάμπρικες. Μάλα λόγια, όσα απσιλα θανεβάσομε το νικοκιριο το σιτιρον, τόσο γριγορότερα θ'αναπτιχτυν κε ι άλι χρίσιμι κλάδι τυ αγροτικυ νικοκιριυ.

Πολιν κερο το νικοκιριό-μας το σιτιρον δεν μπορύσε να ικανοπιίσι τις ανάνκες τις χόρας, γιατι ίταν μικρο, χοριζμένο σε μικρα νικοκιρια. Ι χορικι δυλέβανε καθένας χοριστα. Καθένας ίταν νικοκίρις. Τυ φτοχυ χορικυ δεν έφτανε το πσομι, ίταν ανανκαζμένος να παρακαλέσι τον κυλάκο να τυ δόσι. Ο κυλάκος εποφελύνταν το πράμα αφτο κε εκμεταλεβότανε τι φτοχολογια, καταστρέφοντάς-τινε τελιοτικα.

Ι μεσέι χορικι δεν μπορύσαν να δόσυν στι χόρα το χριαζύμενο ποσο τυ σιταριυ. Το νικοκιριό-τυς ίταν λιγοέσοδο.

Τα χόματα το μεσέον κε το φτοχον καλιεργύντανε με άσκιμα εργαλία. Το κιριότερο εργαλίο για το όργομα ίταν το κσίλινο αλέτρι. Ασκιμα λιπένανε τα χοράφια. Σιχνα γινόντανε σιτοδές. Ι οχτρι τον χοραφιον-προχτικα ζόα-ι αρυρέι κ.α. ζόα, π'ύτανε διαδομένα στις στέπες, κατάστρεφαν τα 20% το σιτίρον. Μόνο ι κυλάκι ίχαν σιτάρι, πυ το περίσεβαν με τυς κόπυς τον μπατράκον κε τις φτοχολογιας. Ο κυλάκος ινε οχτρος τις σοβετικις εκσυσίας. Καλίτερα τυ ίνε να κρίβι το σιτάρι κι ας παι να σαπίσι, παρα να το πυλίσι στο κράτος. Τα μικρα κε σκορπιζμένα χοριάτικα νικοκιρια δεν μπορύσαν να ικανοπιίσυν τις ανάνκες τις χόρας πυ μεγάλοναν.

Ερότισες

1. Γιατί τα μικρα νικοκιρια δεν έδιναν στι χόρα το χριαζύμενο ποσο τυ σιταριυ;
2. Φέρτε γεγονότα τυ αγόνα τον κυλάκον ενάντιο στις χλεποζαγατόφκις στο ραιόνι — σας.

3. Ι ΚΑΤΑΧΤΙΣΙ ΤΟ ΧΟΡΑΦΙΟΝ

Το κόμα κε ι κιβέρνισι, διέθεσαν μεγάλα ποσα, προτ'απόλα, για τασι τοπαραγογα ραιόνια. Ι χόρα ίχε ανάνκι περισότερυ σιταριυ. Ι φτοχι κε ι μεσέι χορικι τις Ύκραίνας, τις Κριμέας, τυ Βόριυ Καφκάσυ, τυ Μέσυ κε Κάτο Βολγα κε τυ νότιυ μέρυς τυ όπλαστ τυ Ύράλ, πρότι εφάρμοσαν τι σιμπαγι κολεχτιβιζάτσια. Πάνο στι βάσι τις κολεχτιβιζάτσιας έγινε το τελεφτέο κε αποφασιστίκο χτίπιμα κατα τυ κυλάκυ. Καταστράφικαν τα σίνορα

κε ι ςτενες χοριάτικες λορίδες το χοραφιον. Εθορίβιςαν ςτι ςτέπι τα τράχτορα, τα κομπάινα, ι αλονιςτικες μιχανες. Αρχιςε να περιςέβι ι καλιεργίςιμι γι. Σε ένα κολχόζνικο αναλογύςε κατα 2-3 φορες περιςότερι καλιεργίςιμι γι, παρα ςένα μονονικοκίρι. Περίςεπςε ι εςοδία.

Με κόκινα καραβάνια κυβάλιςαν ι κολχοζίτες το ςιτάρι ςτα μεγάλα επιχιτικα πυνκτα, ςτα ελεβάτορ.

Πρότα τα ςιτοπαραγογα ραιόνια τελίοςαν τιν κολεχτιβοπίιςι. Πάνο ςτι βάςι τις κολεχτιβοπίιςις λικβιταρίςτικε το κυλάκικο νικοκιριο. Ι ςοςιαλιςτικι άμιλα κε ι μαχιτικότιτα ςινεπίραν τις κολχόζικες ςιρες. Μεγάλοςαν τα χοράφια το ςιτιρον. Τα κολχόζια δόςανε ςτι χόρα ςιτάρι.

Γίμναζμα.

Βρέςτε πάνο ςτο χάρτι τα ραιόνια, πυ πρότα κίρικςαν κε τελίοςαν τι ςιμπαγι κολεχτιβοπίιςι.

4. ΜΑΘΕΝΑΜΕ ΑΠΤΥΣ ΠΡΟΤΟΠΟΡΥΣ

Στις ςτέπες τυ Σάλςκι, ςτο Βόριο Κάφκαςο μεγάλοςε το ζερνοςοβχοζ „Γίγαντας". Ο „Γίγαντας" δε μιαζι με το παλιο χοριο. Ο *„Γίγαντας" ίνε φάμπρικα ςπόρον.* Το ςοβχοζ έχι 200 χιλ. εχτάρια καλιεργιμένι γι. Δεν ιπάρχι ςτον κόζμο τέτια μεγάλι αγροτικι μονάδα, όπος „ο Γίγαντας". Τέςερα χρόνια μπροςτα ι ςτέπες τυ Σάλςκι δεν κςέρανε τάλέτρι. Κοπάδια αλόγον βόςκανε ςτις ςτέπες τυ Σάλςκι. Ιρθανε ςτι ςτέπι νέι άνθροπι. Αρχιςαν με τράχτορα να οργόνυν τιν παρθένα γι. Το ςιτάρι κόςτιςε φτινότερα, παρα ςτα μικρα νικοκιρια. Φίτροςε μέςα ςτι ςτέπι ολάκερι πολιτία κατικιμένι απο εργάτες. Το καλοκέρι ι εργάτες ζύνε ςτι ςτέπι μέςα ςε ςκινες. Το κέντρο τυ νικοκιριυ — ι πολιτία — εχι τιλεφονικι ςινκινονία με όλες τις αγροτικες περιοχες.

Σε 3 χρόνια το ζερνοςοβχοζ „ο Γίγαντας" έδοςε ςτι χόρα $2/^{1}_{2}$ εκατ. τςέντνερα ςιτάρι. Το ςοβχοζ έχι καλα ςκολια, νοςοκομίο κε πανεπιςτίμια. Χιλ. ανθρόπι επεςκέφτικαν το ςοβχοζ „Γιγαντα." Ερχόντανε φτοχι χορικι κε μεςέι. Ιδανε με τα μάτια-τυς, πος ίνε πολι ςιμφερότερο το μεγάλο ςοςιαλιςτικο νικοκιριο κε ι ίδιι άρχιςαν να οργανόνυν μεγάλα κολχόζια. Ερχόντανε ςτο „Γίγαντα" κε ι κυλάκι, μα με ςκόπο να βλάπςυν, να χαλάςυν τις μιχανες. Ερχόντανε να δύνε κε ι κολχόζνικι. Το ζερνοςοβχοζ έδιχνε ςτυς κολχόζνικυς, πος ίνε καλίτερο να οργανοθι ι δυλια ςτο κολχόζι, τυς βοιθύςε ςτέλνοντάς-τυς τραχτοριςτες, αγρονόμυς.

Περιςέβι ολοένα ο αριθμος το ςοβχοζιον ςτιν χόρα-μας. Διναμόνυν τα κολχόζια. Ι μιχανοτραχτορικι ςταθμι γρίγορα θα περιλάβυν όλα τα κολχόζια.

5. ΠΟΣ ΠΡΟΧΟΡΙ Ι ΚΟΛΕΧΤΙΒΟΠΙΙΣΙ ΚΕ ΤΟ ΧΤΙΣΙΜΟ ΤΟ ΣΟΒΧΟΖΙΟΝ.

1929. Ιχαμε ςτα κολχόζια $7/^{1}_{2}\%$ το φτοχομεςέον νικοκιριον. Οργανόθικαν 54 *ζερνοςοβχόζια.* Διμιυργίθικαν 2 μιχανοτραχτορικι ςταθμι.

1931. Ιχαμε ςτα κολχόζια παραπάνο απτα 60% το φτοχομεςέον νικοκιριον. Εχυμε 193 ζερνοςοβχόζια.

Οργανόθικαν 1244 μιχανοτραχτορικι ςταθμι.

Ι καλιεργίςιμι έχταςι τις γις περίςεπςε ςτι χόρα κε εφταςε ος 138 εκ. εχτάρια.

Γιμνάζματα κε ρότιςις.

1. Πός προχορύςε ι ανίψοςι τυ νικοκιριυ το ςιτιρον;
2. Δίκςτε πάνο ςτο χάρτι το ζερνοςοβχοζ „Γίγαντα."
3. Τί μαθένι ςτυς μονονικοκίριδες, φτοχυς κε μεςέυς Ο „Γίγαντας;"
4. Τί μαθένι ςτυς κολχόζνικυς;
5. Μάθετε, πός το πιο κοντινο ςοβχοζ βοιθάι τα κολχόζια.

6. ΑΣ ΔΟΣΥΜΕ ΙΛΙΚΟ ΣΤΙΣ ΦΑΜΠΡΙΚΕΣ

Το ζαχαρότεφτλο, ι πατάτα, το βαμπάκι, το λινο, το ιλιοτρόπιο, ο καπνος — *ίνε τεχνικα φιτα*. Τα προίοντα το φιτον αφτον επεχςεργάζυντε ι φάμπρικες κε τα εργοςτάςια τις λαφριας βιομιχανίας.

Τα ζαχαρότεφτλα γίνοντε καλα στα ζεςτα κε ιγρα ραιόνια. Ι καλιέργια τυ ζαχαρότεφτλυ ίνε φαρδια διαδομένι στιν Υκραίνα κε στο Κ.Ο.Μ. (Κεντρικο οπλαςτ το μαβροχομάτον). Εχςον αφτο στα τελεφτέα χρόνια άρχιςε να καλιεργίτε κε στο Βόριο Κάφκαςο κε στο Διτικο ςιβιριακο κραι. Κοντα στα χοράφια τυ ζαχαρότεφτλυ ίνε χτιζμένα κε τα εργοςτάςια τις ζάχαρις. Απτο ζαχαρότεφτλο κάνυνε τι ζάχαρι. Τα εργοςτάςια τις ζάχαρις ίνε περιχιχλομένα με ςοβχόζια κε κολχόζια πυ καλιεργύνε ζαχαρότεφτλα.

Το ςοβχοζ το ζαχαρότεφτλον στιν πολι Μπαχματςα στιν Υκραίνα ίνε ένα απτα πιο μεγάλα ςοβχόζια τις ΕΣΣΔ. Εδο ι καλιέργια τυ εδάφυς γίνετε ςίφονα με τυς νεότερυς τρόπυς. Απτα απομινάρια, πυ μνίςχυν ίςτερα απτιν επεχςεργαςία το ζαχαρότεφτλον τρέφυν ολάχερα κοπάδια αγελάδον.

Κανάβι

Βαμπάκι

Ι πατάτα δεν απετι πολα πράματα απτο έδοφος. Γίνετε καλα στιν Υκραίνα, στο ΚΟΜ, στιν Μπελερόςια κε στο Διτικο όπλαςτ. Απτιν πατάτα καταςκεβάζετε άμιλο (κόλα) ςιρόπι κε ςπίρτο.

Το λινο κε το κανάβι δίνυνε νίμα για ιφάζματα. Απτα ςπόρα-τυς καταςκεβάζυν λάδι. Το λάδι χριςιμοπιίτε για φαγι κε για τιν καταςκεβι χρομάτον κε τ'απομινάρια για τροφι το ζόον. Το λινο γίνετε καλα στο Διτικο όπλαςτ, στιν Μπελορόςια, στα όπλαςτ τυ Λενινγρατ κε Μόςχας.

Στο Βόριο Κάφκαςο καλιεργίτε το τεχνικο φιτο — το κεντίρι. Το κεντίρι, όπος κε το κανάβι χριςιμυπιύντε για τιν καταςκεβι χοντρον ιφαζμάτον (ςακιον. μπρεζεντιον).

Στιν μέςι Αςία, στον Αντικάφκαςο, στο Βόριο Κάφκαςο, στα νότια μέρι τις Υκραίνας κε στιν Κριμέα καλιεργιτε το βαμπάκι. Το βαμπάκι δίνι νίμα, απτο οπίο καταςκεβάζυν ιφάζματα. Το μικρο αγροτικο νικοκιριο δεν μπορύςε να δόςι στι χόρα το Χριαζύμενο ποςο τον τεχνικον φιτον. Τα τεχνικα φιτα, όπος λ.χ. το λινο, το κανάβι, το ιλιοτρόπιο, ο καπνος κ.α. τα ςπέρναν ι χορικι ςε μικρα ποςα κε κιρίος για τον εαφτό-τυς. Μόνο τα κολχόζια κε τα ςοβχόζια μπορυν νάναπτίχςυν τιν καλιέργια τον τεχνικον φι ον ςε ποςα πυ μπιρυν να κςαςφαλίςυν τι διομιχανία-μας.

Ερότιςες.

1. Πια τεχνικα φιτα γίνοντε στο ραιόνι-σας;

2. Γιατί πρέπι να περιςέπςυμε τιν καλιεργίςιμι γι κε νανεβάςυμε τιν εςοδία τον τεχνικον φιτον;

3. Γιατί τα μονονικοκιρια το φτοχον κε μεςέον δε δίνανε στι χόρα το χριαζόμενο ποςο τον τεχνικον φιτον;

7. ΚΙΠΥΡΙΚΙ

Γίρο στι Μόςχα, στο Λενινγρατ, στο Χαρκοβο κε σε άλες μεγαλόπολες βρίςκοντε τα λαχανο-κιπυρικα νικοκιρια. Τα νικοκιρια αφτα εφοδιάζον τος εργάτες με λαχανικα: λάχανα, καρότα, κοκινογύλια, κρεμίδια, ανκυράκια.

Αλοτες ι φτοχι κε μεςέι χορικι ίχαν μικρα περιβόλια. Τα ίχαν μόνο κε μόνο για να εφοδιάςυν με λαχανικα τον εαφτό-τος. Μόνο ι κυλάκι ίχαν μεγάλα περιβόλια που τα δυλεβαν ι μπατράκι κε ι φτοχι χορικι. Τόρα γίρο στις πολιτίες οργανόνυντε μεγάλα ςοβχόζια κε κολχοζια κιπυρικα.

Πολα κολχόζια κε ςοβχόζια για παραγογι λαχανικον οργανόθικαν στις κιλάδες τον ποταμον Βόλγα, Δνίπερο, Δον, Τέρεκ στα παράλια το Νταγεςταν. Εδο χτίζοντε εργοςτάςια κονςέρβας.

Στο Νίζνι κράι, στα νότια μέρι τις Υκραίνας ίνε διαδομένι ι παχτςέδες. Στος μπαχτςέδες που αποτελυν μεγάλα χοράφια, καλιεργυν καρπόζια, καβύνια, κολοκιθιες, ανκυράκια. Ιδιέτερα καλιεργυν γλυκα κε νόςτιμα καρπόζια. Το Νιζνεβόλςκι κράι κάθε χρονο κάνι εκςαγογι μέςον τυ Βόλγα σε άλα ραιόνια κε πολιτίες μεγάλα ποςα καρπυζιον. Ι καλιέργια τέτιον φιτον ίνε επικερδις δυλια για τα κολχόζια. Δεν χριάζετε μπόλικα χόματα κε ανεβάζι πολι τα έςοδα τον κολχοζιον.

Στι Κριμέα, στον Αντικάφκαςο, στο Βόριο Κάφκαςο, στιν Μέςι Αςία, στον Κατο κε Μέςο Παραβόλγα, στα νότια μέρι τις Υκραίνας, στο Κ. Ο. Μ. ίνε αναπτιγμένι ι κιπυρικι. Ι κιπυρικι γίνετε καλίτερα στι νότια παραλία τις Κριμέας κε στον Αντικάφκαςο παρα σε άλα μέρι. Στυς κίπυς αφτον το μερον γίνυντε τα καλίτερα μίλα κε απίδια, ροδάκινα, καιςία (βερίκοκα) ακόμα ι μανταρίνες κε τα πορτοκάλια. Εδο έχι πολυς αμπελόνες.

Στα κιπυρικα ραιόνια ιδρίοντε κιπυρικα ςοβχόζια κε κολχόζια. Τα κιπυρικι ςοβχόζια κε κολχόζια εφοδιάζον τις πολιτίες με φρέςκα φρόυτα. Δίνον ιλικο στιν κονςέρβικι κε αποκςιραντικι βιομιχανία.

Γυμνάζματα κε ερότιςες

1. Γιατί τα περιβόλια το λαχανικον αναπτίχνυντε γίρο στις μεγάλες βιομιχανικες πολιτίες;

2. Σε πια ραιόνια περιςότερο αναπτίχνετε ι κιπυρικι;

3. Μάθετε στο Ραιςπολκομ ίτε στο ςελςοβετ, πος κάθε χρόνο περίςεβε ι καλιεργίςιμι έχταςι για τα τεχνικα φιτα το ραιόνιο ίτε το ςελςοβετ κε κάντε διάγραμα.

8. ΑΣ ΧΤΙΣΥΜΕ ΦΑΜΠΡΙΚΕΣ ΓΑΛΑΤΟΣ ΚΕ ΚΡΕΑΤΟΣ

„Εκι όπυ αρχίζον τι απότομα βορινα δάςι .... στον όχτο τυ αργυ Βολογδα ςε καμπόςες δεκάδες χιλιάδες εχτάρια έχταςι απλόνοντε τα χόματα τυ ςοβχοζιυ „Μολοτςνοε". Μέςα ςε κιλάδα ανάμεςα στα χιονιςμένα δάςι απλόθικε με τα χτίριά-τυ το ςοβχόζι. Στι μεςι φίτροςαν τα τυβλένια χτίρια τυ εργοςταςίυ, το μεγάλο κε εβρίχορο κλυπ τα μαγερια, το ινςτιτύτο. Παρέκι ιπςόνυντε επιβλιτικι ι ςιλοςικι πίργι, ι μάντρες χτιςμένες, ςίφονα με τιν τελεφτέα τεχνικι φοτινες κ' εβρίχορες Ι αγελαδόμαντρες ίνε ι καρδια τυ ςοβχοζιυ. Ος πέντε χιλιάδες χολμογορες, ςυιδικες αγελάδες, ολανδικες δίνυν κάθε μέρα ς ι χόρα μεγάλα ποςα γάλατος· Τρις φόρες κάθε μέρα μέςα σε εβίχα βέτρα, απο τριανταφιλίνιας ρόγες κςετινάζυντε ταςιμένια ρέματα τυ γάλατος. Κάθε μέρα γιαάτα

μπετόνια με γάλα βραζμένο στον ατμο στέλνυν μεταβάλοντάς-τα σε βύτιρο, τιρι, σε σιμπιχνομένο γαλα στα εργατικα κέντρα στις φάμπρικες κε στα εργοστάσια.

Ι μάντρα φοτινι, καθαρι κε ζεστι. Μεσα απτα μεγάλα παράθιρα χίνετε απτο δρόμο το γαλάζιο φος· στο ταβάν λαμπυν ι ιλεχτρικες λάμπες. Μιρίζι βραζμενο γαλα . . . Σε διο σιρες κοντα στα δανικα παχνια στέκοντε ι καλοκαμομένες χολμογόρκες.

Ι αγελάδες πέρνυν τι μερίδα τις σιρας εφχιμο κε αρομαστικο σίλος, με λεμαργία καταπίνυν τιν πράσινι μάζα κε κοντα στα στόματά-τυς αφρίζι το κολιτικο σάλιο.

— Το σίλος για τις αγελάδες ίνε ότι το μελόπσομο για τον άνθροπο,-λέι ι καλίτερι υτάρνιτσα Ανα Οσιπόβα.

Ιλεχτροάρμεγμα τον αγελάδον

— Βλέπις πος το καταπίνυν.... χορις σίλος μελανγολυν,κε το γάλατυς λιγοστέβι . . .Να ι „Πσιχίτσα" ολι τιν ιμέρα περιμένι ποτε θα τις δόσυν σίλος. Κιτάζι τα χέρια, τα λίχι,-κε έβαλε τα χέρια τις στις απότομες πλεβρες μιας μάβρις αγελάδες.

— Εχ, αγελάδα μάλαμα!—κε ι Ανα χάιδεπσε με το χέρι-τις το μεταχσένιο μαλίτις—Ιταν ι αγελάδα πυ πίρε το ρεκορτ. . .

Ι αγελάδες στέκυντε κε νόστιμα μασυν· φυσκόνυν τα γιαλιστερα πλεβρά-τυς, βαρίνι κε γεμίζι το ελαστικο μαστάρι, φυσκόνυν ι ρόγες.

Κερος τυ αρμέγματος. Χίνοντε με ιχυ; τασιμένια ρεμα άκια τυ γάλατος μέσα στα βέτρα. Ιχι το αγελαδότσεχο. . . Παρέκι με μικρο θόριβο γίνετε το ιλεχτροάρμεγμα.

— Γίνοντε τα πρότα τιράματα — σοβαρα εκσιγι ι νκριζομάτα υτάρνιτσα Λένα Καρπινσκαγια, μαστόρισα τυ ιλεχτριαρμέγματος.

— Αντικαταστένι πέντε αρμέχτρες — εκσακολυθι το κορίτσι.

Ι αρμεχτικι σισκεβι κινιτοπιίτε μέσον τριδίναμυ ιλεχτρομοτορ.

Σαν σε παράταχσι στέκοντε ι μάντρες. Με τεντομένα σόματα ιπσόθικαν πάνο στις μάντρες ι σιλοσικι πίργι, ομιλοντε με τα δάσι. Μέσα στις ζεστες εβρίχορες κε φοτινες μάντρες ίνε ος πέντε χιλιάδες χολμογόρικες αγελάδες, καλοκαχομένες κε ντελικάτες, μαβρο-πικίλες σιδικες, ολανδικες. Κάθε μέρα πάνε κέρχοντε τρένα με ισοθερμικα βαγόνια, — κυβαλυν γάλα, βύτιρο, τιρι. . . Ετσι χτίζετε, μεγαλόνι κε ζι το αγελαδότσεχο".

ΠΙΟ ΠΕΡΙΣΟΤΕΡΟ ΚΡΕΑΣ ΚΕ ΓΑΛΑ

Ι χόρα-μας χριάζετε μπόλικο κρέας, γάλα, βύτιρο, τιρι, καιμάκι. . . Ολα αφτα πρέπι να μας τα δόσι ο κλάδος εκίνος τυ αγροτικυ νικοκιριυ, πυ ονομαζετε **χτινοτροφία.** Χτινοτροφία ίνε ι καλιέργια κε το θρέπσιμο αγελάδον, προβάτον κε γουρυνιον. Ι αγελάδες δίνυν γαλα, κε απτο γάλα γίνετε το βύτιρο, το τιρι, το καιμακι. Το κρέας τον αγελάδονε χρισιμοπιίτε για τροφι κε τα δέρματα στι βιρσοδεψικι βιομιχανία. Τα πρόβατα δίνυν κρέας, μαλι κε δέρμα. Τα γουρύνια δίνυν άλιμα κε κρέας.

Δε μας φτάνι το κρέας κε τα προιόντα τυ γάλατος, γιατι ι χτινοτροφία μας δεν ίνε ακόμα αναπτιγμένι όσο έπρεπε. Το μικρο χοριάτικο νικοκιριο δεν μπορύσε νάναπτίκσι τιν χτινοτροφία. Πολι φτοχι χορικι δεν ιχαν ζόα. Τα ζόα ίταν άσκιμος ράτσας. Ι αγελάδες δίνανε λίγο γάλα. Δέν έφθανε ι τροφι γα τα ζόα.

Το κόμα κε ι κιβέρνισι πέρνυν όλα τα μέτρα για τιν ανάπτικσι τις χτινοτροφίας. Στι χόρα-μας έχυμε τόρα χτινοτροφικα σοβχόζια.

Ι χορικι — φτοχι κε μεςέι — οργανόνυν χτινοτροφικα κολχόζια. Τα κοπάδια το γυρυνιον κε τον προβάτον όλο κε περιςέβυν. Καλιτερέβυν τα γένι το ζόον. Χάρις στιν καλι περιπίιςι το ζόον στα χτινοτρ φικα κολχόζια. ι αγελάδες δίνυν περιςότερο γάλα.

Τα χτινοτροφικα ςοβχόζια κε κολχόζια φαρδια ίνε διαδομένα γίρο στις μεγάλες βιομιχανικες πολιτίες: Μόςχα, Λενινγρατ, Χάρκοβο, Ιβανο-Βοζνεςενςκ, Μαγνιτογορςκ κ.α. Δίνυν στυς εργάτες αφτον τον πόλεον γαλατοπροιόντα.

Τα ζόα τα τρέφυν με τ'απομινάρια το μαγεριον κε τις κυζίνας, με τ'απομινάρια το φιτον τυ περιβολιυ, με τις πατάτες.

Ι ςοςιαλιςτικι χτινοτροφία γρίγορα αναπτίχνετε στι Διτικι Σιβιρία, στο Καζακςταν, στο Ύραλ, στο Βόρις Κάφκαςο, στο Βόριο κράι κε σε άλα ραιόνια.

Τα γυρυνοτροφικα κολχόζια κε ςοβχόζια βρίςκοντε κιρίος στο ΚΟΜ, στιν Ύκραίνα, στο Μέςο κε Κάτο Βόλγα, στο Βόριο Καφκαςο κε στιν Μπελορόςια.

Στιν Καζάκικι Διμοκρατία κε το Τυρκεςταν ίνε αναπτιγμένα προβατοτροφικα ραιόνια. Ι κάτικι αφτον τον ραιονιον απο πολα χρόνια κ'εδο περνύνε απο ένα μέρος σε άλο με τα κοπάδια τον προβάτον, το γιδιον κε τον αγελάδον στις διάπλατες στέπες. Τα καλίτερα κοπάδια ίχαν ι κυλάκι (μπέι). Ι φτοχολογια πινύςε, τα κοπάδια-τυς ίταν μικρα. Κάπιι φτοχι δεν ίχαν καθόλυ κοπάδια. Τόρα στιν Καζάκικι διμοκρατία κε στο Τυρκεςταν χτίζοντε μεγάλα κρατικα χτινοτροφικα ςοβχόζια. Τα κοπάδια το ςοβχοζιον μεγαλόνυν.

Πρέπι ακόμα να θρέπςυμε κε άλογα. Να τα φιλάκςυμε. Τα άλογα ίνε ο καλός-μας βοιθος στο αγροτικο νικοκιριο. Εκςον αφτο τάλογα χριάζοντε κε στον κόκινο στρατο, σε περίπτοσι επιθεςις τον καπιταλιςτον.

Πρέπι ναναπτίκςυμε κε τιν κυνελοτροφία. Τι δυλια αφτι πρέπι να τιν κάνυν ι φάμπρικες κε τα εργοςτάςια, τα εργατικα κοοπερατίβια, τα μαγερια, τα ςκολια, τα πεδικα ςπίτια κε τα ςπίτια ανάπαψις.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Γιατί τα μονονικορια το φτοχον κε μεςέον δεν μπορύςαν ναναπτίκςον τιν χτινοτροφία;
2. Βρέςτε πάνο στο χάρτι τα ραιόνια τις γυρυνοτροφίας.
3. Κςιγίςτε στυς κολχόζνικυς, γιατί ίνε ανάνκι να φιλάκςυμε τάλογα.
4. Τί κάνι το ςκολιό-σας για τιν εχτέλεςι τον αποφάςεον τις ΚΕ τυ κόματος όςον αφορα τιν κυνελοτροφία;

9. ΓΙΑΤΙ ΑΓΟΝΙΖΟΜΑΣΤΕ ΣΤΟ 1932

Το αγροτικό-μας νικοκιριο μεγαλόνι ςίφονα με πλάνο. Το πλάνο αφτο ίνε ι πιατιλέτκα τις ΕΣΣΔ. Ι ςοςιαλιςτικί-μας βιομιχανία τραβα πίςο-τις το αγροτικο νικοκιριο προς το ςοςιαλιζμο. Το αγροτικο νικοκιριο πίρε απτι βιομιχανία ος το 1932 150 χιλ. τράχτορα. Στο 1932 θα πάρι ακόμα 82 χιλ. τράχτορα.

Περιςότερα απο 200 χιλ. τράχτορα με κολόνες θα αναςκάψυν εκατομίρια εχτάρια μαβροχόματος. Θα κςιπνίςυν τιν κιμιζμένι γι.

Ακόμα στο 1929 στι χόρα-μας μόνο τα 7% το φτοχομεςέον νικοκιριον ίταν κολεχτιβοπιιμένα. Στο 1932 έχυμε κολεχτιβοπίιςι κατα 10 φορες περιςότερα — 70%. Σκεδον 2½ φορες ιπερεχτελέςαμε το πλάνο τις πρότις πιατιλέτκας τις κολεχτιβοπίιςις.

Το κόμα κε ι ςοβετικι κιβέρνιςι δίνυνε εντολι στο αγροτικο νικοκιριο στο 1932 — *να περιςέπςι τιν καλιεργίςιμι γι ος 144 εκατ. εχτ.* νάνεβάςι τιν εςοδία τυ ςιταριυ ος 8,5 τςέντνερα απτο εχτάρι· να ςπίρι 2437 χιλ. εχταρ. βαμβάκι κε να επιτίχι εςοδία 8,7 τςεντν. απτο εχτάρι· να ςπίρι 2560 χιλ. εχτ. λινο· να ςπίρι 1670 χιλ. εχτ. ζαχαρότεφτλα.

Ι χόρα-μας πρέπι νάχι κρέας. γάλα. Το κόμα κε ι κιβέρνιςι βάλανε μπροςτα στα χτινοτροφικα ςοβχόζια νάνεβάςυν τα κοπάδια το μεγάλον κερατοφόρον ζόον ος 2960 χιλ. κεφάλια, το γυρυνιον — ος 2900 χιλ. κεφάλια. Σινάμα προςπαθύμε νανιπςόςυμε τι χτινοτροφία στα κολχόζια.

Καταπολεμόντας τον τακσικο οχτρο — τιν κυλακια, χτιπόντας-τον τελιοτικα, πρέπι **να διναμόσυμε τα κολχόζια-μας.** Τα κολχόζια κε τα σοβχόζια πρέπι να βάλυν τα δινατά-τυς για να εχτελέσυν τιν εντολι τυ κόματος κε τις κιβέρνισις. Ι επιτιχίες τις βιομιχανίας-μας κε τυ αγροτικυ νικοκιριυ μας επιτρέπυν να ορίσυμε τα προβλίματα τις δεφτερις πιατιλέτκας

10. ΑΣ ΕΤΙΜΑΣΤΥΜΕ ΓΙΑ ΤΙΝ ΕΧΤΕΛΕΣΙ ΤΙΣ ΔΕΦΤΕΡΙΣ ΠΙΑΤΙΛΕΤΚΑΣ.

Στο τέλος τις δέφτερις πιατιλέτκας πρέπι νάχυμε έχτασι σπορας όχι λιγότερι απο 175 εκατομ. εχτάρια.

Ο αριθμος τον τραχτόρον στο αγροτικο νικοκιριο θα περισέπσι οχτο φορες. Τα τράχτορα, τα ιλεχτρικα αλέτρια θα σκάψυν πολι χιμόμενι ακόμα γι.

Ι παραγογι σιτιρον, κρέατος,γαλατιυ, τεχνικον φιτιον, πρέπι να περισέπσι 2-3 φορες.

Δε θα ιπάρχυν μικρα σκορπιζμένα αγροτικα νικοκιρια. Θάχυμε μεγάλα σταθερα σοσιαλιστικα νικοκιρια — κολχόζια.

Θα κσεφιτρόσυν σ'όλες τις γονίες τις Σοβετικις Ενοσις πελόριες κρατικες φάμπρικες σιτιρον, γαλατιυ, κρέατος,τεχνικον φιτιον — σοσιαλιστικες αγροτικες επιχίρισες — σοβχόζια.

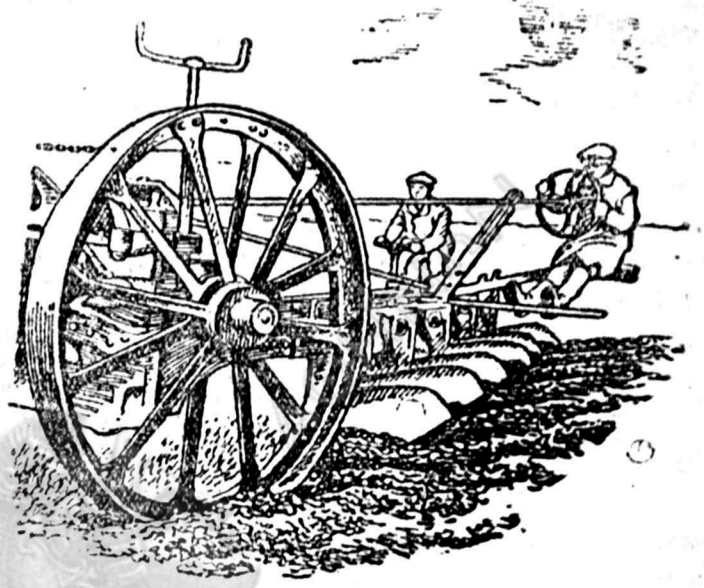

Οργομα με ιλεχτρικο αλέτρι.

Στο τέλος τις δέφτερις πιατιλέτκας θα λικβιταριστυν ι τάκσες.

Στι δέφτερι πιατιλέτκα θα προετιμαστυν όλες ι σιθίκες για τιν πλέρια καταστροφι τις αντίθεσις ανάμεσα στιν πόλι κε στο χοριο.

Ερότισες κε γιμνάζματα.

1. Πόσα τράχτορα θα πάρι το αγροτικο νικοκιριο στο τέλος τυ 1932;
2. Πόσι σπορα πρέπι νάχι ι χόρα-μας στα 1932;
3. Πόσι θα ίνε ι έχτασι σπορας τυ βαμπακιυ στα 1932;
4. Εκσακριβόστε, πόσα τράχτορα πίρε το ραγιόνι-σας στα 1930, 1931, 1932 κε πόσα πρέπι να πάρι σίφονα με το πλάνο στα 1933;

11. Ι ΑΛΙΙΑ ΣΤΙΝ ΕΣΣΔ

Σε μας διατρέφυμε τις καλίτερες ράτσες τον κερατοφόρον ζόον. Αναπτίζομε τι γυρυνοτροφία. Μα ταφτόχρονα καλιτερέβυμε κε τιν αλιία. Κάθε χρόνο περισέβυν ι απέτισες για προιόντα πσαριυ, όπος περισέβυν κε για προιόντα κρέατος. Πολα πσάρια έχι σε μας. Μα το πσάρι βρίσκετε στο νερο — στις θάλασες κε στυς ποταμυς. Πρότι φορα χριάζετε να πιαστι το πσάρι. Κε πος πρέπι να πιαστι; Με ανκίστρια δεν μπορύνε να πιαστυν τόσα πσάρια, πυ να φτάνυν σ'όλυς. Χριάζοντε ιδιέτερα σίνεργα. Ας κιτάκσυμε πυ κε πος γίνετε ι αλιία στι χόρα-μας.

Το βόριο μέρος τις Κασπίας θάλασας ίνε πολι ριχο. Σ'αφτο το μέρος ο πάτος τις θάλασας ίνε σκεπαζμένος με νερόχορτα. Ανάμεσα στα νερόχορτα κολιμπυν λογις-λογιον πσάρια: κσιρίχι, ρένκα, μπελύγα, σεβριύγα.

Τιν ανικσι το πσάρι πάι στις εκβολες τυ Βόλγα κε τον άλον ποταμον να ρίκσι το χαβιάρι. Αφτο περιμένυν κ' ι πσαράδες. Βγένυν στι θάλασα με μπενζινάκοτυς, με πανοκάραβα με βαπόρια, ρίχνυν στι θάλασα τα δίχτια. Το πσάρι πυ πιάνυν, το φέρνυν στιν παραλία. Το αλατίζυν, το παγόνυν κε το στέλνυν με τα τρένα κε τα βαπόρια στις πο-

λιτίες. Πολι πσάρι πιάνετε κε το χινόπορο. Κοντα στα αλιεφτικα πρόμιςλα βρίσκοντε κε τα εργοστάσια κονσέρβας πσαριυ.

Τα πσάρια πιάνοντε διαφορετικα. Στιν τσαρικι Ρόσία τα πρόμιςλα τυ πσαριυ ανίκαν σε πσαροβιομίχανυς — καπιταλιστες. Αφτι σκέφτονταν όχι να μι εκσαντλιθυν τα πσάρια αλα για να γιομίσυν πιο πολι τις τσέπες-τυς. Ι αλιία γίνονταν λιστρικα· ολοένα κε λιγόστεβαν τα πσάρια. Ι χόρα-μας δε μπορι να σιμφιλιοθι με τέτια λιστρικι αλιία. Εμις αγονιζόμαστε για να πιαστυν πολα πσάρια μα ταφτόχρονα αγονιζόμαστε για το περίσεμα τον πσαριον.

Εκσον τιν Κασπία θάλασα έχομε αλιεφτικα πρόμιςλα στι Μάβρι θάλασα, στιν Αζοφικι, στι Βαλτικι, στι Βόρια Πολικι θάλασα κε στις θάλασες τις Μακρινις Ανατολις. Πολι πσάρι πιάνετε κε στυς ποταμυς: Βόλγα, Κίρο, Οβι, Ενισέο κε Λένα.

Για να πιαστυν πιο πολα πσάρια κε για να εφκολίνετε ο κόπος τον πσαράδον φιάνοντε ιδιέτερα αλιεφτικα βαπόρια — τράυλερ. Τα μεγάλα βαπόρια έχυν όλα τα προσαρτίματα για το αλάτιζμα κε τιν απόπσικσι τον πσαριον καθος κε για να βγάλυν το λαρδι απτο πσάρι.

Ι πσαράδες οργανόνοντε σε αλιεφτικα κολχόζια. Ο πσαρας, φτοχος ίτε μεσέος, δυλέβοντας χόρια δεν μπορύσε νάχι καλο διχτι, ύτε σκάφος προσαρμοζμένο για μακρινο ταξίδι. Οργανομένι σε αρτέλια, σιράβοντας τα μικρα δίχτια-τυς σε μεγάλα, ι φτοχι κε μεσέι πσαράδες περισέβυν το πιάσιμο τον πσαριον.

Το κόμα κε ι κιβέρνισι τις ΕΣΣΔ φροντίζυν νάνε λιγότερα τα χασίματα στι βιομιχανία πσαριον. Τα απορίματα απτιν επεξεργασία τον πσαριον μπορύνε να δόσυν στι χόρα πολι άλεβρο για τροφι το ζοον, πολες λιπαντικες υσίες για το έδαφος. Τορα αφτα τα απορίματα δεν τα χρισιμοπιυν πλέρια, κε τα ρίχνυν μέσα σε ιδιέτερα σκαμένι γι.

Στα 1931 ι βιομιχανία πσαριυ εδοσε στι χόρα περίπυ 22 εκατομ. τσέντνερα πσάρια

Πάρα πολι διαδίνετε ι διατροφι πσαριον σε ντεπόζιτα κε λίμνες, για να καλιτερέψι ι τροφι τον εργαζομένον. Αφτο ίνε ιδιέτερα σπυδέο για τις μεγάλες πολιτίες, πυ ι εργάτες-τυς μπορύνε νάχυνε πάντα φρέσικα πσάρια.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Δίκστε στο χάρτι, πύ βρίσκοντε τα βασικα αλιεφτικα πρόμιςλα στιν ΕΣΣΔ.
2. Γιατὶ ι αρτελικι αλιία ίνε πιο επίκερδι απτιν ατομικι;
3. Με τί τρόπυς αγονίζετε το κόμα κε ι κιβέρνισι για το περίσεμα τον πσαριον;

12. ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ

Στι Μεσέα Ασία, στο νότο τι; Διτικις Σιβιρίας, κίτε ι απέραντι διμοκρατία τις ΕΣΣΔ το Καζακσταν.

Στο βόριο μέρος τυ Καζακσταν, κατα μίκος τυ σινόρον με τι Διτικι Σιβιρία απλόνετε ζόνι μαβροχομάτικυ εδάφυς. Νοτιότερα βρίσκοντε κας ανοπα κε ιπόκσανθα εδάφι (κοκινόχομα). Στο νότο απλόνοντε αμόδικες έριμες, πυ ενόνοντε με τις αμόδικες έριμες τυ Τυρκεσταν.

Το κλίμα τυ Καζακσταν ίνε ιπιροτικό. Το καλοκέρι εδο έχι μπόλικο ιλιακο φος, κάνι δινατι ζέστα. Πολι λίγες βροχες τ έφτυν. Σιχνα πνέυν δινατι κσεριάνεμι. Παρυσιάζοντε σίνεφα σκόνις. Απεναντίας ο χιμόνας ίνε δριμις, διαρκι πολι, μα έχι λίγα χιόνια. Ι παγονιες ανεβένυν ος 50°.

Ι στέπες τυ Καζακσταν ίνε σκεπαζμένες με απσέντι κε κοβιλ'. Στις πλαγιες τοβυνον φιτρόνυν βελονοιδι κε φιλόδικα δέντρα. Στις έριμες σιναντιέντε φιτα σακσαυλ. Στο Καζακσταν βρέθικαν πολιτιμότατα φιτα για τι βιομιχανία-μας λάστιχυ — ι χοντρίλα κε το ταυ-σαγιζ. Ι ρίζες κε ι κορμι αφτον το δέντρον περιέχυν καυτσυκ, απτο οπίο ετιμάζετε το λάστιχο.

Στο Καζακσταν ζυν ι καζακι. Ι κιριότερι απασκόλισί-τυς ίνε ι χτινοτροφία. Τα ζόα τυς δίνυν τροφι, ιλικο για κατικίες κε φορέματα.

Ι καζακι-νομάδες Ι καζάκι ανίκυν στυς νομαδικυς λαυς. Μονάχα στα τελεφτέα χρόνια αρχισαν ι καζάκι να περνυν στον καθιστικο τρόπο ζοις.

Ι νομάδες χτινοτρόφι περνυν απο ένα μέρος σε άλο με τα κοπάδια-τυς: πρόβατα, γίδες, άλογα. Αμα φαγοθι όλο το χόρτο γίρο στιν κατασκίνοσί-τυς, φορτόνυν τιν περιουσία-τυς στις καμίλες κε διόχνυν τα κοπάδια-τυς σε νέα μέρι. Καλι τροφι για τα ζόα δίνυν τα λιβάδια πυ βρίσκοντε στις πλάγιες το βυνον.

Ι νομάδες δεν έχυν παντοτινι κατικια σε οριζμένο μέρος. Κατικία-τυς ίνε το τσαντίρι (юрта) πυ μιάζι με στρονκιλι τέντα, φιαζμένι με ραβδάκια γίρο στα οπία τεντόνυν βυβαλίσιο δέρμα. Μέσα στο τσαντίρι ανάβυν φοτια Το τσαντίρι δέν έχι παράθιρα. Μονάχα στιν οριφι αφίνυν μια τρίπα για να βγι ο καπνος. Το χιμόνα ι νομάδες-καζάκι ζυν μέσα σε ιπόγιες κατικίες (ζεμλιάνκι), ίτε σε μικρα κσίλινα καλιβάκια (αν κοντα βρίσκετε δάσος).

Οχι μακρια απτις κατικίες, μέσα σε φράχτες διαχιμάζυν τα ζόα. Ι καζάκι-νομάδες δεν ετιμάζυν προμίθιες χόρτον για το χιμόνα. Αφτι βόσκυν τα ζόα-τυς κε το χιμόνα στι στέπι. Τάλογα σκαλίζυν το χιόνι με τις οπλές-τυς κε βρίσκυν το περιτνο χόρτο. Πίσο απ'αφτα πάνε κε βόσκυν κε τα πρόβατα. Τα ζόα μνίσκυν στο ίπεθρο όλο το διάστιμα τυ δριμι χιμόνα· κε σιχνα στις χιονοθίελες πολα ζόα χάνοντε.
Επίσις πσοφυν πολα ζόα εκσετίας τις ἐλιψις τροφις.

Τροφι για τυς νομάδες χρισιμέβι το κσινόγαλο, το τιρι, ποτο απο γάλα αλόγυ (κυμις) κε το κρέας το ζόον κε αλόγον.

Το *παρελθον τυ* Καζακσταν. Μεγάλι ίταν ι εκσυσία τον πλύσιον χτινοτρόφον — μπέιδον (κυλάκον) στο προεπαναστατικο Καζακσταν. Ι μπέιδες άρπαζαν τα καλίτερα βοσκοτόπια. Ιχαν χιλιάδες κε δεκάδες χιλιάδες κεφάλια ζόα. Ενο ι φτοχι ιπόφερναν, πινύσαν.

Δεν ίχαν ι καζάκι ύτε σκολια, ύτε νοσοκομία. Το Καζακσταν κλιρονόμισε απτον τσαριζμο αγραματοσίνι, αμορφοσια. Λογις-λογιον αρόστιες ίσαν διαδομένες ανάμεσα στυς καζάκυς. Ι πσεφτογιατρι βίζεναν το έμα το φτοχον. Για τις „εκδυλεπσές-τυς" πέρνανε απτυς φτοχυς το τελεφτέο ζόο-τυς, ρύχο, σπιτίσιο πράμα.

Ι τσαρικι κιβέρνισι αφερύσε απτυς καζάκυς τα καλίτερα βοσκοτόπια κε τα επίκιζε με ρόσυς. Μ' αφτον τον τρόπον φρόντιζε να διμιυργίσι σταθερο στίριγμα για τιν καταπίεσι το λαον τυ Καζακσταν.

Ι νομάδες εχτοπίζονταν ολοένα κε πιο μακρα, σε έριμα μέρι. Ολοένα κε πιο πολι χάνονταν τα ζόα.

Μεγαλόνι κε σταθεροπιίτε το σοσιαλιστικο νικοκιριο τυ Καζακσταν. Ι Οχτοβριανι επανάσταση απελεφτέροσε απτον τσαρικο ζιγο τυς λαυς τυ Καζακσταν. Ι σοβετικι κιβέρνισι βοιθι τυς χτινοτρόφυς-καζάκυς να περάσυν σε καθιστικο τρόπο ζοις. Στο Καζακσταν αναπτίσετε ο κολεχτιβιζμος. Ι νομάδες παν στα κολχόζια με τα ζόα-τυς, με τα σπιτίσια πράματά-τυς, κι αρχίζυν καθ στικο τρόπο ζοις

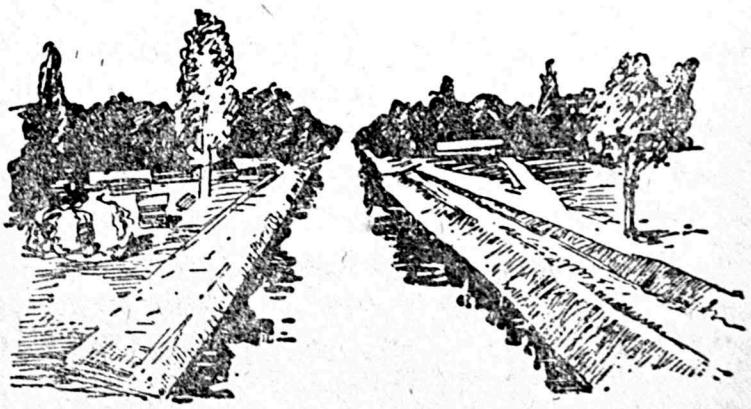

Αρδεφτικο καναλι

Νορίτερα ι καζάκι δεν κσέραν τίποτε για τι χιμονιάτικι τροφι το ζόον — το κσιρο χόρτο. Τόρα κάνυν μεγάλες παρακαταθίκες χόρτυ. Φιάνοντε θερμα σαράγια για τα ζόα.

Ολοένα κε πιο πολι οργόνοντε ι στέπες κε σπέρνοντε σιτάρι κε πρόσο. Πάρα πολι αναπτίσετε το σοβχόζικο χτίσιμο. Τα σοβχόζια ίνε καλο παράδιγμα για τυς νομάδες, πός να οργανόσυν καθιστικο κολεχτιβικο νικοκιριο. Το Καζακσταν βρίσκεται στιν πρότι θέσι στον αριθμο χτινοτροφικον σοβχοζιον κε κολχοζιον. Στο Καζακσταν ίνε σινκεντρομένα τα 22% απ' όλα τα σοβχόζια κρέατος.

Απτο: ποταμος ανίγυν κανάλια πυ φέρνυν το νερο ςτα κςερα ραγιόνια τις ςτέπας. Το έδαφος αρχίζι να πέρνι τιν ιγρασία πυ τυ χριάζετε: Το μεγαλίτερο κανάλι πάι απτον ποταμο Σιρ-Ταρια ςτιν εριμο *Πιναζμένι ςτέπα*. Νορίτερα ς'αφτι τιν έριμο δεν ςιναντύςε κανένας τίποτα άλο, εκςον άμυς. Γιαφτο κε τιν ονόμαςαν „Πιναζμένι". Τόρα χάρις ςτα αρδεφτικα έργα μετατρέπετε ςε γόνιμα χοράφια.

Το κόμα κε ι κιβέρνιςι φροντίζυν κε για τιν ανάπτικςι τις βιομιχανίας ςτο Καζακςταν. Φιάνοντε εργοςτάςια ζάχαρις, επιχίριςες για επεκςεργαςία το γαλατερον κε κρεατικον προιόντον. Στο Καζακςταν, ςτο ραγιον τυ Καραγαντα, αναπτίςετε βιομιχανία πετροκάρβυνυ. Δέκα χιλιάδες πριν νομάδες δυλέβαν ςτο φιάςιμο τυ ςιδερόδρομυ Τυρκςιπ. Τόρα το Τυρκςιπ εκςιπιρετι ςτι βάςι τυς καζάκυς, πυ ποτε νορίτερα δεν ίδαν ςιδερόδρομο.

Περιςέβι ι ενγραματοςίνι. Στον κερο τυ τςάρυ ςτο Καζακςταν ςπυδάζανε 13 χιλ πεδια μπέιθον κε μολάδον. Τα πεδια το φτοχον κε μεςέον δε ςπύδαζαν. Τόρα ι κατάςταςι ίνε όλος διόλυ διαφορετικι. Στα 1931 προςελκίςτικαν ςτα ςκολια 528 χιλ. πεδια το φτοχο-μεςέον. Περιςέβι ο αριθμος το νοςοκομίον.

Το Καζακςταν μετατρέπετε ςε περιοχι μεγάλις προτοπόρας χτινοτροφίας τις ΕΣΣΔ.

Το Καζακςταν ίνε αφτόνομι διμοκρατία, πυ μπένι ςτιν ΡΣΦΣΔ. Ι κιριότερι πόλιτις ίνε το Αλμα-Ατα.

13. Ι ΜΠΥΡΙΑΤΟ-ΜΟΝΚΟΛΙΑ

Αλι αφτόνομι διμοκρατία τις ΡΣΦΣΔ, πυ κατικίτε απο νομάδες χτινοτρόφυς, ίνε ι *Μπυριατο-Μονκόλικι διμοκρατία*, πυ κίτε ςτιν Ανατολικι Σιβιρία, κοντα ςτι λίμνι Μπαικάλι.

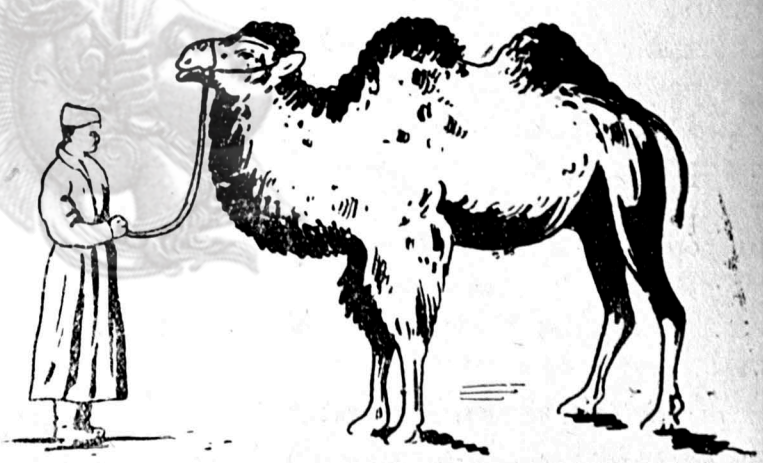

Μπυριάτος με καμίλα

Στιν τςαρικι εποχι ι μπυριάτι, όπος κ' ι καζάκι, ίςαν καταπιεζμένι εθνικότιτα. Ι ολότελα αγράματι ςκοτινι μπυριάτι εκμεταλέβονταν ςκλιρα απτι ροςικι κιβέρνιςι, απτυς ρόςυς εμπόρυς, απτυς πλύςιυς μπυριάτυς-κυλάκυς κε απτυς μπυριάτυς παπάδες-λάμιδες.

Τόρα κε δο αρχίζι νέα ζοι. Καταςτράφικε ι εκςυςία το λάμιδον κε τον πλυςίον. Ι χτινοτρόφι ενόνοντε ςε κολχόζια κε αρχίζυν να περάζυν ςε καθιςτικι ζοι κε ςτι γεωργία. Στις ςτεπες τις Μπαικάλις φάνικε το τράχτορο, κςεφιτρόνι το νέο νικοκιριο τις απόμακρις Μπυριάτιας.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Δίκςτε ςτο χάρτι τιν Καζάκικι κε Μπυριατο-Μονκόλικι διμοκρατία.
2. Διγιθίτε για τιν νομαδικι ζοι τον καζάκον.
3. Τί νέο πράμα φάνικε ςτι ζοι τον καζάκον κε μπυριάτον ίςτερα απτιν Οχτοβριανι επανάςταςι;

14. ΣΤΙ ΧΟΡΑ ΤΥ ΒΑΜΠΑΚΙΥ (ΤΥΡΚΕΣΤΑΝ)

Ανατολικα τις Καςπίας θάλαςας κίτε μια απέραντι περιοχι τις ΕΣΣΔ-το Τυρκεςταν. Στο ανατολικο μέρος ςινορέβι με τιν Κίνα, ςτο νότιο — με το Αφγανιςταν κε τιν Περςία, κε ςτο βόριο ενόνετε με το Καζακςταν.

Το Τυρκεςταν ίνε χόρα το βυνον κε ερίμον. Τα βυνα βρίςκοντε ςτο ανατολικο μέρος (Φαμιρ κε Τιαν-Σςιαν), ενο ι έριμες βρίςκοντε ςτο διτικο μέρος.

Ι έριμες το Τυρκεσταν ίνε ςιμπαγις θάλαςα άμον. Πιάνυν απέραντες έχταςες κε ολι έχταςί-τυς δεν ίνε μικρότερι απτι Γερμανία, Δανία κε Βέλγιο μαζι παρμένες.

Το καλοκέρι κάνι μεγάλι ζέςτι στο Τυρκεσταν. Το έδαφος ζεςτένετε παραπάνο απο 60° — όπος στις ζεςτες χόρες κοντα στον ιςιμερινο. Με γιμνο πόδι δε μπορις να πατας στι γι, γιατι κέετε. Πολι λίγες βροχες πέφτυν. Ι ιγραςία το βροχον έφκολα εκςατμίζετε. Απτι δινατι ζέςτι εκςατμίζοντε στον αέρα ι ςταλαματιες τις βροχις, προτυ να προκάνυν να πέςυν στι γι. Ο ίλιος κέι κι ο πιρομένος άνεμος κςιρένι το έδαφος.

Ι ποταμι τυ Τυρκεσταν πιγάζυν απο χιονοςκεπαζμένα βυνα. Το καλοκέρι, όταν λιόνι το χιόνι στα βυνα, το νερο ςκιματίζι ριάκια, πυ τρέχυν ορμιτικα στα ποτάμια κε τα γιομίζυν. Στα βυνα ι ποταμι πέφτυν απο πςιλυς βράχυς κε ςκιματίζυν καταράχτες. Οταν έρχοντε στιν πεδιάδα, τρέχυν πιο αργα. Σιχνα αλάζυν τιν κίτι-τυς, κε πάνε αλάργα ςε απόςταςι 10-14 χιλιομ. στο διάςτιμα τυ χρόνυ. Μεριχι ποταμι απτιν εκςάτμιςι χάνυν τα νερά-τυς κε εκςαφανίζοντε μέςα στυς άμυς.

Ι κιριότερι πόταμι τυ Τυρκεσταν ίνε ο Αμυ-Τάρια κε Σιρ-Τάρια. Κε ι διο εκβάλυν στι θάλαςα Αράλι.

Ι περιςότερι ποταμι κςεχιλίζυν το καλοκέρι, αφίνυν στις κιλάδες πλάι στυς όχτυς τιν έφορι ιλι κε αρδέβυν το εδαφος. Αφτες ι κιλάδες πυ αρδέβοντε ίνε πολι γόνιμες κε ίνε ςαν όαςες μέςα στις έριμες.

Στις αρδεβόμενες κιλάδες τον ποταμον φιτρόνυν καβάκια, ιτιες, καλάμια, κε στις πλαγιες το βυνον — βελόνοιδι δέντρα, καβάκια, ςφεντάμνι, καρίδια. Ιπςιλοτερα απτα βελονοιδι δέντρα βρίςκοντε λιβάδια, όπυ φιτρόνι ζυμερο χορτάρι. Στα λιβάδια το βυνον βόςκυν κοπάδια άγριον ορινον γιδιον κε πρόβατον.

Ι αςχολίες τυ πλιθιζμυ. Ο πλιθιζμος τυ Τυρκεσταν αποτελιέτε απο υζπέκυς, τυρκμένυς, κιργίζυς, καζάκυς κε ταδζικυς. Αφτι ι λαι ζυν στις πλαγιες το βυνον κε στις κιλάδες τον ποταμον — τις οάςες. Στις κιλάδες τον ποταμον ι τεχκάνι (ι αγρότες τυ Τυρκεσταν) καταγίνοντε με τι γεοργία: ςπέρνυν βαμπάκι, ςιτάρι, ρίζι, καλιεργυν κίπυς ροδάκινον, βερίκοκον, αμπελόνες, κε στις πλάγιες το βυνον καταγίνοντε με τι χτινοτροφία: βόςκυν πρόβατα, γίδες, άλογα. Απτο γάλα τυ θιλικυ αλόγυ ετιμάζυν ι χτινοτροφι ιδιέτερο ποτο πυ το το λένε κυμις.

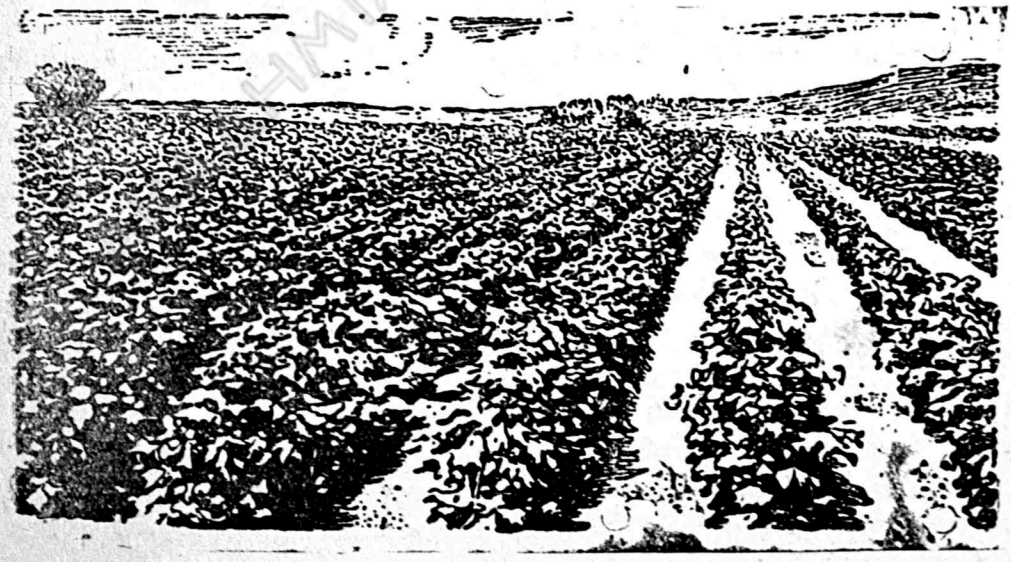

Βαμπακοχόραφα τυ Υζπεκιςταν

Ο τεχκάνος ζι ςε ςπίτι φιαζμένο με λάςπι αργίλυ. Ι αγρότες ζυν ςε μικρα χορια (κιςςλακ). Στα βυνα διαφιλάχτικε ακόμα ι νομαδικι χτινοτροφία. Ι κιλάδες τον ποταμον τυ Τυρκεσταν ίνε πολι έφορες. Ιδιέτερα φιμίζετε με τιν εφοριά-τυ ι περικικλομένι με ιπςιλα βυνα κιλάδα τυ ποταμυ Σαρεβςςαν, παραπόταμυ τυ ποταμυ Σιρ-Τάρια — ι κιλάδα ***Φεργαν.***

Στο Τυρκεσταν δε μπορι να γίνι δυλια δίχος άρδεμα το ςπαρτον. Ι τεχκάνι εποφελύντε το καλοκερινο κςεχίλιζμα τον ποταμον. Ανίγυν βαθια αβλάκια μέςον

τον οπίον διοχετέβυν τα νερα τον ποταμον στα χοράφια-τυς. Οταν το καλοκέρι εικόνετε το νερο στυς ποταμυς, γιομίζι τα αβλάκια. Τα φράζυν με νεροφράγματα. Αν δεν τα φράζυν μπορι το νερο να πλιμιρίσι τα χοράφια. Οταν ίνε ανάνκι, ι τεχκάνι ανίγυν τα ιδατοφράγματα κε αφίνυν το νερο στα χοράφια.

Τα 70% απτα σπαρτα τον τεχκάνον ίνε αρδεβόμενα χοράφια.

Βαρις ίνε ο κόπος τυ μονονικοκίρι-τεχκάνυ. Με τις δίναμες ολάκερις ικογένιας μπορι να καλιεργιθι μονάχα ένα μικρο κοματάκι γις. Στα χοράφια όπυ ίνε πικνοανιγμένα αβλάκια, δε μπορι να χρισιμοπιιθι μιχανοπιιμένι δυλια. Δε μπορι να δοθι βάσι στο νερο πυ βρίσκετε ξε μικρα αβλάκια. Αμα πέφτι το νερο στον ποταμο, τ' αβλάκια γίνοντε ριχα ίτε όλος διόλυ κσιρένοντε, κε τότε τα σπαρτα τυ τεχκάνυ μνίσκυν δίχος άρδεμα.

Μόλις αναπτίχτικε ο κολεχτιβιζμος άρχισαν νάνίγυν μεγάλα αβλάκια. Ενα μεγάλο αβλάκι αντικαταστένι κάμποσα μικρα αβλάκια. Κσανίχτικε εβρίχορο μερος για το τραχτορο. Ι κολχόζνικι με κινες προσπάθιες φιάνυν νεραποθίκες, απτις οπίες πέρνυν νερο τ'αβλάκια, σε περίπτοσι πυ πέφτι το επίπεδο τυ νερυ στυς ποταμυς. Το κσόδεμα τυ νερυ κανονίζετε ορθα.

Το παρελθον τυ Τυρκεσταν. Βαρια ίταν ι ζοι το λαον τυ Τυρκεσταν στον κερο τις τσαρικις εκσυσίας. Ι ρόσι τζινόβνικι τυς κιβερνύσαν, χορις να τυς λογαριάζυν ίσυς με τον εαφτό-τυς ανθρόπυς. Στυς ρόσυς μετανάστες δίνανε τα καλίτερα χόματα, ενο τυς ντόπιυς διόχνανε σε κσιρες στέπες, ρίμαζαν το νικοκιριό-τυς. Σκολια δεν ιπίρχαν. Το Τυρκεσταν πριν τις επανάσταςις ίταν ολότελα αγράματο.

Μονάχα ι μπέιδες (κυλάκι) κε ι μολάδες ζύσαν καλα τον κερο τις τσαρικις εκσυσίας. Αφτι κερδίζανε, εκμεταλέβοντας τυς φτοχυς.

Ι μπέιδες ίχαν πολα σπαρτα κε ζόα. Δεκάδες μπατράκι δύλεβαν στα χοράφια τον μπέιδον κε βόσκανε τα ζόα τυς Ι μπέιδες πέρνανε με τι βία τα νερα κε ίχαν τα καλίτερα χόματα κοντα στις πιγες τον αβλακιον, όπυ τα νερα ίσαν πολα.

Μα για τυς φτοχυς το νερο δεν έφτανε, με όσο ζίλο κι αν δύλεβαν. Καταστρέφονταν δίχος νερο τα φτοχικα σπαρτα. Ι μπέιδες το εποφελύνταν κε ανάνκαζαν τυς φτοχυς να δυλέβυν γι αφτυς. Ι μολάδες κε ι τσαρικι τζινόβνικι βοιθύσαν τυς μπέιδες να καταχλέβυν τυς φτοχυς.

Ανάμεσα στυς φτοχυς βασίλεβαν ι δισιδεμονίες. Ι σιμπαγι αγραματοσίνι, το σκοτάδι, ι αμορφοσια σιντελύσαν στι διάδοσι διάφορον αρόστιον. Ι Οχτοβριανι επανάστασι απελεφτέροσε τυς λαυς τυ Τυρκεσταν απτον προεόνιο ζιγο.

Ι βαμπακοφιτία. Ι κιριότερι ασχολία τον τεχκάνον ίνε ι βαμπακοφιτία. Το βαμπάκι ίνε πεδι τυ ίλιυ. Στο κσιρο Τυρκεσταν ιπάρχι όσο χριάζετε ίλιος κε ζέστι, μα λίγι ιγρασία ιπάρχι — το βαμβάκι ζιτά άρδεμα. Αν αρδεφτι το βαμπάκι, ι θάμνι-τυ φτάνυν σε ίψος 1 μέτρυ. Στα κλαδιά-τυ σκιματίζοντε κυτάκια, πυ περιέχυν τυς σπόρυς κε τις ίνες. Απτυς σπόρυς τυ βαμπακιυ ετιμάζυν λάδι για τροφι κε για τεχνικυς σκοπυς. Ι ίνες κσεχορίζοντε απτυς σπόρυς κε πάνε στις ιφαντυργικες φάμπρικες για να γίνυν ιφάζματα. Το βαμπάκι δεν αγαπα χόματα πυ έχυν αγριόχορτα κε πυ βρίσκοντε σε σκια. Το έδαφος, όπυ θα σπαρι βαμπάκι πρέπι να οργοθι καλα.

Ο τεχκάνος δεν ίκσερε νορίτερα τίποτε για μιχανες, με τις οπίες μπορυν να καλιεργιθυν τα χοράφια τυ βαμπακιυ. Πολιν κερο χρισιμοπιύσαν για όργομα το κσίλινο βαρι αλέτρι, πυ δεν μπορι να καλιεργίσι καλα το έδαφος. Στα χοράφια τυ βαμπακιυ ίσαν πικνοανιγμενα αβλάκια.

Ι χόρα-μας χριάζετε πολι βαμπάκι. Κάθε χρόνο ι χόρα-μας κσόδεβε στο εκσοτεριχο εκατομίρια για αγορα βαμπακιυ. Πρέπι να απελεφτεροθύμε απτιν ισαγογι τυ εκσοτεριχυ βαμπακιυ. Το κομυνιστικο κόμα κε ι κιβέρνισι πέρνυν όλα τα μετρα για να ανεβι ι σοδια τα χοραφιον τυ βαμπακιυ. Στα τελεφτέα χρόνια άρχισαν να καλιεργυν τα καλίτερα ίδι τυ βαμπακιυ. Μα ένα απτα σπυδεότερα προβλίματα ίνε να περισέψυν ι καλιεργίσιμες έχτασες για το βαμπάκι. Πός όμος μπορι να περισέψι; Ο τεχκάνος σπέρνι στο χοράφι τυ όχι μονάχα βαμπάκι, μα κι άλες φιτίες κε ιδιέτερα σιτάρι. Ι τεχκάνι χριάζοντε σιτάρι. Το κόμα κε ι κιβέρνισι φροντίζυν, όστε ι τεχκάνι νάνε εκσασφαλιζμένι με τι χριαζύμενι

ποιότιτα τυ ςιταριυ. Στο 1929 απετελίοςε το φιάςιμο τυ Τυρκεςτανο-Σιβιριακυ ςιδερόδρομυ (Τυρκςιπ), με τον οπίο τα ςιτοπαραγογα ραγιόνια ςτέλνυν το ςιτάρι-τυς ςτο Τυρκεςταν. Κ'έτςι δίνετε δινατότιτα ςτον τεχκάνο να καταγίνετε με τιν αγαπιμένι-τυ δυλια — τι βαμπακοφιτία, να τιν αναπτίκςι.

Όπος ίπαμε παραπάνο, εκςον το Τυρκεςταν έχομε ςπαρτα βαμπακιυ κε ςτον Αντικάφκαςο· τελεφτέα άρχιςαν να καλιεργυν βαμπάκι κε ςτα χοράφια τυ Βόριυ Καφκάςυ, ςτο δέλτα τυ Βόλγα, ςτο νότο τις Υκραίνας κε ςε κάπια μέρι τις Κριμέας.

Περιςέβι ςτι χόρα-μας ι έχταςι το ςπαρτον τυ βαμπακιυ. Στα 1928 τα ςπαρτα τυ βαμπακιυ ίςαν 852 χιλ. εχτάρια, ςτα 1931—2362 χιλ. εχτάρια. Στιν πρότι πιαπιλέτκα πρέπι ολότελα να απολεφτεροθυμε απτιν ιςαγογι βαμπακιυ απτο εκςοτεριχο.

Ι ταδζίκι ίρθανε ςτιν αμπυλατόριαν

Το Τυρκεςταν ίνε περιοχι, πυ μας δίνι πρότα ιλικα κε για τις μετακςυργικες φάπρικες. Στο Τυρκεςταν φιτρόνι ι ςικαμινια, με τα φίλα τις οπίας τρέφυν το μετακςοςκολικα.

Βγένι απτο μέςο ι προεόνια καθιςτέριςι το λαον τυ Τυρκεςταν. Στο Τυρκεςταν περιςέβυν τα ςοβχόζια κε τα κολχόζια· με βάςι τον κολεχτιβιζμο λικβιτάροντε ι μπέιδες. Τα ςοβχόζια δίχνυν ςτυς τεχκάνυς πός να οργανόςυν καλίτερα τιν κολεχτιβικι δυλια.

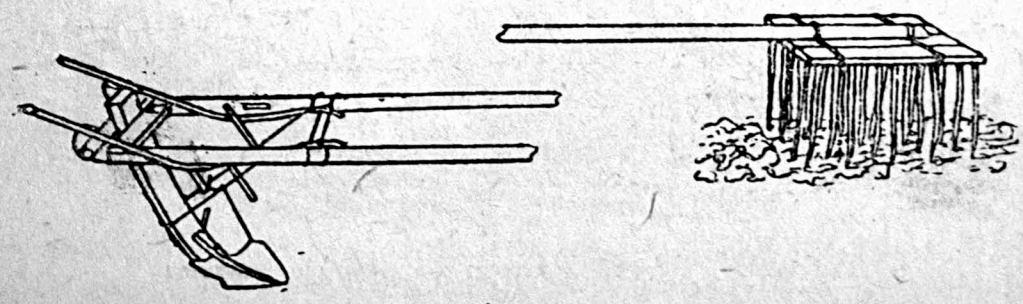

Με τι όργοναν πριν

Τα κολχόζια κε τα ςοβχόζια περιςέβυν τα ςπαρτα τυ βαμπακιυ, ανεβάζυν τι ςοβια. Στα κολχόζια κε ςοβχόζια μεταχιρίζοντε τις νεότερες αγροτικες μιχανες, τράχτορα, για τα οπία νορίτερα ύτε άκυςε ο τεχκάνος.

Ι ιφαντυργικες φάμπρικες πατρονάρυν τα κολχόζια κε ςοβχόζια του Τυρκεσταν, τα βοιθυν να ανεβάςυν το νικοκιριο.

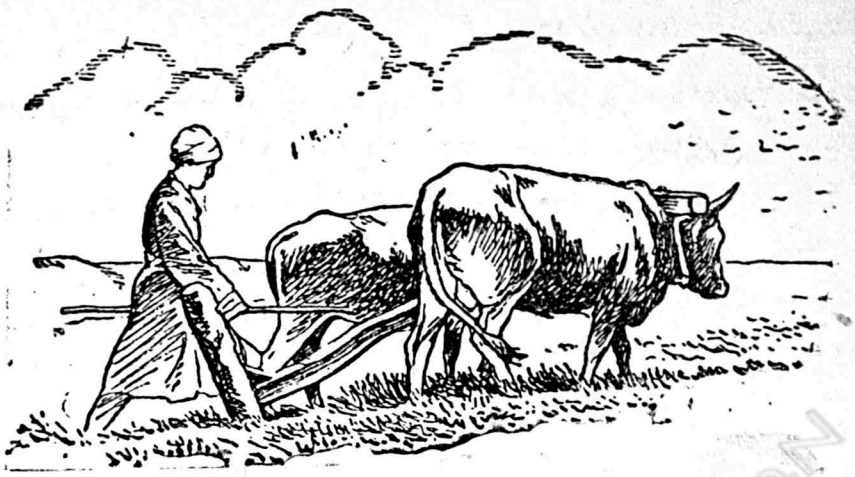

Ταδζικιςταν. Το όργομα με βόδια κε κςιλινο αλέτρι

Ι ταδζίκι κοντα στο τράχτορο

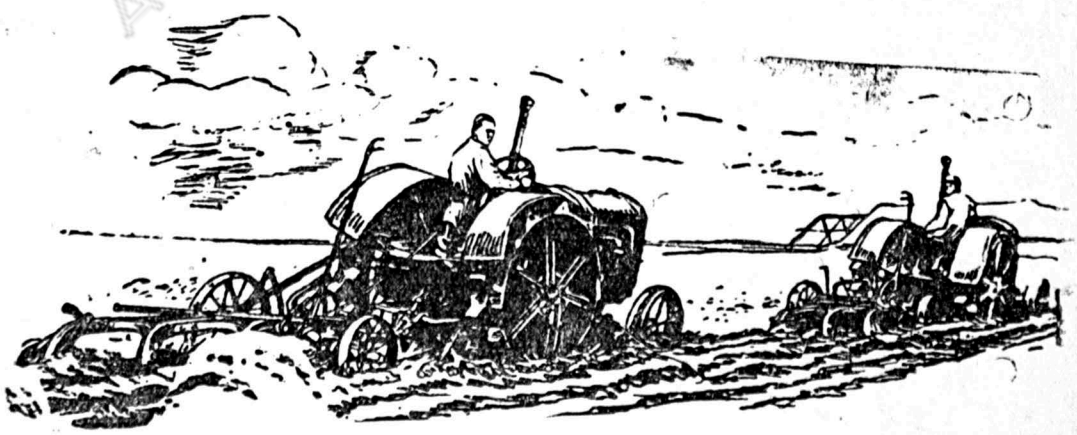

Ταδζικιςταν. Τραχτορικο όργομα τον κολχόζικον χοραφιον

Αλάζι ι ζοι στο Τυρκεσταν. Περιςέβι ι ενγραματοςίνι. Λογοχάριν, στο Υζπεκιςταν στα 1926 σπύδαζαν στα σκολια 127 χιλ. πεδια, στα 1930 — 366 χιλ Ι γινέκα πεταν τιν προεόνια καλίπτρα — το φερετζε. Ι θριςκία χάνι τι δίναμι πυ ίχε.

Γιμφάζματα κε ερότιςες

1. Δίχςτε στο χάρτι τις ενοτικες διμοκρατίες τυ Τυρκεςταν.
2. Διιγιθίτε για το κλίμα τυ Τυρκεςταν.
3. Πιί ποταμι τρέχυν ςτο Τυρκεςταν; Τί ςιμαςία έχυν;
4. Πός αναπτίςετε ι βαμπακοφιτία ςτ.ν ΕΣΣΔ;
5. Πός άλακςε ι ζοι το λαον τυ Τυρκεςταν ςτον κερο τις ςοβετικις εκςυςίας;

15. ΣΤΑ ΒΥΝΑ ΤΥ ΚΑΦΚΑΣΥ

Φαρδια κςαπλόθικε ι ςτεπικι πεδιάδα τυ Βόριυ Καφκάςυ. Βγενις ςτο χοράφι, κιτας προς το βορα — κε το τέλος-τις δε φένετε. Κε ςτο νότο απλόνοντε προς τιν Καςπία θάλαςα τα Καφκαςιανα βυνα, πυ απο μακρια μιάζυν με ςίνεφα. Ι ιπςιλες πετρόδικες ορος ιρες ίνε χομένες ςτα ςίνεφα με τις κορφές-τυς. Διαλίοντε τα ςίνεφα — φένοντε ι κορφες το βυνον, πυ εόνια ίνε ςκεπαζμένες με χιόνια κε πάγο. Ι ορινες κορφες τυ Καφκάςυ Καζπεκ κε Ελμπρυς, ιπςόθικαν πιο πςιλα απο 5000 μέτρα.

Στα βυνα. Ι πλαγιες το βυνον ίνε ςκεπαζμένες με κιμόμενα δάςι απο οκςιες, δρις, ςφένταμνα, πλάτανυς, έλατα, πέφκες, αγρομιλιες κε αγροαπιδιες. Σ'αφτα τα πικνα τα δάςι ζυν κε κρίβοντε απτο τυφέκι τυ κινιγυ λογις-λογιον θερια κε πυλια. Κάτο απτις οκςιες κάνι μεζε με τα βαλανίδια το αγριογύρυνο. Τρίζυν κάτο απτα πόδια τις αρκύδας τα κςερα, ςκορπιζμένα ςτο δάςος κλαδια το δέντρον. Σερνάμενι πάνο ςτιν κιλια κρατόντας τιν αναπνοί-τις, προχορα κριφα ι πονιρα αλεπυ προς τυς κςιλοπετινυς, πυ πετάκςανε απτα κλαδια ςτι γι. Σίμερα τις έπεςε ςτα δόντια-τις ορινος κύρκος. Στιν άκρι τυ δάςυς ο κινιγος παρακολυθι τα αγρίμια Περιμένι να δι πότε θα φανυν άγρια πρόβατα ίτε άγριες γίδες. Νά, φάνικε μια άγρια γίδα, μα ςαν αςτραπι εκςαφανίςτικε. Ιδε τον κινιγο κε το ορινο λάφι κε βιάζετε να κριφτι. Εντ πελόριο γεράκι κάθιςε καβάλα πάνο ςε μια πέρδικα, έχοςε ςτις ςάρκες-τις τα νίχια-τυ κε τιν κυβάλεςε μαζί-τυ ςτυς βράχυς. Το γιόμα-τυ ςίμερα θάνε νόςτιμο. Κρίφτικαν απτο φόβο τυ γερακιυ ι φαςιανι ςτα πιχτα κλαδια το δέντρον.

Αυλ ςτα βυνα τι Καφκάςυ

Ολοένα κε πιο πςιλα ανεβένυν τα ορινα μονοπάτια. Με αμάκςι δεν μπορις να περάςις απ'αφτα. Αν δοκιμάςις, θα κατρακιλίςι το αμακςάκι ςτο βυνο, κε θα παραςίρι κε τάλογο. Αφτα τα μονοπάτια φέρνυν ςε θαβμάςια λιβάδια, πυ ίνε ςκεπαζμένα με ζυμερα χόρτα κε πολιπικιλα λυλύδια. Τα δάςι μνίςκυν κάτο ςτις πλάγιες το βυνον. Με τα χόρτα αφτον το βυνον τρέφοντε τα άγρια πρόβατα κε ι αγροκατςίκες. Αφτα τα λιβάδια δίνυν καλι τροφι ςτα κοπάδια το ζόον τον ορινον κατίκον.

Το χόρτο το λιβαδιον γρίγορα κςαναφιτρόνι ίςτερα αφυ τα τρόνε τα ζόα. Το καλοκέρι αρδέβυν τι γι ι ςιχνες βροχες κε τα ριάκια, πυ τρέχυν απτις χιονοςκεπαζμένες βυνοκορφες. Εδο δε μπορύνε να παραπονεθυν για κςιραςία. Πιο πςιλα απτα ορινα λιβάδια ιπςόνοντε ι γιγάντιες βυνοκορφες. Σα γλόςες κατεβένυν προς τα λιβάδια ι παγετόνες. Στις βυνοκορφες κάνι κρίο χιμόνα-καλοκέρι. Εδο χιμόνα-καλοκέρι πέφτι χιόνι, πνέυν κρίι άνεμι, λιςομαναν ι χιονοθίελες, οπος γίνετε κε ςτο βορα.

Πικιλόμορφι ίνε ι φίςι τον Καφκαςιανον βυνον. Στις πλαγιές-τυς αντιπροςοπέβετε ι φίςι κε τυ κρίυ βορα, κε τις κατςυφιαζμένις τάιγας, κε ι φίςι τυ θερμυ νότυ με τιν πλύςια φιτία-τις.

Δίςκολα ςκαρφαλόνι κανένας ς'αφτα τα βυνα. Προχορας λίγο—κυράζεςε.

Στα βυνα — βράχι, νκρεμι. Αν ςτραβοπάτιςες άθελα, μπορις να κατρακιλίςις ςτον νκρεμο.

Ι οροσιρες το βυνον ίνε αβλακομένες με ποταμους. Πολι απτους ποταμους τρέχλα μέσα σε κλισὺρες, αφρίζυν, σκιματίζυν στο διάβα-τους καταράχτες. Σα λισαζμένο θερι βοίζι το Τὲρεκ. Το σφίκσανε ι πελόριυ ίπσους βράχι τις κλισύρας Δαριάλσκι.

Παρασίρι στο διάβα-τυ βόλους, πέτρες, άμους. Μ'άφτα τρόγι τον πιθμένα-τυ βαθίνι τιν κὶτι-τυ. Σ'αφτι τι μελανχολικι κλισύρα Δαριάλσκι σα φίδι τιλίζετε μέσα στους βράχους το μονοπάτι, πυ σκάλισαν αφτυ πέρα. Σε μερικα μέρι ανεβένι πολι πσιλα, πάι ος τιν άκρι τυ νκρεμυ. Σε κάπια μέρι κσανα προχορα κάτο προς το Τέρεκ. Πάνο-τυ κρέμοντε πελόριι βράχι. Νομίζις, πος σε λίγο θα αποσπαστυν, θα πέσυν πάνο στο κεφάλι.

Ακυμπιζμένα στις πλαγιες το βυνον, φένοντε τα χορια τον ορινον κατίκον — τα αύλια.

1 ορινι. Στα βυνα τυ Καφκάσυ ζυν διάφορες εθνικότιτες: οσετίνι, τζετζένι, λεζγίνι τζερκέζι, καρατζάεβτσι, ινγύσσι κ.α. Ι κιριότερι ασχολία-τους ίνε ι χτινοτροφία. Δίσκολο ίνε να καταγὶνετε κανένας με τι χτινοτροφία στα βυνα. Τα εδάφι ίνε πετρόδικα. Λίγες πεδιάδες βρίσκοντε. Ινε ανάνκι να περιορίζετε κανένας με μικρες έχτασες. Σ'αφτες τις έχτασες σπέρνυν κριθάρι κε πατάτα. Το έδαφος το σπαρτον αναφυντυριάζετε με φτιάρια ὶτε με τσαπια.

Κολχόζικο κοπάδι στα βυνα

Ι κατικι το βυνον διαθρέβυν πρόβατα κε γίδες. Τιν άνικσι, όταν λιόνι το χιόνι χαμιλα στις πλάγιες το βυνον, τα κοπάδια τον προβάτον βγένυν απτις μάντρες για να βόσκυν στους πρὸποδες το βονον.

Το καλοκὲρι, όταν λιόνι το χιόνι στα ορινα λιβάδια, τα κοπάδια πάνε ος τις χιονοσκεπαζμένες κορφες τυ βυνον, πυ στους πρὸποδές-τυς απλόνυντε πλύσια βοσκοτόπια. Λισομαναν το χινόποροι μπόρες πσιλα στα βυνα, — τα κοπάδια περνυν κσανα να βόσκυν χαμιλα, εκι, όπυ ακόμα πρασινίζι το χόρτο. Το χιμόνα τα ζὸα μασαν στιν μάντρα-τους τιν τροφι, πυ αποθίκεπσαν γιαφτα το καλοκέρι.

Ι κάτικι το βυνον ετιμάζυν απτο προβατίσιο κε κατσικίσιο γάλα τιρι, μιζίθρα, βύτιρο. Το κρὲας, βραστο ίτε καβυρτιζμένο, πάι για τροφι. Το μαλι πυ πέρνυν απτα πρόβατα κε τις γίδες, πάι για ετιμασία ρύχον, παπλομάτον, χαλιον.

Στα αύλια ι κατικίες (σάκλι) ίνε σφιγμένες ι μια πάνο στιν άλι. Ι κατικίες τον ορινον ίνε φιαζμένες απο πέτρα. Ι στέγες ίνε ίσιες. Μέσα στιν καλίβα, στι μέσι τυ πατόματος βάζυν χομένυς στι γι στίλυς. Αφτι ιποβαστάζυν τι στέγι. Το πάτομα ίνε απο χόμα. Στο πάτομα ανάβι φοτια, όπυ πάνο βράζι το φαι.

Στιν οροφι ιπάρχι σολίνας. Απ'αφτυ φένετε ο ουρανος. Μ τορι όμος να σιναντίσι κανὲνας κε σπίτια, μέσα στα οπία ιπάρχυν καλες θερμάστρες, κσίλινο πάτομα, μεγάλα φοτερα παράθιρα. Τα φιάσανε ι κυλάκι με τον κόπο τον μπατράκον κε φτοχον.

Ι φτοχι ίχαν μικρες μάντρες, ενο ι κυλάκι ίχαν εβρίχορες. Ο φτοχος περιπιόνταν τα λίγα λιγνα πρόβατα κε κατσίκια-τυ κε νικιαζότανε μπατράκος στον κυλάκο για να δυλέβι.

Το βράδι επέστρεφε απτα βυνα στιν αβλι τυ κυλάκυ ο καταβραγμένος απτις ορινες βροχες μπατράκος-βοσκος. Αμα επέστρεφε δεν πίγενε με μιας να ζεσταθι, να κσιρένι τα ρύχα-τυ: έπρεπε πρότα να πάι να αρμέκσι τα ζόα. Πὸ να προφτάσι ένας άνθρωπος να αρμέκσι όλα τα πρόβατα κε τις γίδες; Ιρχονταν να το βοιθίσυν κι άλι μπατράκι, πυ δύλεβαν στον κυλάκο. Ολάκερι μέρα επεκσεργάζονταν ι μπατράκι το γάλα τυ κυλάκυ για να κάνυν βύτιρο κε τιρι. Ανάπαψι δεν ιχαν. Καλοζύσε ο κυλάκος, ενο ι ζοι το φτοχον ίταν βαρια κε δίσκολι, γιατι δύλεβαν κε για τον εαφτό-τυς κε για τυς άλυς.

Οχι για τυς κυλάκυς ιπεράσπιζαν τι σοβετικι εκσυσία ι εργαζόμενι τυ Καφκάσυ. Πολι απ' αφτυς πέσανε στον αγόνα ενάντια στις άσπρες σιμορίες κε τυς ενκλέζυς στρατιγυς.

Τόρα ι κάτικι το βυνον φιάνυν το ςοςιαλιςτικο νικοκιριο. Οργανόνυν χτινοτροφικα κολχόζια,ενόνυν τα κοπάδια-τυς. Τα κολχόζια φιάνυν εβρίχορες μάντρες. Τα ορινα βοςκοτόπια εποφελύντε όχι όπος έτιχε, μα ορθα, για να φτάςι ι τροφι για το καλοκέρι κε να μίνυν χὸρτα να θερίςυν για το χιμόνα. Με βάςι τον κολεχτιβιζμο λικβιτάρετε ο κυλάος. Τα κολχόζια πυλαν τα περιςέβματα τυ μαλιυ κε τιριυ στο κράτος. Τα εργοςτάςια τις ΕΣΣΔ εφοδιάζυν με ςεπαράτορα τυς κολχόζνικυς το βυνον για να επεκςεργαςτυν βύτιρο κε τιρι απτο γάλα. Τα κολχόζια φιάνυν καλες κατικίες για τα μέλι-τυς.

Νορίτερα, στιν τςαρικι εκςυςία, ο Κάφκαςος ίταν καταπιεζόμενι απικία. Εντατικα εκμεταλέβονταν τυς λαυς τυ Καφκαςυ. Ι τςάρικι εκςυςία ιπόθαλπε τον ενα λαο ενάντια στον άλο. Ι παπάδες κίριταν μίςος τυ ενος έθνυς ενάντια στον αλο. Τόρα ι λαι τυ Καφκάςυ δεν εχθρέβοντε ο ενας τον άλο. Αποτελυν εθνικες διμοκρατίες κε περιοχες κε ζυν ςε αδελφικο ςίνδεζμο ο ένας με τον άλο.

Τόρα ο Κάφκαςος ίνε δίγμα τις εθνικις ιρίνις, πυ νορίτερα δεν ιπίρχε ποτε ς'αφτα τα μέρι.

Το κόμα κε ι κιβέρνιςι αγονίζοντε για να καταςτρέπςυν τιν προεόνια καθιςτέριςι το λαον τυ Καφκάςυ, διμιυργόντας ςκολια, νοςοκομία κ.τ.λ. Το κόμα κε ι κιβέρνιςι αγονίζοντε για τιν ανίπςοςι τυ νικοκιριυ τον ορινον πάνο ςε ςολιαςτικες βάςες.

Ερότιςες κε γιμνάζματα

1. Γιατί στα βυνα ίνε δίςκολο να καταγίνυντε με τι γεοργία;
2. Με τί αςχολύντε ι κάτικι το βυνον τυ Καφκὰςυ;
3. Πός ζύςαν άλοτε ι λαι τυ Κάφκαςυ;
4. Γιατί ςιφέρνι τυς εργαζόμενυς ορινυς να οργανόνοντε ςε κολχόζια;

IX. Ο ΟΡΙΝΟΣ ΠΛΥΤΟΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Στα διάφορα μέρι τις απέραντις περιοχις τις ΕΣΣΔ ιπὰρχι ορινος πλυτος. Ος προς τα αποθικέματα κε τιν πικιλία τυ ορινυ πλύτυ ι ΕΣΣΔ κατέχι μια απτις πρότες θέςες στον κόζμο. Ος προς το φιςικο πλύτο ι χόρα-μας ίνε πλέρια εκςαςφαλιζμένι. Εχυμε τα πιο πλύςια αποθικέματα τυ πετροκάρβυνυ, ςιδερομεταλέβμάτον, χαλκυ, μανκανέζας, χριςυ, διαφόρον αλατιον. Ο πλύτος αφτος έχι πολι μεγάλι ςιμαςια για τιν ανάπτικςι τυ ςοςιαλιςτικυ νικοκιριυ τις Σοβετικις Ενοςις.

Γιμνάζματα

1. Κιτάκςτε το χάρτι τυ ορινυ πλύτυ τις ΕΣΣΔ.
2. Βρέςτε πὰνο στο χάρτι τα μέρι, όπυ ιπὰρχι πετροκάρβυνο, νέφτι. Χροματτίςτε τα μέρι αφτα πάνο στο γεογραφικο ςκίμα-ςας.
3. Βρέςτε τα μέρι, όπυ ιπάρχυν ςιδερομεταλέβματα χροματτίςτε-τα με άλο χρὸμα.
4. Βρέςτε τα μέρι εκίνα, όπυ ιπάρχυν απαθίτες, αλάτι — αλατόπετρα κε αλάτι λιμνον. Χροματτίςτε τα μέρι αφτα με άλο χρόμα.

Ο ΕΝΟΤΙΚΟΣ ΘΕΡΜΑΣΤΙΣ

Τί *ίταν άλοτε*. Φαρδια κςαπλόθικε κατο απτις ζεςτες αχτίνες τυ νότιυ ίλιυ ι διάπλατι στέπι τυ Δον. Γαλάζιος ο υρανος απο πὰνυ, διάπλατι πράςινι θὰλαςα απο κάτυ. Κελαρίζι το αςιμένιο ριάκι. Κατάφιτες ι όχτες -τυ με θάμνυς κε στις κατοφέριες-τυ απλόνετε χιλιόμορφο χαλι λυλυδιον. Παραπάνο απλόνετε ι στέπι ςκεπαζμένι με άςπρες στιπιες. Τέτια ίταν ι στέπι τυ Δον, πριν ναναχαλίπςυν εκι το πετροκάρβυνο.

Τί *έγινε τόρα*. Τόρα έγινε αγνόριστι ι αμίλιτι άλοτε στέπι.

Μέρα κε νίχτα καπνίζυν ι απςιλες καπνοδόχες τον ανθρακοριχίον κε τον εργοςτασίον Εκατοντάδες ανθρακοριχία τριπίςανε τα στιθια τις στέπις. Ολάκερες πολιτίες κε

εκατοντάδες χορια απλόθικαν ςτι ςτέπι, όπυ άλοτες δε ζύςαν άνθροπι. Εκατοντάδες χιλιάδον κε εκατομίρια ανθρόπον προςέλκιςε το κάρβυνο.

Κςεράθικαν τα ποταμάκια τις ςτέπις. Ατςαλένιο δίχτι ςιδεροδρομικον γραμον ενόνι τὸρα τα ανθρακοριχία κε τα εργοςτάςια ςε όλι τιν κιλάδα τυ Δον. Με πάταγο πέφτι το κάρβυνο ςτις βαγονέτκες, ςφιρίζοντας κε βροντόντας προχορυν προς όλες τις διέφθινςες τα βαρια τρένα, φορτομένα με κάρβυνο. Φαρδι ρέμα κὰρβυνυ, βγένι απτιν κιλάδα τυ Δονετς με μικρα ριάκια κατεφτίνετε ςε όλι τι Σοβετικι χόρα. Να, πος μιλάι ο ανθρακορίχος — ςιγραφιας Γυντοκ-Ερεμέεφ για τιν εντατικι εργαςία τυ πανςιδεζμικυ θερμαςτι.

„Οπυ κι αν κιτάκςις — παντυ επιβλιτικα γιγάντια δάςι καπνοδόχον πυ καπνίζυν, ςίμετρα ιλεχτρικά κατάρτια, βοι το ςιρμάτον, ίχος τυ ςίδερυ, θόριβος τυ κάρβυνυ, μικιθμος τον ατμομιχανον. Ολα ςτριφογιρίζυν, αντιχυν, βούνε. Το ςόμα τυ Δονμπας το αβλα κόςανε ι ανθρακορίχι.

Ι ςτέπι κατακςεςκίςτικε, κατατριπίθικε. Παντυ μεγάλες ςπιλιες. Πάταγος απάνο κι ακόμα πιομεγάλος πάταγος ςτα ιπόγια, όπυ χτιπα ι καρδια τις βιομιχανίας τις ΕΣΣΔ“.

Πος εκςάγυν το κὰρβυνο. Το πετροκάρβυνο βριςκετε κάτο ςτι γι. Για να το βγάλυν αποκι χτίζυν ανθρακοριχία, πυ κάποτε ἐχυν βάθος κάμποςες εκατοντάδες μέτρα. Τυς τίχυς τυ ανθρακοριχίυ, για να μι καταπέςι το χὸμα, τυς περιτριγιρίζυν με πέτρες με ςίδερο ίτε με κςίλο. Μέςον τυ ανθρακοριχίυ ανεβάζυν απάνο το κάρβυνο πυ βγάλανε, ανεβοκατιβένυν ι εργάτες με τιν ανελκιςτικι μιχανι. Μέςα απτα ανθρακοριχία περνυν ςιςκεβες, πυ χριςιμέβυν γιά το αέριζμα τον οριχίον κε γιχ να βγάλυν όκςο το νερο, πυ μαζέβετε κατο. Στο βάθος τυ ανθρακοριχίυ ανίγυν πλάγιες δίοδες, πυ πάνε ςτα μέρι τις εκςαγογις τυ κάρβυνυ. Ι δίοδες αφτες ςινίθος ίνε ιλεχτροφότιςτες.

Απτις φαρδιες, αφτες δίοδες-γαλαρίες διεφτίνυντε ςε διάφορες διεφτινςες ἀλες δίοδες, πιο ςτενες, χαμιλες, ςκοτινες. Τα τίχι-τυς κε ι οροφες ίνε φραγμένα με κςίλινα δοκάρια κε ςανίδια κε κάποτε με τύβλες. Στο πάτομα βάλνυν ςίδερα ςιδερόδρομυ, πάνο ςτα οπία κυβαλυν τις βαγονέτκες με το κάρβυνο. Τις κυβαλυν τἀλογα κε κάποτε κι άνθροπι, αν ι δίοδες ίνε ςτενες κε ελικοεδις κε τ'άλογο δεν μπορι να περάςι. Στα τελεφτέα χρόνια ςε πολα ανθρακοριχία ι εργαςία τυ ανθρόπυ κε τυ αλόγυ αντικαταςτάθικε με ιλεχτροφορία. Το κάρβυνο πυ βγάλυνε τἀνεβάζυνε πάνο με τιν ανελκιςτικι μιχανι. Κάτο ςτα μεταλία ίνε όλος διόλυ ςκοτινα κε ι εργαςίες γίνοντε με το φος τις λάμπας. Τελεφτέα ι λάμπες αντικαταςτίθικαν με ιλεχτριζμο. Το μεγαλίτερο κακο ςε όλα τα μεταλία ίνε το ιπόγιο νερο. Λίγο-λίγο το νερο διαπερα τυς τίχυς κε το πάτομα τον ιπογίον διόδον κε πλιμιρίζι τον πιθμένα-τυς. Σε τέτια μέρι πρέπι με τον κερο ναδιάςυν το νερο πυ μαζεβετε κε να μιν τ'αφίςυν να μαζεφτι. Ο αέρας κάτο ςτι γι ίνε πιεζμένος κε πνιχτικος κε ςτα μέρι όπυ βγάλυν το κάρβυνο περιέχι μπόλικι ςκόνι κάρβυνυ. Απτον άνθρακα βγενι κροτυν αέριον, πυ ίνε επικίνδινο, γιατι μπορι να κάνι έκρικςι.

Για τον καθαριζμο τυ αέρα ιπάρχυν ανεμιςτίρες..

Ι εργαςία τυ ανθρακορίχυ πριν τιν επανάςταςι. Πριν απτιν επανάςταςι ο εργάτις-ανθρακορίχος εργαζότανε μέςα ςτο ανθρακοριχίο απο 12-14 όρες το μερονίχτι. Ι καπιταλιςτες δεν προφίλαγαν τον κὸπο-τυ. Σιχνα το νερο γέμιζε τ'ανθρακοριχίο, χανόντανε δεκάδες εργατον· Γίνονταν έκρικςες, ἐπεφταν θίματα. Για τιν εργαςία-τυς ι ανθρακορίχι πέρνανε τιποτένια πράματα. για τυς καπιταλιςτες ίταν τίποτε ι ζοι τον ανθρακορίχον. „Θα χαθύνε τύτι, ςτι θέςι-τυς θ'άρθυνε άλι“, ςκεφτόντανε ι καπιταλιςτες.

Ι ςοβετικι κιβέρνιςι με κάθε τρόπο προφιλάγι τον κόπο τυ ανθρακορίχυ κε μιχανοπιόντας τιν εκςὸρικςι τυ κάρβυνυ, εφκολίνι τιν εργαςία-τυ. Ι εργάςιμι μέρα ςτις ιπόγιες εργαςίες ίνε πιο κοντι, παρα ςτις φάμπρικες κε ςτα εργοςτάςια: ο ανθρακορίχος εργάζετε τόρα 6 όρες. Πέρνι πιο καλίτερο φαγι κε ιδιέτερι εργατικι φορεςια. Τιν αναπαπςί-τυ τιν περνα ςτις ςανατόριες κε ςτα ςπίτια τις ανάποπςις. Ο εργάτις-ανθρακορίχος έχι εκςαςφαλιζμένι τιν κατικία-τυ. Αφτι δεν ίνε πια ι άλοτε ςκιτινι, ακάθαρτι, βρομερι κε ιγρ καμαρίτςα. Ι κατικία τυ ανθρακορίχυ ίνε φοτινι,μεςα ςε νεόχτιςτο ςπίτι.

Σχήματικος χάρτης του ορυκτού πλούτου της ΕΣΣΔ.

Τιν ανάπαψι-τυ ο ανθρακορίχος τιν περνα με το βιβλίο, στο κλυπ, στο θέατρο, στο σπίτι με το ράδιο.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Βρέστε πάνο στο χάρτι το Δονπας.
2. Ιχνογραφίστε τιν τομι τυ ανθρακοριχίυ.
3. Πός ίνε χτιζμένο το ανθρακοριχίο;
4. Πὺ κε πός εκσάγυν το πετροκάρβυνο;
6. Πός προφιλάγετε ο κόπος τυ εργάτι στι σοβετικι χόρα;

1 *μιχανοπίισι τις όρικσις τυ κάρβυνυ.*-Ι χόρα-μας χριάζετε περισότερο κάρβυνο. Για ν'άχυμε περισότερο κάρβυνο, πρέπι ναντικαταστίσυμε τιν εργασία τυ χεριυ με τι μιχανι. Να τόρα το Δονμπας έγινε αγνόριστο. Αλοτε το κάρβυνο το αποσπάνανε με ιδιέτερο σφιρι. Αφτι ίταν βαρια δυλια. Ιταν ανανκαζμένι να εργαστύνε σε αρκετο βάθος

Ι δυλια με το χέαι στο ανθρακοριχτο

μέσα σε σκοτινο κε πολι στενο μέρος. Το μέρος αφτο φοτιζότανε με το φος τις λάμπας τυ ανθρακορίχυ. Τ'αποσπαζμένα κομάτια τυ κάρβυνυ τα κυβαλύσαν πάνο σε σάνιες (κάσες πυ τις τραβύσαν). Αφτι ίταν πολι κυραστικι κε λίγο παραγογικι εργασία. Ιστερα φορτόνανε το κάρβυνο σε βαγονέτκες με φτιάρια. Τις βαγονέτκες αφτες τις τραβύσαν πάνο στο ανθρακοριχίο με τα χέρια ίτε με άλογα.

Ι σοβετικι κιβέρνισε κίρικσε μαχιτικο πρόβλιμα τι μιχανοπίισι τις εκσόρικσις τυ κάρβυνυ. Αλακσε ο χαραχτίρας τις εργασίας στα ανθρακοριχία. Αρχισαν να εργάζοντε μιχανες για κόψιμο. Ι μιχανες αφτες κινιτοπιύντε με τι βοίθια τυ ιλεχτριζμυ κατα μίκος τυ στρόματος κε με το κοφτερό-τυς μέρος κόβυν το κάρβυνο. Το κομένο στρόμα αποσπάνετε με πνεβματικο σφιρι (σφιρι, πυ κινιτοτίτε μέσον πιεζμένυ αέρα). Το κομένο κάρβυνο κυβαλιέτε στο μέρος, όπυ θα το φορτόσυν στις βαγονέτκες, όχι με „σάνιες", μα με κονβέιερ, πυ κινίτε με τι βοίθια τυ ιλεχτριζμυ. Ι εργάτες ρίχνυνε πάνο-τυ το κάρβυνο, πυ ίστερα όλο μαζι φορτόνετε πάνο στις βαγονέτκες. Ι βαγονέτκες ενόνυντε σε αμαξοστιχίες κε κυβαλιέντε στιν έκσοδο με ιλεχτροφορίο.

Ι ΔΙΣΚΟΛΙΕΣ ΤΙΣ ΜΙΧΑΝΟΠΙΙΣΙΣ

Δίσκολα ο ανθρακορίχος πίστεβε στο νέο έργο, πυ δεν το δοκίμασε, δεν το κσέτασε. Αργα κε δισκολα μαθένανε τι νέα δυλια ι ανθρακορίχι. Ο εργάτις μαχιτις Σολοτιανκιν, έλεγε κίνες τις μέρες, ότι ι μιχανι κε το σφιρι για απόσπαζμα ίνε ι χιριότερι βοτιρία τυ ανθρακορίχυ, κε δίσκολο ίταν να τον μεταπίσι κανένας. Μεγάλα πλάνα ίχε μέσα

στο κεφάλι-τυ. Κε αν κε ι σκέψες-τυ ίταν αδύλεφτες κε ι λογαριαζμί-τυ χοντροκομένε κε ανακριβις ίκσερε όμος σταθερα πυ ἐνκιτε ι λίσι. Ικσερε επίσις σταθερα κε με πεπίθισι,

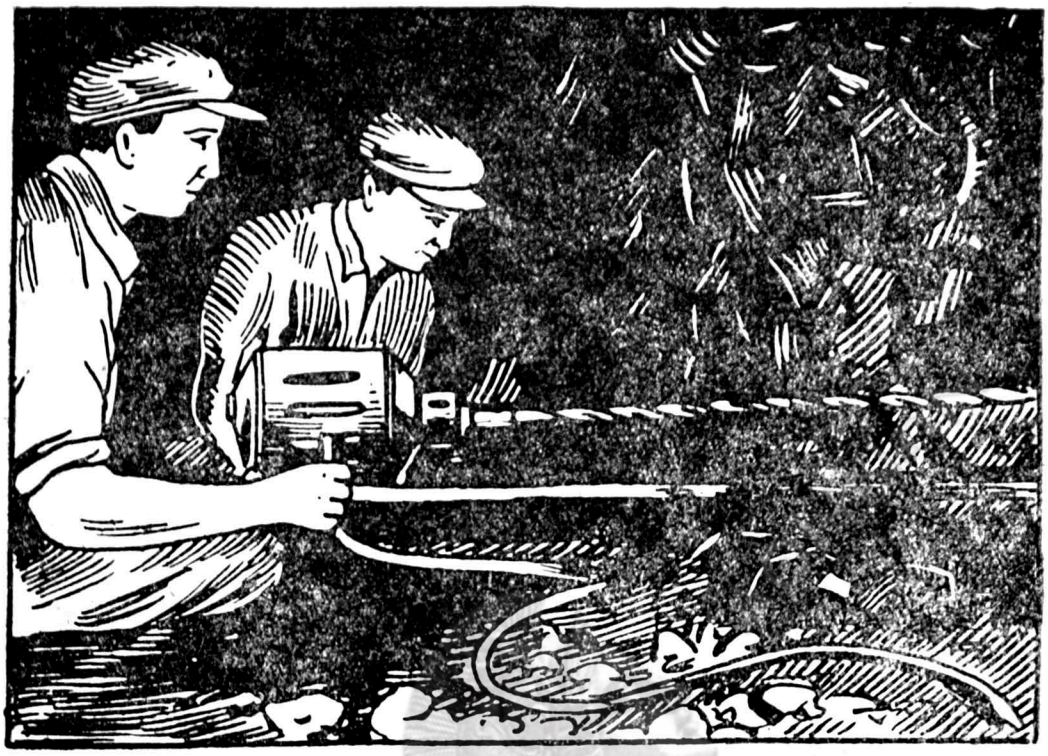

Εργασία στο ανθρακοριχίο με ιλεχτρικο τριπάνι

όπος ίκσερε, ότι δε θα γιρίσι καμια φορα στο μετ·λίο ο νικοκίρις Ρυτνερ κε ο επόπτις Πογορέλοφ. Ικσερε ότι το ανθρακοριχίο πρέπι να εχτελέσι το προ·φινπλαν κε αφτος ο Σολοτιανκιν πρέπι να σικοθι νορις το προι κε με τον κερο νάρθι στο ανθρακοριχίο.

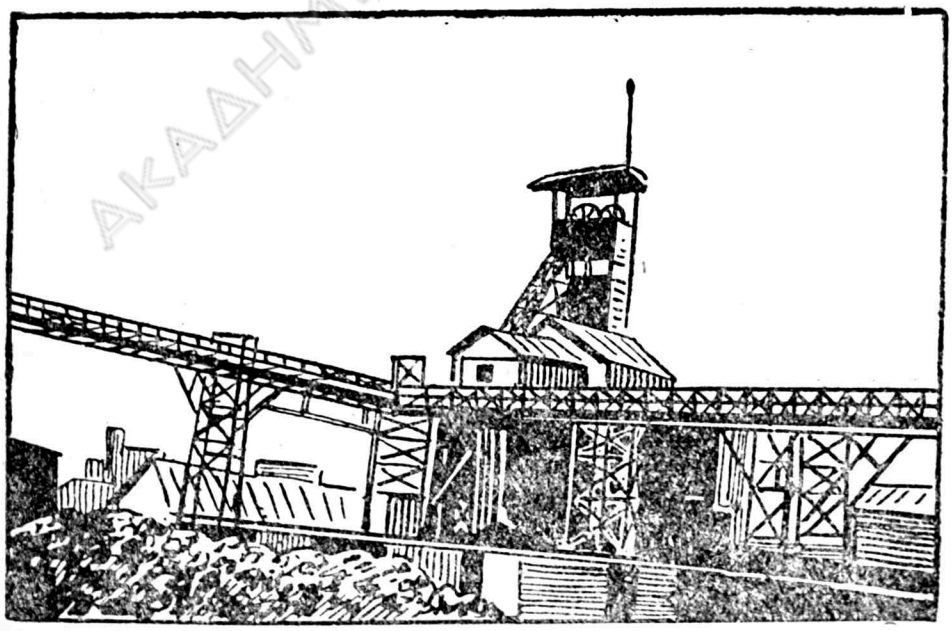

Μιχανοπιιμένο οριχίο αρ. 21 στο Ντονπας

Ενα προι το ράδιο διάδοσε: „Ο γερο-Σολοτιανκιν γράφικε σε μαχιτικι μπριγάτα". Ετσι άρχισε ο γερο-Σολοτιανκιν να μαζέβι τυς φίλος-τυ· γίριζε το ανθρακοριχίο, κατάπιθε κάθε ακσιόπιστο νέο κε τον έγραφε στιν μπριγάτα-τυ. Γρίγορα οργανόθικαν νέες μπριγάτες κε με τι βοίθια-τυς μιχανοπιίθικε το ανθρακοριχίο. Ετσι λίγο-λίγο σιδεροθορακονότανε το Δονπας.

Ρότιςες.

1. Γιατί ίνε πιο ςιφερτικι ι μιχανοπιιμένι εκςαγογι τυ κάρβυνυ;
2. Πός εργαζόντανε ο ανθρακορίχο; πριν απτιν επανάςταςι;
3. Πός άλακςε ι εργαςία τυ ανθρακορίχυ τόρα;

2. Ι ΣΙΜΑΣΙΑ ΤΥ ΠΕΤΡΟΚΑΡΒΥΝΥ

Το πετροκάρβυνο, χριςιμοπιίτε κιρίος ος κάπςιμι ίλι ςτις φάπρες κε ςτα εργοςτάςια. Το κένε ςτις θερμάςτρες τον ατμομιχανον ςτυς ςιδερόδρομυς, το κένε ςτις θερμάςτρες κάτο απτα ατμοκάζανα (ατμολέβιτες) ςτα καράβια κε ςτα πολεμικα βαπόρια. Θα ςταματίςυν ι ιλεχτρικι ςταθμι, τα εργοςτάςια, αν δεν θάχυν κάρβυνο, θα πάπςυν να κυνιέντε ι ατμομιχανες κε τα βαπόρια. Μπόλικο κάρβυνο μετεπεκςεργάζετε ςε ιδιέτερυ ςπέτςκυς ςε κοκς.

Το κοκς ίνε το ίδιο το πετροκάρβυνο παρα μόνο πιραχτομένο μέςα ςε καζάνια,— απο μέςα τυ βγίκαν τάέρια κε το κατράμι. Το κοκς το μεταχιρίζοντε ςτα καμινεφτίρια, όπυ το βάλνυν μαζι με το ςιδερομετάλεβμα για τιν παραςκεβι μαντεμιυ. Απτο μαντέμι επεκςεργάζυντε ςίδερο κε ατςάλι. Με το κοκς λιόνυν το μαντέμι, το ατςάλι κε το ςίδερο πυ χριάζυντε ςτι βιομιχανία. Το πιο παράμικρο άργιμα τις εκςαγογις τυ πετροκάρβυνυ ςταματα τιν εργαςια τις βιομιχανίας-μας

Απτο κάρβυνο κατασκεβάζετε κατράμι κε απτο κατράμι — ολάκερι ςιρα άλον υςιον, εφλεχτες υςίες, λάδι για τα φαρμακερα αέρια, μπογιες, ασπιρίνι,υςίες λιπαζματικες για το αγροτικο νικοκιριο, ναφταλίνι, φενικο ζαχαρίνι κ.α.

Ο Βλαδιμιρος Ιλιτς Λένιν έλεγε:„ Το κάρβυνο ίνε το καθεαφτο πςομι τις βιομιχανίας". Σα δε θάχυνε το πςομι αφτο ι κινιτίρες θα πάπςυν να κινίςυν τις μιχανες, ι μιχανες θα πάπςυν να βγάλυν ατμομιχανες, αφτοκίνιτα, τράχτορα, αλονιςτικες μιχανες. Στο αγροτικο νικοκιριο το τράχτορο κε το κομπάινο αντικαταςτένυν εκατοντάδες ανθρόπινα χέρια. Χορις αφτα, θανανκαςτύμε να βγάλυμε ςτι μέςι το κςιλάροτρο. Κε αν δε θάχυν κάρβυνο ι ςιδερόδρομι; Τότε όλα θα ςταματίςυν.Ι ατμομιχανι δε θα κυβαλέςι τις μιχανες ςτο χοριο. κεκι θα ςταματίςι ι δυλα. Δε θα κυβαλίςι το ςιτάρι ςτις πολιτίες, — όλι θα πεθάνυν απτιν πίνα.

Μπορύςαμε να μεταχιριςτύμε ςτις ατμομιχανες νέφτι ίτε κςίλα. Το νέφτι όμος χριςιμοπιέτε γιάλυς ςκοπυς. Το νέφτι κοςτίζι ακριβα νάνάπςυμε ςτι θερμάςτρα, γιατι απαφτο κατασκεβάζυν πολίτιμες υςίες. Για να κάπςυμε κςίλα, χριάζετε να κόπςυμε πολα δάςι. Τα δάςι ίνε χρίςιμα για το αγροτικο νικοκιριο. Τα δάςι ςινκρατυν τιν ιγραςία κε γλιτόνυν τα ςπαρτα απτιν κςεραςια. Να λιπον, πος ότι κι αν κάνυμε χορις κάρβυνο δεν μπορύμε να τα φέρυμε πέρα.

Ο Σοβετικος Σίδεζμος ος προς τάποθικέματα τυ κάρβυνυ ίνε μια απτις πιο πλύςιες χόρες τυ κόζμυ. Ανακαλίφτοντε νέα κε νέα ραιόνια κάρβυνυ. Μέςα ςε διο χρόνια ι Ε. Σ. Σ. Δ. ος προς τιν εκςαγογι κάρβυνυ πέραςε απτιν έχτι θέςι πυ κατίχε ςτιν τέταρτι. Μας περνύνε ι ΒΑΕΠ, ι Ανκλία, ι Γερμανία. Στο 1933 πρέπι να κατέχυμε τι δέφτερι θέςι ςτον κόζμο.

ΕΚΣΟΡΙΚΣΙ ΚΑΡΒΥΝΥ ΣΤΙΝ ΕΣΣΔ

	1930	46 εκ.τον.
	1931	56 „ „
Πλάνο	τυ 1932	90 „ „
„	τυ 1933	250 „ „

Στο 1932 χτίζοντε 380 ανθρακοριχία. Τα νέα ανθρακοριχία δε θα μιάζυν τα παλια. Χτίζοντε ςίφονα με τα τελεφτέα δομένα τις τεχνικις, με τιν πλέρια μιχανοπίιςι όλις τις παραγογις. Λ.χ., το ανθρακοριχίο Κόκςοβαγια Αρ. 1 ςτο μπαςέιν Κυζνετςκ θα δόςι το χρόνο 3 εκ. 250 χιλ. τον. κάρβυνο. Κατα το μέγεθος το ανθρακοριχίο αφτο θάνε το δέφτερο ανθρακοριχίο τυ κόζμυ. Στο 1932 με επιτιχιμένα τέμπα θ'αρχίςι ι ανάπτικςι

νέον ραιονιον χάρβυνο. Δε γίνετε όμος να μεταχιριςτύμε μόνο το χάρβυνο τυ Δονπας. Δε μπορύμε απτι μια άκρι τις Ενοςις να μεταφέρυμε το χάρβυνυ ςτιν άλι ἀκρι. Ινε ανάνκι ναναπτίκςυμε τις άλες μπάζες τις κἀπςιμις ίλις. Ετςι το βιομιχανικο ραιον τις Μόςχας μπορι να εκςαςφαλίςι τον εαφτό-τυ με δικό-τυ χάρβυνο. Εδο βρίςκοντε μεγάλα ποςα χάρβυνυ. Πρέπι να εκςοριχτυν.

Με θιελόδικα τέμπα αναπτίχνετε το πιο νέο, μα κε πλύςιο ραιον τυ Καραγαντα ςτο Καζακςταν. Στο 1930 εδο δεν ιπίρχε ύτε ένα ανθρακοριχίο, ςτο 1932 εδο πρέπι νο εκςοριχτι 2,5 εκ. τον. χάρβυνο. Βάλετε ςοβαρα το ζίτιμα τις ίδριςις μπάζας χάρβυνυ για τι βιομιχανία τυ Λενινγρατ ςτο ραιον Μπορόβιτςςκ. Κάρβυνο ιπάρχι κε ςτι Μακρινι Ανατολι, ςτο Τυρκμενιςταν, ςτον Πετζόρα, ςτιν Καρελία, ςτον Αντικάφκαςο. Ιδιέτερι προςοχι δίνετε ςτο μπαςέιν τυ Κυζνετςκ. Εδο ίνε δέφτερι μπάζα τυ πετροχάρβυνυ τις ανατολις. Το Κυζπας ος προς τ'αποθικέματα τυ χάρβυνυ ίνε ανότερο απτο Δονπας κατα 6 φορες. Το Κυζπας έχι χριμένο ςτα ένκατά-τυ εκατοντάδες διςεκατομίρια τόνυς χάρβυνο. Το χάρβυνο αφτο ίνε θαβμάςιας πιότιτας. Στον κερο τυ τςάρυ το Κυζπας δεέδινε ύτε 1 εκ. τον. χάρβυνο. Στο 1932 το Κυζμπας δίνι 10,5 εκ. τον. χάρβυνο. Δίνι χάρβυνο ςτα εργοςτάςια τυ Ύραλ. Πολα ίνε ακόμα τἀποθικέματα τυ πετροχάρβυνυ πυ δεν ανακαλίφθικαν. Θ'ανακαλιφτυν όμος. Ι χόρα απετι όλο κε περιςότερο χάρβυνο.

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Σκιματίςτε διάγραμα τις εκςόρικςις τυ χάρβυνυ ςτιν ΕΣΣΔ κατα έτι
2. Δίκςτε πάνο ςτο χάρτι τα ραιόνια τυ χάρβυνυ τις ΕΣΣΔ.
3. Πιό απτα μπαςέιν τυ χάρβυνυ ἰνε το πιο πλύςιο κε πιο δίνι το περιςότερο χάρβυνο;

3. ΙΓΡΙ ΚΑΠΣΙΜΙ ΙΔΙ — ΤΟ ΝΕΦΤΙ

Σα ςφίνας χόθικε ςτιν Καςπία θάλαςα ι χερςόνιςο Απςςερον. Ο βόριο-ανατολικος άνεμος ςικόνι ςίνεφα ςκόνις πάνο ςτιν έριμι ςτέπι τις χερςόνιςυ. Κατα μίκος τις νότιας παραλίας τις χερςόνιςυ απλοθικε ι πόλι Μπακυ.

Τα ένκατα τις γις ςτα περίχορα τυ Μπακυ κρίβυν πολίτιμο ιγρο — το νέφτι. Ι μπενζίνι, το πετρέλεο, το μαζύτι, ι παραφίνι, ι βαζελίνι κε άλα διάφορα λἀδια αλιφις παραςκεβάζυντε απτο νέφτι. Ιδιέτερα ςπυδέα ςιμαςία έχι το πετρέλεο, πυ χριςιμοπιίτε ςτα τράχτορα κε ι μπενζίνι πυ χριςιμοπιίτε για να κινιτοπιίςι τἀφτοκίνιτα κε ταερόπλανα. Με το νεφτι ανάβυν τις ατμομιχανες το ςιδερόδρομον, τις ατμομιχανες το θαλάςιον κε ποταμίςιον βαπορίον.

Τα μέρι τις επεκςεργαςίας τυ νεφτιυ. Σἀφτα τα μέρι, ςα ςε δάςος, ςτέκοντε ι βιςςκες τυ νεφτιυ 25-30 μέτρον ίπςυς. Απο μακρια ι βίςςκες αφτες μιάζυνε με μαβριζμένυς πίργυς. Μέςα ςτις βίςςκες ανίγοντε ι μεγάλες ρογμες για το νέφτι. Το νέφτι βρίςκετε ςε κάπια μέρι τις γις ςε αρκετο μεγάλο βάθος. Κάμποςυς μίνες ςτι ςιρα πρὲθι να τριπένυνε το χόμα, για να φτάςυν ος το νέφτι. Το βάθος αφτον το ρογμον φτάνι κάποτε ος 1 χμτ. βἀθος. Στις ρογμες αφτες βάζυν ςολίνες απο μέταλο, πυ ςτενέβυν προς το βάθος τις ρογμις. Ι ςολίνες αφτι προφιλάγυν τις ρογμες απτο βύλιαγμα. Αλοτε το νέφτι το βγάλνανε απτις ρογμες αφτες με ςτενυς με μακρυλυς κάδυς. Τόρα το βγάλνυνε με τι βοίθια ιδραντλίον, πυ κινιτοτοπιύντε με μοτορ. Στο 1933 όλες ι εργαςίες τις εκςαγογις τυ νεφτιυ απτις ρογμες θα γίνυν με τέτιο τρόπο.

Κάποτε τον κερο πυ τριπένυνε τι γι κςαφνικα αρχίζι να αναπιδα τα νέφτι ςαν απο πίδακα. Το νέφτι κάτο απτι δινατι ορμι τον αερίον, πυ εκλίι μέςα ςτι γι, κςετινάζι το εργαλιο τυ τριπίματος κε καταςτρέφι τι βίςςκα τυ νεφτιυ. Το ρέμα τυ πιδακα φτάνι ος 56μ. ίπςος. Ι μάβρι βροχι τυ νεφτιυ κάποτε πλιμιρίζι ολάκερα πρόμιςλα. Κοντα ςτις βίςςκες ςκιματίζοντε μεγάλες λίμνες νεφτιυ. Τι ρογμί προςπαθυν να τι ςκεπάςυν με τςυγυνένια πλάκα κε να διεφτίνυν το ρέμα τυ νεφτιυ ςε χανδάκια ίτε ςολίνες. Αμα λιγοςτέπςι ι πίεςι τον αερίον, αδινατι ο πίδακας.

Στιν περιφέρια τυ Μπακυ εκςάγυν το νέφτι όχι μόνο κάτο απτι γι, μα κε κάτο απτον πιθμένα τις θάλαςας. Γιάφτο γεμίςανε ένα μέρος τυ λιμανιυ τυ Μπακυ όπυ τόρα βρίςκετε το προμιςλο τυ Ιλιτς.

Χόρτις το νεφτεφόρον περιοχον τυ ΕΣΣΔ.

Το νέφτι πυ βγάλνυν το διεφτίνυν μέςον νεφτοαγογον ςολίνον ςτα νεφτοδιλιςτικα εργοςτάςια τυ Μπακυ. Στα εργοςτάςια αφτα μέςον τις απόςτακςις παράγυν απτο νέφτι μπενζίνα, πετρέλεο κε άλα λαδια αλιφις (για τα αερόπλανα κε τις μι,ανες).

Στιν περιφέρια τυ Μπακυ ίνε ςινκεντρομένο το μιςο μέρος τον αποθικεμένον τυ νεφτιυ τις ΕΣΣΔ.

Πριν απτιν επανάςταςι τα πρόμιςλα τυ Μπακυ αχόρταγα τα εκμετάλεβόντανε ι ρόςι κε ιαχςένι κεπιταλιςτες. Ι εργάτες ζύςαν πολι άςκιμα Μέςα ςε ακάθαρτες κε ςκοτινες κατικίες βρίςκανε καταφίγιο κάμποςες δεκάδες ανθρόπον. Ο μιςτος ίταν πολι μικρος.

Τόρα οπόταν νικοκίρις ςτα πρόμιςλα ίνε ι ίδια ι εργατικι τάκςι, χτίζοντε καλες κατικίες για τυς εργάτες, εργατικά κλυπ, ςκολια, νοςοκομία.

Ι εργάτες τις νεφτοβιομιχανίας τυ Μπακυ εχτελέςανε το πεντάχρονο πλάνο-τυς ςε $2/^{1}_{2}$ χρόνια.

Το κόμα κε ι κιβέρνιςι φροντίζυν για το περίεμα τις εκςαγογις τυ νεφτιυ. Γίνοντε εκςερέβνιςες ς α περίχορα τυ Μπακυ. Με νέυς τελιοπιμένυς τρόπυς γίνετε το τρίπιμα τις γις.

Τα ραιόνα τυ νεφτιυ. Εκςον απτο Μπακυ νέφτι έχυμε ςτο Βόμιο Κάφκαςο, ςτα περίχορα τις πόλις *Γρόζνας κε Μαικοπ.* Τα πρόμιςλα τις Γρόζνας όλος διόλυ τα κςαναχτίςαμε. Εδο ανίχτικαν ρογμες ςε νέες έχταςες Τα πρόμιςλας τις Γρόζνας κατέχυν τι δέφτερι θέςι ςτιν ΕΣΣΔ ος προς τιν εκςαγογι κε έρχοντε ίςτερα απτι Μπακυ.

Αρχίζι νάναπτίχνετε ι εκςαγογι τυ νεφτιυ ςτο ραιον Μαικοπ. Στο 1931 το ραιον αφτο έδοςε ςτι χόρα-μας 600 χιλ. τον. νέφτι. Στο μέλον το ραιον αφτο θα γίνι μεγάλο νεφτοπαραγογο ραιον τις ΕΣΣΔ.

Στα βοριο-ανατολικα μέρι τις Καςπίας θάλασας **κατα τον ποταμο Εμπα** ανακαλίφτικαν πλύςια αποθικέματα νεφτιυ. Το ραιον τυ Εμπα, πυ άλοτε ίταν έριμο, μετασχιματίζετε τόρα σε ένα απτα πιο πλύςια ραιόνια νεφτιυ τις ΕΣΣΔ.

Στα τελεφτέα άρχιςαν ι εργαςίες τις εκςαγογις νεφτιυ στο νιςι Σαχαλίνι. Εδο το νέφτι απαντιέτε σε μεγάλες λίμνες στιν επιφάνια. Ι Σαχαλίνι θα δόςι στι χόρα-μας παραπάνο απο 150 χιλ. τον. νέφτι το χρόνο.

Κάπια αποθικέματα νεφτιυ έχυμε κε στι Μέςι Αςία, πυ μερικα τα επεκςεργαζόμαστε. Κάθε χρόνο ανακαλίπτυμε νέα νεφτογόνα μέρι. Νέφτι ανακαλίφτικε στο Ύραλ, στιν Μπαςκιρία, στο κράι τυ Πετςόρα κε στι Γιακυτία.

Για τιν επεκςεργαςία τυ νεφτιυ χτίζυμε πολα νεφτοδιιλιςτικα εργοςτάςια. Τα νεφτοδιιλιςτικα εργοςτάςιάμας ίνε χτιζμένα ςίφονα με τιν τελεφτέα τεχνικι. Αντις παλιυς τυς τρόπυς τις επεκςεργαςίας τυ νεφτιυ ιςάγυμε νέυς, πυ φτινένυν τιν παραγογι το νεφτοπροιόντον.

Για να γριγορέπςυμε κε να φτινένυμε τι μεταφορο τυ νεφτιυ στα εργοςτάςια κε στα θαλάςια λιμάνια χτίζυμε πολι μεγάλυς νεφτοαγογυς. Πριν απτιν επανάςταςι ιπίρχε μόνο ένας πετρελεοαγογος ςολίνας απτο Μπακι στο Βατυμ. Στον κερο τις ςοβετικις κιβέρνιςις χτίςτικαν διο ακόμι νεφτοαγογι: ένας απτο Μπακυ στο Βατυμ, μίκυς 820 χμτ.. κε άλος απτιν Γρόζνα στιν πόλι Τυαπςε, πυ βρίςκετε στιν παραλία τις Μάβρις Θάλασας. Ορίςτικαν για χτίςιμο ακόμι κάμποσι νεφτοαγογι, ένας απτυς οπίυς θα φτάνι ος τι Μόςχα.

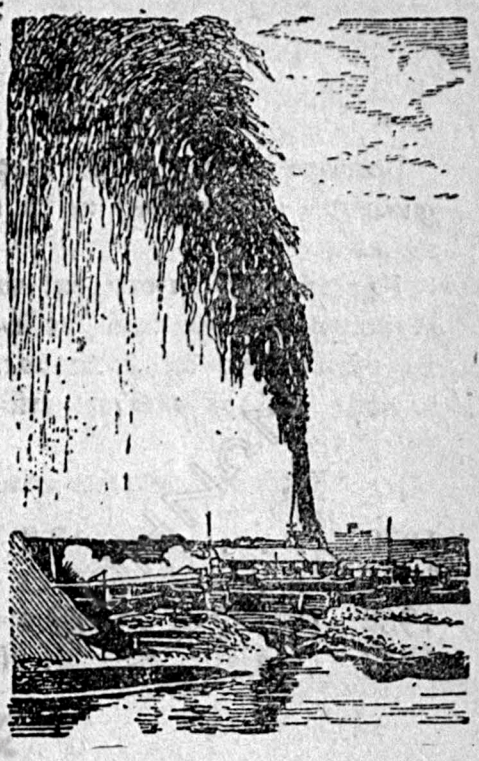

Αναβριτίρας τυ νεφτιυ

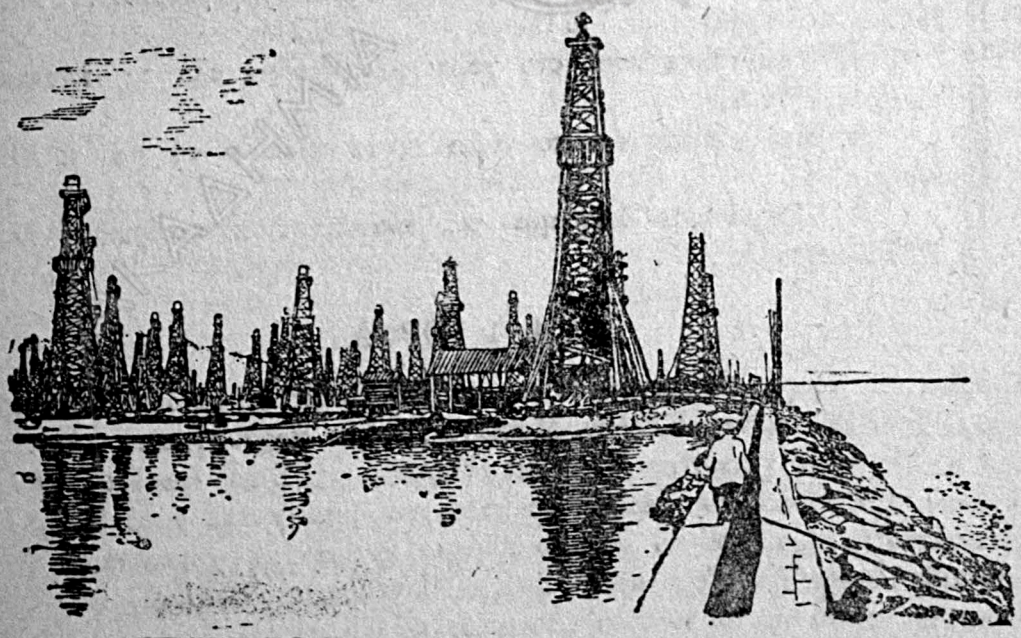

Μπακυ. Μπιμπι-Ειμπατ. Εδο ίτανε θάλαςα, κάτο στον πιθμένα τις θαλαςας — το νέφτι

Στο 1929 ι ΕΣΣΔ ίχε τιν τρίτι θέςι στιν παγκόςμια εκςόρικςι νεφτιυ. Στο 1931 κατίχε πια τι *δεφτερι θέςι*. Στο 1931 βγάλαμε 22325 χιλ τον. νέφτι. Κάθε χρόνο ι εκόρικςι νεφτιυ στιν ΕΣΣΔ περιςέβι.

Ι ΕΣΣΔ ίνε πλυςιότερι απτάλα κράτι σε νέφτι. Σε πολα κράτι, όπος λ.χ στις Βοριαμεριχαν.κες πολιτίες, τάποθικέματα τυ νεφτυ σκεδον τελιοσαν Ι βαςιλιαδες τυ νεφτιυ τυ καπιταλιςτικυ κόζμυ φροντίζυν νάρπάκςυν το νέφτι-μας κε ίνε ι πιο ενεργιτικι οργανοτες τις επίθεςις κατα τις Σοβετικις Ενοςις.

Ι ανάνκες-μας για νέφτι κάθε χρόνο περιςεβυν. Χριαζόμαστε μπόλικο πετρέλεο, μπενζίνι, μαζότι κ.τ.λ. Θιμιθίτε πός περιςέβι ο αριθμος τον τράχτορον στο αγροτικο νικοκιριο. Κάθε τράχτορο χριάζετε πετρέλεο κε υςίες αλιφις.

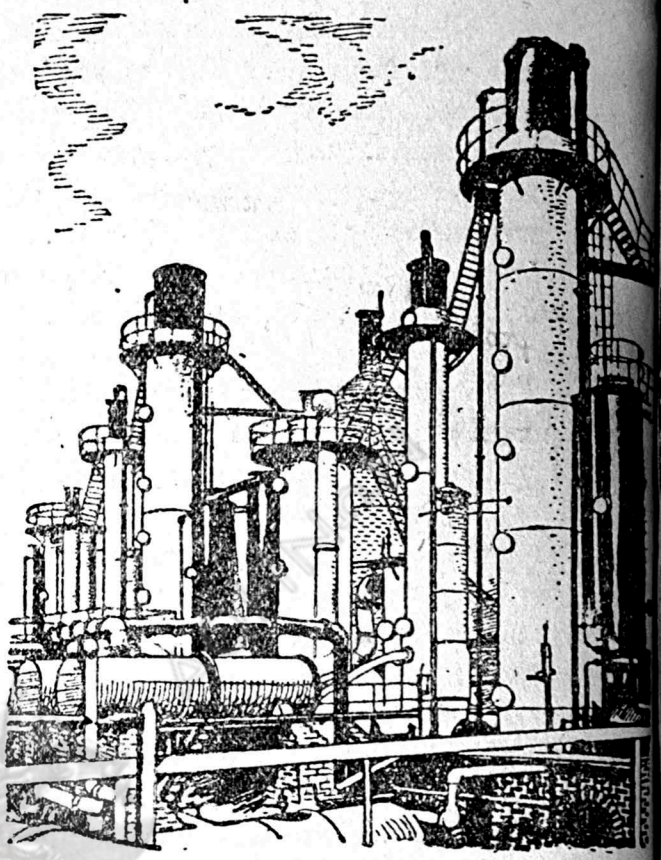

Προιόντα νεφτιυ (λάδια αλιφις κ.α.) χριάζυντε ι φάμπρικες κε τα εργοςτάςιά-μας.

Περιςέβοντας τιν εκςόρικςι τυ νεφτιυ, αναπτίχνυμε το νικοκιριό-μας, διναμόνυμε τιν αμιντικότιτα τις χόρας-μας. Μέρος τυ νεφτιυ κάνυμε εκςαγογι ςτάλα κράτι.

Εκςόρικςι *νεφτιυ ςτιν ΕΣΣΔ*

1930	. . . . .	18,3	εκ. τον.
1931	. . . . .	23,1	„ „
1932	(πλανο) . .	27,4	„ „
1937	(πλάνο) . .	80-90	„ „

Μπακυ. Νεφτοδιιλιςτικό εργοςτάςιο ονομ. τυ Πιατακοφ

Γιμναζματά κε ερότιςες

1. Βρέςτε πάνο ςτο χάρτι τα νεφτοπαραγογα ραιόνια τις ΕΣΣΔ: τυς Μπακυ τις Γρόζνας κε τυ Εμπα.

2. Χροματίςτε πάνο ςτο χάρτι μένα χρόμα όλα τα νεφτοπαραγογα ραγιόνια τις ΕΣΣΔ.

3. Πια ςιμαςία έχι το νέφτι κε τα προιόντα-τυ για τι λαικί-μας ικονομία.

4. Σκιματίςτε διάγραμα τις ανάπτικςις τις εκςόρικςις τυ νεφτιυ ςτιν ΕΣΣΔ κατα έτι.

4. Ι ΤΟΡΦΑ

Ι βάλτι τις τόρφας βρίςκοντε ςτο κέντρο τις Ενοςις ςτι δαςόδικι ζον ιπαρακ άτο απτι Μόςχα, Ιβανο-Βοζνεςένκι, Καλίνιν, Μπριανςκ, ακόμα παρακάτο απτο Λενινγρατ κε ςτιν Μπελορόςια. *Ος προς ταποθικέματα τις τόρφας ι ΕΣΣΔ κατέχι τιν πρότι θέςι ςτον κόζμο.* Τιν τόρφα τιν κςέρανε προπολυ, τιν εκςορίχνανε όμος λίγο. Μόνο ίςτερα απτιν επανάςταςι, ςτον κερο τυ εμφίλιυ πόλεμυ άρχιςαν να χριςιμοπιύνε τιν τόρφα για τιν παραςκεβι ιλεχτριζμυ. Τότε απτι Σοβετικι διμοκρατία (ΡΣΟΣΔ) ίταν αποςπαζμένα τα ραιόνια τυ νεφτιυ κε τυ κάρβυνυ (Δονμπας κε Καφκαςος).

Πάνο ςτιν τόρφα χτίςανε μεγάλυς ιλεχτρικυς ςταθμυς: το ςταθμο Σςατύρςκ κάτ-απτι Μόςχα, το ςταθμο „Κράςνι Οκτιαμπρ" κάτο απτο Λενινγρατ. Τόρα με τόρφα εργάζοντε ολάκερι ςιρα ιλεχτρικον ςταθμον τις Ενοςις (ςτιν Μπελορόςια, ςτο Διτικο όπλαςτ, ςτο Νιζεγοροτςκι κράι). Τιν τόρφα τιν μεταχιρίζοντε τόρα φαρδια. Ι τόρφα χριςιμοπιίτε όχι μόνο ος κάπςιμι ίλι μα κε ος ικοδομιτικι, για το λιόςιμο τυ μαντεμιυ, ςτι χιμικι βιομιχανία για τιν καταςκεβι χρομάτον κε γιατρικον, για το λίπαζμα το χοραφιον. Ι εκςαγογι τις τόρφας όλο κε περιςέβι. Στο τέλος τις πιατιλέτκας ςτιν ΕΣΣΔ θα βγυν 15 εκ. τον. τόρφας. Ολες ι εργαςίες για τιν εκςόρικςι κε τι μεταφορα θα μιχανοπιιθυν

Πολιν κερο τιν τόρφα τιν βγάλνανε απτους βάλτους, με το χέρι. Στους βάλτους τιν κόβανε με τα φτιάρια, τιν κσερένανε, τιν στιβάζανε σε σορους κε το χινόποροτιν κυβαλόσανε. Βαρια ίταν αφτι ι εργασία, ίταν εργασία κατέργου. Δυλέβανε ι εργάτες χομένι στο νερο ος τα γόνατα, αροστένανε αποτ ρεβματιζμους κε μαλάρια. Ιστερα απτινλ επανάσταση ι εργασίες αφτες μιχανοποιήθικαν. Αρχισε ι σοσιαλιστικι άμιλα, χιλιάδες εργάτες οργάνοσαν μαχιτικες μπριγάτες. Σε ολάκερι σιρα ιλεχτρικον σταθμον, σε ολάκερι σιρα φάμπρικες κε εργοστάσια έδοσε ι τόρφα το χριαζόμενο ποσο τις κάψιμις ίλις κε το χριαζόμενο ποσο τις πρότις ίλις. Το πράμα αφτο γλίτοσε τους σιδερόδρομούς-μας απτο κυβάλεμα τυ κάρβυνυ απτο Δονμπας στο κέντρο, όπυ εργάζυντε ιλεχτρικι σταθμι, φάμπρικες, εργοστάσια.

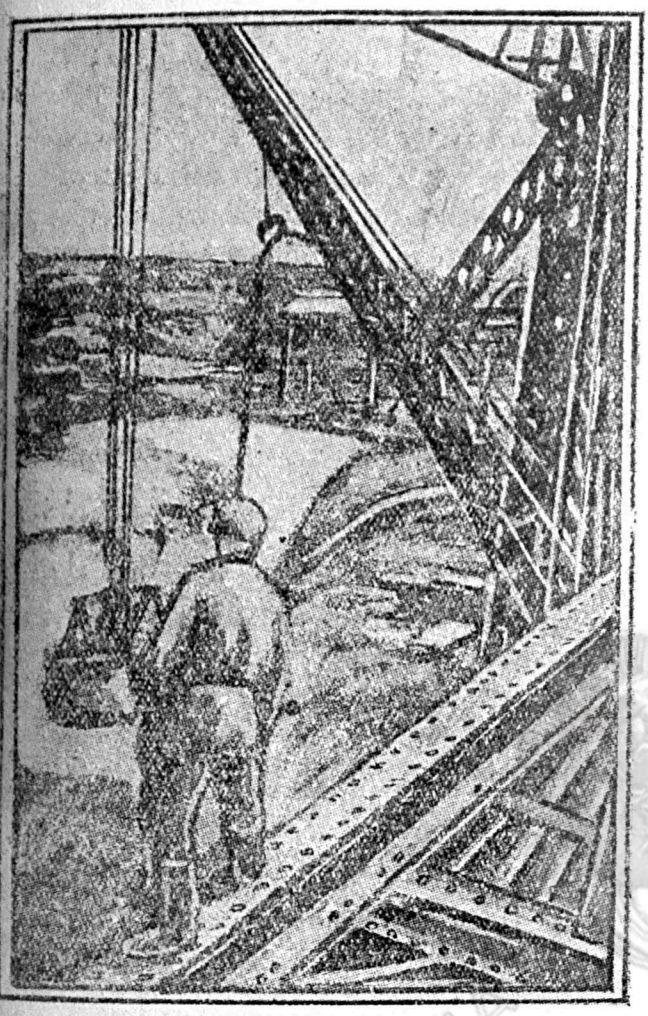

Στα τορφοριχία τις Σατύρκας

Τόρα ι επεκσεργασία τις τόρφας γίνετε με νέυς τρόπυς, με τι βοίθια τον ιδραντλιον κε τορφοαντλιον. Ι τόρφα πυ εκσάγετε με τέτιο τρόπο, ονομάζετε ιδροτόρφα. Νά πος γίνετε ι εργασια αφτι: Πάνο στι μάζα τις τόρφας χίνυν με ιδραντλία δινατο ρέμα νερυ. Το νερο πλένι τιν τόρφα κε τι μετασκιματίζι σε ιγρο χιλο. Ιστερα με τιν τορφοαντλία τιν ιγρι τόρφα, πυ ανακατέφτικε καλα κε τρίφτικε τιν περνυν σε ιδιέτερι δεκσαμενι. Απο δο μέσον σολίνον τι χίνυν σε στιβάδες, όπυ λίγο-λίγο κσερένετε κε κλιρένι. Τιν κσερι τόρφα τιν κόβυνε σε κομάτια με τι βοίθια αφτοκινίτυ. Στυς τροχυς υ αφτοκίνιτυ αφτυ ίνε βαλμένα μαχέρια. Περνόντας πάνο απτιν τόρφα τέτιο αφτοκίνιτο ιν κόβι σε κομάτια κε ι εργάτες μαζέβυν τα κομάτια αφτα κε τα στιβάζυν για τελιοτικο σίραμα. Ι προσαρμογι το μιχανον περισέβι τιν εκσαγογι τις τόρφας κε εφκολίνι τιν εργασία ον εργάτον. Ιστερα τιν τόρφα τιν κυβαλυν στις θερμάστρες τον ιλεχτρικον σταθμον ίτε τα εργοστάσια, όπυ τιν επεκσεργάζοντε κε χτίζυν διάφορα αντικίμενα κε ικοδομιτικι ίλι.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Κιτάκστε πάνο στο χάρτι τα ραιόνια, όπυ ιπάρχυν αποθικέματα τόρφας (κάτο απτι Μόσχα, Λενινγρατ, στο Διτικο οπλαστ, στο Νιζεγορτσκι κράι, στο βιομιχανικο όπλαστ Ιβανοφσκι, στιν Μπελορόσια).
2. Γράπστε διίγιμα για τιν εκσόρικσι κε προσαρμογι τις τόρφας.
3. Πιά σιμασία έχι σίμερα ι τόρφα για το νικοκιριο τις ΕΣΣΔ.

Χ. ΙΛΕΧΤΡΟΠΙΙΣΙ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Πολι μεγάλι ίνε ι έχτασι τυ Σιδέζμυ-μας. Σκορπιζμένα παντυ φαμπρικες, εργοστάσια, σοβχόζια, κολχόζια. Μεγάλο πλύτο κρίβυνε τα σπλάχνα τις γις τυ Σιδέζμυ-μας: πετροκάρβυνο, νέφτι, σίδερο, τόρφα. Πριν απτιν επανάσταση ι καπιταλιστες εποφελιύντανε μόνο εκίνα τα οριχτα, πυ τυς δίνανε μεγάλα κέρδι. Κάρβυνο βγάλνανε μόνο στο Δονμπας, χορις να βάλυν χέρις τα άλα μέρι όπυ ίταν αποθικέματα κάρβυνυ, σινάμα όμος κάνανε ισαγογι κάρβυνυ απτιν Ανκλία. Τορφα σκεδον δεν βγάλνανε.

Ολι ι χόρα μεταχιριζόντανε το κάρβυνο τυ Δονετς κε το νέφτι τυ Μπακυ. Ολ ι φάμπρικες κε τα εργοστάσια τις Μόσχας εργαζόντανε με κάψιμι ίλι, πυ κυβαλιόντα απτο εκσοτεριχο. Πόσο άραγε κοστίζι τέτιο κυβάλεμα; Να λ.χ ι τόρφα — φτινι κάψι ίλι, θα τιν κυβαλέσυμε όμος σε απόσταση χιλίον μέτρον, θα κοστίσι ακριβότερα κε απ πετροκάρβυνο. Δεν μπορύμε άραγε να γλιτόσυμε απο τέτια ακριβα κυβαλέματα;

Στι Σοβετικι Ενοσι, όπυ ίνε ένας νικοκίρις — ι εργατικι τάκσι, αφτο το πράμα μπ ρι να γίνι κε γίνετε πια. Γιαφτο πρέπι *να ιλεχτροπιιθι όλι ι χόρα.* Σε οριζμέ μέρι χτίζοντε μεγάλις διναμικότιτας ιλεχτρικι σταθμι, πυ εργάζοντε με τι φτινι ντό κάψιμι ίλι, ίτε εποφελύντε τι δίναμι τυ νερυ. Ι σταθμι αφτι εφοδιάζυν με ιλεχτρικι ενέ για μεγάλα ραιόνια. Στις θερμάστρες τυ ιλεχτρικυ σταθμυ κένε τόρφα, άσκιμις πιότιτα πετροκάρβυνο. Ι δίναμι τυ ατμυ ίτε ι δίναμι τυ νερυ κινιτοπιι τις διναμομιχανες, ε επεκσεργάζυντε ιλεχτριζμο. Απτυς ιλεχτρικυς σταθμυς μέσον το σιρμάτον περνα το ιλε τρικο ρέμα στις φάμπρικες, στα εργοστάσια, στις πολιτίες, στα σοβχόζια, στα κολχόζ Δίνι φος, κινιτοπιι τεζάκια στα εργοστάσια, πις μιχανες στα χοράφια.

Ι ιλεχτροπίιι τις χόρας-μας άρχισε στον κερο τυ Β. Ι. Λένιν. Ο Λένιν, αποδικσε, χορις τιν ιλεχτροπιίσι δεν μπορι νάναπτιχτι ι βιομιχανία κε ι γεωργία, δεν μπορι να χ στι κομυνιστικι κινονία. Στο 1920 σκιματίστικε το πλάνο τις ιλεχτροπίισις όλις τις χ ρας. Σίφονα μαφτο το πλάνο σε διάστιμα 10-15 χρονον ορίστικε για χτίσιμο ολάκε δίχτι περιφεριακον ιλεχτρικον σταθμον. Πολι δεν πίστεβαν στιν εχπλίροσι τυ πλάνυ αφ Χάρις όμος στιν ενέργια τις εργατικις τάκσις το πλάνο αφτο εχτελέστικε κε στο τέλ τυ πρότυ πεντάχρονυ θα χτιστυν 42 περιφεριακι ιλεχτρικι σταθμι. Ι εντολι τυ Λέ — να ιπολογιστυν όλα τα ντόπια αποθικεματα τις ενέργιας — εχτελίτε.

Ο ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΑΣΣΙΡΑ

Κάτο απτι Μόσχα, κοντα στιν πόλι Κασσιρ, χτίστικε ο ιλεχτρικος σταθμος τις Κ σσιρσκαγιας. Ο σταθμος αφτος εργάζετε με το πετροκάρβυνο πυ βγένι στο Ποτμοσκοφ ραιον. Το πετροκάρβυνο αφτο δεν ίνε καλις πιότιτας, κέετε άσκιμα, το κένε ομος ιδιέτερο τρόπο.

Ι Κασσιρα τρέφι με ιλεχτριζμο τις φαμπρικες κε τα εργοστάσια τις Μόσχας. Ι ναμικότιτα τυ σταθμυ αφτυ θα μεγαλόσι σιμαντικα στο τέλος τυ πρότυ πεντάχρονυ.

2. ΤΟ ΒΟΛΧΟΦΣΤΡΟΙ

Στο όπλαστ τυ Λένινγρατ, στον όχτο τυ θοριβόδικυ ποταμυ Βόλχοφ, απλόθ απόκεντρο χοριυδάκι. Γίρο μεγάλα δάσι. Δεν ίνε ακόμα πολα χρόνια, απόταν κατα σκοτινες νίχτες τυ νοέμβρι λαμπανε μέσα στα δάσι ι φοτιες το ματιον τυ λίκυ. Ο μ κρινος οριγμος τυ λίκυ σινάρπαζε τις καρδιες κατα τις σκοτινες νίχτες.

Τόρα δεν ακύετε πια ο οριγμος τυ λίκυ. Κατα πλάτος τυ ποταμυ ίνε βαλμένο πρ χομα 320μ. μίκυς. Πάνο απτο πρόχομα αφτο με μεγάλι ορμι κσεχίνοντε τα νερα ποταμυ σα καταράχτις, απο ίψος 13 μ. Με θόριβο χτιπιέντε τα κίματα τυ ποτα Βολχοφ. Το ιλεχτρικο ρέμα μετιδίνετε στις φάμπρικες κε στα εργοστάσια τυ Λενινγρα Κοντα στο σταθμο χτίστικε εργοστάσιο αλιυμινιυ. Ο σταθμος Βολχοφ ίταν πεδι τυ Β Λένιν. Οταν στο 1918 δόσανε το σκέδιο τυ σταθμυ αφτυ στο Λένιν, αφτος έγραψε πά νο μόνο διο λόγια: „Πρέπι να χτιστι" Κε τόρα ι εντολι τυ Λένιν εχτελέστικε.

3. ΤΟ ΔΝΕΠΡΟΣΤΡΟΙ

Ο *παλιος Δνίπερος.* Ο Δνίπερος ίνε ένας απτυς πιο μεγάλυς ποταμυς τυ Σιδέζμ μας. Περνόντας απτιν πεδιάδα ο Δνίπερος έχι ίσιχο ρέμα, παρακάτο όμος απτιν Δνεπρ πετροβσκ παφλαζι, κσεσπάνι πάνο σε μεγάλυς όνκυς πυ προβάλυν κάτο απτα νερα. Γρ γορα κατεβαζι τα νερά τυ σάφτα τα μέρι. Εδο ίνε ι κσακυζμένι καταράχτες τυ Δνίπερ Εδο ο Δνίπερος δεν ίνε πλοτος.

Ι ςοβετικι κιβέρνιςι αποφάςιςε να ιποδυλόςι το θοριβόδικο αφτο ποταμο κε να εποελιθι τι δίναμι το νερόν-τυ. Ας γιρίςι το νερο αφτο τις τυρμπίνες. Αποφαςίςτικε να χτιςτι εδο ιδροιλεχτρικος ςταθμος — το Δνεπροςτρόι.

Ανάνκαςαν το Δνίπερο να δυλέβι.

Ιπεν ο άνθροπος τυ Δνίπερυ:

— Θα ςε φράκςο με ντυβάρι, έτςι πυ φτοντας τα νικιμένα νερά-ςυ απο ίπςος ρίγορα να κινίςυν τις μιχανες κε να ςπρόκςυν ς ατμομιχανες — κε τόκανε.

Ι *ιποδύλοςι τυ Δνίπερυ*. Το Δνεροςτρόι ίνε τεράςτιος κατα τι διναμικότιτά τυ εχτρικος ςταθμος, όχι μόνο ςτο Σίδεζμόκς, μα κε *ςε όλο τον κόζμο*. Αρχιςε να γάζετε ςτις 4 τυ Μάι τυ 1932. Τα θεέλιά-τυ βάλθικαν ςτο 1927, τι μέρα τις επετιρίδας τυ Οχτόβρι.

Καταράχτες τυ Δνίπερυ

Το πιο μεγαλίτερο έργο ςτο Δνεπροςτρόι το πρόχομα. Αφτο ίνε πέτρινος τίχος μάκρυς ςκεδον ένα χιλιόμετρο, κε ίπςυς ποόροφυ ςπιτιυ. Για να μπορέςυν να εργαςτυν ςτον πιθμένα τυ ποταμυ κε να βάλυν το όχομα, ίταν ανάνκι νάποκςιρένυν τον πιθμένα. Στο μέρος εκίνο, όπυ ορίςτικε να χτιςτι πρόχομα, ο Δνίπερος χορίζετε ςε τρις βραχίονες. Πρότα φράκςανε το δεκςιο κε αριερο βραχίονα με προςορινυς φράχτες κε διέφτιναν όλα τα νερά-τυ ςτο μεςέο βραχίονα. τερα με ιδραντλίες έβγαλαν το νερο πυ ίταν ανάμεςα ςτυς προςορινυς φράχτες κε το διο αχιόνον κε αρχιςαν να βάλυν το πρόχομα. Αφτο γένικε ςτα 1929.

Ιςτερα αρχίζι ι άμιλα ανάμεςα ςτυς χτιςτες τυ αριςτερυ κε δεκςιυ όχτυ. Αντιςτιν τυ Δεκεμβρι ι γρύπα τυ αριςτερυ όχτυ το χτιςτον ιποχρεόθικε να τελιόςι ςτις 6 τυ έμβρι.

Ο δεκςιος όχτος δέχτικε τιν πρόςκλιςι. Το χτίςιμο κάθε εκατοντάδας κιβικον μέτρον ιόνανε με πράςινο φος, κε κάθε 300 κιβικα μέτρα με κόκινο φος.

Οπόταν ιπερεχτελύςαν τι νόρμα-τυς άςτραφτε κόκινο αςτέρι. Στις 11 τυ Σεπτέ- πρότι φορα άςτραπςε το κόκινο αςτέρι. Ο δεκςιος όχτος ιπερεχτέλεςε τι νόρμα-τυ. ος κε ο αριςτερος όχτος δεν έμνιςκε πίςο. Μετα διο μέρες άςτραπςε κε κι το κόκι νο αςτέρι.

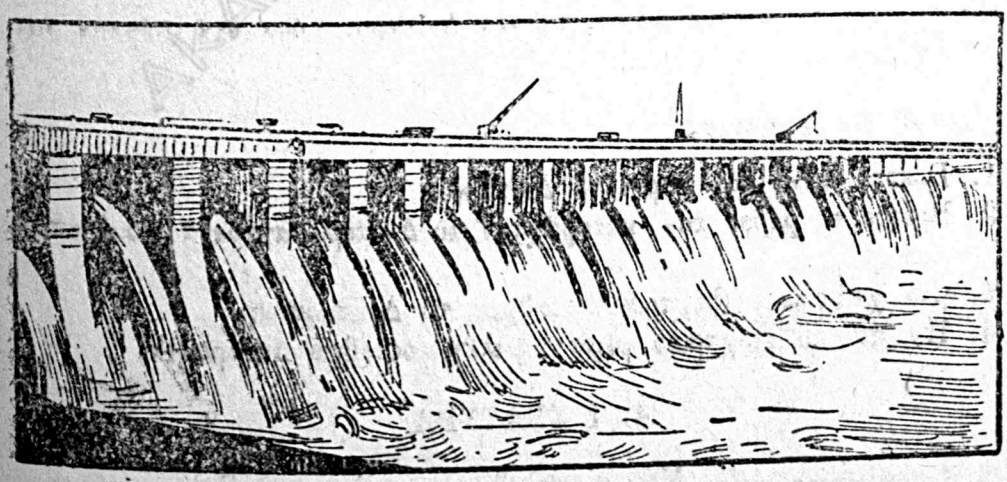

Το νερόφραγμα τυ Δνεπροςτροι

Ι μαχιτάδες κρατίςανε το λόγο-τυς κε το βάλςιμο τυ μπετονιυ τελίοςε ςτις 6 τυ έμβρι ςτιν XII επετιρίδα τυ Οκτόβρι.

Τόρα έπρεπε να φράκςυν το μεςέο ρέμα κε να διεφτίνυνε το Δνίπερο προς τον ςτερο βραχίονα. Εκι πια ιπςόνονταν ι αντιρίδες τυ προχόματος. Ανάμεςό-τυς ίχαν διά-

ςτιμα 16 μέτρον. Οταν τελίοςε όλο το πρόχομα τις αντιρίδες κλίςανε με θόρακες. Αφτα τα διαςτίματα ανάμεςα ςτις αντιρίδες τυ προχόματος κατέφτιναν το Δνίπερο κατα τον αριςτερο βραχίονα. Αφτο έγινε τιν άνικςι τυ 1930.

Το χιμόνα τυ 1930 έπρεπε να κλίςι ο μεςέος βραχίονας. Ετςι αποφάςιςαν ι μαχιτάδες-χτίςτες.

Δύλεβαν ςε τρις βάρδιες

Ιμαςτε τόρα κοντα ςε ένα απτα ςτιλάρια τυ φράχτι — δίχτι απο δοκάρια κατεβάζετε ςτο νερο κε γιμίζετε με πέτρες. Βράζι ι δυλια με λιςαζμένα τέμπα. Βιάζοντε ι άνθροπι. Δεν έχυν κερο να μιλίςυν.

Ιδρομενος ο μαραγκος βάλνι τα ςανίδια για πέραζμα. Ο μοντιορ, ςκαρφαλόνοντας ςτα δοκάρια τυ ςτιλαριυ λίγο κε θάμπι ςτο νερο. Βιάζετε να περάςι το ςίρμα. Πρέπι πανω ςτο ςτιλάρι να μπι προζέκτορ (προβολέας). Ι δέφτερι βάρδια θα δυλέβι το βράδι κε ι τρίτι τι νίχτα. Πρέπι νάχι φος, ςα νάνε μέρα. Ει, κυνίςυ! Δεν ιπάρχι κερος για κυβέντα. Βιάζοντε ι ανθρόπι κε δυλέβυν, ςιςφινκοντας δινατα τα ςαγόνια. Φιςαι κριος αέρας μα ο μαραγκος τρέχι μένα μπυκάμιςο. Κρέμετε πάνο ςτο νερο, καρφόνι τα ςανίδια πάνω ςτα δοκάρια. Κάτα πλέυνε κομάτια πάγυ. Ακύοντε έκρικςες. Νκρεμίζυνε τυς βράχυς ελεφτερόνοντας το μέρος για τα χτίρια. Γρίγορα γρίγορα!

Ι άνθροπι αμιλόντε με το Δνίπερο. Ο φράχτις πρέπι νάνε έτιμος το χιμόνα. Αλιος ι δυλια θα μίνι πίςο για μιςο χρόνο. Επι τέλυς βάλανε το ςτιλάρι. Ι χτίςτες τυ δεκςιυ κε αριςτερυ όχτυ ανταμόθικαν. Περάςανε το δίςκολο δρόμο. Ιταν ι πρότι νίκι.

Το Γενάρι ι χτίςτες ίχαν τι δέφτερι νίκι. Φράκςανε το μεςέο ρέμα κε ανάνκαςαν το Δνίπερο ναλάκςι δρόμο. Αρι-ςτε-ρα! Κε ο Δνίπερος γίριςε. Ιποτάχτικε ςτι θέλιςι τυ δημιυργυ-ανθρόπυ.

Τί *θα δόςι το Δνεπροςτρόι*. Πάνο ςτο Δνίπερο ςτίθικαν δέκα τυρμπίνες. Κάθε τυρμπίνα έχι μεγαλίτερι διναμικότιτα παρα το Βολχοφςτρόι. Απτο ςταθμο το ιλεχτρικο ρέμα θα περάςι ςτις φάμπρικες κε ςτα εργοςτάςια, πύνε γίρο. Τα εργοςτάςια θα βοιθύνε τόνα τάλο. Τα εβφλεχτα αέρια απτα μεταλυργικα εργοςτάςια, ος άχριςτα θα πάνε ςε άλα εργοςτάςια: ςτα εργοςτάςια τυ τςέμεντυ, τυ αλιυμίνιυ τις πορςελάνις.

Αφτο θάνε ι ένοςι τον εργοςταςίον — το βιομιχανικο κομπινάτο τυ Δνεπροπετρόφςκ. Το ιλεχτρικο ρέμα θα πάι ςτα χοράφια το ςοβχοζιον κε κολχοζιον τις Υκραίνας.

Θα κινιτοπιίςι μιχανες, θα φοτίςι τα ςπίτια τον κολχόζνικον. Ο ςταθμος θα δόςι ρέμα για το πότιζμα το χοραφιον.

Ιποδυλοθικε το δινατο ποτάμι. Ιδρίθικε αδιάκοπο; δρόμος απτι Βαλτικι θάλαςα ος τι Μάβρι. Θα τρέκςυν τα φορτία μέςον, τυ νέυ Δνίπερυ. Τόρα δεν ιπάρχυν καταράκτες. Κρίφτικαν βαθια κάτο απτο πρόχομα.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Βρέςτε πάνο ςτο χάρτι το Δνίπερο.
2. Βρέςτε το μέρος τον καταράχτον τυ Δνίπερυ ανάμεςα ςτο Δνεπροπετροφςκ κε Ζαπορόζιε.
3. Πύ χτίςτικε ο ιλεχτρικος ςταθμος τυ Δνεπροφςκ;
4. Πύ πάι το ιλεχτρικο ρέμα τυ ιλεχτροςταθμυ Δνεπροφςκ;

4. Ι ΣΣΑΤΥΡΑ

120 χμτ. μακρίτερα απτι Μόςχα απλόθικαν ταπέραντα τέλματα τις τόρφας. Πολιν κερο κανένας δε εποφελίθικε τυς βάλτυς αφτυς. Εφταςε το 1917. Καταςτροφι, ο εμφίλιος πόλεμος. Ι μπελογβαρτέιτςι απόςπαςαν το Δονπας με το κάρβυνο κε τον Κάφκαςο με το νέφτι. Εμινε χορις κάπςιμι ίλι ι Μόςχα κε χορις φος.

Τότε δόςανε προςοχι ςτιν τόρφα. Αποφάςιςαν να επεκςεργαςτυν τυς βάλτυς. Δίςκολι ίταν ςτιν αρχι ι δυλια. Κάθε μέρα ι εργάτες το χιμόνα μέςα απια χιόνια, κε τιν άνικςι μέςα απτα νερα ςε απόςταςι κάμποςον χιλιόμετρον έπρεπε να πανε ςτι δυλια. Δεν ίχαν φορέματα, παπύτςια, τρόφιμα.

Σχίμα του Ντνεπροκομπινάτου

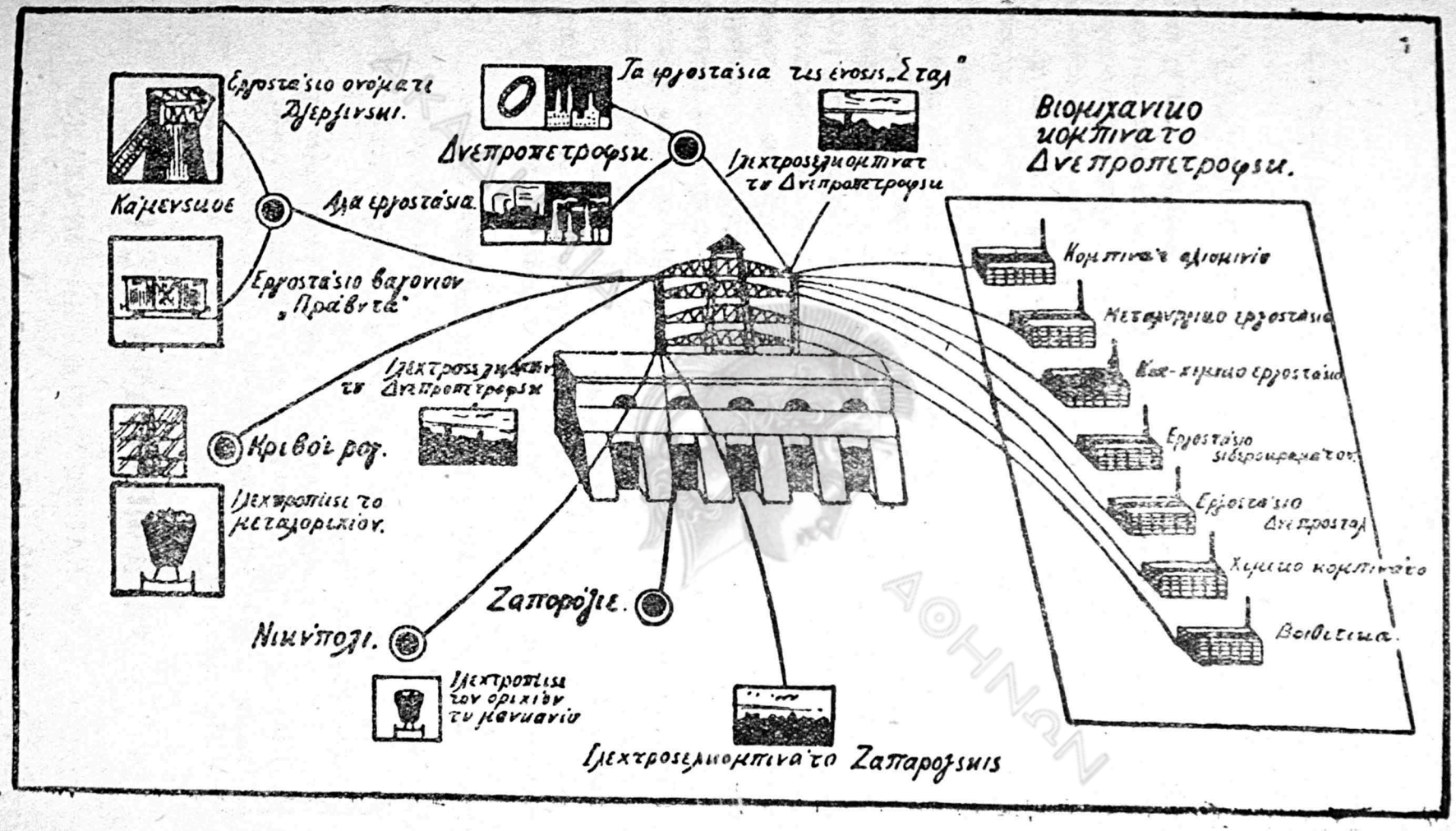

Λίγο-λίγο κσέραναν τους βάλτους, κσερίζοναν τα κύτσυρα. Στο 1920 χτίστικε ο σταθμος Σσατύρσκαγια. Ο σταθμος κέι τόρφα κε δίνι ιλεχτρικο ρέμα στι Μόσχα. Γίρο στο σταθμο φίτροσε ολάκερι πολιτία με νοσοκομία, σκολια, κλυμπ.

Βράζι ι δυλια. Τρέχυν ι ατμομιχανες σέρνοντας τις βαγονέτκες με τιν τορφα. Ζονάνεπ σε ο έριμος βάλτος. Μεγαλόνι κε διναμόνι ι Σσατύρα.

Γίμναζμα.

Βρέστε στο χάρτι πύ βρίσκοντε ι βάλτι τις τόρφας πάνο στα οπία χτίστικε ι Σσατύρα

5. Ι ΕΦΑΡΜΟΓΙ ΤΥ ΙΛΕΧΤΡΙΖΜΥ ΣΤΙ ΒΙΟΜΙΧΑΝΙΑ.

Μεγάλι σιμασία έχι ι εφαρμογι τυ ιλεχτριζμυ *στι βιομιχανία*. Οσο περισότερι ιλεχτρικι ενέργια θα αναλογι σε κάθε εργάτι, τόσο γριγορότερα θα μεγαλόσι ι παραγογικότιτα τις εργασίας, τόσο φτινότερα θα κοστίζυν τάντικίμενα πυ κατασκεβάζι ο εργάτις. Μεγάλι ιλεχτρικι ενέργια απετι ι παραγογι τυ αλιυμίνιυ. Το αλιυμίνιο ίνε απαρέτιτο για τιν άμινα τις χόρας, για το χτίσιμο τράχτορον, για τον εναέριο στόλο κε για όλι τι βιομιχανία. Γιαφτο στο Δνίπερο μαζι με τον ιλεχτρικο σταθμο χτίζετε κε εργοστάσιο αλιυμίνιυ. Ο ιλεχτριζμος χριάζετε για το λιόσιμο κε το βράσιμο το μετάλον.

Ι ατμομιχανες θα αντικατασταθυν με ιλεχτροφορία. Αφτο το πράμα λιγοστέβι τα έκσοδα τις κάπσιμις ίλις κατα τρις φορες. Ι ταχίτιτα τον τρένον θα μεγαλόσι.

Ολάκερι επανάσταση θα κάνι ι ιλεχτρικι ενέργια *στο αγροτικο νικοκιριο*, Ι δίναμι τυ ανθρόπυ κε τον εργατικο ζόον θαντικατασταθι με ιλεχτράροτρα, ι ιλεχτροαλονιστικες μιχανες θαλονίζυν το σιτάρι. Σε μεγάλα σοβχόζια με ιλεχτρικες σισκεβες αρμέγυν τις αγελάδες. Στα σοβχόζια κε στα κολχόζια θα δυλέβυν εργοστάσια για τιν επεκσεργασία τον προιόντον τυ αγροτικυ νικοκιριυ: εργοστάσια λαδιυ, εργοστάσια κονσέρβας, μίλι κ.τ.λ. Γίρο στο Δνεπροστρόι οργανόνυντε μεγάλες ιλεχτροπιιμένες αγροτικες ενκατάστασες.

Ι ιλεχτροπίισι θα κάνι δινατο το άρδεμα τον κσερον κε έριμον χομάτον τις Κεντρικις Ασίας κε θα τα μετασκιματίσι σε χοράφια βαμπακιυ. Τα ορινα ποτάμια τις Κεντρικις Ασίας έχυνε αρκετι δίναμι για να δόσυν μπόλικι ενέργια.

Ο ιλεχτριζμος φαρδια ισχορι κε στιν καθιμεριν-μας ζίσι ος τιλέγραφος, τιλέφονο, ράδιο, ιλεχτρικι πέτσκι κ.α. Αμα θα χτιστυν ι μεγάλι ιλεχτρικι σταθμι κάθε εργάτις θάχι στο σπίτι-τυ ιλεχτρικο φος.

Γρίγορα σε όλι τιν ΕΣΣΔ θάπλοθυν δίχτια ιλεχτρικον σιρμάτον.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Δίκστε πάνο στο χάρτι πύ βρίσκοντε ι ιλεχτρικι σταθμι: Βολχοφ, Δνεπροστρόι, Σσατύρα, Κασσίρα.
2. Πιά σιμασία έχι ι ιλεχτροπίισι για τιν φαμπρικο-εργοσταστιακι βιομιχανία;
3. Πιά σιμασία έχι ι ιλετροπίισι για το αγροτικο νικοκιριο;
4. Πιά σιμασία έχι ι ιλεχτροπίισι για τους σιδερόδρομους;
5. Πιά σιμασία έχι ι ιλεχτρικι ενέργια για τιν καθιμεριν-μας ζοι;

XI. Ι ΒΙΟΜΙΧΑΝΙΑ ΤΙΣ ΕΣΣΔ.

1. ΑΣ ΚΑΝΥΜΕ ΤΙ ΧΟΡΑ-ΜΑΣ ΜΕΤΑΛΙΚΙ

Νότιο Ύραλ. Στέπι. Μέσα στι στέπι ιψόνυντε βυνα. Ανάμεσα σαφτα ίνε το βυνο Μαγνίτνι. Γιατί ονομάζετε Μαγνίτνι; Επιδι αποτελιέτε απο μαγνιτικο σιδερομετάλεμα.

Στα αποθικέματα μεταλέματος το βυνο Μαγνίτνι κατέχι μια απτις πρότες θέσες στον κόζμο. Επι ολάκερες εόνες κίτονταν στα σοθικα αφτυ τυ βυνυ 300 εκατομ. τόνι τζυγυν πυ δεν τ'άνκικσε ανθρόπυ χέρι.

Περνυν για τιν ανατολι το ένα τρένο ίστερα απτάλο.

Τα βαγόνιαι ι πλατφόρμες με τεράστιους μεταλικους σολίνες, ράγες, φίλα σίδερου.

Τα εργοστάσια τις ΕΣΣΔ στέλνυν ιλικα για να φιαστυν μεταλυργικα εργοστάσια — γίγαντες στο Ύραλ κε στι Σιβιρία. Αφτα τα εργοστάσια πυ φιάνοντε θα μας δόσυν εκατομίρια τόνυς μέταλο, πυ μας χριάζετε σαν πσομι, σαν αέρας.

Στυς πρόποδες τυ βυνυ Μαγνίτνι, σε έριμο στέπι, κσεφίτροσε ολάκερι πόλι. Σίμερα ζύνε πια σαφτι τιν πόλι 220 χιλ. κάτικι. Ολι αφτι ίνε εργάτες τέχνικι, ινζζενέρι. Ιρθαν για να βγάλυν απτο βυνο Μαγνίτνι μαντέμι, σίδερο, ατζάλι. Μα πός μπορύνε να πάρυν αφτο το μέταλο; Πρέπι να ανιχτυν οριχία, να φιαστι μεταλυργικο εργοστάσιο, πυ να επεκσεργαστι το μετάλεμα κε να βγάλι απ'αφτο μέταλο. Στο Μαγνιτογορσκ ανίγοντε οριχία κε φιάνοντε εργοστάσια, πυ δυλέβυν πια.

Ι 17-ι κοματικι κονφερέντσια, πυ σινεκλίθικε στις 31 τυ γενάρι 1932, πίρε το ακόλυθο τιλεγράφιμα απτο Μαγνιτογορσκ: „Αρχισε να δυλέβι το καμινεφτίρι Αρ. 1 στις 31 τυ γενάρι ι όρα 9 κε 15". Το βυνο Μαγνίτνι άρχισε να μας δίνι μέταλο. Ι εργαζόμενι τις ΕΣΣΔ κέρδισαν μια ακόμα νίκι.

2. ΠΟΣ ΕΚΣΟΡΙΣΕΤΕ ΤΟ ΜΕΤΑΛΕΜΑ

Τεράστιος λάκος-μεταλίο με σκαλοπάτια πυ κατεβένυν μέσα στι γι, Μέσα στο μεταλίο εργάτες.

Σπάνυν, τριπαν τα κιτάζματα τυ μεταλέματος. Στις τρίπες πυ ανίγυν βάζυν εκριχτικες ίλες. Ετιμάζυν όλα για τιν έκρικσι, κι ίδι φέβγυν απτο μεταλίο. Αν δεν φίγις μακρια, μπορι ένα κομάτι τυ μεταλέματος να σε σκοτόσι. Ιστερα απο λίγο κερο βρονταν ι έκρικσες, ι μια κατόπιν τις άλις. Απάνο απτο μεταλίο φένοντε σίνεφα καπνυ, σκόνις. Καθεμια έκρικσι δίνι εκατοντάδες κε χιλιάδες τόνυς μετάλεμα. Μα νά, τέλιοσαν ι έκρικσες. Ι εργάτες επιστρέφυν στο μεταλίο. Τεράστιες μιχανες-εκσκαβάτορ αρπάζυν με τεράστιυς κυβάδες τα κομάτια τυ μεταλέματος, το φορτόνυν στα βαγόνια κε στις βαγονέτκες. Πάνο στις ράγιες το μετάλεμα βγένι απτο οριχίο κε στέλνετε να κσεπλιθι απτον άμο κε τον άργιλο.

Αν ο λάκος τυ μεταλίυ ίνε βαθις κε το στρόμα τυ μεταλέματος κίτε οριζόντια, ίτε σε μικρι κατοφέρια, τότε αρχίζυν τιν οριχιακι (σσάχτναγια) επεκσεργασία. Στα τιχόματα τυ μεταλίυ γίνοντε ιπόγιι δρόμι — σσάχτες.

3. ΣΤΟ ΜΕΤΑΛΥΡΓΙΚΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ

Το μετάλεμα πυ εκσορίχτικε κε κσεπλίθικε πάι στο μεταλυργικο εργοστάσιο. Το μεταλυργικο εργοστάσιο ίνε ολάκερι πολιτία, πάνο απτιν οπία ιψόνοντε τεράστιι πίργι — καμινεφτίρια. Το εργοστάσιο ίνε πικνο-στρομένο με ράγιες, πάνο στις οπίες κινύντε πότε στι μια πότε στιν άλι μερια βαγόνια κε βαγονέτες.

Τα σινεργία τυ μεταλυργικυ εργοσταζίυ ίνε — καμινεφτέρια, κλίβανι, κιλιστίρια. Αφτα τα σινεργία πρέπι να δυλέβυν αδιάκοπα. Αν σταματίσι ι δυλια στο ένα σινεργίο παραβιάζετε ι δυλια όλυ τυ εργοσταζίυ.

Το σινεργίο τυ καμινεφτιρίυ ίνε το κιριότερο μέρος τυ μεταλυργικυ εργοσταζίυ. Τα καμινεφτίρια ίνε κολοσιέι στρονκιλι πίργι. Το ίψος-τυς φτάνι σε 30 μέτρα. Στο πάνο μέρος τυ καμινεφτιριυ βρίσκετε άνιγμα. Αδιάκοπα ανεβάζοντε αφτυ πσιλα καροτσάκια φορτομένα μετάλεμα κάρβυνο, αζβεστόπετρα. Ολα αφτα χίνοντε απτο άνιγμα στο πίρινο στόμα τυ καμινεφτιριυ. Το κάρβυνο χριάζετε για να πιρόσι το μετάλεμα, να λιόσι κε να βγι απαφτο το μέταλο. Ι αζβεστόπετρα επιταχίνι το λιόσιμο. Με θερμοκρασία 1500° λιόνι κε βγένι απτο μετάλεμα το μαντέμι, πυ τρέχι στον πάτο τυ καμινεφτίριυ.

Οταν κέετε το κάρβυνο κε λιόνι το μέταλο, σκιματίζοντε μέσα στα καμινεφτίρια πολα ζεστα αέρια. Τα διοχετέβυν ανάμεσα απο σολίνες κε τα εποφελύντε για δυλια· αφτα τα ζεστα αέρια ζεστένυν το νερο κε βάζυν σε κίνισι ατμοκίνιτες μιχανες, ιλεχτροσταθμο. Αφτα τα αερια δίνυν δίναμι για ανέλκισι κε μεταφορα τον εργοσταζιακον

φορτίον. Αφτα ςτέλνυν ςτο καμινεφτίρι το χριαζύμενο για το κάπςιμο τυ κάρβυνυ αέρα. Με τι θερμότιτα αφτον τον αερίον θερμένυν τα άλα ςινεργία τον εργοςταςίον. Οχτο κα-

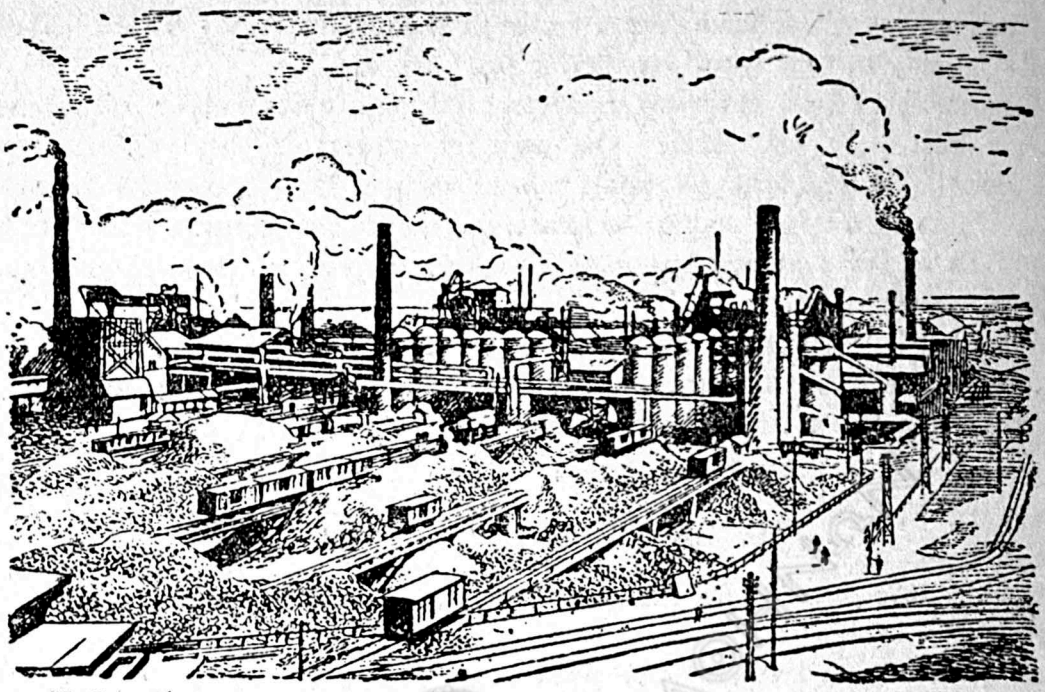

Το μεταλυργικο εργοςτάςιο τυ Γιυγοςταλ

μινεφτίρια τυ Μαγνιτογορςκ θα δόςυν ςτι χόρα 2 1/2 εκατομ. τόνυς μαντέμι. Αφτο αποτελι παραπάνο απτο μιςο ολις τις ποςότιτας τυ μαντεμιυ πυ έβγενε ς'όλα τα εργοςτάςια τις τςαρικις Ροςίας. Τα καμινεφτίρια τυ Μαγνιτογορςκ, το ένα κατόπιν τυ άλυ, αρχίζυν να δυλέβυν.

4. Ι ΚΛΙΒΑΝΙ

Για να βγι το μαντέμι απτο καμινεφτίρι, ανίγετε ςτο κατο μέρος-τυ τρίπα. Τα ζεςτα ρέβματα τυ ρεφςτυ μαντεμιυ τρέχυν μέςα απο ιδιέτερα φιαζμένα ολύκια ςε μεγάλυς κυβάδες. Ενα μέρος τυ μαντεμιυ ςτέλνετε για να χιθυν απ'αφτο κοντάρια μαντεμιυ. Αλο μέρος πάι ςτον κλίβανο.

Τεράςτιι κυβάδες, γιομιζμένι με μαντέμι μετακινύντε ςτον κλίβανο με τι βοίθια ανελκιςτίρον.

Στον κλίβανο λιόνυν μαζι με το μαντέμι κε διάφορα ςιδερένια κομάτια. Σε θερμοκραςία 1700-1800 κέετε ςτο μαντέμι μέρος τυ οκςιγόνυ κε απτο μαντέμι ςκιματίζετε ατςάλι. Το ατςάλι χίνετε ςε κυβάδες. Τεράςτιος ανελκιςτίρας αδράχνι αφτυς τυς κυβάδες τυς μεταφέρι ςε καλύπια, όπυ μετανκίζετε το ρεφςτο μέταλο.

Ικοςιοχτο κλίβανι θα μετατρέπςυν ςτο Μαγνιτογορςκ το μαντςέμι ςε ατςάλι. Το ςινεργίο τον κλιβάνον τυ εργοςταςίυ Μαγνιτογόρςκι θα δόςι ςτι χόρα 4 εκατομ. τόνυς ατςάλι, διλαλι τόςο, όςο έδινε όλι ι μεταλυργικι βιομιχανία τις τςαρικις Ροςίας ςτα 1913.

5. ΤΟ ΚΙΛΙΣΤΙΡΙΟ

Το πιρομένο ακόμα ατςάλι, πυ ςκλίρανε όμος πια κε χίθικε ςε φόρμες παι ςτο κιλιςτίριο για να ανιχτι. Ανάμεςα ςε κίλιντρυς πυ ςτριφογιρναν ο ένας αντίκρι ςτον άλο, τα μεταλικα κοντάρια πέρνυν τι χριαζύμενι φόρμα: ράγιες, βέργες ίτε λεπτα φίλα ςίδερυ.

Στο Μαγνιτογορςκ ενκαθιδρίοντε τεράςτια κιλιςτικα πιεςτίρια — μπλιύμινκ. Το κάθε μπλιύμινκ περνα το χρόνο ος 1 εκατομ. τόνυς μέταλο. Το εργοςτάςιο Μαγνιτογορςκ θα δόςι κάθε χρόνο ςτι χόρα 2 εκατομ. τόνυς ράγιες, βεργες κε διάφορα ίδι ςίδερυ καλις πιότιτας.

6. Ι ΠΑΡΑΓΟΓΙ ΜΑΒΡΥ ΜΕΤΑΛΥ ΣΤΙΝ ΕΣΣΔ

300 χρόνια βγάλυν μέταλο στο Ύραλ. Με ιδρότα κε έματα βγάζανε το μέταλο ι δυλοπάρικι κε ι εργάτες τις τσαρικις Ροσίας. Ασκιμα ίσαν διασκεβαζμένα τα μεταλία κε τα εργοστάσια. Ιταν ανάνκι να σπάσυν με τα χέρια κε με επίμονι δυλια ι βράχι, πυ τόρα δίχος εντατικο κόπο κοματιάζοντε με τι βοίθια τον εκριχτικον υσιον. Μεγάλα κέρδι τρέχανε στις τσέπες τον ιδιοχτιτον το μεταλυργικον εργοσταςίον κε μεταλίον — τον πομέσσικον κε καπιταλιστον.

Πολι χαλαρα αναπτίζονταν στον κερο τις τσαρικις Ροσίας ι μεταλυργικι βιομιχανία στο Ύραλ.

Εκσον στο βυνο Μαγνίτνι, στο Ύραλ βρίσκοντε σιδερομεταλέματα κε σε πολα άλα μέρι. Πλύσια με μετάλεμα ίνε κε τα βυνα Πλαγοτατ κε Βισόκαγια. Τόρα αναπτίζετε πλατια ι επεκσεργασία-τυς, φιάνοντε μεγάλα μεταλυργικα εργοστάσια — γίγαντες. Στο Ύραλ φιάνετε κι αλος γίγαντας — το μεταλυργικο εργοστάσιο Νιζζνε-Ταγίλσκι. Με νέο τρόπο ανασινκροτόντε τα παλια εργοστάσια. Στιν προπολεμικι Ροσία το Ύραλ δεν ίχε μεταλυργικι βιομιχανία. Τόρα φιάστικε στο Κυζνετσκ μεταλυργικο εργοστάσιο-γίγαντας. Το εργοστάσιο τυ Κυζνετσκ θα πάρι σιδερομετάλεμα απτο Ύραλ, απτο βυνο Μαγνίτνι με το σιδερόδρομο. Κε στο Κυζπας βρισκοντε τεράστια κιτάζματα κάρβυνο πυ γίνετε κοκς. Αφτο το κάρβυνο θα παι στα καμινεφτίρια τυ εργοσταςίυ τυ Κυζνετσκ· τόρα πια άρχισαν να το στέλνυν στο Μαγνιτογόρσκι εργοστάσιο κε στα κοντα θα το στέλνυν στα άλα εργοστάσια-γίγαντες το Ύραλ, πυ φιάνοντε τόρα. Ι αμιβέα σίνδεσι τυ Ύραλ κε τυ Κυζπας θα βοιθίσι τι χόρα-μας· να φτάσι κε να προσπεράσι τις προχοριμένες καπιταλιστικες χόρες σε σιντομότατι προθεζμία.

Τεράστια κιτάζματα μεταλέματος βρίσκοντε κε στιν Ύκραίνα κε στιν Κριμέα. Σε σιμαντικο βαθμο επεκσεργάζοντε τα μεταλέματα τυ Κριβοι Ρογ στιν Ύκρανία κε τα μεταλεματα τυ Κερτς στιν Κριμεα. Τα μεταλυργικα εργοστάσια τις Ύκραίνας κε τις Κριμέας εκσασφαλίζοντε με πετροκάρβυνο απτο Δονπας.

Εμις αναπτίζομε εντατικα τι μεταλυργικι βιομιχανία-μας. Τα τράχτορα, τα αφτοκίνιτα, ι μιχανες, ι μπάνκι — όλα αφτα ίνε καμομένα απο μέταλο. Εχοντας μέταλο, φιάνομε εργοστάσια, πυ θα παράγυν μιχανες για τι βιομιχανία κε το αγροτικο νικοκιριο. Χορις μέταλο δε θα μπορύσαμε να ικοδομίσυμε σοσιαλιστικο νικοκιριο, να διναμόσυμε τιν αμιντικι ικανότιτα τις χόρας-μας.

Ι παραγογι μάβρυ μετάλυ στιν ΕΣΣΔ

Χρόνια	Μαντέμι	Ατσάλι	Λιόμα (προκατ)
	(Σε εκατομίρια τόνυς)		
1931	4,9	5,3	3,4
1932 (πλάνο)	9	9,4	6,6
1937 („)	22	—	—

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Βρέστε στο χάρτι το Μαγνιτογορσκ, το Κυζνετσκ, το Κριβόι Ρογ κε τι χερσόνισο τυ Κερτζ.
2. Κάντε διίγιμα, πός βγένι το σιδερομετάλεμα.
3. Διιγιθίτε, πός βγένι το ατσάλι απτο σιδερομετάλεμα.
4. Δίκστε στο δρόμο τι σιδεροδρομικι γραμι, με τιν οπία κυβαλαν μετάλεμα απτο Ύραλ στο Κυζνετσκ κε το πετροκαρβυνο απτο Κυζνετσκ στο Μαγνιτογορσκ.
5. Σκιματίστε διάγραμα τις ανάπτικσις τις μεταλυργίας στιν ΕΣΣΔ.
6. Γιατί πρέπι να αναπτίκσυμε εντατικα τι μεταλυργικι βιομιχανία;

7. ΤΑ ΚΥΣΤΑΡΙΚΑ ΠΡΟΜΙΣΛΑ

Ακόμα όλες ι δυλιες δε γίνοντε στις φάμπρικες κε στα εργοστάσια. Πολα προιόντια ετιμάζοντε με το χέρι. Στι Μεσέα Ασια, στον Αντ κάφκασο με τα χέρια κάνυν τα ακρ-

βα κε καλιτεχνικα χαλια. Κι ακόμα ς'αφτα τα μέρι ιφένυν με το χέρι πάρα πολι λεπτα χιροτεχνίματα απο μετάκςι. Αφτες ι δυλιες ίνε κυςτάρικες.

Στα κεντρικα ραγιόνια τις Ενοσις ιπάρχυν κυςταρικα πρόμιςλα. Λογις-λογιον κομπςα χιροτεχνίματα ετιμάζοντε απο κςίλο, απο μέταλο, απο πέτρα, απο ιφάζματα. Νορίτερα καταγίνονταν με τι χιροτεχνία ολάκερα χορια τυ Νιζζεγορότςκι κραι κε τις περιοχις τις Μόςχας.

Τόρα ενοθίκανε ςε κυςταρικα αρτέλια. Ι κυςτάρι τυ Νιζζεγορότςκι κραι δυλέβυν τα κςίλο. Ετιμάζυν κςίλινα ςκέβι κε απλα έπιπλα. Στις πολιτίες Παβλοφ, Βορμι ι κυςτάρι ετιμάζυν διάφορα αντικίμενα απο μέταλο, κιρίος απο σίδερο. Κάνυν μαχέρια τραπεζιυ κε ςυγιάδες, κυτάλια, κλιδαριες, πέταλα. Ολα τα αντικίμενα, πυ επεκςεργάζοντε ι κυςτάρι, κςοδέβοντε, μόλο πυ γρίγορα αφκςένι ι μεγάλι φαμπρικο-εργοςτατιακι βιομιχανία-μας. Δε βγένυν ακόμα ςε μας όςα χριάζοντε αντικίμενα απο μέταλο, κςίλο κε ιφάζματα. Ι κυςτάρικι βιομιχανία δίνι αντικίμενα πυ χριάζοντε κε ςτιν πόλι κε ςτο χοριο.

Τα κυςτάρικα προιόντα, ιδιέτερα τα ςπάνια κε τα γεροκαμομένα, πάνε ςτο εκςοτεριχο.

Ι κυςτάρι ίνε πολι πολίτιμι κε καλα προετιμαζμένι εργατικι δίναμι. Απ' αφτυς βγένυν ιδικεβμένι εργάτες διαρόρον ιδικοτίτον (ςιδεράδες, μαρανκι, τιπογράφι κ.α.)

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Μάθετε, πιά κυςτάρικα πρόμιςλα βρίςκοντε ςτιν πόλι-ςας, ςτο κολχόζι-ςας.
2. Εκςακριβόςτε τί αντικίμενα ετιμάζυν κε πυ τα εκπιυν Ιπάρχυν ςε ςας κυςταρικα αρτέλια;
3. Σε πιες φάμπρικες κε ςε πιες πολιτίες πάνε ι κυςτάρι τυ ραγιονιύ-ςας;
4. Κάντε ςτα τετράδιά-ςας ςιμίοςες για όλα αφτα τα ζιτίματα.

8. ΤΑ ΒΙΟΜΙΧΑΝΙΚΑ ΡΑΓΙΟΝΙΑ ΚΕ ΚΕΝΤΡΑ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Ενα απτα μεγαλίτερα βιομιχανικα ραγιόνια-μας ίνε ι περιοχι τυ Λενιγρατ. Εδο ίνε ςυνκεντρομένα μεγάλα εργοςτάςια μιχανοκαταςκεβις. Τον κερο τις τςαρικις εκςυσίας, το Λενινγρατ, πυ ονομάζονταν τότε Πετερπυργ, έπερνε απτο εκςοτεριχο κε τις μιχανες για τα εργοςτάςιά τυ καθος κε τα απαρέτιτα πρότα ιλικα: κάρβυνο, ατςάλι, καυτζυκ, βαμπάκι. Στα εργοςτάςια τυ Λενινγρατ αναπτίχτικαν πολιάριθμα ςτελέχι έμπιρον ιδικεβμένον εργατον. Ι ςιμαςία τυ Λενινγρατ για το ςοςιαλιςτικο χτίςιμό-μας έγκιτε ςε τύτο, ότι εφοδιάζι με μιχανες τόςο τα νεοχτιζόμενα εργοςτάςια, όςο κε τα κολχόζια κε ςοβχόζια. (Λογοχάριν ο „Κόκινος Πυτίλοβετς" δίνι τράχτορα.

Ι επαναςτατικι εργάτες τυ Λενινγρατ ίςαν ι κιριότερι δίναμι, πυ τον οχτόβρι τυ 1917 εκςαςφαλίςαν τι νίκι τις εργατικις τάκςις.

Στον κερο τις ςοβετικις εκςυσίας, τα εργοςτάςια τις περιοχις τυ Λενινγρατ αναπτίχτικαν πολι, φιάςτικαν ένα ςορο νέες παραγογες, κι όλες αφτες δυλέβυν πια με δικάμας πρότα ιλικα.

Μεγάλι ςιμαςία έχυν ι ιλεχτροςταθμι τις περιοχις τυ Λενινγρατ, πυ ι ενέργιά-τυς βάζι ςε κίνιςι τα εργοςτάςια κε τις φαμπρικες, κε επιτρέπι να τα βγάλυμε πέρα δίχοε κάφςιμι ίλι πυ να ίνε ανάνκι να ιςαχτι.

Αλο μεγάλο βιομιχανικο ραγιόνι ίνε ι περιοχι τις Μόςχας. Νορίτερα πλεόναζαν εδο ι ιφαντυργικες φαμπρικες, πυ βγάζαν βαμπακερα, μάλινα κε μετακςοτα ιφάζματα· μεταλικα εργοςτάςια ίςαν λίγα. Τόρα ςτι Μόςχα δυλέβυν ένα ςορο μεταλικα εργοςτατιαγίγαντες: το αφτοκινιτο εργοςτάςιο ον. τυ Στάλιν, πρ ιν „ΑΜΟ", το „Σςαρικοποτςςίπνικ" κ άλα. Πολα μεγάλα μεταλικα εργοςτάςια βρίςκοντε κε ςτις άλες πολιτίες τις περιοχις τις Μοςχας: ςτιν Τύλα, ςτιν Κολόμνα, ςτο Ποντολςκ. Κ έτςι ι περιοχι τις Μόςχας απο „ιφαζματικι" γρίγορα μετατρέπετε ςε „μεταλικι" περιοχι.

Μεγάλι ςιμαςία για τιν περιοχι τις Μόςχας αποχτα ι λεκάνι πετροκάρβυνυ Ποτμοςκόβςκι. Ολοένα περιςέβι εδο ι εκςόρικςι τυ ιπόκςανθυ κάρβυνυ· πλάι ςτα ανθρακοριχία ιπςόνετε ο ιλεχτροςταθμος Μποπριχόβςκι κε ένα ςορο χιμικα εργοςτάςια πυ θα βγάλυν λιπάζματα για τα χοράφια, μπογιες κε άλα πράματα.

Κοντα στι περιοχι τις Μόσχας κίτε ι βιομιχανικι περιοχι του Ιβάνοβο. Εδο, στιν πόλε Ιβανοβο κε στις άλες πολιτίες κε χορια τις περιοχις, ίνε αναπτιγμένι ι ιφαντουργικι βιομιχανία.

Πολι σπυδεο βιομιχανικο ραγιόνι τις Ενοσίς-μας ίνε ι Υκραίνα μαζι με τιν *Κριμαικι δημοκρατία*. Με βάσι τα κιτάζματα καλον πιοτίτον κάρβυνου του Δονπας κε τον αποθικεβμάτον σιδερομεταλέματος γίρο στο *Κριβοι ρογ* κε *Κερτς*, αναπτίχθικε σαφτο τοραιόνι ι μεταλουργικι βιομιχανία κε πίρε μεγάλες διάσταςες. Στιν παραγογι μαντεμιου κε ατσαλιου ι Υκραίνα κατέχι τιν πρότι θέσι στιν Ενοσι: ίνε ι *προτι καρβυνο-μεταλουργικι πάζα τις Σοβετικις* Ενοσις. Εδο αναπτίχτιβε κε ι μιχανοκατασκεβι, κε ι παραγογι τραχτόρον, κομπάινον, ατμομιχανον κε βαποριον.

Στιν Υκραίνα ίνε ανοπτιγμένι σε μεγάλο βαθμο ι παραγογι ζάχαρις. Ι Υκραίνα εφοδιάζι με ζάχαρι όλι τιν Ενοσι.

Στιν ανατολι διμιουργιέτε νέο μεγάλο βιομιχανικο ραγιόνι — *το Υραλο-Κυζνέτσκι κομπινάτο*. Το Υραλ ίνε πλύσιο σε σιδερομεταλέματα. Στο Διτικο σιβιριακο κραι, στι λεκάνι του Κυζνετσκ κίντε ανκιχτα τεράστια πλύτι κάρβυνου. Ι ένοσι αφτον το διο ραγιονιον σε ένα κομπινατο δίνι τι δινατότιτα να αναπτιχτι εδο ι μεταλουργία σε πάρα πολι μεγάλο βαθμο. Οπος ίδαμε παραπάνο, στο Υραλ δυλέβι το Μαγνιτογόρσκι εργοστάσιο, κε στι Σιβιρία το Κυζνετσκι. Εκσον αφτα τα εργοστάσια φιάνοντε ένα σορο άλα εργοστάσια στο Υραλ κε στο Κυζπας.

Ι Καζάκικι ρεσπύπλικα, πυ κίτε κοντα στο Υραλ, κε πυ ός τα τελεφτέα ίταν μονάχα χτινοτροφικι χόρα, γίνετε επίσις μεγάλο βιομιχανικο ραγιόνι, χάρις στα κιτάζματα χρομαστιστον μετάλον (χαλκος, τσίνκος μολίβι) πυ βρίσκοντε εδο κε χάρις στο εκσέρετο πετροκάρβυνο πυ βρίσκετε στιν *Καραγαντα*. Με βάσι το πετροκάρβυνο τις Καραγαντας κε το σιδερομετάλεμα πυ ανακαλίφτικε τελεφτέα στο ραγιόνι *Χαλίλοβο* (στιν περιοχι του Μεσέυ Βόλγα) διμιουργιέτε νέο μεγάλο κομπινάτο.

Εκσον αφτα τα ραγιόνια ι φαμπρικο-εργοσταστιακι βιομιχανία αναπτίσετε κε σε πολα άλα μέρι τις Ενοσίς-μας. Σε ένα σορο περιοχες, πυ ίσαν καθιστεριμένα, καθαρα αγροτικα ραγιόνια, κσεφιτρόνυν μεγάλες φαμπρικες κε εργοστάσια — λογοχάριν το πελόριο αφτοκινιτο-εργοστάσιο στο Νιζζνι-Νοβγοροτ, το εργοστάσιο κομπάινον στο Σαράτοβο κε το τραχτοροεργοστάσιο στο Σταλινγρατ (Κάτο Βόλγας), το Σελμας στο Ροστοβ (Βορ. Κάψκασος). Κι ακόμα πρόκιτε στα κοντα να ανάπτιχτι βιομιχανικα ι Ανατολικι Σιβιρία, όπυ ι ενέργια του Ανγαρα κε του Ενισέυ θα δόσυν τι δινατότιτα να διμιουργιθι μεγάλο βιομιχανικο ραγιόνι.

Ιπάρχυν μεγάλες δινατότιτες βιομιχανικις ανάπτικσις κε στο κράι τι Μακρινις Ανατολις. Ζοντανέβυν απο βιομιχανικι άποψι ι πλύσιες σε βαμπάκι κε διαφορα μεταλέματα διμοκρατίες του Καφκάσυ κε τις Μεσέας Ασίας. Κ' έτσι στι σοβετικι εκσυσία, ι βιομιχανία στι χόρα-μας αναπτίσετε ισόμετρα σ' όλο το απέραντο έδαφός-τις.

Μα δε ίταν έτσι στιν τσαρικι εποχι οπόταν όλι ι βιομιχανία σινκεντρόνονταν στο κέντρο τις χόρας, κε το ιπόλιπο μέρος έμνισκε σε χαμιλο επίπεδο νικοκιριακις ανάπτικσις.

ΓΙΜΝΑΖΜΑΤΑ ΚΕ ΕΡΟΤΙΣΕΣ

1. Δίκστε στο χάρτι τιν περιοχι του Λενινγρατ κε τι πόλι Λενινγρατ. Πιά βιομιχανία ίνε αναπτιγμένι σ' αφτιν τιν περιοχι; Απο πύ πέρνυν τιν ενέργια τα εργοστάσια του Λενινγρατ;

2. Δίκστε στο χάρτι τιν περιοχι τις Μόσχας κε τιν πόλι Μόσχα κε άλες βιομιχανικες πολιτίες τις περιοχις. Πια βιομιχανία ίνε αναπτιγμένι στιν περιοχι τις Μόσχας;

3. Δίκστε στο χάρτι τιν Υκραίνα κε τιν Κριμέα. Δίκστε τα μέρι πυ βρίσκοντε κιτάζματα του κάρβυνου κε του σιδερομεταλέματος. Πιά βιομιχανία ίνε αναπτιγμένι εδο;

4. Δίχστε τις περιοχες, πυ μπένυν στο Ύραλο-Κυζνέτσκι κομπινάτο. Δίχστε τα μέρι πυ βρίσκοντε τα κιτάζματα τυ κάρβυνυ κε τυ μεταλέματος. Πύ χτίστικαν τα εργοστάσια τυ Ύραλο-Κυζνέτσκι κομπινάτυ; Τί δίνι το Καζακσταν για τιν ανάπτικσι τις βιομιχανίας;

9. ΤΟ ΠΕΝΤΑΧΡΟΝΟ ΠΛΑΝΟ ΤΙΣ ΑΝΑΠΤΙΚΣΙΣ ΤΙΣ ΒΙΟΜΙΧΑΝΙΑΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ;

Ολα τα κλαδια τυ νικοκιριυ τις Σοβετικις Ενοσις αναπτίζοντε με πλάνο. Για τιν περίοδο 1929-1933 σκιματίστικε πεντάχρονο πλάνο. Σ' όλα τα ραγιόνια, τα κράι, τις διμοκρατίες ιπολογίστικαν ι πιγες πυ χριάζοντε για το σοσιαλιστικο χτίσιμο. Εκσακριβόθικε πόσο κάρβυνο ιπάρχι, πόσο σίδερο, πόσι τόρφα, πόσο νέφτι· ιπολογιστικε πύ ιπάρχι κσιλία, πυ παρακαταθίκες ενέργιας νερυ, άσπρο κάρβυνο κ.τ.λ. Λογαριάστικε ακόμα, πιος, πύ κε πόσο θα εποφελιθι αφτες τις πίγες. Εκσακριβόθικε πυ κε πιές φάμπρικες πρέπι να φιαστυν, ιπολογίζοντας τις αφκσανόμενες ανάνκες τις χόρας. Κ' έτσι αφυ πάρθικαν ι αριθμι, σκιματίσανε το πεντάχρονο πλάνο για όλα τα ραγιόνια, τις περιοχες, τις διμοκρατίες, τα κράι, κε μ' αφτι τι βάσι σκιματίστικε το γενικο πλάνο τυ νικοκιριυ όλις τις Ενοσις. Σίφονα με τιν πιατιλέτκα ι κάθε περιοχι, κράι, ραγιόνι ίχε εντολι, τί, πυ κε πότε να φιάσι. Αρχισε το μεγάλο χτίσιμο. απ' όλι τι χόρα ι αριθμι πίραν σάρκα κε οστα. Αρχισαν να κσεφιτρόνυν ιλεχτροσταθμι φάμπρικες, εργοστάσια, σοβχόζια, κολχόζια, σοσιαλιστικες πολιτίες.

Εκι όπυ ίσαν πεταμένες πλιμιριζμένες με νερο σσάχτες, κσεφίτροναν πίργι οριχίον κε όχι μακρια απ' αφτυς καμινεφτίρια κε εργοσταζιακες τσιμινιέρες.

Εχτελύνταν ι πιατιλέτκα στο κάρβυνο, στο λιόσιμο μαντεμιυ, σίδερυ, ατσαλιυ. Το πεντάχρονο πλάνο τυ κάρβυνο ιπερεχτελέστικε πια στα 1931· βγίκαν 84 εκατομ. τόν κάρβυνο, ενο το πλάνο σκεδιαζε για το τελος τις πιατιλέτκας 75 εκατομ. τόνυς. Επιδι ι μονάχι ι Ύκραίνα δε θα μπορέσι να δόσι το απαρέτιτο μέταλο, κσίπνισαν το Ύραλ κι το Κυζνετσκ κε διμιυργιέτε πανκόζμιας σιμασίας γίγαντας — το Ύραλο-Κυζνέτσκι κομπινάε το — με βάσι το μετάλεμα τυ Ύραλ κε το κάρβυνο τυ Κυζνέτσκ. Κοντα στο βυνο Μαγνίτνι στο Ύραλ, πυ αποτελιέτε πέρα πέρα απο σιδερομετάλεμα, φιάνετε εργοστάσιο-γίγαντας με οχτο καμινεφτίρια. Τα πρότα καμινεφτίρια δυλέπσανε πια

Πλάι στο εργοστάσιο κ εφιτρόνι κε μεγαλόνι ι σοσιαλιστικι πολιτία — κίπος, το Μαγνιτογόρσκ. Στο Κυζπας κσεφίτροσαν επίσις ι πολιτίες Λένινσκ κε Στάλινσκ (πριν Κυζνετσκ). Στα 1932 τα μεταλυργικα εργοστάσια πρέπι να δόσυν 9 εκατομ. τόνυς ατσάλι.

Σίφονα με τιν πιατιλέτκα περιφέβι 8-9 φοσες, ι παραγογι ι μπάνκον κε μιχανον. Φιάστικαν κε αποτελιόνι το φιάσιμο εργοσταζίον αφτοκίνιτον, τράχτορον κ.τ.λ.

Ι μεγάλες, μιχανες τα αφτοκίνιτα, τα τράχτορα, τα κομπάινα θα πάνε στα χορόφια τον κολχοζιον, το σοβχοζιον. Τα χοράφια χριάζοντε λιπάζματα για να μι εκσαντλύντε, για να δίνυν ανότερι σοδια. Τι σιμαντικότερι ποσότιτα το λιπάζματον θα δόσυν ι απαθίτες, πυ ανακαλίφτικαν κοντα στιν Πολικι θάλασα στα βυνα Χιπινσκ. Στο μέρος πυ επεκσεργάζοντε τυς απαθίτες κσεφίτροσε νέα πόλ·, το Χιμπινογορσκ. Κοντα στι Μόσχα φιάνετε ο γίγαντας το χιμικον λιπαζμάτον — Μποπρικι. Κι αφτο θα βγάλι λιπάζματα για τα χοράφια. Ι πιατιλέτκα εχτελιέτε πριν τις προθεζμίας όχι σε πέντε, μα σε τέσερα χρόνια.

Τα κισλάκια, τα αύλια, τα χοριά θα μετατραπυν σε σοσιαλιστικες πολιτίες, σινικιζμυς, σε μεγάλα σοβχόζια, κολχόζια, κομύνες. Ο ιλεχτριζμος κε ι μιχανες θα εχτελέσυν όλες τις βαριες δυλιες. Τα άκρα τις Ενοσις — ι Μεσέα Ασία, ο Αντικάφκασος, ι Κριμέα κ. α. — θάχυν φάμπρικες, εργοστάσια, πρόμισλα νεφτιυ, απέραντα χοράφια βαμπακιυ, καυτζυκοφόρον, κε οποροφόρον κίπον. Ι πιατιλέτκα αλάζι τι φισιογνοσία τον περιοχον κε διμοκρατιον, ολις τις ΕΣΣΔ, μετατρέποντάς τιν απο χόρα καθιστεριμένυ κοματιαζμένυ αγροτικυ νικοκιριυ σε χόρα με μεγάλες φάμπρικες, εργαστάσια, ιλεχτρικυς σταθμυς, σοβχόζια, κολχόζια.

Τιν πρότι πιατιλέτκα θα ακολυθίςι δέφτερι. Διεκςάγετε πια ι δυλια για το ςκιματιζμό-τις.

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Βρέςτε ςτο χάρτι κε ςιμιόςτε ςτο γεογραφικο ςκίμα τα μέρι όπυ ίνε φιαζμένα τα εργοςτάςια: το αφτοκινιτο-εργοςτάςιο τις Μόςχας ονόματος τυ Στάλιν, το Νιζζεγορότςκι αφτοκινιτο-εργοςτάςιο, το τραχτοροεργοςτάςιο τυ Νοβοςιμπιρςκ, το κομπάινο εργοςτάςιο τυ Σαράτοβυ, το Σελμαςς ςτο Ροςτοφ, το Τζελιαπινςκ, το τραχτοροεργοςτάςιο τυ Μαγνιτογόρςκι ςτο Ύραλ, το Κυζνέτςκ ςτο Κυζπας.

2. Βρὲςτε ςτο χάρτι τις πολιτίες: Χιμπινογορςκ ςτο Βορα κοντα ςτο Μυρμανςκ κε Μπόπρικι κοντα ςτι Μόςχα. Σιμιόςτε-τις ςτο γεογραφικο ςκίμα-ςας.

3. Μελετίςτε τιν πιατιλέτκα τυ ραγιονιύ-ςας κε γράπςτε ςτιν έντιπι εφιμερίδα ίτε ςτιν εφιμερίδα-ςας τυ τίχυ πός εχτελιέτε.

4. Εκςακριβόςτε πια δυλια γίνετε ςτιν πόλι-ςας, ςτο ςοβχόζι, ςτο κολχοζι, ςτιν κομύνα, ςτο χοριο για το ςκιματιζμο τυ πλάνυ τις δὲφτερις πιατιλέτκας.

Βιδοθίτε ς' αφτι τι δυλια,

XII ΙΔΡΟΜΙ ΣΙΝΚΙΝΟΝΙΑΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

1. Ι ΣΙΔΕΡΟΔΡΟΜΙ

Το μάκρος όλον το ςιδεροδρομικον γραμον τις ΕΣΣΔ ίνε 78 χιλ. χιλιομ.

Το μάκρος το ςιδεροδρομικον γραμον ςτις Ενομ. Πολιτίες τις Βορ. Αμερικις ίνε 414 χιλ. χιλιόμετρα, ενο ςτο έδαφος ι Ενομένες Πολιτίας ίνε ςκεδον τρις φορες μικρότερες απτιν ΕΣΣΔ.

Τόρα ι ΕΣΣΔ φιάνι νέες ςιδεροδρομικες γραμες· πρέπι κ'εδο να φτάςυμε κε να προςπεράςυμε τιν Αμερικι. Τον κερο τις τςαρικις εκςυςίας ςιδερόδρομι ιπίρχαν κιρίος ςτο Εβροπαικο μέρος τις Ένοςις· μονάχα μια ςιδεροδρομικι γραμι διέςκιζε τι Σιβιρία ςτο νότιο μέρος-τις. Λίγες γραμες ιπίρχαν κε ςτι Μεςέα Αςία.

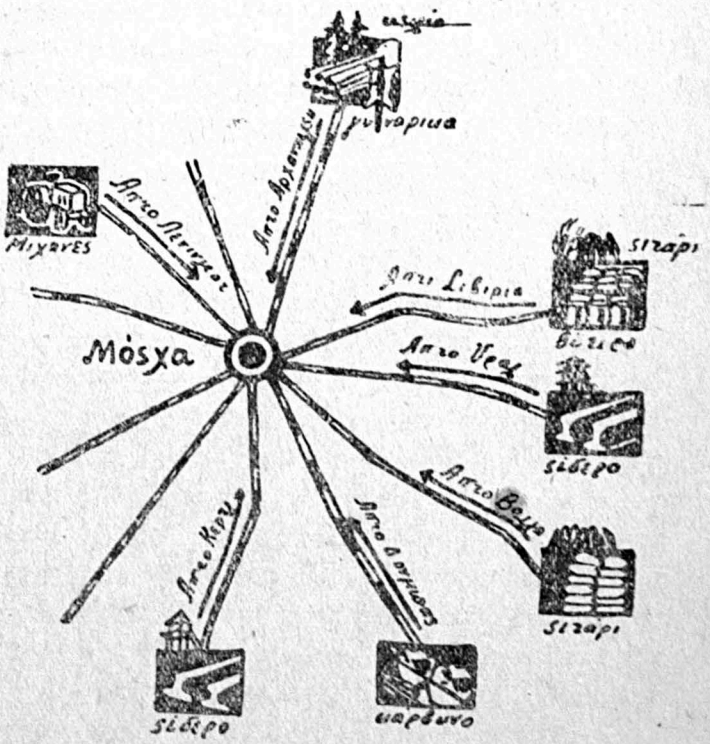

Σιδεροδρομικες γραμες φιάνανε εκι, όπυ φέρνανε περιςότερα κέρδι ςτυς καπιταλιςτες. Το μεγαλίτερο καπιταλιςτικο κέντρο τις τςαρικις Ροςίας — ι Μόςχα — ίταν καλίτερα απ'όλα εκςαςφαλιζμένι με ςιδεροδρομικες γραμες.

Στι Μόςχα ενόνοντε 11 γραμες. Ι κιριότερες γραμες απτι Μόςχα πάνε: 1) ςτο νότο (ςτο Δονπας κε Κριβόι Ρογ) — ςτις πιγες τυ κάρβυνυ κε τυ ςίδερυ. 2) ςτα βοριοδιτικα (ςτο λιμένα τυ Λενινγρατ, όπυ έρχοντε φορτία απτο εκςοτερικο)· απτο Λενινγρατ αφτι ι γραμι πάι ςτο βορα ςτο λιμάνι Μύρμανςκ, πυ δεν παγόνι. ςτο Μυρμανςκ έρχοντε βαπόρια τυ εκςοτερικυ ςτο διάςτιμα όλυ τυ χρόνυ· 3) ςτα νότιο-ανατολικα (ςτο Βόλγα κε ςτι Μεςέα Αςία) απόπυ έρχοντε φορτία ςιτιρον, βαμ-

πακιυ, νεφτιυ, πσαριον·4) στα ανατολικα (στα ραγιόνια τυ Ύραλ, τις Σιβιρίας, τις Μακρινις Ανατολις),απόπυ έρχο ντε φορτία σιτιρον, δερμάτον,γυναρικον διαφόρον μετάλον κε ζοικον προιόντον.

Αππυς δρόμυς, πυ έφιαςε ι σοβετικι εκσυσία, ο πιο ακσιοσιμίοτος ίνε ο **Τυρκεστανο-Σιβιριακος σιδερόδρομος**. Αφτις ενόνι τι Σιβιρία με τι Μεσέα Ασία. Ι Σιβιρία ίνε πλύσια σε σιτιρα κε κσιλία, μα χριάζετε βαμπάκι κε βαμπακερα αντικίμενα. Ι Μεσέα Ασία βγάζι με το παραπάνο βαμπάκι, μα χριάζετε πσομι κσιλία. Τις χριάζετε φτινος δρόμος για να κανονίσι τιν ανταλαγι. Στα 1926 άρχιςαν να φιάνυν το Τυρκσιπ. Τόρα το Τυρκσιπ τέλιςε. Γένικε σινάφια τυ σιβιριακυ πσομιυ κε τις κσιλίας με το βαμπάκι τις Μεσέας Ασίας. Ι ανάπτικσσι τυ νικοκιριυ τις Σιβιρίας κε τις Μεσέας Ασίας γρίγορα προχόριςε.1500 χιλιόμετρα στέπες κεέριμες τυ Καζακσταν διασκίζι το Τυρκσιπ.

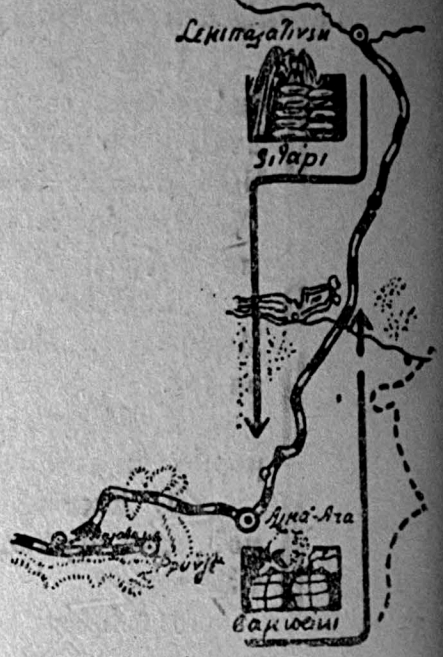

Το σκίμα τυ Τυρκσιπ

Γιμνάζματα κε ερότισες:

1. Στο χάρτι το δρόμον σινκινονίας τις ΕΣΣΔ βρέστε τυς κιριότερυς σιδεροδρομικυς σταθμυς.
2. Παρατιρίστε στο σκίμα τυ σιδεροδρομικυ σταθμυ τις Μόσχας, πυ πάνε ι σιδερόδρομι απτι Μόσχα, κε ος πιες θάλασες φτάνυν.
3. Πάνο στο χαρτι το δρόμον σινκινονίας παρατιρίστε τι διέφθινσι τυ Μεγάλυ σιβιριακυ σιδερόδρομυ κε τυ Τυρκσιπ.
4. Βρέστε πάνο στο χάρτι τις σιδεροδρομικες γραμες πάνο στις οπίες έτιχε να τακσιδέπσετε.
5. Αν ιπάρχι κοντα στο μέρος-σας σιδεροδρομικι γραμι, μάθετε πός εφαρμόζετε σ'αφτι το ζεβγαρομένο τακσίδι, πια νέα τεχνικι διασκεβι χρισιμοπιίτε, αν έχι σισκεβι να δίνι αφτόματα σινιάλο.

Ι ΔΡΟΜΙ ΣΙΝΚΙΝΟΝΙΑΣ ΠΑΝΟ ΣΤΟ ΝΕΡΟ

Εκσον τις σιδεροδρομικες γραμες μεγάλι σιμασία έχυν κε ι δρόμι σινκινονίας πάνο στο νερο: ι ποταμι κε ι λίμνες. Ι μεταφορα τον εμπορεμάτον πάνο στο νερο ίνε πολ φτινότερι παρα με το σιδερόδρομο. Οπυ δεν ιπάρχυν σιδερόδρομι, εκι ι ποταμι ίνε ο τα σίμερα ι κιριότερι δρόμι σινκινονίας.

Β ό λ γ α ς. Ο σπυδεότερος ποταμος τις Ενοσις ίνε ο Βόλγας. Ι νικοκιριακι σιμασία-τυ ίνε τεράστια. Ο Βόλγας κε ι παραπόταμί-τυ ενόνυν τα έφορα ραγιόνια τυ νότυ κε τα ραγιόνια πσαριυ τις Κασπίας με τα βιομιχανικα κέντρα τις χόρας: Μόσχα, Λενινγρατ, Νιζζνι-Νόβγοροτ, Γιαροσλαβ. Ι σινκινονία με το Βόλγα ίνε κατάλιλι κε φτινι. Γρίγορα πάνε πάνο στο Βόλγα μεγάλα δίπατα βαπόρια· μικρα ριμυλκα βαπόρια τραβυν καραβάνια τεράστιες μπάρζζες, ος απάνο γιομάτες με εμπορέματα. Να ένα ριμυλκο τραβα τρις-τέσερες μπάρζζες, πυ μόλις φένοντε στιν επιφάνια τυ νερυ. Ινε μπάρζζες γιομάτες νέφτι τυ Μπακυ, κε πάνε απτο Αστραχαν στο Νίζζνι, στι Μόσχα, στο Λενινγρατ. Κε προς τα κάτο πλέυν μακρυλες σχεδίες δοκον: απτον Καμα κε τάλα παραπόταμα στέλνυν τιν κσιλία στο νότο στις άδεντρες στέπες.

Ι σιμασία τυ Βόλγα περισέβι χάρις στα κανάλια, πυ τον ενόνυν με άλυς ποταμυς.

Ο δρόμος νερυ, πυ ενόνι το Βόλγα με το Νέβα κε τυ Φινικο κόλπο τις Βαλτικις θάλασας, φέρνι τιν ονομασία *Βόλγο-Νέφσκι* (Μαρίνσκι) νερυ σίστιμα.

Ο Βόλγας ινε ενομένος κε με το Βόριο Ντβίνα. Το *Βόριο τβινικο* κανάλι ενόνι τον ποταμο Σσεκσινα, τον παραπόταμο τυ Βόλγα, με τι λίμνι Κυπένσκι, απόπυ πιγάζι ο ποταμος Συχον, πυ τρέχι στο Βόριο Ντβίνα.

Σιδερόδρομι Κανάλια

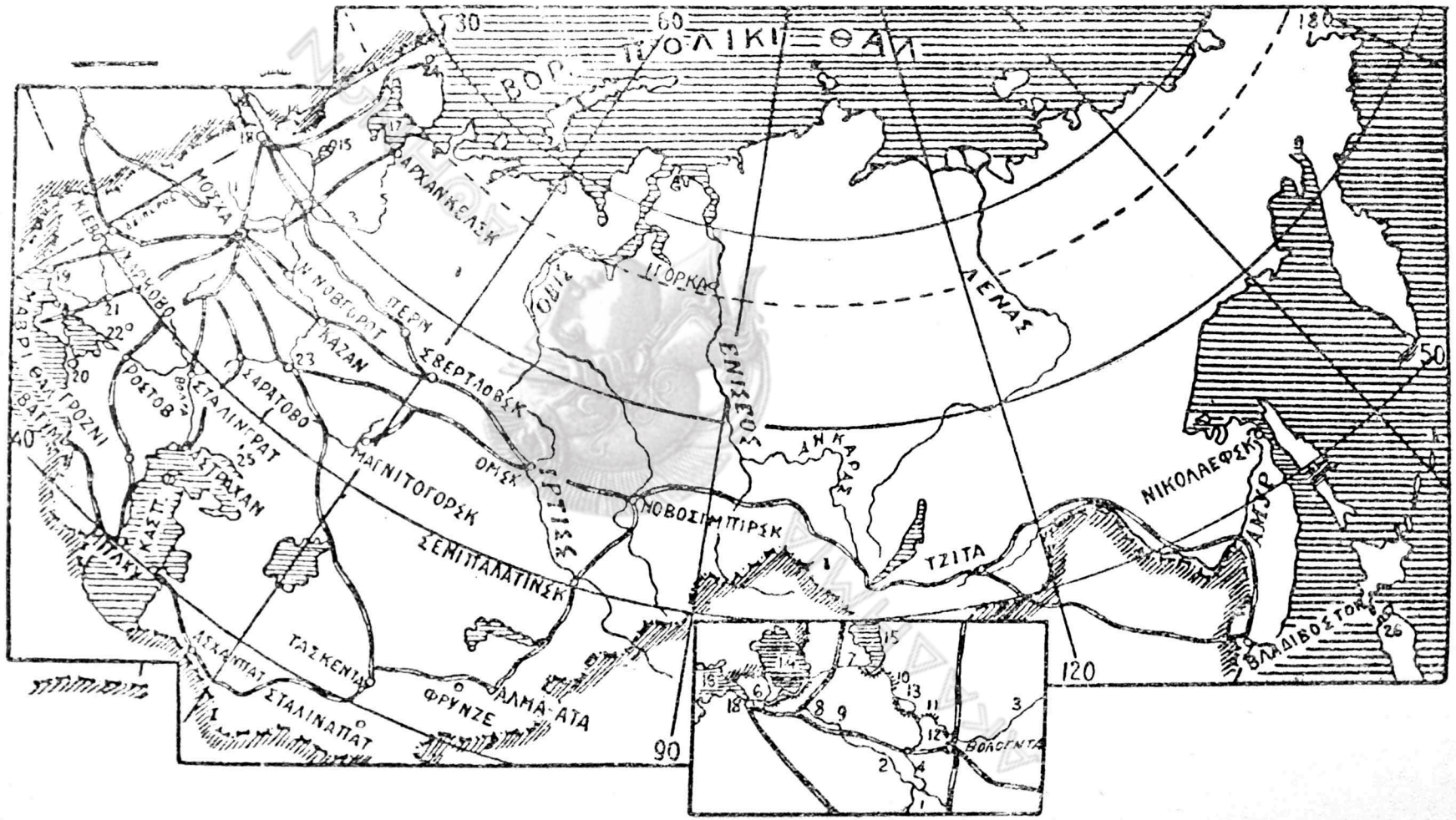

Σίνορα τις ΕΣΣΔ

Σχιματικος χάρτις σιντινονίας τις ΕΣΣΔ

Κοντα στο Σταλινγρατ ο Βόλγας πλισιάζι πολι τον ποταμο Ντον (ι απόστασι ίνε λιγότερι απο 100 χιλιόμετρα). Εχι πια επεκσεργαστι το σκέδιο του καναλιου *Βόλγα-Ντον*. Αφτο το κανάλι θα δόσι διέκσοδο στα φορτία του Βόλγα να βγυν στι Μάβρι θάλασα, κι απο κι στο εκσοτερικο.

Στο Βορα ο παραπόταμος του Βόλγα, ο Κάμα, θα ενοθι με τον Πετζόρα κε με το Βόριο Ντβίνα. Με κάμποσα νεροφράζματα στους παραπόταμους του Κάμα, του Πετζόρα κε του Βορ. Ντβίνα θα διμιουργιθι μια μεγάλι λίμνι. Πάνο σ'αφτίνα τι λίμνι θα περάσυν βαπόρια απο τον ένα ποταμο στον άλο. Οταν πραγματοπιιθυν όλες αφτες ι αναφερόμενες δυλιες θα διμιουργιθυν πάνο στο νερο δρόμι σινκινονίας ανάμεσα σόλες τις θάλασες, που περιβρέχυν απ'όλες τις μεριες το Εβροπαικο μέρος τις ΕΣΣΔ.

Φέτο γίνετε προετιμασία να ενοθι ο ποταμος Μόσχας με τον ποταμο Βόλγα. Μαφτο διμιουργιέτε ατμοπλοικος δρόμος απτις πιγες του Βόλγα μέσον τις Μόσχας ός το Νιζζνι Νόβγοροτ κε θα φιαστι μεγάλο ποταμου λιμάνι στι Μόσχα. Εκσον αφτο αφτι ι ένοσι θα εκσασφαλίσι με νερο τον αφκσανόμενο πλιθιζμο τις Μόσχας, επιδι στα κοντα μονάχα ο ποταμος Μόσχας δε θα φτάσι γιαφτο το σκοπο. Ι Μόσχα θάνε ενομένι όχι μονάχα με τι λεκάνι του Βόλγα κα τιν Κασπία θάλασα, μα θα ενοθι κε μέσον του Μαρίίνσκι σιστίματος τον καναλιον με το Νέβα κε Βαλτικι θάλασα, κε μέσον του καναλιου Βολγα- Ντον με τι Μάβρι θάλασα. Ι προτέβυσα τις Ενοσις— ι Μόσχα — θα ενοθι με νερυ δρόμους με τρις θάλασες, που θα τις δόσι έκσοδο σε όλα τα κιριότερα λιμάνια. Αφτο θα φτινένι σιμαντικα τι μεταφορα όλον το φορτίον που στέλνοντε στι Μόσχα: σίδερυ, κάρβυνυ, κσιλίας, νεφτιυ, βαμπακιυ, σιτιρον.

Δνίπερος. Ο Δνίπερος ίνε πιο μικρος απτο Βόλγα. Ο Δνίπερος ίνε πλοτος όχι σε όλι τιν έχτασι-τυ. Στιν Υκρανία, πσιλότερα απτιν πόλι Ζαπαρόζζιε κιανίγι δρόμο μέσα σε σκλιρα πετρόματα. Σ' αφτο το μέρος σκιματίζι θοριβόδικους καταράχτες κε δεν ίνε πλοτος. Μα τόρα το νερόφραγμα τυ Ντνεπροστ.ι σίκοσε το νερο κε γιόμισε αφτα τα επικίντινα μέρι. Στον όχτο τυ Δνίπερυ κσεφίτροσε ο γιγάντιος ιλεχτροσταθμος τυ Δνίπερυ. Ο ποταμος γένικε πλοτος σ' όλι τιν έχτασί-τυ.

Ο Ντον. Ο Ντον αρχίζι απτιν Κεντρικι-μαβροχοματικι περιοχι κε τρέχι στιν Αζοφικι θάλασα. Σε μεγάλο μάκρος-τυ έχι λίγα νερα κε γιαφτο ίνε πλοτος μονάχα στο κάτο ρέβμα τυ, σε έχτασι 600 χιλιόμετρον απτις εκβολές-τυ. Μα κε δο όταν το καλοκέρι γίνοντε ριχα τα νερα, ι ατμοπλοία δισκολέβετε. Μα ο Ντον μπορι να γίνι πλοτος, αν φιαστυν νεραποθήκες στις πιγές-τυ κε στους παραπόταμους. Ι σιμασία του Ντον θα περισέπσι, όταν θα ανοιχτι το κανάλι Βολγα Ντον· τότε ο Ντον θα δόσι διέκσοδο στα φορτία του Βόλγα για να βγυν στιν Αζοφικι κε στι Μάβρι θάλασα.

Ο Βόριος Ντβίνας κε ο *Πετσόρας*. Αφτι ι ποταμι δίνυν διέκσοδο στιν Ενοσι στο Βορα, στιν Ασπρι κε στιν Πολικι θάλασα. Πάνο σ' αφτυς στέλνυν κσίλα για να εκσαχτυν στο εκσοτερικο.

Ι ποταμι τις Σιβιρίας. Ι ποταμι τις Σιβιρίας ίνε μεγάλι κ' έχυν πολα νερα: ο Οβις, ο Ενισέος, ο Λένας. Αφτι ι ποταμι ίνε πλοτι σε μεγάλι έχτασι. Πάνο στυς ποταμυς Οβι κε Ενισέο στέλνυνε κσιλία κε μεταφέρνυν φορτία σιτιρον, δερμάτον, γυναρικον στι θάλασα Κάρσκι. Ο δρόμος σινκινονίας νερυ με τον ποταμο Λένα παι στι Γιακύτια κε τα χρισοριχία. Το καλοκέρι αφτος ο δρόμος ίνε ο μοναδικος για τι σινκινονία τις απόμακρις Γιακύτιας κε τον χρισοριχίον με τα βιομιχανικα κέντρα τις Ενοσις. Εκι δεν έχι ότε σιδερόδρομους, ότε αμακσιτυς δρόμους. Πάνο στο Λένα μεταφέροντε φορτία σιτιρον κσιλίας, γυναρικον, μαλάμα:ος, βιομιχανικον προιόντον.

Ο Αμυρ. Ο ποταμος Αμυρ τρέχι όχι στο βορα, όπος όλι ι ποταμι τις Σιβιρίας, μα προς τιν ανατολι. Ο Αμυρ τρέχι πανο στο σίνορο με τι Μαντζυρία κε χίνετε στι Γιαπονικι θάλασα. Ο Αμυρ ίνε πλατις, πλοτος ποταμος με πολα νερα.

Μικρι σιμασία για τιν ατμοπλοία έχυν ι ποταμι τις Μεσέας Ασίας—Αμυ-Δαρια κε Σιρ-Τάρια καθος κε ο ποταμος Υραλ.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Σκιματ'ςτε διίγιμα κε ςιμιόςτε ς' αφτο όλα, όςα κςέρετε για τον ποταμό-ςας: πάνε πάνο ςτον ποταμό-ςας βαπόρια, ςτέλνυν μ' αφτον κςιλία, τι ακόμα εμπορέματα κυβαλαν μ' αφτο.
2. Βρέςτε ςτο χάρτι τυς δρόμυς ςινκινονίας με νερο ςτυς κιριότερυς ποταμυς τυς Ενοςις: ςτο Βόλγα με τον Κάμα κε Οκα ςτο Δνιπερο ςτο Ντον, ςτο Νέβα, ςτο Βόριο Ντβίνα κε Πετςόρα, ςτον Οβι με τον Ιρτιςς, ςτον Ενιςέο με τον Ανκάρα, ςτο Λένα, ςτον Αμυρ.

3. Ι ΘΑΛΑΣΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Ι θαλαςινι δρόμι ίνε έκςοδος ςτο εκςοτερικο. Ι θάλαςες τυ Εβροπαικυ μέρυς τις Ενοςις ίνε έκςοδος ςτι Διτικι Εβρόπι κε μέςον τυ Ατλαντικυ οκεανυ ςτιν Αμερικι. Στι Βαλτικι θάλαςα ο λιμένας τυ Λενινγρατ δίνι έκςοδο ςτο εκςοτερικο. Το Λενινγρατ ίνε το μεγαλίτερο λιμάνι τις ΕΣΣΔ, διαςκεβαζμένο με τις νεότερες λιμανικες διαςκεβες. Στο Λενινγρατ έρχοντε απτο εκςοτερικο τα φορτία τυ βαμπακιυ, τυ καυτζυκ, τον μπάνκον, τον μιχανον. Μέςον τυ Λενινγρατ φορτόνοντε κε αποςτέλνοντε ςτο εκςοτερικο τα φορτίαμας: κςιλία, ςιτιρα, ςπίρτα, γυναρικα, πετςι, λιάρι. Στο Βορα, ςτιν Πολικι θάλαςα ίνε το λιμάνι Μύρμανςκ πυ δεν παγόνι. Εδο ολάκερο χρόνο φορτόνοντε για το εκςοτερικο τα φορτία-μας κε κςεφορτόνοντε τα φορτία, πυ έρχοντε απτο εκςοτερικο. Στιν Αςπρι θάλαςα βρίςκετε το λιμάνι τυ Αρχάνκελςκ. Απτο Αρχάνκελςκ ςτέλνοντε ςτο εκςοτερικο φορτία κςιλία κε προιόντα απο κςίλο.

Στι Μάβρι θάλαςα βρίςκοντε τα μεγάλα λιμάνια: Νοβοροςιςκ, Χερςόνα, Νικολάεβο, Οντεςα· ςτιν Αζοφικι θάλαςα το Ροςτοφ. Ολα αφτα τα λιμάνια ίνε ςπυδέα για τιν εκςαγογι ςιτιρον κε άλον φορτίον· αφτα ανίγυν δρόμο ςτο εκςοτερικο — ςτις χόρες τις Διτικις Εβρόπις, τις Αςίας κε τις Αμερικις. Τα ςπυδεότερα λιμάνια τις Κασπίας θάλαςας ίνε το Μπακυ (απο δο εκςάγετε νέφτι, μπενζίνα, πετρέλεο) κε το Αςτραχαν (απο δο ςτέλνοντε πςάρια κε φορτία νεφτιυ).

Στι Μακρινι Ανατολι, ςτα νερα τις Γιαπονικις θάλαςας βρίςκετε το λιμάνι Βλαδιβοςτοκ με όμορφι προκιμέα. Αφτο το λιμάνι μας βγάζι ςτυς παγκόζμιυς δρόμυς τυ Μεγάλυ οκεανυ. Απο δο εκςάγοντε ςτο εκςοτερικο ςιτιρα, κςιλία, πςάρια κε άλα φορτία.

Σίφονα με το πεντάχρονο πλάνο αναδιαςκεβάςτικαν όλα τα λιμάνια. Μπάςτικε μιχανοπίιςι κε αντικαταςτάθικε τυ χεριυ ι δυλια με τι δυλια τυ ατμυ κε τυ ιλεχτριζμυ.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Βρέςτε ςτο χάρτι τα ςπυδεότερα λιμάνια τις ΕΣΣΔ ςόλες τις θάλαςες!
2. Στον παγκόζμιο χάρτι κιτάκςτε πιά απτα λιμάνια δίνυν τιν πλιςιέςτερι έκςοδο ςτο εκςοτερικο κε ςε πιες χόρες
3. Τί φορτία ςτέλνοντε ςτο εκςοτερικο απτα λιμάνια τις Βαλτικις, τις Πολικις κε τις Αςπρις θάλαςας; Τί φορτία πέρνυν απτο εκςοτερικο;

4. ΣΙΝΚΙΝΟΝΙΑ ΜΕ ΑΦΤΟΚΙΝΙΤΑ

Μεγάλι ςιμαςία απέχτιςε το αφτοκίνιτο ςτα τελεφτέα χρόνια. Σε μικρες απόςταςες το αφτοκίνιτο ίνε πιο ςιφερομένο απτο ςιδερόδρομο, επιδι απομακρίνι τιν περιτι μεταφόρτοςι τον εμπορεμάτον. Πολα αφτοκίνιτα θα μας δόςυν τα νέα αφτοκινιτο-εργοςτάςιάμας ςτι Μόςχα, ςτο Γιαροςλαβ, ςτο Νίζζνι Νόβγοροτ. Τα αφτοκίνιτα θα διαςκίςυν όλι τι Σοβετικι Ενοςι κε θα εκςιπιρετίςυν τα βιομιχανικα κέντρα, τα ςοβχόζια κε τα κολχόζια. Για το αφτοκίνιτο χριάζοντε καλι δρόμι. Σκεςτικα με αφτοκίνιτο, ςποχτα ιδιεταιρι ςιμαςία το φιάςιμο νέον δρόμον ςςοςε.

5. Ι ΠΙΑΤΙΛΕΤΚΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Μεγάλα ίνε τα προβλίματα πυ έβαλε ι πιατιλέτκα μπροστα στι μεταφορα. Σε πολυς δίχτες (παχαζάτελ) ι σινκινονία τα εχτέλεσε πριν τις προθεζμίας. Φιάστικαν νέες μεγάλες γραμες (Τυρκσιπ). Στα 1933 θα φιαστυν 40 γραμες ολικις έχταςις 7000 χιλ-

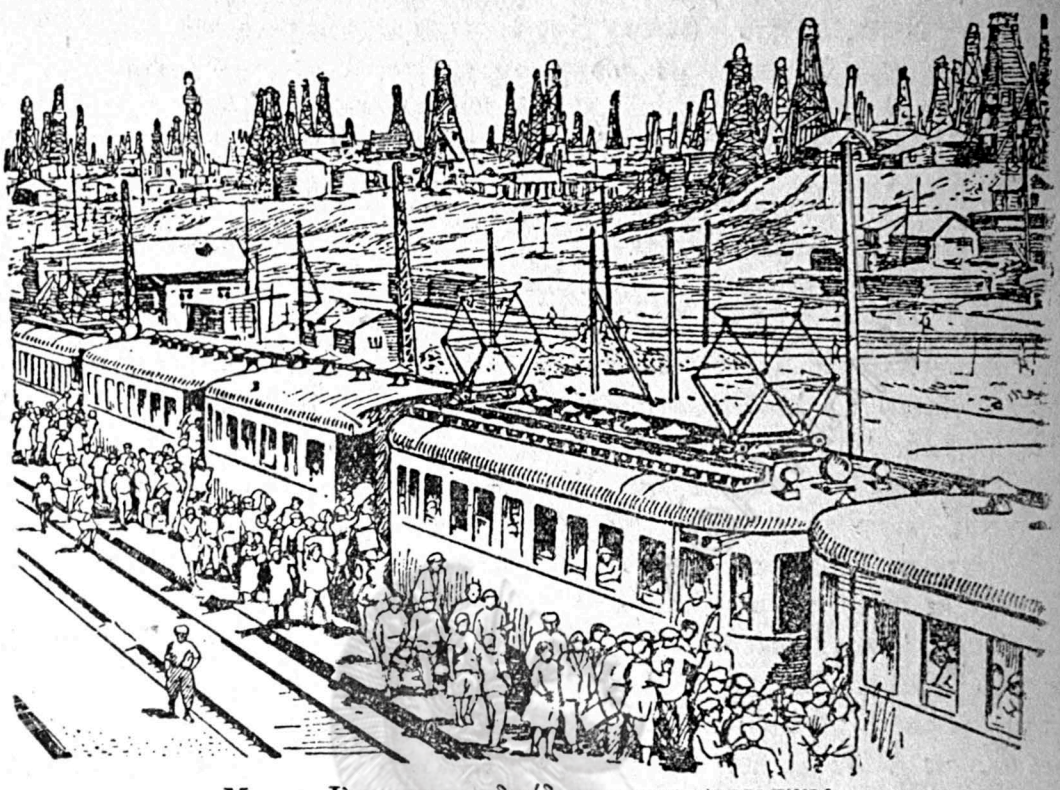

Μπακυ. Ιλεχτρικος σιδιρόδρομος στις νεφτοπιγες.

όμετρον. Το ποσο τον μεταφερόμενον εμπορεμάτον κσεπέρασε πια στα 1929 κατα 19,7% τους αριθμυς πυ σκεδίασε ι πιατιλέτκα. Το πλάνο μεταφορας επιβατον κσεπεράστικε πια στα 1930. Στα 1931 ι σιδερόδρομι τις Ενοσις πιάσανε τιν πρότι θέσι στον κόζμο στις μεταφορες επιβατον. Ενα σορο σιδεροδρομικες γραμες θα ιλεχτροπιιθυν. Σίφονα με το πλάνο, ος τα 1937 θα ιλεχτροπιιθυν στιν ΕΣΣΔ παραπάνο απο 52000 χιλιόμετρα σιδεροδρομικες γραμες.

Ιλεχτροπιίθικε πια ένα τμίμα στι Βόρια σιδεροδρομικι γραμι κοντα στι Μόσχα, ι σιδεροδρομικες γραμες γίρο στο Μπακυ. Γίνετε εργασία για να ιλεχτροπιιθυν ι σιδεροδρομι στον Κάφκασο. Θα ιλεχτροπιιθυν ι σπυδέες γραμες: Μόσχα — Δονμπας κε Μόσχα — Υραλο-Κυζπας.

Κατα εκατοντάδες φορες περισέβυν σ'όλι τιν Ενοσι τα δίχτια τον δρόμον σσοσε κε ι άλι καλιτερεμένι δρόμι. Θα περισέπσι ι έχτασι τον εναέριον δρόμον κε τον αεροπλάνον πυ τυς εκσιπιρετυν.

Γίμναζμα

1. Εκσακριβόστε, τί σκοπυς επιδιόχνι το σοματίο Αφτοντορ.
2. Τί δυλια κάνι το Αφτοντορ για το καλιτέρεμα το δρόμον κε το φιάσιμο αφτοκινίτον;
3. Ιστε μέλι τυ σοματίυ Αφτοντορ; Αν όχι, γραφτίτε.
4. Μάθετε πος παι το φιάσιμο δρόμον στιν πόλι-σας, στο ραγιόνι, στιν κομύνα, στο σοβχόζι, κολχόζι, χοριο. Γράπστε στιν εφιμερίδα τίχυ ίτε στιν εντιπι εφιμερίδα άρθρο για τις πρόοδες πυ σιμιόθικαν.

XIII. ΤΟ ΕΚΣΟΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΙΣ Ε.Σ.Σ.Δ.

Ι ΕΣΣΔ εμπορέβετε με τις περισότερες καπιταλιστικες χόρες. Μαζί-τυς κάνι το εκσοτερικο εμπόριο το ίδιο το κράτος στο πρόσοπο τυ Λαικυ κομισαριάτυ τυ εκσοτερικυ εμπορίυ. Στιν ΕΣΣΔ ιπάρχι κρατικο μονοπόλιο τυ εκσοτερικυ εμπορίυ.

Ι ιδιότες δε μπορυν να κάνυν εμπόριο με το εκσοτερικο. Για το χτίσιμο τυ σοσιαλιζμυ σε μια χόρα, το μονοπόλιο τυ εκσοτερικυ εμπορίυ έχι αποφασιστικι σιμασία. Ι ΕΣΣΔ ισάγι άπτο εκσοτερικο μονάχα μπάνκυς κε μιχανες, πυ επιταχίνυν τι βιομιχανοπίισι τις χόρας. Τα ισάγομε, γιατι στι χόρα-μας χριάζοντε πολες μιχανες ενο ι βιομιχανίαμας βγάζι ακόμα λίγες. Δεν ισάγομε καθόλυ έτιμα προιόντα: ιφάζματα παπύτσια, αντικίμενα λύσυ μα ισάγυμε βαμπάκι, καυτζυκ. Απ'αφτα ος τιν όρα λίγα βγένυν στι χόρα-μας.

Για τις πρότες ίλες κε τα προιόντα πυ ισάγοντε απτο εκσοτερικο, το κράτος πλερόνι τυς καπιταλιστες με δικά-τυ εμπορέματα κε πρότες ίλες, ίτε με κσένο νόμιζμα, με μαλαμα κε άλες ακσίες.

Πα να πι για να ισάγομε εμπορέματα απτο εκσοτερικο πρεπι ταφτόχρονα να εκσάγομε δικά-μας εμπορέματα στο εκσοτερικο. Αλιότικα θα φίγυν απτι χόρα όλες ι ακσίες: μάλαμα, σπάνια μέταλα, όπος πλατίνα, κε πολίτιμες πέτρες. Για να μι γίνι αφτο, ι ΕΣΣΔ πλερόνι με δικά τις εμπορέματα για τα εμπορέματα τυ εκσοτερικυ. Ι ΕΣΣΔ εκσάγι στα κράτι τις Διτικις Εβροπις κε τις Αμερικις νέφτι, κσιλία, σιτιρα, βύτιρο, λίπος, δέρματα, γυναρικα. Εκσάγι μανκανέζα απτον Κάφκασο κε τιν Υκρανία κε απαθίτες απτα βυνα Χιμπίνσκ.

Αλο χαρακτίρα έχι το εμπόριο με τις ανατολικες χόρες: Τυρκία, Περσία, Αφγανισταν κε Μονκολία. Αφτες ι χόρες — καθιστεριμένες στι βιομιχανικι ανάπτικσι — πέρνυν απο μας φαμπρικο-εργοσταστιακα προιόντα κε μας δίνυν πρότες ίλες: βαμπάκι, μαλι κτλ. Εκσάγομε σάφτες τις χόρες διάφορες μιχανες, καθος κε νέφτι, πενζίνα, πετρέλεο κε άλα εμπορέματα.

Ι περισότερες μιχανες πυ ισάγοντε απτο εκσοτερικο στιν ΕΣΣΔ ίνε τέτιες, πυ ι ίδιες ετιμάζυν μιχανες. κε τυς Μπάνκυς, τα πιεστίρια κε τις μιχανες τυ εκσοτερικυ φιάνυμε τα τράχτορά-μας, τα κομπάινα, τις ραφτομιχανες κε άλες μιχανες. Ι ΕΣΣΔ, εφαρμόζοντας τι βιομιχανοπίισι τις χόρας-τις, ολοένα κε πιο πολι απελεφτερόνετε απτιν ισαγογι μιχανον κε άλον προιόντον απτο εκσοτερικο. Οταν θα φιαστυν ι μεγάλι ιλεχτρικι σταθμι, ι φάμπρικες κε τα εργοστάσια, πυ μπορυν να μας δόσυν όλες τις χριαζύμενες στι χόρα μιχανες, τότε ι ΕΣΣΔ θα απελεφθεροθι πλέρια απτιν ισαγογι μιχανον απτο εκσοτερικο. Ι ΕΣΣΔ θα απελεφθεροθι κι απτιν ισαγογι τέτιον σπυδέον πρότον ιλικον, όπος το βαμπάκι κε το καυτζυκ· όταν τα σοσιαλιστικα χοράφια θα δόσυν απ' αφτα όσα χριάζοντε, ι χόρα το Σοβετιον θα κατορθόσι τιν ικονομικι ανεκσαρτισία απτις καπιταλιστικες χόρες κε θα πραγματοπιίσι το σοσιαλιζμο στο ένα έχτο μέρος τις κατικιμένις κσιρας.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1. Τί εμπορέματα ισάγι ι ΕΣΣΔ απτο εκσοτερικο;
2. Τί εμπορέματα εκσάγοντε απτιν ΕΣΣΔ στο εκσοτερικο;
3. Γρίγορα θα απελεφθεροθι πλέρια ι ΕΣΣΔ απτιν ισαγογι εμπορεμάτον απτις καπιταλιστικες χόρες; Απο πιες επιτιχίες εκσαρτιέτε αφτο;

XIV. Ι ΣΚΕΣΕΣ ΤΙΣ ΕΣΣΔ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΧΟΡΕΣ

Απο 15 χρόνια κε δο, στι χόρα το Σοβετιον δεν ιπάρχυν παμέσσικι, τραπεζίτες κε καπιταλιστες.

Ι επαναστατικι θέλα τυς σάροσε κε τυς έδιοκσε στις μπυρζζυάζικες χόρες. Ολα τα χόματα, ι φάμπρικες κε τα εργοστάσια βρίσκοντε στα χέρια τις εργατικις τάκσις κε τον εργαζομένον. Κάτο απτιν ιπεράσπισι τυ ιροικυ Κόκικινυ στρατυ φιάνετε το σοσιαλιστικο νικοκιριο. Με τις ιροικες προσπάθιες τις εργατικις τάκσις σε σιμαχία με τιν κολχόζικι αγροτια διμιυργίθικαν πια όλες ι βάσες για το χτίσιμο τυ σοσιαλιζμυ στι χόρα-μας. Ι βι-

ςικες μάζες τις αγροτιας (ι μεςει) μπίκαν ςτο δρόμο πυ φέρνι ςτο ςοςιαλιζμο, πυ ιπόδικςε το Κομυνιςτικο κόμα κε ι εργατικι τάκςι. Καθοδιγύμενι απτο Κομυνιςτικο κόμα κε τιν εργατικι τάκςι, ι εργαζόμενι τις Ενοςις με ενιέο μέτοπο όρμιςαν για τιν εφαρμογι τις πιατιλέτκας, κε χτίςανε τυς μεγαλίτερυς ςτον κόζμο γίγαντες τις βιομιχανίας κε τυ αγροτικυ νικοκιριυ.

Ι προλετάριι όλυ τυ κόζμυ άγριπνα παρακολυθυν το ςοςιαλιςτικο χτίςιμο πυ γίνετε ςτο ΕΣΣΔ. Ι ΕΣΣΔ, με το γιγάντιο χτίςιμό-τις, ίνε για κίνυς δίγμα, όπυ ι εργάτες εφαρμόζυν ςτι ζοι τα πλάνα τυ ςοςιαλιςτικυ χτιςίματος. Αφτι βλέπυν πος ι νικοκιριακι άφκςιςι τις Ενοςις δε διμιυργι κέρδι για τυς καπιταλιςτες, μα καλιτερέβι τι ζοι τον εργατον κε αγροτον. Ι εργαζόμενι όλυ τυ κόζμυ βλέπυν ςτο πρόςοπο τυ Σοβετικυ κράτυς τιν προλεταριακι πατρίδα-τυς.

Ολος διόλυ διαφορετικι ίνε ι ςκέςι τον καπιταλιςτον κε πομέςςικον όλον τον καπιταλιςτικον χορον προς τιν ΕΣΣΔ. Για κίνυς ι Σοβετικι Ενοςι ίνε αντικίμενο μίςυς κε φόβυ. Βλέποντας το κράτος, πυ ιφίςτατα 15 χρόνια, το κράτος, όπυ ι εργάτες κε αγρότες καθοδιγύμενι απτο Κομυνιςτικο κόμα, μεταςκιματίζυν το νικοκιριό-τυς, τρέμυν, φοβύμενι ότι γρίγορα θάρθι το τελος τις κιριαρχίας-τυς. Εντρομι μπροςτα ςτις πολι μεγάλες επιτιχίες, πυ γίνοντε ςτιν ΕΣΣΔ, ι καπιταλιςτες φροντίζυν με κάθε τρόπο να περιχίςυν με ςικοφαντία το Σοβετικο κράτος. Με τις πςεφτιες κε τι ςικοφαντία φροντίζυν να αποκιμίςυν τι ςινέςθιςι τον προλετάριον όλον τον χορον κε να κρίπςυν απ' αφτυς τιν αλίθια για τις επιτιχίες τυ χτιςίματος τυ ςοςιαλιζμυ ςτιν ΕΣΣΔ

Ι ΕΣΣΔ ίνε περιτριγιριζμένι απο εχτρυς. Ι καπιταλιςτες ετιμάζυν επίθεςι ενάντια ςτιν ΕΣΣΔ, μα ι Ενοςι ίνε έτιμι με όλες τις δίναμες να δόςι απόκρυςι ςτιν καπιταλιςτικι επίθεςι. Αρκετα δινατος κε έτιμος για τιν άμινα ίνε ο εργατο-αγροτικος Κόκινος ςτρατος.

Ο κάθε νέος χρόνος περιςέβι τι μαχιτικι ικανότιτά-μας, ςταθεροπιι τι ςτρατιοτικι δίναμί-μας. Εφαρμόζοντας το ςίθιμα„ να φτάςυμε κε να προςπεράςυμε τεχνικο-ικονομικα τις καπιταλιςτικες χόρες", εκςαςφαλιζομε τι νίκι τυ ςοςιαλιζμυ ςτι χόρα-μας κε οθύμε προς τα εμπρος τιν παγκόζμια ςοςιαλιςτικι επανάςταςι.

XV. Ι ΚΙΡΙΟΤΕΡΕΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΧΟΡΕΣ ΤΥ ΚΟΖΜΥ ΚΕ Ι ΑΠΙΚΙΕΣ-ΤΥΣ

Ι διάφορες χόρες έχυν διαφορετικι ςιμαςία ςτι ςίνχρονι ικονομικι κε πολιτικι ζοι τυ κόζμυ.

Ολες ι καπιταλιςτικες χόρες τυ κόζμυ μπορύνε να μιραχτυν ςε 3 ομάδες.

1. Χόρες με ιπςιλι ανάπτικςι τυ καπιταλιζμυ.
2. Χόρες με μεςέο επίπεδο τις ανάπτικςις τυ καπιταλιζμυ.
3. Χόρες απικιακες, μιςοαπικιακες κε εκςαρτιμένες.

Στιν πρότι κατιγορία ιπάγοντε ι πιο δινατες χόρες, όπυ εκςετίας τις μεγάλις ανάπτικςις τυ καπιταλιζμυ, ι μπυρζζυαζία ςιςόρεπςε τεράςτια καπιτάλια. Σ' αφτες ιπάγοντε ι *Ενομένες Πολιτίες* τις Βόριας Αμερικις, ι *Ανκλία*, ι *Γαλία*, ι *Γερμανία* κε ι *Γιαπονία*.

Στι δέφτερι ομάδα ιπάγοντε τα κράτι με λιγότερι ανάπτικςι τις βιομιχανίας κε τυ αγροτικυ νικοκιριυ, κε, πα να πι, με μικρότερι ςιςόρεπςι καπιταλιον. Τέτια κράτι ίνε ι *Πολονία*, ι *Υγκαρία*, ι *Ρυμανία*, ι *Ιςπανία* κε *άλα*.

Στιν τρίτι κατιγορία ιπάγοντε ι χόρες με αδίνατι ανάπτικςι τις βιομιχανίας, με καθιςτεριμένο αγροτικο νικοκιριο, παναπι, χόρες φτοχες ςε δικά-τυς καπιτάλια.

Σ' αφτες ιπάγοντε ι μιςοαπικίες: *Κίνα*, *Μεκςικο*· ι απικίες *Ιντία* *Φιλιπίνες* κε ι εκςαρτιμένες — *Αργεντίνα*, *Βραζιλία* κ.άλ.

Αδιάκοπα διεκςάγετε αγόνας κε ανάμεςα ςτα ίδια τα καπιταλιςτικα κράτι κε μέςα-υς. Μέςα-τυς γίνετε αγόνας ανάμεςα ςτυς εργάτες κε τυς καπιταλιςτες. Ι εργάτες αγο-

νίζυντε για τιν απελεφτέροσί-τυς απτι δυλικι, τι δίχος δικεόματα θέσι, ςτιν οπία τυς βάζι ο καπιταλιζμος. Αφτος ο αγόνας τον τάκςεον ολοένα διναμόνι ςόλες τις καπιταλιςτικες χόρες. Αφτος ο αγόνας θα οδιγίςι ςτι νίκι τυ προλεταριάτυ κε ςτιν καταςτροφι τον καπιταλιςτον κε τυ καπιταλιςτικυ ςιςτίματος.

Ολον αφορα τον αγόνα ανάμεςα ςτα ίδια τα καπιταλιςτικα κράτι, αφτος προκαλίτε απτιν πλεονεκςία τον καπιταλιςτον, πυ φροντίζυν να αρπάκςυν νεα χόμοτα — μέρι όπυ να μπορέςυν να εκπιίςυν τα βιομιχανικα προιόντα-τυς, να τοποθετίςυν με κέρδος τα καπιτάλια τυς ςε επιχίριςες κε να πάρυν φτινα πρότα ιλικα κε κάφςιμι ίλι, βαμπάκι, καυτζόκι, ςίδερο, κάρβυνο, νέφτι κε εργατικι δίναμι. Αφτος ο αγόνας οδίγιςε ςτα 1914 ςτον παγκόζμιο πόλεμο κε ςτο νέο κςαναμίραζμα τυ κόζμυ ανάμεςα ςε μερικα, τα πιο δινατα καπιταλιςτικα κράτι. Αποτέλεζμα αφτυ τυ κςαναμιράζματος ίταν ότι ι νικιτες καταλίςτεπςαν τυς νικιμένυς.

Μα ι θέςι τυ προλεταριάτυ δεν ίνε όμια ςτις χόρες το διαφόρον ομάδον. διαφορετικα αναπτίςεται ο αγόνας-τυ, ι δίναμι τις μπυρζζυαζίας δεν ίνε όμια. Γιαφτο ι προλεταριακι επανάςταςι ς'αφτες δε θα γίνι ςτον ίδιο βαθμο έφκολα κε γρίγορα.

Γιμνάζματα

1. Βρέςτε ςτο χάρτι τις χόρες με ανότερι ανάπτικςι τυ καπιταλιζμυ: τις Ενομένες Πολιτίες τις Βορ. Αμερικις, τιν Ανκλία, τι Γαλία, τι Γερμανία τι Γιαπονια.
2. Βρέςτε τις χόρες με μεςέο επίπεδο ανάπτικςις τυ καπιταλιζμυ: Πολονία, Ύνκαρία, Ρυμανία, Ιςπανία.
3. Βρέςτε χόρες απικιακες κε εκςαρτιμένες: τιν Κίνα, τιν Ιντία, τον Καναδα, τιν Αργεντίνα, τι Βραζιλία.

1. Ι ΕΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΕΣ ΤΙΣ ΒΟΡΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΙΣ (ΕΠΒΑ)

Ι θέςι. Ι Ενομένες Πολιτίες τις Βόριας Αμερικις πιάνυν το μεςέο μέρος τις ίπιρος τις Βόριας Αμερικις. Απτι δίςι κε τιν ανατολι περιβρέχοντε με διο οκεανυς: το *Μεγάλο* κε τον *Ατλαντικο.* Στο βορα ι Ενομένες Πολιτίες ςινορέβυν με τον *Καναδα,* ςτο νότο με το *Μεκςικο.*

Ι έχταςι πυ πιάνυν ι Ενομένες Πολιτίες ιςύτε με 7870 χιλ. τετραγον. χιλιόμετρα. Ο πλιθιζμος-τυς ίνε 120 εκατομ. ατομ.

Ι παραλίες τον Ενομενον Πολιτιον, πυ περιβρέχοντε απτυς οκεανυς, ςκιματίζυν πολυς κόλπυς κε όρμυς, ιδιέτερα ι ανατολικι παραλία, όπυ φιάςτικαν πολα κατάλιλα λιμάνια.

Ι *επιφάνια. Τα φιςικα πλύτι.* Στο διτικο μέρος τον Ενομένον Πολιτιον το κατέχυν ι οροςιρες Κορδιλιέρες, ανάμεςα ςτις οπίες κίτε απέραντο κε ιπςιλο οροπέδιο. Στο ανατολικο μέρος ι χόρα βαθμιδον χαμιλένι κε γίνετε χαμιλι πεδιάδα, πυ αρδέβετε απτο μεγάλο ποταμο *Μιςιςίπι με τον παραπόταμό-τυ Μιςύρι.* Στιν ανατολι, κατα μίκος τυ Ατλαντικυ οκεανυ, εχτίνοντε τα όχι ιπςιλα *Αλεγάνια βυνα.*

Στο Βόριο-Δίτικο μέρος βρίςκοντε πέντε λίμνες τις Βόριας Αμερικις, πυ ονομάζοντε μεγάλες: ι Ανο, ι λίμνι Μιτζιγαν, Ερι, Γυρον κε Οντάριο. Στο ραγιόνι αφτον το λιμνον βρίςκοντε πλυςιότατα κιτάζματα πετροκάρβυνυ.

Το *κλίμα*. Ι Ενομένες Πολιτίες κίντε ςτι ζόνι τυ βόριυ έφκρατυ κλίματος. Μεγάλι επιροι έχι ςτο κλίμα ι κρία Βόρια Πολικί θάλαςα. Ι κρίι άνεμι πυ πνέυν απ'αφτι τι θάλαςα, μι βρίςκοντας εμπόδιο ςτο δρόμο-τυς ιςχόρυν ος τι νότια παραλία. Το θερμο ρέβμα Γολφςτρομ, πυ αρχίζι απτο νότο, δε δίχνι τιν ελαφριντικί-τυ επίδραςι ςτις Εν. Πολιτίες τις Βορ. Αμερικις, επιδι απομακρίνετε απτιν παραλία τις Αμερικις προς τα βοριο-ανατολικα.

Στο νότιο μέρος κοντα ςτο *Μεκςικάνικο* κόλπο, το κλίμα ίνε θερμο, ιποτροπικο. Διακρίνετε με τιν κςιραςία-τυ το κλίμα τυ ιπςιλυ οροπέδιυ, πυ βρίςκετε ςτο διτικο μέρος τις χόρας.

Εδάφι. Φιτία. Τα μαβροχόματα κατέχυν ςιμαντικες έχταςες. Ι φιτία ίνε αρκετα πικιλόμορφι. Στο διτικο μέρος τα δάςι προχορυν μακρια ςτο νότο: ςκεπάζυν τις πλάγιες τον Κορδιλιέρον όπυ φιτρόνυν γιγάντιες πέφκες (δέντρα μαμυθοιδι), πυ φτάνυν ςε ίψος 100 μέτρον κε ι διάμετρός-τυς ίνε 5-10 μέτρα.

Στο οροπέδιο ανάμεςα ςτιν κορφι τον Κορδιλιέρον, όπυ κάνι πολι κςιρασία, φιτρόνυν κάκτι, ακανθόδικι βάτι. Το ανατολικο μέρος νοτιότερα απτις Μεγάλες λίμνες, ίνε ςκεπαζμένο με ανάκατα δάςι. Εδο πλάι ςτυς δρις κε τις βόριες πέφκες φιτρόνυν μαγνόλιες κε δάφνες — ι αντιπρόςοπι τον πιο νότιον γεογραφικον πλατον. Ανατολικα απτις Κορδιλιέρες εχτίνοντε ςτέπες χόρτον. Αφτες ι χορτοςτέπες λίγο-λίγο δινυν τόπο ςε δαςο-ς ςτέπι, πυ φτάνι ος τι δαςικι περιοχι τυ ποταμυ Μιςιςίπι.

Ο ζοικος κόζμος. Ο ζοικος κόζμος ίνε πικιλόμορφος. Ζυν εδο πολα ίδι θερια με χνυδάτο δέρμα: βερβερίτςα, αλεπυ, ίδι κυναδιον Στις χορτοςτέπες ζύςαν νορίτερα βίςονες

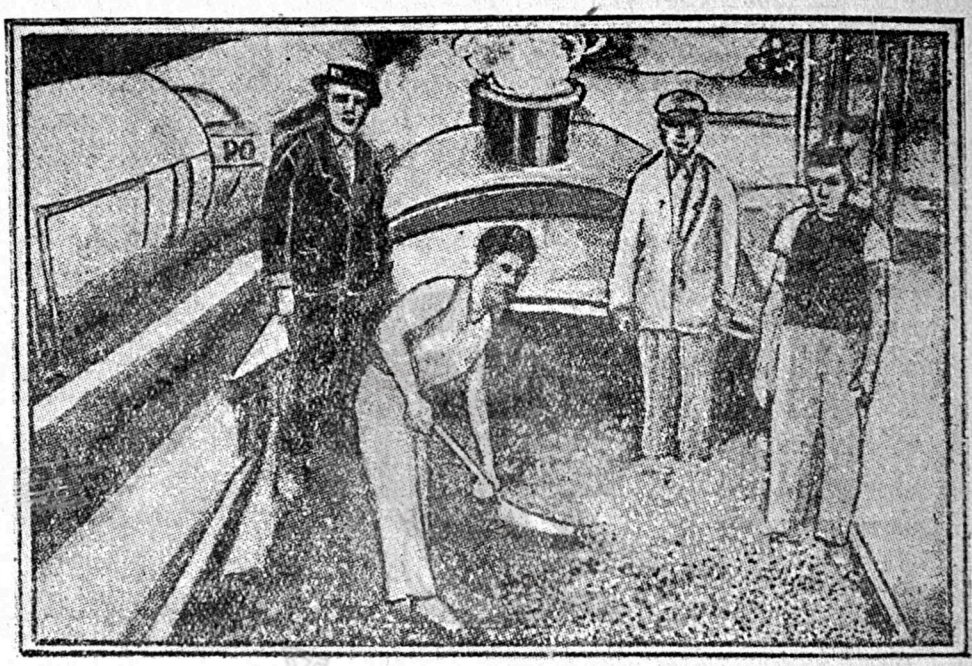

Στιν καπιταλιςτικι Βραζιλία (Νότια Αμερικι) ανάβυν τις θερμάςτρες τον ατμομιχανον με καφε γιατι εκςετίας τις ικονομικις κςίςις δεν έχυν πυ να τον κςοδέπςυν.

Οριχτα. Πολι μεγάλα ίνε τα οριχτα πλύτι τον Ενομένον Πολιτιον. Στο ανατολικο μέρος ςιναντιέντε μεταλέματα ςίδερυ, χαλκυ, νίκελ, τςίνκυ, αςιμιυ, μαλάματος, κε ςτο νότιο κε διτικο μάλαμα κε αςίμι. Παρακαταθίκες νεφτιυ βρίςκοντε ςτι λεκάνι τυ ποταμυ Μιςιςίπι ςτις αντολικες πλαγιες τον Αλεγάνιον κε ςτιν παραλία τυ Ιρινικυ Οκεανυ.

Ι παρακαταθίκες τυ πετροκάρβυνυ αποτελυν περίπυ το μιςυ όλον τον παρακαταθικον πετροκάρβυνυ ςτον κόζμο. Τα ςτρόματα τυ πετροκάρβυνυ κίντε, όχι βαθια απτιν επιφάνια τις γις. Ι επεκςεργαςία-τυς κοςτίζι πολι φτινα. Στις παρακαταθίκες κάρβυνυ, διαφόρον μεταλεμάτον κε νεφτιυ ι Ενομένες Πολιτίες κςεπερνυν όλες τις ιπόλιπες χόρες τυ κόζμυ, εκςον τιν ΕΣΣΔ.

Ι *ΕΠΒΑ ίνε προχοριμένι καπιταλιςτικι χόρα.* Ι ενομένες Πολιτίες ίνε χόρα με ανότερι ανάπτικςι τυ καπιταλιζμυ. Ι *ΕΠΒΑ πέζυν αποφαςιςτικο ρόλο ςτο παγκόζμιο νικοκιριο κε ςτιν πολιτικι.* Εδο γρίγορα αναπτίχτικε ι βιομιχανία με τι χριςιμοπίιςι τον τεράςτιον αποθικεβμάτον κάρβυνυ, νεφτιυ κε ενέργιας τυ νερυ. Ι Ενομ. Πολιτίες κατέχυν τιν πρότι θέςι ςτον κόζμο για τιν εκςόρικςι πετροκάρβυνυ (45 o/o τις παγκόζμιας εκςόρικςις). Στο μερτικό-τυς πέφτι πάνο κάτο το μιςο τυ μαντεμιυ, τυ ςίδερυ κε τυ ατςαλιυ πυ βγένι, κε τα διο τρίτα νυ νεφτιυ. Στις ΕΠΒΑ ανίκι το πρότο μέρος ςτο παγκόζμιο λιόςιμο χαλκυ, ςτιν παραγογι τςίνκυ, μολιβιυ, αλιυμίνιυ. Εδο παράγετε τεράςτια ποςότιτα μιχανον, κινιτίριον, αφτοκινίτον, τραχτόρον.

Πάρα πολι αναπτίχτικε ι παραγογι ιφαζμάτον κε προιόντον ιφαντυργικις. Στις τράπεζες τον Ενομένον Πολιτιον ίνε ςινκεντρομένα τα μιςα κε παραπάνο απτα πανκόζμια αποθικέματα τυ μαλάματος. Ολες ι μεγάλες επιχίριςες ενόθικαν στα χέρια μερικον δεκάδον καπιταλιςτον — το βαςιλιάδον τυ νεφτιυ, τυ κάρβυνυ, τυ ατςαλιυ, τον αφτοκινίτον κτλ. πυ πέρνυν μιθικα κέρδι.

Στα τελεφτέα χρόνια, ι Ενομένες Πολιτίες κάτο άπτα χτιπίματα τις ικονομικις κρίςις ςιντόμεπςαν πολι τιν παραγογι όλον τον εμπορεμάτον. Σταμάτιςαν πολες φάπρικες κε εργοστάςια.

Ολιγόςτεπςε ι εκςόρικςι κάρβυνυ κε νεφτιυ, ζβίςανε καμινεφτίρια, δε δυλέβυν τα μεταλία. Εκατομίρια εργάτες μνίςκυν δίχος δυλια, δίχος μεροκάματο κε πινυν. Μονάχα ι βιομιχανία πυ παραςκεβάζι πολεμοφόδια, αδιάκοπα περιςέβι τιν παραγογί-τις. Ι Αμερικι εκςοπλίζετε εντατικα.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Βρέςτε στο χάρτι τις Ενομένες Πολιτίες τις Βόριας Αμερικις.
2. Βρέςτε απο πιά μέρι κε πίι οκεανι τιν περιβρέχυν.
3. Τί οριχτα βρίςκοντε στις ΕΠΒΑ;
4. Γιατί ι ΕΠΒΑ μπορύνε να λογαριαςτυν προχοριμένι καπιταλιςτικι χόρα;

Το αγροτικο νικοκιριο κε ι θέςι τις αγροτιας. Στις ΕΠΒΑ ίνε πολι αναπτιγμένο το αγροτικο νικοκιριο. Εδο τα τμίματα τις γις ίνε μεγάλα. Τα κατέχυν κιρίος ι βαςτύμενι (ζαζζίτοτζνιε) αγρότες (φέρμερι). Στα χοράφια δυλέβυν τράχτορα κε κομπάινα. Βγένι πολι καλαμπόκι, ςιτάρι, κριθάρι, βρόμι. Στα νότια ραγιόνια καλιεργυν πολι ρίζι, βαμπάκι, καπνο. Παραπάνο απτο μιςό-τυ εκςάγονταν στις άλες χόρες.

Μα το αγροτικο νικοκιριο τον ΕΠΒΑ έχι ανκαλιαςτι απο βαρια κρίςι. Δεν έχυν πύ να εκπίςυν το ρίζι, το καλαμπόκι, το ςιτάρι, το βαμπάκι. Ι μικρι φέρμερι καταςτρέφοντε, πετυν τα χόματα κε φέβγυν στις πολιτίες, μα κε κι τυς περιμένι ι ανάνκι κ' ι αεργία.

Μεγάλες πολιτίες κε λιμάνια. Ι αμερικάνικες πολιτίες ίνε ι μεγαλίτερες στον κόζμο. Σ'αφτες βρίςκοντε ςπίτια-ουρανοκςίςτες με 35-40 πατόματα. Προτέβυςα τον Ενομένον Πολιτιον ίνε το Βαςινκτον· ι ςπυδεότερες πολιτίες κε λιμάνια τον Ενομενον Πολιτιον ίνε: Τζικάγο, Νέα Ιόρκι, Μποςτόνι, Σαν-Φραντςίςκο.

Ι *απικίες τον ΕΠΒΑ.* Ι ενομένες Πολιτίες γιρέβοντας αγορες για τα εμπορέματά-τυς άρπακςαν τα νιςια *Φιλιπίνα,* όχι μακρια απτιν παραλία τις Κίνας· τα Ι*αβαικα* νιςια — στο δρόμο απτιν Αμερικι στιν Κίνα, όπυ διμιυργίςανε δινατι πάζα· τα νιςια *Κύβα, Χαίτι* κε *Πορτο-Ρίκο* — κοντα στα ανατολικα παράλια τις Αμερικις.

Στις Ενομένες Πολιτίες ανίκι το καναλι τυ *Παναμα,* πυ ανίχτικε ςε στενο ιςθμο κε ενονι τον Ατλαντικο οκεανο με το Μεγάλο. Πριν να χτιςτι αφτο το κανάλι, για να περάςι κανένας με βαπόρι απτι Νέα Ιόρκι στο Μεγάλο οκεανο, έπρεπε να κάνι το γίρο όλις τις Νότιας Αμερικις· τόρα ο δρόμος ςιντομέρτικε πολι.

Ι Ενομένες Πολιτίες ιποτάζυν στιν επιροί-τυς πολα άλα κράτι. Ι αμερικανι καπιταλιςτες φιάνυν φάμπρικες, εργοστάςια κε ςιδερόδρομυς στα άλα κράτι τις Βόριας κε Νότιας Αμερικις κε Αςίας κε αρπάζυν στα χέρια-τυς όλο το εμπόριο αφτον το χορον, δίνυν δάνια στις κιβέρνιςές-τυς. Κ' έτςι αφτες ι χόρες καταντυν νάνε εκςαρτιμένες απτο αμερικάνικο καπιταλ. Το αμερικάνικο καπιταλ, ιςχορόντας ς' αφτες τις χόρες, τις μετατρέπι ςε μιςοαπικίες τον Ενομένον Πολιτίον. Τέτιες μιςοαπικίες γένικαν το *Μεκςικο* κε τα κράτι τις *Νότιας Αμερικις.* Πολι δινατι ίνε ι επιροι τον Ενομένον Πολιτίον κε στον *Καναδα.*

Στις απικίες κε μιςοπικίες γίνετε αλίπιτι εκμετάλεπςι τυ πλιθιζμύ-τυς. Ι καπιταλιςτες τον ΕΠΒΑ ανανκάζυν τυς εντοπιυς να δυλέβυν απτο προι ος τι νίχτα στις πλαντάτςιες, στα μεταλία, στις φάμπρικες κε τα εργοστάςια. Ενάντια ς' αφτι τι θιριόδικι εκμετάλεπςι γίνοντε στις απικίες κε μιςοαπικίες εκςέγερςες, ςταςες, γενικες απεργίες. Ι εκ-

μετάλεπσι κε ι καταπίεσι τον εθνικοτίτον γίνετε κε μέσα στις Ενομένες Πολιτίες. Ιδιέτερα καταπιέζοντε πολι ι νέγρι κε ι ιντιανι.

Ι θέσι τις εργατικις τάκσις. Τον κερο πυ ι μπυρζζυαζία κε ι καπιταλιστες τον ενομένον Πολιτιον αποθισαβρίζυν εκατομίριια κέρδι κσεζυμίζοντας τυς εργάτες, ι αμερικάνι εργάτες ζυν σε μεγάλι φτόχια. Σιχνα ζυν σε λερα, ετιμόροπα, σάπια σπίτια ίτε παράνκες. Τρέφοντε άσκιμα, σκεδον πινυν. Καμια φορα σκεδον δε βλέπυν μετριτα χρίματα. Το μεροκάματο τυς πλερόνυν με ταλόνια για εμπορέβματα στα μαγαζια τυ νικοκίρι. Ι εργάτες δεν έχυν με τι ναγοράσυν παπύτσια, ρύχα, τρόφιμα.

Στις φάμπρικες κε τα εργοστάσια δυλέβυν πεδια. Στιν Αμερικι το κάθε έβδομο πεδι δυλέβι. Δυλέβυν απο πολι νορις το προι, κε μερικα απ' αφτα ος αργα τι νίχτα. Ι πλερομι τυ κόπυ-τυς ίνε πολες φορες μικρότερι απτιν πλερομι τον ιλικιομένον. Ο πεδικος κόπος δίνι μεγάλα κέρδι στυς καπιταλιστες. Ι ιλικιόμενι εργάτες δυλέβυν όχι πλέρια εργατικι μέρα, πλερόνοντε μιδαμινο μεροκάματο κε σχετικα με τιν οκσινομένι κρίσι κάθε λεφτο βρίσκοντε κάτο απτιν απιλι τυ κλισίματος τις επιχίρισις. Ι αεργία ολοένα περισέβι.

Νά πός περιγράφι ο Μάκσιμ Γόρκι τι ζοι τυ προλεταριάτυ τις Νέας Ιόρκις.

„Ίνε φοβερο κε συ πονι καρδια να μιλας για τυς ανθρόπυς....

Σ' αφτυς τυς δρόμυς, τυς παραγιομάτυς απο ανθρόπυς, λες κε ίνε σακια απο πλιγύρι, τα πεδια ζιτάνε λέμαργα μέσα στα σκυπιδαρια σαπιμένα λαχανικα κε τα καταβροχθίζυν μαζι με τι μύχλα μέσα στι διχτικι σκόνι κε φύρκα. Οταν βρίσκυν κοματάκι μυχλιαζμένυ πσομιυ, αφτο προκαλι άγρια έχτρα ανάμεσό-τυς. Ο καθένας θέλι να το καταβροχθίσι κε κσεσικόνετε αναμετακσί-τυς καβγας, μαλόνυν, όπος μικρα σκιλάκια. Ολάκερα κοπάδια μικρον πεδιον γιομίζυν τα λιθόστροτα όπος λέμαργα περιστέρια· στι μια μετα τα μεσάνιχτα, στις διο κε αργότερα ακόμα — βλέπις κσανα σκαλιζυν μέσα στι λάσπι κε τα σκυπιδία, αφτα τα ακσιολίπιτα μικρόβια τις φτόχιας, ζοντανες μομφες τις απλιστίας τον πλυσίον".

Πολι ζοντανι ικόνα τις ζοις τυ προλεταριάτυ τον ΕΠΒΑ δίνι κι ο Δζου Γρόντον, πυ δυλέβι τόρα στο αφτοκινιτοεργοστάσιο στο Νίζζνι Νοβγοροτ, κε πυ ίταν αντιπρόσοπος στο 9-ο σινέδριο τον επανκελματικον σιδέζμον.

„Ικοσι πέντε χρόνια δυλεπσα στιν Αμερικι. Παραπάνο απο δεκαπέντε χρόνια δυλεπσα στο Ντετρόιτ, στο εργοστάσιο τυ Φορτ, πυ κίτε στον όχτο τυ μικρυ ποταμιυ Ρυδζ. Εκι γέρασα κε έχασα τα δόντια-μυ. Εκι, στον όχτο τυ ποταμιυ, όχι μακρια απτο εργοστάσιο, βρίσκετε μεγάλο όμορφο, γραφικο πάρκο. Μια φορα πίγα τιν ελέφτερι μέρα να περπατίσο στο πάρκο. Κίνι ακριβος τι μέρα άρχισε στροφι στι ζοί-μυ. Κίνι τι μέρα έκανα νέα „ανακάλιπσι" τις Αμερικις.

Γιρνόντας στο πάρκο έτιχα τέτια ικόνα: ι αστινομικι κυβαλύσαν απο κι μέσα ανθρόπινα πτόματα. Εφτα πτόματα. Τυς γνόρισα — δεν ίνε πολις πυ τυς ίδα ζοντανυς. Δυλέβανε στο εργοστάσιό-μας. Σίμερα τι νίχτα πιναζμένι, κσεσπίτοτι πέθαναν σ' αφτο το μεγάλο, το όμορφο, το γραφικο πάρκο.

Εσις δεν κσέρετε τι γίνετε σε μας. Ι σοβετικες εφιμερίδες πολι λίγα πράματα γράφυν γιαφτο.

Μα εγο πυ τα ίδα όλα με τα μάτια-μυ, δεν μπορο ος τα σίμερα να κσεχάσο τον τελεφτέο περίπατό-μυ στο πάρκο Ρυδζ. Δε μπορο να κσεχάσο τον περίπατο ανάμεσα στα πτόματα τον πεθαμένον σιντρόφον.

Εγο ίμε πολι καλα ιδικεμένος μάστορις. Κέρδιζα όχι άσκιμα στυ Φορτ. Μα έβαλα μπρόστά-μυ το ζίτιμα: αμ άβρι; Τί θα γίνο άβρι; Θα περπατο στο πάρκο, ίτε θα βγάλυν σπο δο ι αστινομικι το πτόμα μυ; Απο πυ μπορο νάμε εκσασφαλιζμένος, πος δε θα τίχι το ίδιο μαζί-μυ;

Στα 1928, στο εργοστάσιο σου Φορτ όπου δούλεβα, ίσαν 165 χιλ. εργάτες. Στα 1931 — το όλο 35 χιλ.

Ο καθένας απ' αφτους τους 35 χιλ. τρομάζει επι ικοσι τέσερες όρες σκεφτόμενος: κε αν έκσαφνα με απολίσυν άβριο; Σίμερα ίνε άροστα απο σκαρλατίνα, διφτερίτιδα κε πλεμονικες αρόστιες 45 χιλ. πεδια τον εργατον του Ντετροιτ.

Ανθισαν κε ακμάζυν ι κλεπσια, ι λιστίες, τα σκοτόματα. Κε μένα τον ίδιο, λίγο πρι νάρθο εδο, με λίτεπσαν. Επέστρεφα τι νίχτα απτο εργοστάσιο, ρίχτικαν απο πίσο πάνο-μου, μέρικσαν χάμο κε με καθάρισαν.

Πός ζυν ι άεργι; Μπορι μίπος να τονομάσι κανένας ζοι; Στο Ντετροιτ ιπάρχι παλιο ετιμόροπο σαράβαλο — ι μεγάλι φάμπρικα του Φισσ. Σ' αφτο το ερίπιο, στι λέρα τιν καπνια, ανάμεσα στα σκυπίδια ζυν χιλιάδες άεργι Επι τόπου τους τρέφυν μια φορα τι μέρα με κάτι κσεπλίματα (πλιμία), που τα ονομάζυν σύπα. Τελεφτέα γένικε μαζικι, διλιτιρίασι με ανθροπινα θίματα. Τέτια ίνε ι σύπα-τυς.

Αποφάσισα να περάσο στιν ΕΣΣΔ το ιπόλιπο τον ιμερόν-μου (ίμε τόρα πενίντα χρονο). Διάβασα στις μπυρζζυάζικες εφιμερίδες-μας, πος ι μπολσσεβίκι ίνε εχτρι τις κυλτύρας κε του πολιτιζμου. Ιρθα στιν ΕΣΣΔ. Μπίκα μάστορις στο αφτοκίνιτο-εργοστάσιο του Νίζζνι Νόβγοροτ. Μονάχα τέσερις μίνες ίνε που δυλέβο εδο.

Για σιμπέραζμα θα πο: κιτάζο προσεχτικα, παρατιρο, μελετο κε με δάκρια στα μάτια χερετίζο...."

Ο σ. Δζον Γρόντον ίνε υτάρνικος. Τελεφτέα έδοσε αναφορα να τον πάρυν στο κόμα.

Ι εμβάνθισι τις κρίσις κε ι άφκσισι τον επαναστατικον γεγονότον. Ι καπιταλιστικι Αμερικι ίνε βαρια χτιπιμένι απτιν κρίσι. Στιν Αμερικι ιπάρχυν παραπάνο απο 10 εκατομ. άεργι. Ι εργάτες καταπίθοντε, πος ι μονάδικι σοτιρία-τυς έκκιτε στον αγόνα. Ι μπυρζζυαζία, για να αποτράβικσι τυς εργάτες απτον τακσικο αγόνα, ιποθάλπι κε φυσκόνι τιν εθνικι έχτρα. Ο *νέγρος στιν Αμερικι* ίνε όντο διχος δικεόματα. Το μεροκάματό-τυ ίνε χαμιλότερο απτο μεροκάματο τυ άσπρυ. Ενάντια στυς νέγρυς οργανόνυν ματομένα παγρόμια. Τυς δικάζυν χορις νάχυν κανένα φτέκσιμο, κε δε φίδοντε ότε κε τα πεδια. Εκι εκσον τυς οχτο νέγρυς προλετάριυς, που καταδικάστικαν σε θάνατο στο Σκοτσπορο, ι ίδια τίχι απιλι κε τον ένατο ένα 14 χρονο πεδι.

Χιλιάδες πεδια περνυν ολάκερι μέρα στα σκολια, δίχος να πάρυν καμια τροφι. Χιλιάδες πεδια δεν μπορυν να πάνε στο σκολιο επιδι τυς λίπυν το φαι κε ι φορεσία. Χιλιάδες πεθένυν απτιν πίνα. Ενάντια σ' αφτο αγονίζοντε ι αμεριχανι πιονέρι. Αφτι οργανόνυν τα πεδια για τον αγόνα ενάντια στιν ανιπόφορι δυλια κε για τιν παροχι δορεάν τροφις κε φορεσίας.

Σαν απάντισι στις καταπίεσες κε τιν εκμετάλεπσι τις μπυρζζυαζίας, αφκσένι κε σισπιρότε ολόγιρα στο Κομυνιστικο κόμα τον Ενομένον Πολιτίον ι εργατικι τάκσι, ανεκάρτιτα απτο χρόμα τυ δέρματος κε τιν εθνικότιτα. Μεγαλόνυν κε διναμόνυν ι γραμες τις Κομ. Νεολέας κε τον πιονέρον που ετιμάζοντε μαζι με τιν εργατικι τάκσι για τον αποφασιστικο αγόνα ενάντια στιν μπυρζζυαζία για τιν απολεφτέροσί-τυς.

Ερότισες

1. Σε πια ίπιρο βρίσκοντε ι Ενομένες Πολιτίες τις Βόριας Αμερικις;
2. Απο πια μέρι κε πιες θάλασες κε οκεανι τις τριγιρίζυν;
3. Ιποδίκστε τα κιριότερα οριχτα στις Ενομένες Πολιτίες.
4. Ιποδίκστε τις κιριότερες πολιτίες κε λιμάνια;
5. Πό ιπάρχυν απικίες τον ΕΠΒΑ;
6. Τι βιομιχανία ίνε αναπτιγμένι στιν Αμερικι;
7. Πός ζυν ι εργάτες στιν Αμερικι;

2. Ι ΑΝΚΛΙΑ

Ι Ανκλία ίνε το κέντρο τις μεγαλίτερις στον κόζμο αφτοκρατορίας. Κίτε στιν ακρινι δίζι τις Εβρόπις κε κατέχι το μεγάλο νιζι *Μεγάλι Βρετανία* κε το βόριο μέρος τυ νιζιυ *Ιρλανδία*. Ι Ανκλία κίτε στιν εφκρατι ζονι. Απτο βορα τιν περιβρέχι ο *Ατλαντικος* οκεανος, απτιν ανατολι ι *Βόρια* ίτε *Γερμανικι* θάλασα, στο νότιο μέρος τι χορίζι απτιν Εβρόπι ο πορθμος *Λαμανς*.

Ι παραλιακι γραμι το νιζιον τς Ανκλίας σκιματίζι χερσόνιζυς, κόλπυς, όρμυς. Ι Ανκλία απ οτελιέτε απο νιζια κε έχι πολυς κόλπυς κε όρμυς κε αφτα ζιντελέσανε σε ζιμαντικο βαθμο να αναπτιχτι αφτυ ι ατμοπλοία κι αφτο με τι ζιρά-τυ βοίθιζε τιν Ανκλία να γίνι „κιρίαρχος τυ κόζμυ". Ι Ανκλία άνικζε θαλαζινυς δρόμυς ς'όλα τα κράτι τυ κόζμυ.

Ι έχταζι πυ πιάνι ι ίδια Ανκλία ιζύτε με 242 χιλ. τετραγ. χιλιομ. Ι Ανκλία έχι απικίες ς'όλα τα μέρι τυ κόζμυ. Ι καθαφτο Ανκλία ίνε μικρότερι απτις απικίες-τις 150 φορες. Ι απικίες-τις ς'όλα τα μέρι τυ κόζμυ έχυν έδαφος 35,5 εκατομ. τετραγ. χιλιομ. Ο πλιθιζμός-τυς ίνε 450 εκατομ. άνθροπι. Ενο στα νιζια τις Ανκλίας ζυν 45 εκατομ. άνθροπι.

Ι *επιφάνια*. Ι επιφάνια τις Ανκλίας στο νοτιο-ανατολικο μέρος ίνε χαμιλι, στο βοριο-διτικο ιψιλι. Στο βόριο μέρος τις Μεγάλις Βρετανίας ιψύντε τα Σκοτικα βυνα. Στιν Ανκλία ιπάρχυν πολι ποταμι. Ι ποταμι δεν ίνε μεγάλι, μα έχυν μπόλικα νερα. Ι περισότερι απ'αφτυ ίνε πλοτι. Ο πιο σπυδέος ποταμος τις Ανκλίας ίνε ο *Τάμεζις* πάνο στον όπιο κίτε ι προτέβυσα τις Ανκλίας *Λονδίνο*.

Κλιμα. Το κλίμα τις Ανκλίας ίνε θαλαζινο — μαλακο κε ιγρο. Στον Ατλαντικο οκεανο περνα το θερμο ρέβμα *Γολφστρομ*, πυ θερμένι τα παράλια μερι τις Ανκλίας. Πολα ατμοσφερικα κατακάθια πέφτυν στο διάστιμα όλυ τυ χρόνυ.

Ο ουρανος τις περισότερες φορες ίνε κατσυφιαζμένος· σιχνα έχι εδο πιχτες ομίχλες· το χιμόνα ι παγονιες ίνε σπάνιες.

Εμπρος ι Ανκλία ίταν σκεπαζμένι με δάζι· τόρα τα δάζι καταστράφηκαν. Τα λιβάδια ίνε σκεπαζμένα με ζυμερα χόρτα ολάκερο χρονο. Τα θαλαζινα νερα ίνε πλύζια σε πσάρια.

Ορυχτα. Στιν Ανκλία το αποθικέβματα τον ορυχτον ίνε ζιμαντικα. Σε πολα μέρι ιπάρχι πετροκάρβυνο.

Ιπάρχυν κε σιδερομεταλέματα. Σιχνα το μετάλεμα βρίσκετε στο ίδιο μέρος, όπυ κε το κάρβυνο κε κίτε έτζι, πυ απτο ίδιο ορυχίο μα απο διαφορετικα στρόματα βγάζυν κε σίδερο κε κάρβυνο. Αφτο φτινένι πολι τιν παραγογι μαντεμιυ κε ατσαλιυ απτο μετάλεμα κε εφκολίνι τιν ανάπτ κζι τις ανκλικις μεταλυργίας.

Ο δρόμος τις βιομιχανικις ανάπτικζις. Ι Ανκλία μπίκε στο δρόμο τις βιομιχανικις ανάπτικζις νορίτερα απτάλα κράτι. Ι ατμοκίνιτες μιχανες κε ι μεγάλι μιχανοκατασκεβι φάνικαν πρότι φορα στιν Ανκλία. Ι Ανκλία άρχιζε να παράγι πολα βιομιχανικα προιόντα. Σε μεγάλα ποζα τα εκπιύζε στις εκζοτεριχες αγορες. Στις αρχες τυ XIX εόνα ι Ανκλία γένικε ι πρότι δίναμι στον κόζμο, κι άρπακζε στα χέρια-τις τις καλίτερες αγορες τυ κόζμυ. Στο προτσέζο τις βιομιχανικις ανάπτικζις διμιυργίθικαν διο τάκζε:: ι τάκζι τον καπιταλιστον κ'ι τάκζι τον προλετάριον. Σε κίνο ακόμα τον κερο, απτα πρότα βίματα τις βιομιχανικις ανάπτικζις, ι θέζι τον εργατον δεν περιγράφετε, τόζο φρικιαστικι ίταν ι θέζι-τυς. Ο Ενκελς ζοιρα περίγραπζε όλες τις φρίκες το σιθικον τις ζοις κε τις δυλιας τον άνκλον εργατον κε το πεδιόντ-υς. „Απο δεκάχρονο το πεδι στέλνετε στι φάμπρικα για να δυλέπζι 6 όρες όσπυ να γίνι· 13 χρονο κε ιστερότερα 12 όσπυ όρες να γίνι 18 γρονο". Ι θέζι τον εργατον στιν Ανκλία άλακζε κε τόρα.

Μεγάλι ζιμασία έχι στιν Ανκλία ι βιομιχανία κάρβυνυ. Ι Ανκλία βγάζι κάρβυνο όχι μονόχα για τις ανάνκες-τις μα κε για εκζαγογι στις άλες χόρες· σκεδον ς'όλα τα λιμάνια μπορι να βρι κανένας ανκλικο κάρβυνο.

Ι Ανκλία παράγι πολι μέταλο μαντέμι, κε ατςάλι, καθος κε πολες μιχανες, πυ εκςάγοντε επίςις στο εκςοτεριχο. Κέντρα τις μεταλικις βιομιχανισς ίνε ι πολιτίες Πίρμιν-χαμ κε Σςεφιλτ. Κέντρο τις ναφπιγίας ίνε ι πόλι Γλασχοβ.

Πολιν χερο ι Ανκλία κατίχε τιν πρότι θέςι στον κόζμο στιν ιφαντυργικι βιομιχανία. Τις πρότες ίλες — το βαμπάκι κε το μαλι — τ'άπερνε απτις απικίες-τις. Τα ανκλικα ιφάζματα διακρίνοντε για τιν όμορφι πιότιτά-τυς κε εκςάγονταν ς'όλες τις χορες τυ κόζμυ. Ιφαντυργικα κέντρα τις Ανκλίας ίνε: τις βαμπακυργίας — ι πόλι Μάντζεςτερ· τις βιομιχανίας μαλιυ — ι πόλι Λιδς, τις βιομιχανίας λιναριυ ι πολι Βελφαςτ στι Βόρια Ιρλανδία.

Ι **κατάπτοςι τις Ανκλίας.** Μα ι ακμι τις ανκλικις βιομιχανίας πέραςε πια. Αλες νεαρες βιομιχανικες χόρες κςεπέραςαν τιν Ανκλία κε με τα προιόντα-τυς τιν εχτοπίζυν απτις παγκόζμιες αγορες. Κ'έτςι ίςτερα απτον παγκόζμιο πόλεμο ι Ανκλία δεν μπόρεςε να ανεβάςι τιν παραγογί-τις ος το επίπεδο τυ 1913: ο ανκλικος ιμπεριαλιζμος κατάντιςε ανίκανος για περετέρο ανάπτιχςι. Τον εχτόπιςε απτις αγορες στιν αρχι το γερμανικο, κε ιςτερότερα τό αμεριχάνικο χαπιταλ.

Στα τελεφτέα χρόνια ι ικονομικι χρίςι βάρεςε τιν Ανκλία κε τελιοτικα κςεχαρβάλοςε το νικοκιριό-τις. Εκλιςε ένα ςιμαντικο μέρος φάμπρικον κε εργοςταςίον, το χάρβυνο δεν εκπιέτε, ςτέκυνε στα λιμάνια τα ανκλικα βαπόρια, πινυν εκατομίρια άεργι.

Το *αγροτικο νικοκιριο.* Το αγροτικο νικοκιριο στιν Ανκλία έχι μικρι ςιμαςία. Με το αγροτικο νικοκιριο καταγίνοντε τα 7,8% τυ γενικυ αριθμυ τον κατίκον. Στα χοράφια ςπέρνυν ςιτάρι· μα το δικό-τυς ςιτάρι φτάνι μονάχα για 2-3 μίνες. Ι χτινοτροφία ίνε αναπτιγμένι: διατρέφυν άλογα, αγελάδες, πρόβατα, γυρύνια, μα κςανα ίνε ανάνκι να να ιςάγυν απτις απικίες βύτιρο κε κρέας. Τα χόματα ανίκυν ςε μεγάλυς πάμέςςικυς. Ι αγρότες ζυν ςε χόματα, πυ νικιάζυν απτυς πομέςςικυς.

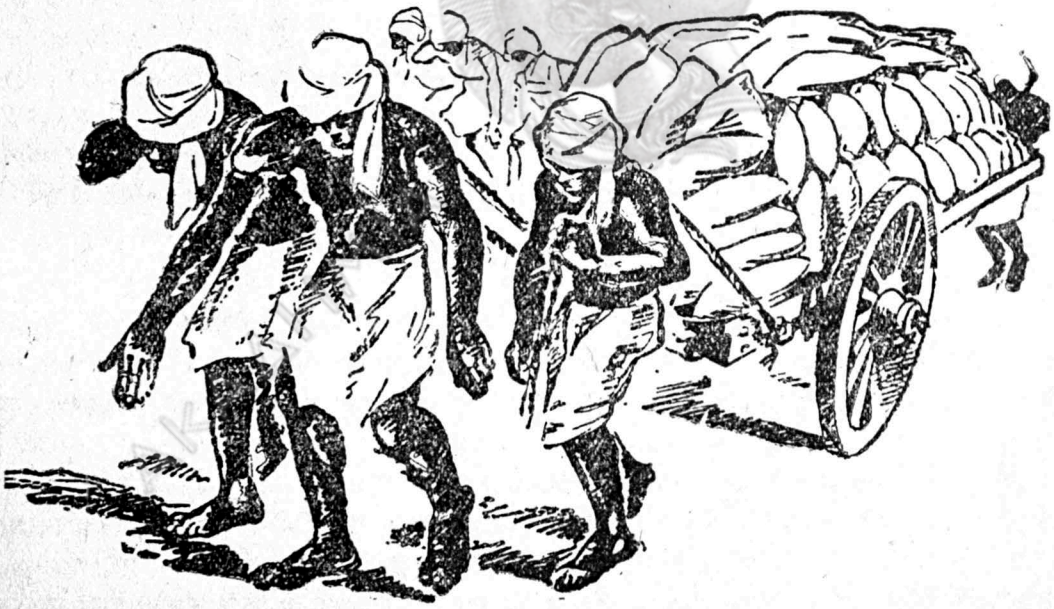

Δυλικος κόπος στις απικίες τις Ανκλίας (Ινδίες)

Ι απικίες τις Ανκλίας. Ι Ανκλία έχι απέραντες απικίες ς'όλα τα μέρι τυ κόζμυ. Ολες αφτες ι απικίες μαζι αποτελυν τι *Βρετανικι* αφτοκρατορία.

Στιν Αςία ανίκι στιν Ανκλία ι *Ιντία*, απόπυ πέρνι ι Ανκλία βαμπάκι, δζυτ, τςάι, καφε. Απτι ***Μαλάκα*** ι Ανκλία πέρνι καυτζυκ. Στιν Αφρικι ανίκι στιν Ανκλία το νότιο μέρος πυ αποτελι το *Νοτιαφρικανικο* ςιδιζμο, πλύςιο ςε μάλαμα κε διαμάντια. Ι ***Εγιπτο*** δίνι στιν Ανκλία τιν καλίτερι πιότιτα βαμπακιυ. Στιν Ανκλία ανίκι όλι ι ***Αφςτραλία*** κε το νιςι *Νέα Ζιλανδία*. Αποδο ι Ανκλία πέρνι μαλι, κρέας κε βύτιρο. Κε επιτέλυς στιν Βρετανικι αφτοκρατορία μπένι το βόριο μέρος τις Αμερικις, ο Καναδας, πυ εφοδιάζι τιν Ανκλία με ςιτιρα κε κςιλία.

Πολες μικρες χτίςες τις Ανκλίας ίνε ςκορπιζμένες στις παραλίες όλον τον οκεανον. Αφτυ ι Ανκλία διμιύργιςε ναφτικες βάςες, χάρις στις οπίες ςιγκρατι τιν κιριαρχία-τις στυς θαλάςιυς δρόμυς. Τέτιες βάςες ίνε το φρύριο *Γιβραλταρ* πυ κιριαρχι στον πορθμο τυ

Γιβραλταρ, στιν ίσοδο απτον **Ατλαντικο** οκεανο στι *Μεσόγιο* θάλασα. Στα χέρια τον ενκλέζον βρίσκετε κε το κανάλι τυ Συεζ, πυ ενόνι τι Μεσόγιο θάλασα με τιν Ερυθρα. Στον πορθμο τις Μαλάκας, στιν ίσοδο απτον *Ινδικο* οκεανο στο Μεγάλο, ι ενκλέζι γίρισαν τελεφτέα το Σινγαπυρ. Ναφτικι βάζι ίνε κε το Γονκονκ, πυ βρίσκετε πάνο σε νιζι κοντα στιν παραλία τις Κίνας.

Σ'όλες τις ανκλικες απικίες βασιλέβι αλίπιτι καταπίεζι κε εκμετάλεψι το λαον πυ κατικυν αφτυ. Ι απάντιζι σάφτα ίνε ότι στις απικίες γίνοντε εκσέγερσες, στάσες κε επαναστατικι αγόνες για τιν απελεφτέροζι. Στιν Ινδία, λογοχάριν, γένικαν στα τελεφτεα χρόνια επαναστατικι αγόνες τον εργατον κε αγροτον ενάντια στιν μπυρζζυαζία. Στιν Βομβάι κε στιν Καλκύτα κάμποσες φορες κσέσπασε απεργιακι κίνιζι. Ι ισχί τις Ανκλίας σαλέφτικε κάμποσο. Χάνι τιν επιροί-τις σκεδον σ'όλες τις απικίες. Σε μια απτις μεγαλίτρες απικιες-τις, στον Καναδα—ι κιριαρχία τις Ανκλίας εχτοπίζετε απτο αμερικανικο καπιταλ.

Τόζο στιν Ανκλία, όζο κε στις απικίες αναπτίζετε ι επαναστατικι κίνιζι, περιζέβι ι επιροι τυ κομυνιστικυ κόματος. Το κομυνιστικο κόμα καταλαμβάνι τιν καθοδίγιζι τον προλεταριακον μαζον. Στυς μελύμενυς τακσικυς αγόνες θα χτιπιθυν όχι μονάχα ι ιλικιομένι εργάτες, μα κε ι κομσομολιστες κ'ι πιονέρι για τιν ενκαθίδριζι τις εκσυσίας το σοβετιον στιν ίδια τιν Ανκλια κε τις απικίες-τις.

Γιμνάζματα κε ερότιζες

1. Δίκστε στυς χάρτες τιν Ανκλία κε τις απικίες-τις.
2. Μπογιατίστε με χρομαστιστο μολίβι τις χτίζες τις Ανκλίας στο πανκόζμιο γεογραφικο σκίμα.
3. Δίκστε στο χάρτι τυς δρόμυς απτιν Ανκλία στιν Κίνα κε κιτάκστε πιες χτίζες τις Ανκλίας βρίσκοντε πάνο σ'αφτον το δρόμο.
4. Δίκστε στο χάρτι τις πολιτίες τις Ανκλίας

Φιλολογία για ανάγνοζι

Ιχσκ — Ι Ινδία κάτο απτο ζιγο τυ καπιταλ. Εκδοζι „Κομυνιστι" 1932.

3. Ι ΓΑΛΙΑ

Ι *θέζι*. Ι Γαλία κίτε στο διτικο μέρος τις Εβρόπις. Απτα βοριοδιτικα τιν περιβρέχι ο *Ατλαντικος* οκεανος, απτο νότο ι *Μεσόγιος* θάλασα. Ι τέτια θέζι-τις τις δίνι διέκσοδο στυς κιριότερυς πανκόζμιυς δρόμυς: με τον **Ατλαντικο** οκεανο στιν *Αμεριμι* με τι *Μεσόγιο* θάλασα στιν *Αφρικι* κε Ασία.

Ι βοριο-διτικες παραλίες ίνε αρκετα φαγομένες απτι θάλασα. Αφτυ πέρα ιπάρχυν, όρμι κε κόλπι, όπυ φιάστικαν καλα λιμάνια, πυ δεν παγόνυν. Ι Γαλία έχι κατάλιλα λιμάνια κε στι Μεσόγιο θάλασα (Μαρσελ).

Στο μέγεθος τυ εδάφυς-τις ι Γαλία κατέχι τιν πρότι θέζι ανάμεσα στα κράτι τις Διτικις Εβρόπις. Ενο στιν ποσότιτα τυ πλιθιζμυ κατέχι τιν τέταρτι θέζι. Ι έχτασι πυ κατέχι ι Γαλία στιν Εβρόπι ισύτε με 551 χιλ. τετραγ. χιλιομ. Στι Γαλία ζυν 40 εκατομ. άνθροπι. Εκσον αφτο ι Γαλία έχι απικίες, πυ όλες μαζι ίνε καμποσες φορες μεγαλίτερες απτιν καθαφτο Γαλία (12 εκατομ. τετραγ. χιλιομ.) Ο πλιθιζμός-τυς ίνε 59 εκατομ. άνθροπι.

Επιφάνια κε ποταμι. Ι επιφάνια τις Γαλίας ίνε χαμιλι στο βοριο-διτικο, κε ιψιλι στο νοτιο-ανατολικο. Στιν ανατολικι παραλία ιψόνοντε τα ιψιλα βυνα **Αλπις**. Απτα ιψόματα κε απτις Αλπις τρέχυν ενα σορο ποταμι, πυ εκβάλυν στι Μεσόγιο θάλασα κε τον Ατλαντικο οκεανο. Ι κιριότερι απ'φτυς ίνε: ο *Σένας*, ο *Λυαρ*, ο *Γαρόνας*, ο *Ρον*.

Το κλίμα κε τα εδάφι. Το κλίμα τις Γαλίας στο βοριο-διτικο μέρος-τις βρίσκετε κάτο απτιν επιροι τυ οκεανυ, γιαφτο κε πέφτυν εδο πολα ατμοσφερικα κατακάθια· ενο το ανατολικο μέρος τις Γαλίας ίνε σιμαντικα πιο κσερο. Πιο θερμι κε κσιρι ίνε ι παραλία τις Μεσόγιας θάλασας, πυ ίνε ιπερασπιζμένι με ιψόματα απτυς κρύυς βόριυς ανέμυς.

Τα εδάφι τις Γαλίας εχςον το κεντρικο ορινο μέρος ίνε έφορα.

Ορίχτα. Στι Γαλία ανίχυν τα πλυςιότερα ςτιν Εβρόπι αποθικέματα ςιδερομεταλέματος. Πετροκάρβυνο λίγο έχι ι Γαλία. Πλύςια ίνε τα αποθικέβματα τον καλιύχον αλατιον κε τον κιταζμάτον μεταλέματος αλιυμίνιυ. Ι Γαλία ίνε πολι πλύςια ςε μεταλικες πιγες. Κάπιες απ'φτες έχυν πανκόζμια φίμι Ι ορινι ποταμι τις Γαλίας κρίβυν μέςα-τος μεγάλες παρακαταθίκες νερυ ενέργια.

Ι *βιομιχανία.* Δεν ίςαν πολι εβνοικες ςτι Γαλία ι ςινθίκες για τιν ανάπτικςι τις βαριας βιομιχανίας. Δεν ίχε δικό-τις πετροκάρβυνο κε δεν ίχε καθόλυ νέφτι. Ιςτερα απτον ιμπεριαλιςτικο πόλεμο ι Γαλία άρπακςε απτι Γερμανια τι Λοθαρινκία, πλύςια ςε ςιδερομετάλεμα κε τι λεκάνι πετροκάρβυνυ τυ Σααρ. Αφτο τις έδοςε τι δινατότιτα να αναπτίκςι γρίγορα τι βιομιχανία-τις. Ι Γαλία παράγι ςτα εργοςτάςιά-τις πολι αλιυμίνιο κε πιοτικα ατςάλια, ςπυδέα για τον εντατικο εκςοπλιζμό-τις. Φιάςτικαν δινατα μεταλικα εργοςτάςια, πυ βγάζυν μιχανες κε μοτόρια, καθος κε χιμικες επιχίριςες. Ολα αφτα δυλέβυν για τον πόλεμο, ιδιέτερα τόρα, πυ βαθίνι ι κρίςι ςτι Γαλία, κε οπόταν τάλα κλαδια τις παραγογις κλίνυν. Ι ςτρατιοτικι ιςχι τις Γαλίας ολοένα διναμόνι. Ι καπιταλιςτικι κιβέρνιςι ίνε ο κιριότερος οργανοτις τις προετιμαςίας τις επίθεςις ενάντια ςτιν ΕΣΣΔ. Ι Γαλία ίνε ο χοροφίλακας τις Εβρόπις, πυ ιποκινι ςε πόλεμο ενάντια ςτιν ΕΣΣΔ τιν *Πολονία*, τι *Ρυμανία* κε τις *άλες χόρες*.

Ινε αναπτιγμένες ι βιομιχανίες βαμπακιυ κε μαλιυ. Μεγάλι ςιμαςία έχι ι βιομιχανία μετακςιυ, πυ το κέντρο-τις ίνε το *Λιον*. Στι Γαλία επεκςεργάζοντε πολα αντικίμεμα λύςυ κε μόδας.

Ι κιριότερες πολιτιες τις Γαλίας ίνε: ι προτέβυςά-τις — το Παρίςι, το *Λιον* το *Μαρςελ*.

Το *αγροτικο νικοκιριο*. Στο αγροτικο νικοκιριο μεγάλι ςιμαςία έχι ι κιπυρικι. Καλιεργύντε πολα ςταφίλια, απίδια, μίλα· ςτο νότο πορτοκάλια, λεμόνια. Καλιεργύντε επίςις πολα λυλύδια. Απτά τεχνικα φιτα ςπέρνυν το κοκινογύλι ζάχαρις, το λινάρι, τιν πατάτα, κι απτα ςιτιρα το ςιτάρι, το καλαμπόκι. Ι μεγαλίτερι πλιονοψιφία τις αγροτιας έχι λίγα χόματα: 1-2 εχτ. ςτο νικοκιριο. Πολι απαφτυς βιθίζοντε ςε χρέι, χάνυν το κομάτι τις γίς-τυς κε πάνε ςτιν πολιτία. Τελεφτέα ι κρίςι περίλαβε τι Γαλία· ολιγοςτέβι ι παραγογι· περιςέβι ι αεργία· κςεπέφτι το μερόκάματο. Στα τελεφτέα χρόνια ι κρίςι όκςινε πιο πολι τον τακςικο αγόνα κε διναμόνι ι επιροι τυ κομυνιςτικυ κόματος πάνο ςτις μάζες τις εργατικις τάκςις κε τις φτοχις αγροτιας. Το προλεταριάτο τις Γαλίας ετιμάζετε για τις αποφαςιςτικες μάχες με τιν μπυρζζυαζία.

Ι *απικίες τις Γαλίας*. Ι Γαλια έχι απικίες, πυ βρίςκοντε ςτιν *Αςία* ςτιν *Αφρικι* κε ςτιν *Αμερικι*. Ο πλιθιζμος εκμεταλέβετε με τον πιο αλίπιτο τρόπο απτυς καπιταλιςτες τις Γαλίας. Ι Γαλία εκςάγι απτις απικίες-τις καυτζυκ, βαμπάκι, μαλι, ςιτιρα. Ι κιριότερες απικίες τις Γαλίας βρίςκοντε ςτιν Αφρικι: ***Αλγέριο, Τίνιδα, Μαρόκο, ιςιμεριυνι Αφρικι κε το νιςι Μαδαγαςκάρι.*** Στιν Αςία τις ανίκι το ανατολικο μέρος τις Ιντο-Κίνας. Ι εκςέγερςες ςτις απικίες δε ςταματυν μα διναμόνυν ολοένα. Ι επαναςτατικι κίνιςι ανκαλιάζι τις πλατιες μάζες τον καταπιεζόμενον απτι Γαλία λαον. Ι κίνιςι αφτι γίνετε κάτο απτιν καθοδίγιςι τυ κομυνιςτικυ κόματος κε πίρε πλατιες διάςταςες. Ι εργατικι τάκςι τις Γαλίας κε τον απικιόν-τις ετιμάζετε να ρίκςι τιν κιριαρχία τυ αρπαχτικυ καπιταλ.

Γιμνάζματα κε ερότιςες

1. Πό χίνοντε ι ποταμι τις Γαλίας: Σένας, Λυάρας, Ρον κε Γαρόνας;
2. Παρακολυθίςτε πάνο ςτο χάρτι, ςε πιες χόρες μπορι κανένας να πέςι απτι Γαλία μέςον τυ Ατλαντικυ οκεανυ, τις Μεςόγιας θάλαςας κε τις Εριθρας θάλαςας.
3. Βρέςτε ςτο χάρτι τιν προτέβυςα τις Γαλίας, το Παρίςι, κε τις πολιτίες Λιον, Μαρςελ, Τυλον. Καθορίςτε πιες απ'αφταες ίνε λιμάνια.
4. Παρακολυθίςτε ςτις εφιμερίδες, πιά βιομιχανία αναπτίςετε τόρα ςτι Γαλία ςκετικα με τιν κρίςι;

5. Βρέστε στο χάρτι τις απικίες τις Γαλίας,μπογιατίστε-τις με χρομαστιστο μολίβι στον πανκόζμιο γεογραφιακο χάρτι.

4. Ι ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ι *θέσι*. Ι Γερμανία βρίσκετε στο μεσέο μέρος τις *Εβρόπις*. Στο βορα ι Γερμανία περιβρέχετε απτι *Γερμανικι* κε τι *Βαλτικι θάλασα*. Στις παραλίες αφτον το θαλασον, στις εκβολες τον ποταμον βρίσκοντε τα λιμάνια — *Αμβύργο* κε *Πρέμεν* (στιν παραλια τις Γερμανικις θάλασας) κε *Σστετιν* (στιν παραλία τις Βαλτικις θάλασας). Αφτα σινδέυν τι Γερμανία με τυς κιριότερυς θαλασινυς δρόμυς τυ κόζμυ. Στο νότιο μέρος ι Γερμανία σινορέβι με τις Αλπις.

Το βόριο μέρος τις Γερμανίας ίνε χαμιλοσια, πυ στο μεσέο μέρος-τις περνα στι ζόνι τον Μεσεο-γερμανικον βυνον. Ι νότια Γερμανία ίνε οροπέδιο, πυ ενόνετε με τις βόριες πλαγιες τον Αλπεον.

Το *κλίμα κε τα εδάφι*. Ι Γερμανία βρίσκετε στι ζόνι τυ έφκρατυ κλίματος. Κάτο απτιν επιροι τις γιτνασις τυ Ατλαντικυ οκεανυ, στι Γερμανία πέφτυν αρκετα ατμοσφερικα κατακάθια. Το κλίμα τυ ανατολικυ μέρυς τις Γερμανίας, πυ βρίσκετε πιο μακρια απτον οκεανο, ίνε λίγο δριμι κε κσιρο. Ι εδαφικες σιθίκες δεν ίνε εβνοικες για τι γεοργία. Στο βοριο-διτικο μέρος τις ι Γερμανία αποτελιέτε απο αργιλόδικες κε αμόδικες έχτασες, σιχνα σκεπαζμένες με βάλτυς τόρφας. Εδο τα πιο πσιλα μέρι ίνε σκεπαζμένα με ερίκι κε πέφκες. Στο βοριο-ανατολικο μέρος τις Γερμανίας απλόνοντε σιρες λόφον, ανάμεσα στυς οπίυς ίνε πολες λίμνες. Στο νότιο ιπσομένο μέρος τις Γερμανίας έφορα χόματα έχι μόναχα στις κιλάδες τον ποταμον.

Φιτικος κόζμος. Στιν περιοχι το Μεσεογερμανικον δασον απλόνοντε βελονοιδι δάσι πυ αποτελιέντε απο έλατα. Στι δίσι τα δάσι ίνε πλυσιότερα.

Στυς πρόποδες τον Αλπεον φιτρόνυν χαμιλι θάμνι κε χόρτα, πυ τιν άνικσι σκιματίζυν παρδαλο σκέπαζμα. Τόρα στι Γερμανία έχυν κοπι πολα δάσι. Φάνικαν νέα ίδι δεντρον, πυ φέρανε απτι Βόρια Αμερικι (βελονοιδι) κε απο άλες χόρες. Ολες ι αμόδικες έχτασες φιτέφτικαν με βελονοιδι δάσι, πυ φιλάγοντε με μεγάλι τάκσι.

Ζοικος κόζμος. Νορίτερα ο ζοικος κόζμος ίταν πιο πολιπίκιλος, παρα τόρα. Καταστράφικε ο αγριόταβρος, ο βόνασος. Μονάχα μερικες εκατοντάδες άλκες διαφιλάχτικαν. Στα δάσι ζυν λίνκες, αρκυδες, λίκι. Φέρθικαν απο άλα μέρι κε διατρέφοντε τα ζορκάδια κε ο φασιανος. Στα κινιγετικα νικοκιρια διαφιλάχτικαν το λάφι καλυ γένυς, κε το αγριογύρυνο. Απτα χνυδάτα ζόα διατρέφοντε ι αλεπύδες, τα κυνάδια. Ι βερβερίτσες, ι αζβι, άρκαλι. Σιναντιέτε ι ενιδρίδα, ι βίδρα (νορκα). Πολα πυλια έχι εδο. Τα πυλια βρίσκοντε κάτο απο αφστιρι φρύρισι κε αναπτίσοντε με τεχνιτες φολιες, ιδιέτερα ι πάπιες, ι μπεκάτσες, ι πέρδικες, ι πελαργι κε άλα πυλια πυ κελαιδυν. Στυς ποταμυς κε τις λίμνες βρίσκοντε πολα πσάρια: πέστροφες, χελια, σολομι, πέρκες.

Στιν έχτασι ι Γερμανία ίνε μικρότερι απτι Γαλία (472 χιλ. τετραγ, χιλιομ). Ο πλιθιζμος τις Γερμανίας ίνε περίπυ 70 εκατομ. άνθροπι. Τα διο τρίτα τυ πλιθιζμυ ζυν στις πολιτίες. Ι κιριότερες πολιτίες τις Γερμανίας ίνε: το Βερολίνο (ι προτέβυσα), το Αμβύργο, Λέιπσιγ, Δρέζδεν, Μιύνχεν, Κελν.

Οριχτα. Στι Γερμανία ιπάρχυν μεγάλα αποθικέβματα πετροκάρβυνυ, μεταλεμάτον σίδερυ, τσίνκυ κε χαλκυ, καθος κε διάφορον αλατιον. Ιστερα απτον πόλεμο τυ 1914-18 ι νικιμένι Γερμανία έχασε σιμαντικο μέρος απτα αποθικέβματά-τις σίδερυ κε χαλκυ, σχετικα με τιν απόλια τυ *Ελζας-Λορεν* κε μέρυς τις Ανο Σιλεσίας.

Βιομιχανία. Ι Γερμανία ίνε βιομιχανικι χόρα με πάρα πολι αναπτιγμένι τεχνικι. Το μεγαλίτερο κλαδι τις βιομιχανίας-τις ίνε ι μεταλικι βιομιχανία. Ι Γερμανία ίνε χόρα τις ανότερις τεχνικις. Βγάζι κινιτίρες, μπάνκυς. μιχανες. Πάρα πολι ίνε αναπτιγμένι ι χιμικι βιομιχανία, πυ επεκσεργάζετε καλιύχα αλάτια για λιπάζματα, κε πετροκάρβυνο για να βγάλι μπογιες κε γιατρικα.

Το *αγροτικο νικοκιριο.* Το αγροτικο νικοκιριο ίνε βαλμένο σε πσιλι θέσι. Χρισιμοπιόντε χιμικα λιπάζματα. Ι σοδιες το σιτιρον ίνε μεγάλες. Σπέρνυν σίκαλι, σιτάρι, κριθάρι, κε πολα ζαχαρότεφτλα.

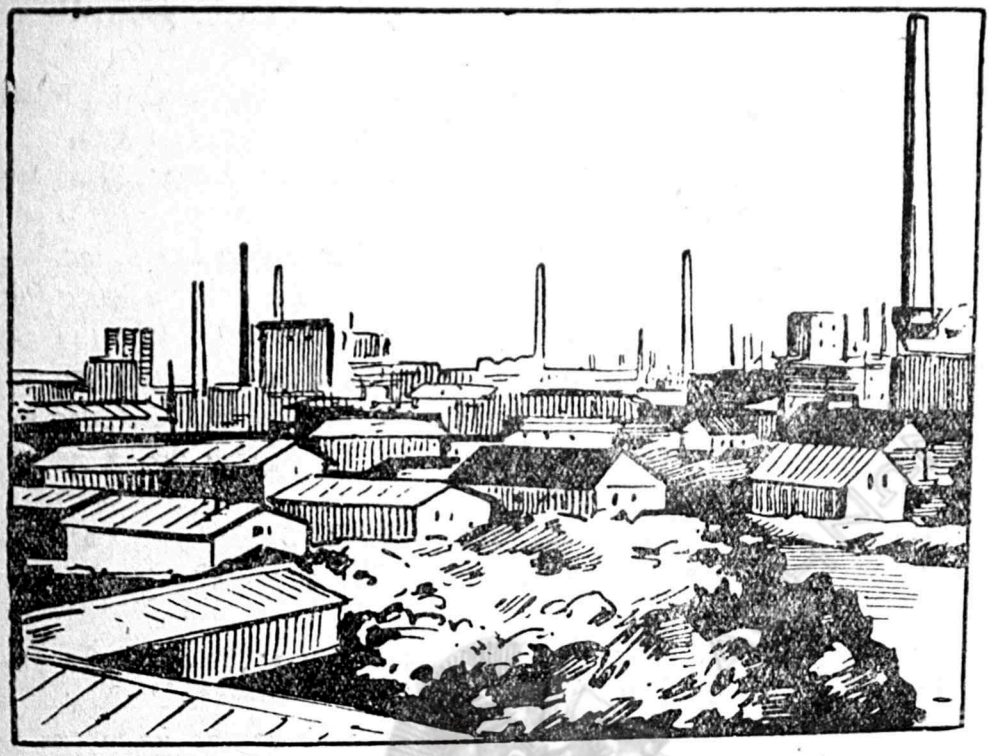

Γερμανία. Το οριχίο δεν εργάζετε.

Ι *καπιταλιστικι κρίσι στι Γερμανία.* Σίμερα ι κρίσι έχι ανκαλιάσι όλα τα κλαδια τυ νικοκιριυ τις Γερμανίας. Πολες φάμπρικες κε εργοστάσια, κλίσανε, πολα καμινεφτίρια ζβίσανε. Λιγόστεπσε πολι ι σπορα όλον το φιτιον. Ι ισαγογι κε ι εκσαγογι εμπορεμάτον λιγόστεπσε πολι. Ι αεργία έφτασε σε μεγάλες διάσταση. Ι φτόχια κε ι πίνα διναμόνυν ακόμα πιο πολι, επιδι ι τεράστιες πλιρομες πυ επεβλίθικαν στι Γερμανία απτυς νικιτες, κίντε πάνο στο προλεταριάτο τις Γερμανίας σαν αφόριτο βάρος. Στυς εργατικυς σινκιζμυς τα πεδια δεν τρόνε όσο πρέπι.

Κοντα στο Βερολίνο γένικε εκσέλενκσι ενος σκολιυ κε εκσακριβόθικε πος απτα 300 πεδια τα 56 έρχοντε στο σκολιο, δίχος να φάνε τίποτε απτο προι: Τα μισα πεδια δεν έχυν τι δινατότιτα να κιμιθύνε σε κσεχοριστο κρεβάτι. Το ίδιο όμος δε σιβένι στα μπυρζζυαζικα κβαρτάλια. Ι μπυρζζυαζία θισαβριζι εκατομίρια, ίνε χορτάτι κε ζι σε καθαρα κε εβρίχορα σπίτια.

Πος ζυν ι εργάτες στι Γερμανια
(Γράμα απτο Ρυρ)

„Ο οδιγός-μας, εργάτις μιχανικος, μας δίχνι στενα δρομάκια, σπίτια με παλιυς τίχυς, όμια με δυλοπάρικα χτίρια, καφάσια απτις βολες. Ολα τα δρομάκια ίνε παραγεμάτα απο αέργυς. Μαζέβοντε σορι-σορι κοντα στα σπίτια-τυς, σε μιλρι πλατία, όπυ χορίζοντε ι γονίες το σοκακιον. Ινε ι πλατία το διαδιλόσεον, κε ι αστινόμι κ' ι χαφιέδες παρακολυθυν άγριπνι τιν κάθε κίνισι εδο. Στυς τίχυς το σπιτιον ίνε πικνοκολιμένες ανκελίες για πύλισι τον επίπλον κε το σπιτίσιον πραμάτον.

— Πυλυν όλα, ότι μπορυν να πυλίσυν — εκσιγα ο Χανς, ο άεργος μιχανικος.

— Κ' ι νικοκιρέι τον πραμάτον;

Εκίνι μετακομίζοντε έκσο απτιν πόλι στο Χέιμσφελτ, πυ τονόμασαν κόκινο, σε σπίτι διανιχτέρεπσις, πυ φιάστικε στυς πρόιν γαλικυς στρατόνες. Στο Χέιμσφελτ ιπάρχυν σπίτια κάτο απτι γι, πυ κάνανε ι ίδιι ι εργάτες.

Μπένυμε στυ Κυρτ, άεργυ αρτεργάτι. Στιν κατικία-τυ μαζόχτικαν ι εργάτες κε ι εργάτριες. Με απλιστία ακύνε τιν πλιροφορία-μας για τι Σοβετικι χόρα.

Ι πατέρες τις πολιτίας [1]) τυ Διύςελτορφ ςινκάλεςαν τελεφτέα ςινέλεφςι αγόνα ενάντια ςτιν αεργία — διιγιέτε ο Κυρτ.

— Ι κάθε μπυρζζυαζικι εφιμερίδα κίρικςε: ότε ένας κάτικος τυ Διύςελτορφ δεν πρέπι να πινάςι το χιμόνα. Στο Διυςελτορφ ιπάρχυν 100 χιλ. άεργι. Πός θελυνε να τυς θρέπςυν;

— Να αφερέςυν τυ μίζερο επίδομα, πυ πέρνυν ός άεργι, κε να οργανόςυν γιόματα — ίπε ένας νέος εργάτις με το ςίμα τυ Κόκινυ μετόπυ (Κράςνι φροντ).

— Κςέρυμε αφτο το γιόμα — ίπε με κακία μια απτις γινέκες. Νερο με φαςόλια, ίτε κοματάκια ςάπιυ κρέατος. . . .

— Βοίθια ςτυς άεργυς — πέτακςε με κακία ο Οτο, εργάτις-ικοδόμος. — Τόρα δα ίρθα απτο Χέιμςφελδ. Ι πατέρες τις πόλις πρόκαναν να κρεμάςυν ανκελία, ότι όλα τα ςπιτάκια κε ι παράνκες, πυ φιάςανε ι άεργι, μπορύνε ςε οπιοδίποτε κερο να ςαροθυν. . .

Φτάςαμε ςτι» άκρι τις πόλις. Απο δο πάι αμακςιτος δρόμος ςτο προάςτιο τυ Διύςελτορφ. Με θόριβο περνυν τα τραμ, κινύντε τα αφτοκίνιτα. Τεράςτιες έχταςες γις. Σε πολα μέρι ι φράχτες ίνε ριμαγμένι. Αταχτα ίνε ςοριαζμένα τύβλα κε πέτρες. Φένοντε τςιμινιέρες εργοςτάςίον. Μα δεν καπνίζυν.

— Αφτι εδο, ίνε μια απτις φάπρικες τυ ιφαντυργικυ βαςιλια, πυ φάλιρε, — εκςίγιςε ο Βίλι. — Ολα αφτα πυλιέντε. Τις νίχτες τα τύβλα καταχλέβοντε. Σε ςας φιάνοντε φάπρικες, ςε μας καταςτρέφοντε".

„*Ερχετε ι επανάςταςι*". Μεγαλόνι ι διςαρέςκια τον εργατικον μαζον ενάντια ςτο ιφιςτάμένο καπιταλιςτικο ςίςτιμα. Διναμόνι ι επιροι τυ Κομυνιςτικυ κόματος πάνο ςτιν εργατικι τάκςι κε τι φτοχι αγροτια. Ανάβι ο επαναςτατικος αγόνας με μορφι εκςεγέρςεον κε απεργιον. Στυς δρόμυς τον προλεταριακον κέντρον γίνοντε μεγαλόπρεπες διαδίλοςες ενάντια ςτο ςίςτιμα τον καπιταλιςτον.

Ι προλετάριι τις Γερμανίας κάτο απτιν καθοδίγιςι τυ κομυνιςτικυ κόματος πάνε ςτο νκρέμιζμα τις εκςυςίας τυ καπιταλ κε τιν ενκαθίδριςι τις εκςυςίας το ςοβετιον.

Γι*μνάζματα κε ερότιςες.*

1. Βρέςτε ςτο χάρτι τι Γερμανία. Μπογιατίςτε-το με χροματαιςτο μολίβι ςτο γεογραφικο χάρτι.
2. Πιες θάλαςες περιβρέχυν τι Γερμανία;
3. Δίκςτε τις κιριότερες πολιτίες κε λιμάνια τις Γερμανίας.
4. Πιά βιομιχανία ίνε ιδιέτερα αναπτιγμένι πολι ςτι Γερμανία.
5. Διιγιθίτε για τιν κατάςταςι κε τον αγόνα τις εργατικις τάκςις τις Γερμανίας, ιδιέτερα για τιν κατάςταςι τον πεδιον κε τον πιονέρον.
6. Γράπςτε γράμα ςτυς γερμανυς πιονέρυς μέςον τις εφιμερίδας „Πιονέρςκαγια Πράβτα".

5. Ι ΙΤΑΛΙΑ

Θέςι. Ι Ιταλία βρίςκετε ςτο νότιο μέρος τις Εβρόπις κε κατέχι όλι τι χερςόνιςο τον Απενίνον κε διο νιςια ςτι *Μεςόγιο* θάλαςα (*Σικελία* κε *Σαρδινία*). Το βόριο μέρος τις Ιταλίας ίνε φραγμένο με τις ιψιλες οροςιρες τον *Αλπεον*. Απτο ανατολικο μέρος τιν περιβρέχι ι *Αδριατικι* θάλαςα, απτο διτικο — ι *Μεςόγια*. Ι παραλίες-τις ίνε φαγομένες κε ςκιματίζυν πολυς κόλπυς κε όρμυς. Σε πολα απ'αφτα έχυν φιαςτι κατάλιλα λιμάνια: Γένυα, Νεάπολι. Κοντα ςτυς πρόποδες τον Αλπεον ςτο ρέβμα τυ ποταμυ Πο εχτίνετε ι μεγάλι *Λομβαρδικι* χαμιλοςια. Σκεδον όλο το άλο μέρο τις Ιταλίας ίνε βυνα.

Κλίμα, έδαφος κε φιτία. Απτο βόριο μέρος ι Ιταλία ίνε ιπεραςπιζμένι απτυς κρίυς ανέμυς απτις Αλπις, γιαφτο, όντας ςτιν έφκρατι ζόνι, ίνε μια απτις πιο θερμες χόρες τις Εβρόπις. Το καλοκέρι ίνε πολι ζεςτο, χιόνι πέφτι μονάχα ςτι βόρια Ιταλία. Πολι έφορο ίνε το χόμα ςτι Λομβαρδικι χαμιλοςια, επιδι αφτί αποτελιέτε απο ιλι, πυ

1. Ι μπυρζζυαζικες αρχες τις πόλις.

κυβαλυν ι ποταμι απτις Αλπις. Στο ορινο μέρος τις Ιταλίας τα εδάφι ίνε έφορα μονάχα στις κιλάδες τον ποταμον. Στα χοράφια σπέρνυν σιτάρι, ρίζι, καλαμπόκι.

Ι φιτία τις Ιταλίας ίνε πλύσια. Εδο ιπάρχυν πολι κίπι, όπυ φιτρόνυν σταφίλια, λεμόνια, πορτοκάλια, βερίκοκα, ελιες, αμίγδαλα.

Βιομιχανία. Απτα κλαδια τις βιομιχανίας αναπτίχτικε περισότερο ι παραγογι μοτοριον, ιλεχτρικον αντικιμένον κε βαποριον, ιδιέτερα για πολεμικυς σκοπυς. Πολι αναπτίχτικε κε ι παραγογι βαμπακερον, μάλινον κε μετακσοτον ιφαζμάτον. Ι ανάπσικσι τις βιομιχανίας στιν Ιταλία εμποδίζονταν πολι, επιδι δεν ίχε σκεδον πλέρια δικό-τις κάρβυνο κε σίδερο· ι επιτιχιμένι ανάπτικσι τις βιομιχανίας στα τελεφτέα χρόνια εκσιγίτε με τύτο, ότι ι Ιταλία εποφελίτε πολι για τα εργοστάσια κε τις φάμπρικές-τις τι δίναμι τυ νερυ τον ποταμον, πυ τρέχυν απτις Αλπις. Στυς πρόποδες τον Αλπεον βρίσκοντε κε ι βιομιχανικες πολιτίες τις Ιταλίας: ***Μιλάνο*** κε ***Τυρίνο.*** Προτέβυσα τις Ιταλίας ίνε ι ***Ρόμι.*** Τα καλίτερα λιμάνια τις Ιταλίας ίνε: ***Νεάπολι, Γένυα*** κε το λιμάνι ***Παλέρμο*** στι Σικελία.

Ι Ιταλία ίνε χόρα με ανότερι ανάπτικσι τυ καπιταλιζμυ. Ι Ιταλία φροντίζι να στερεόσι τιν κιριαρχία-τις στι ***Μεσόγιο*** θάλασα κε διεκσάγι αγόνα ενάντια στι ***Γαλία.*** Ι Ιταλία έχι απικίες στιν ***Αφρικι:*** Λιβία, Εριθρέα, κε το Ιταλικο Σομαλ. Ι ιταλικι μπυρζζυαζία εκμεταλέβετε κε καταπιέζι σκλιρα τον πλιθιζμο αφτον τον απικιον. Πολι άσκιμα ζι ι πλιονοψσιφία τυ πλιθιζμυ μέσα στιν ίδια τιν Ιταλία.

Νά πος περιγράφι τι ζοί-τυς ένας εργάτες τυ αφτοκινιτοεργοσταζίυ „Φιατ".

„Σπίτι-μυ επικρατι ι πιο μεγάλι φτόχια. Κάποτε σε διάστιμα 48 ορον δε βάζο ότε ένα πσίχυλο στο στόμα-μυ. Αχάμνινα ός τον τελεφτέο βαθμο, κε μολατάφτα δε γέρνο το κεφάλι. Μπορυν να με βαρέσυν μα όχι κε να με λιγίσυν. Θέλο να ζο, για να αγονίζομε κε να νικίσο".

Ζυν άσκιμα όχι μονάχα ι εργάτες μα κε ι αγρότες πυ ανανκάζοντε να σφιχτύνε σε μικρα κοματάκια γις, τον κερο πυ ι πομέσσικι έχυν απέραντα χόματα. Γιαφτο χιλιάδες αγρότες, πυ χάσανε τι γί-τυς κε μετετράπικαν σε μπατράκυς, φέβγυν απτιν Ιταλία στο εκσοτερικο για να γιρέπσυν δυλια. Ιδιέτερα πολι τέτιι φίγανε στι ***Νότια Αμερικι***

Ι ***ανάπτικσι τις κρίσις.*** Ι αναπτισόμενι κρίσι δινάμοσε πιο πολι τιν πίνα κε τ φτόχια στιν Ιταλία. Επι κεφαλις τις κιβέρνισις τις Ιταλίας στέκυν ι φασσίστες. Ο φασσιστικος ζιγος κε ι αλίπιτι εκμετάλεψι τον εργατον, μπατράκον κε τις φτοχις αγροτιας τις Ιταλίας δινάμοσαν τιν επαναστατικι κίνισι το μαζον. Ι οργάνοσες τυ προλεταριάτυ στερεόνυντε κε διναμόνυν τιν επιροί-τυς στις εργατικες μάζες. Το κομυνιστικο κόμα τις Ιταλίας, αν κε βρίσκετε σε παρανομία, οργανόνι όμος τις μάζες σε αγόνα ενάντια στιν μπυρζζυαζία κε το φασσιζμο για ενκαθίδρισι τις εκσυσίας το σοβετιον.

Γιμνάζματα κε ερότισες

1: Βρέστε στο χάρτι τιν Ιταλία κε τις θάλασες πυ τι διαβρέχυν.

2. Βρέστε στο χάρτι τις πολιτίες τις Ιταλίας: Ρόμι, Νεάπολι, Γένυα. Βενετία, Μιλάνο, Τυρινο κε Παλέρμο (στο νισι Σικελία).

3. Βρέστε στο χάρτι τις απικίες τις Ιταλίας.

4. Παρακολυθίστε στις εφιμερίδες, πός ι φασσίστες καταπιέζυν τυς εργάτες κε αγρότες τις Ιταλίας κε σκιματίστε διίγιμα.

6. Ι ΓΙΑΠΟΝΙΑ

Ι ***θέσι τις Γιαπονίας.*** Στο ακρινο ανατολικο μέρος τις Ασίας, στα νισια τυ Ιρινικυ οκεανυ βρίσκετε ι Γιαπονία. Ι Γιαπονία ίνε μεγάλι ασιατικι καπιταλιστικι χόρα. Ανιχτα, κάτο απτιν προστασία τις Λίγας τον εθνον ι Γιαπονία λιστέβι τυς λαυς τις Ασίας. Αρπακσε τιν ***Κορέα,*** το νότιο μισο μέρος τις ***Σαχαλίνις,*** το νισι ***Φορμόζα*** κε τελεφτέα τι ***Μαντζυρία.***

Ολι ι έχταςι τις Γιαπονικις αφτοκρατορίας δεν ίνε μεγάλι. Ιςύτε το όλο με 685 χιλ. τετραγον. χιλιόμετρα. Αφτο αποτελι περίπου το $^1/_{32}$ τυ εδάφυς τις γιτονικις μ' αφτι Κίνας. Μα ι Γιαπονία ίνε μεγαλίτερι τις Γερμανίας, τις Γαλίας κε τον άλον κρατον τις Διτικις Εβρόπις. Ι θαλαςινι δρόμι τυ Ιρινικυ οκεανυ τιν ενόνυν με τιν Αμερικι κε τιν Αφςτραλία.

1 *χὸρα το ςιζμον.* Ι επιφάνια το γιαπονικον νιςιον ίνε ορινι. Ιπάρχυν εδο ενεργα ιφέςτια. Πολι ςιχνι ίνε ι ςιζμι. Το χρόνο γίνοντε ος 2 χιλ. ςιζμι. Σπάνια ίνε τα μερόνιχτα πυ πέρνυν δίχος ςιζμο έςτο κε μικρο. Τρίζυν τα γιαλια, κυδυνίζυν τα ςκέβι. Τυς αδίνατυς ςιζμυς κανένας δεν τυς φοβάτε ςτι Γιαπονία, τόςο πολι ςινιθίςανε. Τον κερο το δινατον ςιζμον χαλνυν ςπίτια, πέρνυν φοτια τα χτίρια. Κάτο απτα χαλάζματα το ςπιτιον θάβοντε ζοντανι άνθροπι. Ι ποταμι βγένυν απτις κίτες-τυς κε πλιμιρίζυν ολάκερα χοριά.

Στα 1923 ίταν πολι μεγάλος ςιζμος, πυ κατάςτρεπςε ςκεδον το μιςο μέρος τυ *Τόκιο* — τις προτεβύςας τις Γιαπονίας. Καταςτράφικαν κε πολες άλες πολιτίες κε χοριά. Στοτόθικαν 24 χιλ. άνθροπι. Ι ζιμίες ιπολογίζοντε ςε κάμποςα διςεκατομίρια ρύβλια. Στα 1927 γένικε νέος ςιζμος. Παραπάνο απο 6 χιλ. άνθροπι ςκοτόθικαν κε πλιγόθικαν. Κςανα καταςτράφικαν κάμποςες πολιτίες κε χοριά.

Τα βυνα τις Γιαπονίας δεν ίνε πςιλα. Ι κυρφι τυ πιο πςιλυ ιφέςτιυ Φυδζι-Γιαμα φτάνι ος 3778 μ.

Ποταμι. Ι ποταμι τις Γιαπονίας δεν ίνε μεγάλι, μα το ρέβμα-τυς ινε γρίγορο κε έχυν πολα νερα. Θοριβυν κε αφρίζυν πέφτοντας απο τα ορινα ίπςι. Απτις κατεγίδες πολι ποταμι κςεχιλίζυν. Ι πλιμίρες ίνε πολι ςιχνες κε φέρνυν μεγάλα διςτιχίματα, όχι λιγότερα απτο ςιζμο. Πλοτι ποταμι δεν ιπάρχυν, μα ι θοριβόδικι ορινι ποταμι δίνυν πολι ενέργια νερυ (*άςπρο κάρβυνο*).

Κλίμα. Το κλίμα τις, Γιαπονίας ίνε διαφορετικο ςτα διαφορετικα μέρι-τις, επιδι πολι ίνε απλομένι οπτο Βορα ςτο Νότο. Μεγάλι επ ροι έχι ςτο κλίμα τις Γιαπονίας το θερμο ρέβμα — *Κυροςίβο.* Χάρις ς' αφτο το ρέβμα ο χιμόνας ςτο βορα ίνε μαλακος.

Το κολοκέρι ςτι Γιαπονία ίνε ζεςτο κε ιγρο. Πολα ατμοςφεριχα κατακάθια πέφτυν. Το γιυνι μίνα έχι τόςυς πολυς ατμυς ςτον αέρα, πυ όλα τα πράματα ιγρένυν. Τα παπύτςια, τα βιβλία, τα ςιγάρα, όταν τα βγάζυν ςτον αέρα ςκεπάζοντε με πραςινοπι μύχλα.

Γιμνάζματα.

1. Βρέςτε ςτο χάρτι τι Γιαπονία.
2. Κιτάκςτε, ανάμεςα ςε πιες θάλαςες κε οκεανο κίντε τα νιςιά τις.
3. Κοντα ςε πια κράτι τις Αςίας κίτε ι Γιαπονία;

Αγροτικο νικοκιριο. Τα εδάφι τις Γιαπονίας ίνε έφορα. Μα λίγα ίνε τα κατάλιλα για γεοργία χόματα. Μονάχα το ένα όγδοο όλυ τυ εδάφυς τις Γιαπονίας ίνε κατάλιλο για καλιέργια. Το ιπόλιπο μέρος ίνε βυνα κε δάςι.

Στο νότο τις Γιαπονίας τα δάςι ίνε πλύςια κε πικιλόμορφα. Εδο φιτρόνυν: δέντρο καμφορας, ιντικο καλάμι, φινίκια, διάφορα ίδι δρι. Απτις καλιεργίςιμες φιτίες αναπτίζοντε ςτι Γιαπονία: ζαχαροκάλαμος, ρίζι, καπνος, γλικια πατάτα. Στο μεςέο μέρος φιτρόνυν γιαπόνικες πέφκες, γιαπόνικες ςφεντάμνες, θάμνος τςαιύ, ςικαμινια, διάφορα οποροφόρα δέντρα. Το βόριο μέρος, ίνε πιο μονότονο. Εδο φιτρόνυν βελονοιδι δάςι. Ανάμεςα ς' αφτα ίνε χοράφια ςιταριυ πατάτας, λιναριυ, καναβιυ. Το βαςικο ςτι Γιαπονία ίνε το ρίζι. Τα χοράφια τυ ριζιυ καλιεργυντε με το χέρι.

Ζοικος κόζμος, Ο ζοικος κόζμος τις Γιαπονίας ίνε πολι φτοχος.

Μερικα ζόα τις Γιαπονίας διαφέρυν χτιπιτα απτα ζόα τις Εβρόπις κε τις Αςίας. Ι γιαπονικι αρκύδα ίνε μάβρι. Ο λίκος — κοντοπόδαρος.

Στα νότια νιςια ζυν μαμύδες. Ι Γιαπονία ίνε εκςερετικα πλύςια ςε θαλαςινα ζόα. Στον πλύτο κε τιν πικιλομορφία-τις, ι Γιαπονία μπορι να βαλθι ςε μια απτις πρότες θέςες ανάμεςα ςτις άλες χόρες. Αφτο έχι ςκέι με τα κρία κε θερμα θαλάςινα ρέβματα, πυ περιβρέχυν τα νιςια τις Γιαπονίας. Σ' αφτο έχυν επίδραςι κε τα πολα ριχα νερα

(κσέρες), πυ προσελκίζυν μεγάλα ποσα πσαριον κε θαλασινον ζόον. Απτα ζόα στις θάλασες ζυν φάλενες κε θαλασινες γάτες. Απτα πσάρια — ι ρένκα, ι κέτα κ.α.

Οριχτα. Ι Γιαπονία ίνε πολι φτοχι σε οριχτα πλύτι. Σκεδον δεν έχι σιδερομετάλεμα. Το πετροκάρβυνο-τις ίνε κατότερις πιότιτας κε δε γίνετε κοκς. Νέφτι λίγο έχι. Πιο πολι ίσαν τα αποθικέματα χαλκυ, μα κε κίνα εκσαντλίθικαν κε ι εκσόρικσι χαλκυ έπεσε απότομα. Ιπάρχυν στι Γιαπόνία κιτάζματα θιαφιυ. Μ' άλα λόγια ι Γιαπονία έχι πολι λίγα δικά-τις ρεσύρσα για τιν ανάπτικσι τις βιομιχανίας.

Ι *Γιαπονία ίνε βιομιχανικι χόρα.* Σίμερα ι Γιαπονία πέζι πολι μεγάλο ρόλο στο πανκόζμιο νικοκιριο κε στιν πανκόζμια πολιτικι. Μα ι Γιαπονία κατέλαβε αφτι τι θέσι όχι προπολυ.

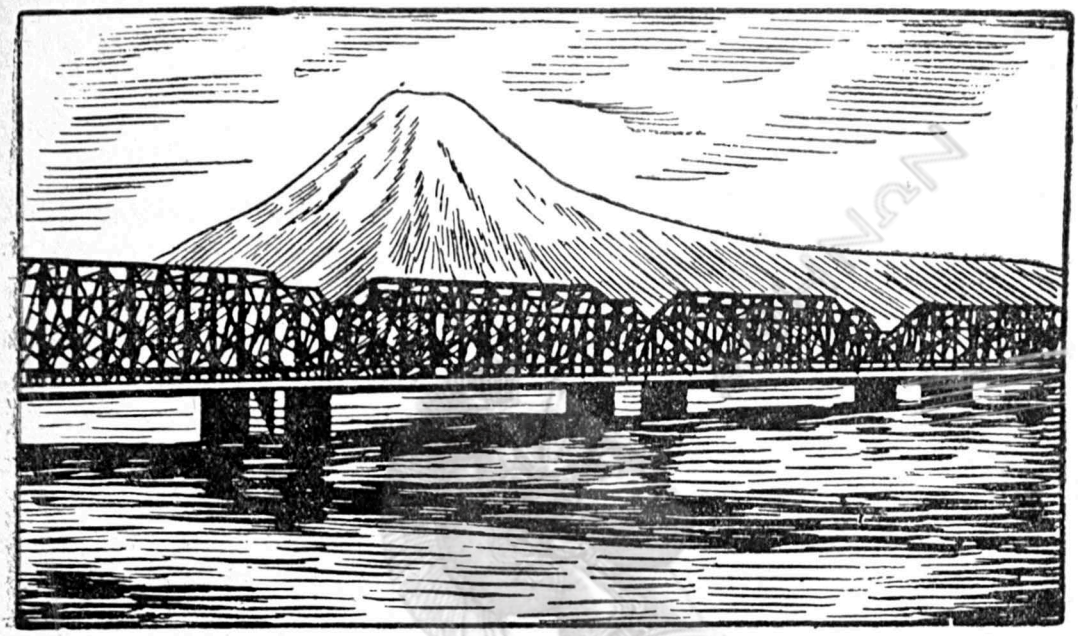

Γιαπονία. Το ιφέστιο Φυτζι- Γιάμα

Ι Γιαπονία τόρα ίνε βιομιχανικι χόρα. Εδο ίνε αναπτιγμένι ι ιφαντυργικι βιομιχανία, μετακσυργικι κε βαμπακυργικι, ι χιμικι κε ι μιχανοκατασκεβαστικι βιομιχανία. Ι ανάπτικσι τις βιομιχανίας κε ι διναμομένι άφκσισι τον εκσοπλιζμον περίσεπσαν τιν ανάνκι για πετροκάρβυνο, σίδερο, νέφτι κε χρομαστιστα μέταλα. Μα δεν τις φτάνι το δικό-τις κάρβυνο, σίδερο, νέφτι. Ο γιαπονικος κ»πιταλιζμος στενοχορέθικε στα νισιά-τυ. Ι γιτνίασι τις Κίνας διμιυργύσε τι δινατότιτα για το άρπαζμα το χομάτον-τις. Ι Γιαπονία σκάροσε πόλεμο με τιν Κίνα κε άρπακσε το νισι Φορμόζα. Στα 1904 ι Γιαπονία πολέμισε με τι Ροσία για τι Μαντζύρια κε τιν Κορέα. Αρπακσε απτι Ροσία το μισο τυ νισιυ Φορμόζα, τι νοτιο-μαντζυριακι γραμι, το Πορτ-Αρτυρ.

Στιν Κίνα ο γιαπονέζικος καπιταλιζμος άρπακσε πλυσιότατα κιτάζματα κάρβυνο κε σίδερυ. Ο γιαπονέζικος καπιταλιζμος κατέχι κιρίαρχι θέσι στι βιομιχανία τις Κίνας.

Τόρα ι Γιαπονία ίνε ανκαλιαζμένι απο σκλιρότατι κρίσι. Ι κρίσι ανκάλιασε κε τι βιομιχανία κε το αγροτικο νικοκιριο τις Γιαπονίας.

Ι κιριότερες πολιτίες κε βιομιχανικα κέντρα τις Γιαπονίας ίνε: το *Τόκιο* (ι πρωτέβυσα), *Οσάκα*, *Ναγόγια*, *Κιότο*, *Κόπε*, *Ιοκοχάμα*.

Ο πλιθιζμος τις Γιαπονίας ίνε 65 εκατομ. κε μαζι με τις απικίες 91 εκατομ. άνθρωπι. Στο ποσο τυ πλιθιζμύ βρίσκετε στιν έχτι θέσι στο κόζμο.

Ι *απικίες τις Γιαπονίας.* Ι Γιαπονία έχι απικίες: τι χερσόνισο *Κορέα* κε τα νισια: *Φορμόζα*, *Μαριάνσκι*, *Κυρίλσκι*, *Μαρσσάλσκι*. Τόρα ι Γιαπονία λιστέβι τι Μαντζυρία κε τιν Κίνα, μετατρέποντας-τες σε απικίες-τις. Με τιν κατάλιψι τις Μαντζυρίας κε τις Κίνας ι Γιαπονία διμιυργι κίντινο επίθεσις στα σίνορα τις ΕΣΣΔ. Δίνι μεγάλες παρανκελίες όπλον στα εργοστάσια τις Εβρόπις κε Αμερικις.

Ι *θέσι τις εργατικις τάκσις.* Ανιπόφορες ίνε ι σιθίκες τις εργατικις τάκσις στι Γιαπονία. Το προλεταριάτο κε ι αγροτια σιενάζυν κάτο απτο ζιγο τις φτόχιας, τις πίνας

κε τις πλέριας έλιψις δικεομάτον. Ι εργατικι μέρα στις φάπρικες κε τα εργοστάσια ίνε 11-ορι, το μεροκάματο μιδαμινο, λίπι ι προστασία τυ κόπυ. Υτε λόγος μπορι να γίνι για ασφάλια απτα σακατέματα κε τιν αεργία. Στις φάμπρικες δυλέβυν πεδια 6-7 χρονο. Ι καπιταλιστες τα εκμεταλέβοντε μέχρι εκσάντλιςις. Βαρια ίνε ι θέσι τις γινέκας-εργάτριας. Ι γινέκες ίνε ιποχρεομένες να ζυν σε κινα ιπνοτίρια κοντα στις φάμπρικες, χορις νάχυν δικέομα να βγυν ελέφτερα απτο χτίριο. Στιν πλιονοψιφία-τυς ίνε κορίτσια ιλικίας 11-20 χρονο. Τις πυλυν ι φτοχι γονιί-τυς για κάμποσα χρόνια στυς φαπρικάντιδες. Πολες απ'αφτες δεν αντέχυν παραπάνο απο διο χρόνια σε τέτια ζοι κατέργυ κε πεθένυν.

Ι *θέσι τον αγροτον.* Ι γι βρίσκετε στα χέρια τον πομέσσικον κε κυλάκον. Για τυς φτοχυς δε φτάνι το ρίζι. Ινε ακριβο κε δε μπορυν να τάγοράσυν. Στι Γιαπονία ίνε σιχνες ι στάσες ριζιυ, όπος τις ονομάζυν. Στις εκσέγερσες πέρνυν μέρος κε τα πεδια ακόμα. Ι κιβέρνισι „καθ.σιχάζι" πολι σκλιρα τυς σταζιαστες, δίχος να φίδετε ότε τα πεδια.

Ι *θιριοδίες ενάντια στυς σιμετόχυς τις εκσέγερσις ριζιυ.*

„Κσανα βάρεσε το τίμπανο στιν πλατία Αομόρι. Ι πλατία μάβρισε απτα κεφάλια τον ανθρόπον. Στι μέσι μέσα, πάνο σε πεζύλι κάθυνταν μια ομάδα ανθρόπον με ακίνιτα πρόσοπα. Στα κσυριζμένα κεφάλια κρέμονταν πλεκσύδες. Ισαν ι δικαστες.

Μπροστά-τυς, στο μέρος τυ πεζυλιυ, πυ ίταν πιο κοντα στο πλίθος, στέκονταν κοντόπαχος άντρας με μακρι σπαθι. Πλάι-τυ στέκονταν ένας μικρος ζβέλτος άνθροπος, πυ κρατύσε στα χέρια μακρι φίλο χαρτιυ κε φοναχτα διάβαζε ονόματα.

Διο φίλακες κυβαλύσαν στο πεζύλι ολοένα κε νέυς ανθρόπυς με χέρια δεμένα πιστάνκονα.

Ι διαδικασία δε βαστύσε πολιν κερο. Βάζανε τον κατιγορύμενο στα γόνατα. Ο μικρος άνθροπος αποτινόμενος στυς δικαστες έλεγε φοναχτα τόνομα κε πρόσθετε,:

— Σταζιαστις κε κακύργος.

Τα πέτρινα πρόσοπα το δικαστον δεν κινύνταν. Ενας απ'αφτυς έκανε λαφρο κίνιμα με τι βεντάγια. Τότε ο μικρος άνθροπος γιρνύσε στο μέρος τυ διμίυ κε έλεγε:

— Κόβε!

Ο διμιος κατέβαζε μια σπαθια, κε το κεφάλι, τις περισότερες φορες με επίδεζμο, κρέμονταν στο ένα μέρος τυ πετσιυ πυ δεν κόπικε. Ο δίμιος ίταν μάστορις στις σπαθιες. Ι βεντάγιες κιμάτιζαν . . .

— Κόβε!

Αντιχύσε ο κρότος τυ τίμπανυ. Φέρνανε νέο „σταζιαστι κε κακύργο". Μέσα στο πλίθος επικρατύσε άκρα σιοπι.

Ακσαφνα ακύστικε ιπόκορφο βυιτο μέσα στο πλίθος. Στο πεζύλι φάνικε δόδεκα χρονο πεδι. Μόλις ανέβενε το πεζύλι κε κίταζε με μάτια πυ δε νιόθανε τίποτε.

— Πεδι, πυ λέι πος ονομάζετε Τόρο. Ινε σταζιαστις κε κακύργος. Αρνίθικε να ονομάσι τυς γονιύς-τυ.

Ο δικαστις έδικσε με τι βεντάγια το πεδι. Ο μικρος άνθροπος έτρεχε μπρος-πίσο. Στο πλίθος κσανα ακύστικε ιπόκοφο βυιτο . . .

Στι Γιαπονία σισορέφτικε πολι αναφλεχτικο ιλικο για τιν επανάσταση. Μα ι επαναστατικες οργάνοσε: τις Γιαπονίας ίνε πολι αδίνατες κε σκορπιζμένες. Ακόμα πολι νεαρες ίνε, όπος ίνε νεαρο κε το γιαπονέζικο προλεταριάτο. Το παραμικρο φανέρομα δισαρέσκιας ίτε προτέστυ με φόρμα απεργίας πνίγετε με αλίπιτι σκλιρότιτα. Κιρίχτικαν εχτος νόμυ όλες ι επαναστατικες οργάνοσες: το κομυνιστικο κόμα, το κομσομολ, ι πιονέρι, ι επανκελματικες οργάνοσες. Μολατάφτα το κομυνιστικο κόμα ολοένα ολοένα διναμόνι τιν επιροίτυ στις εργατικες μάζες κε τι φτοχι αγροτια. Τις σισπιρόνι κε τις προετιμάζι για τιν αποφασιστικι μάχι για τιν κατάχτισι τις εκσυσίας κε τιν οργάνο,ι γιαπονικον σοβετιον.

Γιμνάζματα κε ερότιςες.

1. Πιες αγροτικες φιτίες καλιεργύντε ςτι Γιαπονία;
2. Ιποδίκςτε τα χρίσιμα οριχτα τις Γιαπονίας.
3. Τί ίδυς ίνε ι θέςι τον εργατον κε φτοχον αγροτον ςτι Γιαπονία;
4. Πιες χόρες άρπακςαν τόρα ι γιαπονέζι καπιταλιςτες;
5. Στο γεογραφικο ςχίμα ςιμιόςτε τυς θαλαςινυς δρόμυς απτι Γιαπονία ςτιν Κίνα, ςτις Ενομ. Πολιτίες τις Βορ. Αμερικις κε ςτιν ΕΣΣΔ.

7. Ι ΚΙΝΑ

Ι *Κίνα ίνε ςκλαβομένι χόρα.* Ι Κίνα δεν ινε ελέφτερι κε ανεκςάρτιτι χόρα. Ινε μεγάλι-μιςοαπικία τον καπιταλιςτικον αρπάγον τις Γιαπονίας, τις Ανκλίας, τον Ενομένον Πολιτιον, τις Γαλίας. Αφτι αρπάκςανε ςτιν Κίνα τα ςπυδεότερα θαλαςινα λιμάνια: **Γονκονγ**, **Καντον**, **Σςανχάι**, τα πλυςιότατα ραγιόνια κάρβυνο κε τα πλύςια ςε ςιδερομετάλεμα ραγιόνια. Τυς χριάζετε ι Κίνα, για να αρπάκςυν απ'αφτι το κάρβυνο, το βαμπάκι κε τις άλες πρότες ίλες, να ιςάγυν αφτυ τα καπιτάλια-τυς κε τα εμπορέματα κε να θιςαβρίςυν μεγάλα κέρδι. Για να λιςτέπςυν καλίτερα τιν Κίνα, τι ςκλάβοςαν, τι μετάτρεπςαν ςε μιςοαπικία-τυς. Στα νερα τις Κίνας ςτέκετε τεράςτιος πολεμικος ςτόλος το μεγαλίτερον χορον: τις Ανκλίας, τις Γαλίας, τις Γιαπονίας, τον Ενομένον Πολιτιον.

Στα ςπυδεότερα λιμάνια κε τα εμπορικοβιομιχανικα κέντρα ςτέκυν δεκάδες χιλιάδες οπλιζμένα ος τα δόντια κςένα ςτρατέματα. Με τι βοίθιά-τυς ι καπιταλιςτες ιπαγορέβυν τι θέλιςί-τυς ςτιν Κίνα.

Θέςι. Ι Κίνα βρίςκετε ςτο νοτιο-ανατολικο μέρος τις Αςίας. Ι έχταςί-τις ίνε ίςι με 10,7 τετρ. χιλιόμετρα. Το νοτιο-ανατολικο μέρος-τις περιβρέχετε απτις θάλαςες: *Κίτρινι*, *Ανατολικο-Κινέζικι* κε *Νοτιο-Κινέζικι*. Στις εκβολες τον ποταμον ίνε φιαζμένα τα καλίτερα κινέζικα λιμάνια: **Καντον** κε **Σςανχάι**.

Φίςι. Ι οροςιρες τυ Κυεν-Δυν μιράζυν τιν Κίνα ςε διο μέρι, πυ ςτι φίςι-τυς ίνε διαφορετικα: το Βόριο κε το Νότιο. Το βόριο μέρος ίνε άδεντρι πεδιάδα, ςκεπαζμένι με έφορο κιτρινόχομα. Στι Νότια Κίνα βρίςκυντε πολες οροςιρες, ανάμεςα ςτις οπίες ι κιλάδες ίνε ςκεπαζμένες με κοκινόχομα — ολιγότερο έφορο απτο κιτρινόχομα.

Κε όμος αφτο το έδαφος δίνι άφτονες ςοδιες, επιδι ςτι Νότια Κίνα έχι περιςότερι θερμότιτα κε ιγραςία. (Το κλίμα ςτι Νοτια Κίνα ίνε ιγρο, επιδι πνέυν άνεμι απτον οκεανο κε το καλοκέρι φέρνυν πολα ατμοςφερικα ταταχάθια. Αφτι ι άνεμι ονομάζοντε μυςόνες).

Ποταμι. Στιν Κίνα τρέχυν ι μεγάλι ποταμι Χυαν-Χε (Κίτρινος) κε Γιαν-Τςι-Τςιαν (Γαλάζιος). Ι ποταμι κςεχιλίζυν το καλοκέρι απτις καλοκεριάτικες βρυχες κε αφίνυν ςτιν επιφάνια τις γις χοντρο ςτρόμα έφορις ιλις. Εποφελιέντε τα νερα τον ποταμον για να αρδέπςυν τα χοραφια μέςον καναλιον πυ ανίγυν.

Ο φιτικος κόζμος. Ι φιτία τις Κίνας ίνε πολιπίκιλι. Στο πιο νότιο μέρος φιτρόνυν φινίκια, δάφνες, μανόλιες, δέντρο καμφορας, ιντικο καλάμι. Μεγάλι ςιμαςία έχι ι ςικαμινια. Στο νότο καλιεργυν το τςαι.

Οριχτα. Τα οριχτα πλύτι τις Κίνας ίνε πολιπίκιλα. Τα κιριότερα απ'αφτα ίνε: νέφτι, ςίδερο, μάλαμα, αςίμι, μολίβι, χαλκος, καλαι.

Ι θέςι τις αγροτιας. Ο πλιθιζμος τις Κίνας ίνε περίπυ 450 εκατομ. άνθροπι. Βαςικι απαςχόλιςι τυ πλιθιζμυ ίνε το αγροτικο νικοκιριο. Στο αγροτικο νικοκιριο ίνε απαςκολιμένα τα 80ο/ο τυ πλιθιζμυ. Το περιςότερο μέρος τις γις βρίςκετε ςτα χέρια τον παμέςςικον. Ι αγρότες κάνυν το νικοκιριό-τυς ςε μικρα κομάτια γις, πυ τα καλιεργυν πολι επιςταμένα με δυλια τυ χεριυ, δίχος να μεταχιριςτυν ύτε μιχανες, ύτε εργατικα ζόα. Σπέρνυν πολι ρίζι, βαμπάκι, ςόγια. Αν κε πέρνυν μεγάλες ςοδιες κε χάρις ςτο θερμο κλίμα ςπέρνυν διο φορες το χρόνο, όμος ςτα χορια βαςιλέβι πίνα κε φτόχια: ι βαριι φόρι κε ι εκμετάλεπςι τον παμέςςικον ριμάζυν τυς αγρότες.

Ι καπιταλιστες λιστέβυν τιν Κινα. Αν κε ι Κίνα ίνε πλύσια σε κάρβυνο κε σιδερομετάλεμα, μολατάφτα ι βιομιχανία-τις ίνε πολι χαλαρα αναπτιγμένι.

Ι κιριότερες πολιτίες κε λιμάνια τις Κίνας ίνε: ***Πέιπιν*** (Πεκίνο), ***Σσανχάι***, ***Ναυκιν κε Καντον***. Τιν Κίνα λιστέβυν ι καπιταλιστες τις Γιαπονίας, τις Ανκλίας κε τον Ενομένον Πολιτιον. Αφτι εκσάγυν απτιν Κίνα βαμπάκι, κάρβυνο, σίδερο κε μετάκσι — πρότι ίλι. Ταφτόχρονα πλιμιρίζυν τις αγορες τις Κίνας με προιόντα το βιομιχανικον επιχιρίσεόν-τυς — ιφάζματα, αντικίμενα απο σίδερο κέ άλα εμπορέματα. Ι περισότερες φάμπρικες κε εργοστάσια, πυ έχυν φιαστι στιν Κίνα, ανίκυν σε κσένυς καπιταλιστες — ι πιο πολες στυς γιαπονέζυς. Τα κιριότερα λιμάνια κε ι σιδεροδρομικες γραμες φιαστίκανε με κσενο καπιταλ.

Ι πανκόζμια κρίσι κατάφερε δινατο χτίπιμα στι βιομιχανία τις Κίνας. Κλίνυν πολες φάμπρικες. Ι περισότερες φάμπρικες δυλέβυν όχι πλέρια.

Ι ***θέσι τις εργατικις τάκσις.*** Ι θέσι τις εργατικις τάκσις ίνε πολι βαρια. Ι δυλια απτο προι ός το βράδι ίνε σινιθιζμένο πράμα για τυς εργάτες τις Κίνας

Ι εργάτες δυλέβυν απο 16 ος 18 όρες. Ι διάρκια τις εργατικις μέρας ίνε όμια όχι μονάχα για τυς άντρες μα κε για τις γινέκες κε για τα πεδια. Ι άντρες, ι γινέκες κε τα 6-8 χρονο πεδια δυλέβυν απτις 4 το προι ος τις 8 το βράδι. Το μεροκάματο ίνε μίζερο. Πολι εργάτες δεν πέρνυν καθόλυ μεροκάματο. Δυλέβυν μονάχα για το φαι, πυ τυς δίνι ο νικοκίρις, κε πυ αποτελιέτε απο μερικα πιάτα ρίζι τι μέρα. Το μεσέο μεροκάματο στις ιφαντυργικες επιχίρισες τις Κίνας ίνε 33 καπίκια. Ο κινέζος ναφτεργάτις πέρνι 25 φορες λιγότερο απτον αμεριχανο κε 23 φορες λιγότερο απτον ενκλέζο. Ι τροφι τον εργατον ίνε πολι άσκιμι. Για βασικι τροφι στο νότο έχυν το ρίζι κε στο βορα το πρόσο. Το κρέας ίνε πολιτέλια

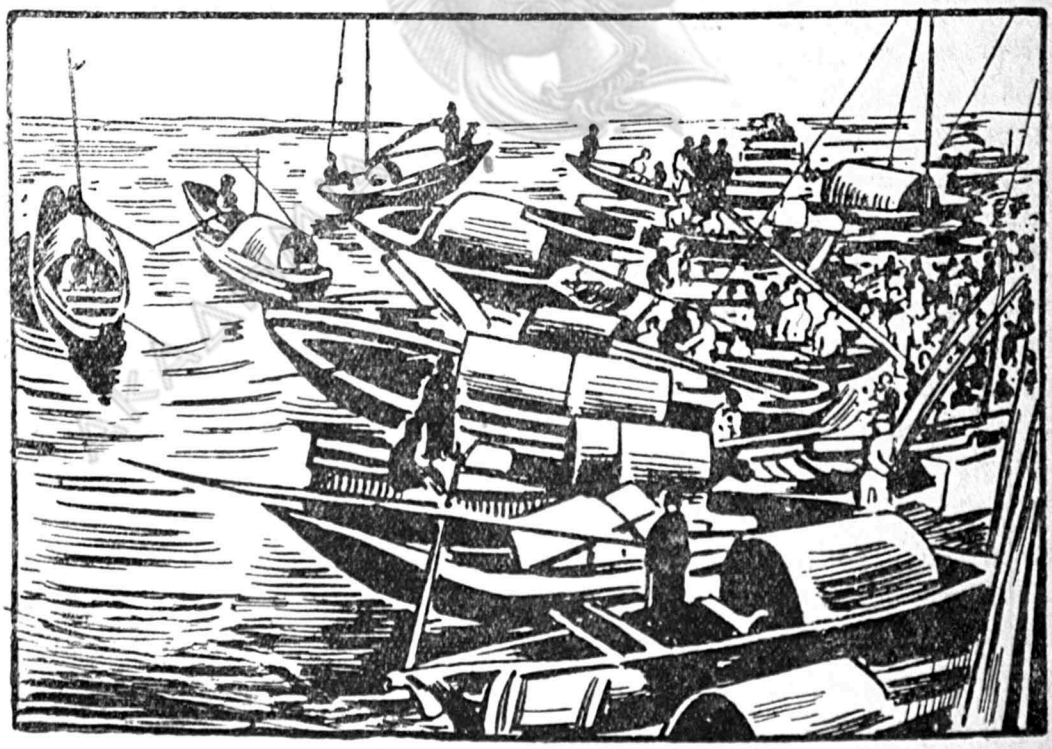

Ι κατικιακες σιθίκες ίνε πολι βαριες. Ι εργάτες στριμόχνυντε στις εργοσταζιακες αβλες, σε ιγρες κε χαλαζμένες παράνκες. Κιμύντε πάνο σε γιμνο πάτομα, συφρονοντας σφιχτα ο ένας κοντα στον άλο, χομένι μέσα στα σκιζμένα κυρέλια-τυς.

Ι στάσες κε απεργίες — απάντισι στιν προεόνια εκμετάλεπσι κε καταπίεσι — μεταβλάστισαν σε επαναστατικες εκσέγερσες. Ι εργατικι κε αγροτικι κίνισι έδικσε στον κόζμο ανίδοτα παραδίγματα οργανοτικότιτας κε αγόνα. Ι εκσέγερσι στι Σσανχαι, ι Καντονέζικι κομύνα κε τα σοβέτια στιν Κίνα ίνε παραδίγματα αφτυ τυ αγόνα.

Ο *αγόνας για τα ϛοβέτια.* Τόρα ϛτιν Κίνα ιπάρχυν ϛοβετικα ραγιόνια, πυ περίλαβαν απεραντο έδαφος, έπυ ι εκϛυϛία ανίνι ϛτα κινέζικα ϛοβέτια τον εργατον κε αγροτον. Τα ϛοβέτια δυλέβυν κάτο απτιν καθοδίγιϛι τυ κομυνιϛτικυ κόματος τις Κίνας. Γρίγορα μεγαλόνυν κε διναμόνυν τα ϛοβετικα ραγιόνια τις Κίνας. Μεγαλόνι κε ο Κινέζικος Κόκινος ϛτρατος, πυ αγονίζετε πια επιτιχιμένα ενάντια ϛτα ϛτρατέματα τις αντεπαναϛτατικις κιβέρνιϛις. Ο αγόνας για τι νίκι τι εκϛυϛίας τον κινέζικον ϛοβετιον ανάβι κε απλόνετε ϛ'όλι τιν Κίνα.

Γιμνάζματα κε ερότιϛες.

1. Βρέϛτε ϛτο χάρτι τις πολιτίες κε τα λιμάνια τις Κίνας.
2. Βρέϛτε τα ϛοβετικα ραγιόνια ϛτιν Κίνα κε παρακολυθίϛτε ϛτις εφιμερίδες τον ιροικο αγόνα τυ Κινέζικυ Κόκινυ ϛτρατυ.
3. Βρέϛτε τι Μαντζυρία, το μέρος τις Κίνας,πυ κατέλαβε ι Γιαπονία,κε παρακολυθίϛτε ϛτις εφιμερίδες, πός τι λιϛτέβι ι Γιαπονία,τί πλύτι πέρνι απ'αφτυ.
4. Στο γεογραφικο χάρτι μπογιατίϛτε με διαφορετικα χρόματα τιν Κίνα,τι Μαντζυρία,τιν Κορέα, το νιϛι Φορμόζα,κε ϛιμιόϛτε τυς θαλαϛινυς δρόμυς απτιν Κίνα ϛτι Γιαπονία, ϛτις Ενομ. Πολιτίες, ϛτιν Ανκλία κε Γαλία.

8. Ι ΔΙΤΙΚΙ ΓΙΤΟΝΕϛ ΤΙϛ ΕϛϛΔ

Πολονία

Θέϛι. Ι Πολονία βρίϛκετε ϛτιν Εβρόπι. Στο διτικο μέρος-τις ϛινορέβι με τιν ΕϛϛΔ Ι καπιταλιϛτες κε ι πομέϛϛικι τις Πολονίας ίνε απτυς πιο λιϛιαζμένυς εχτρυς τις ΕϛϛΔ Ι Πολονία ϛκεδον δεν έχι θαλαϛινα ϛίνορα· έχι μονάχα ϛτενι εκϛοδο ϛτι Β α λ τ ι κ ι θά λ α ϛ α κατα μίκος τυ ποταμυ Β ί ϛ λ α. Αφτο ίνε το ονομαζόμενο „κοριτορ τυ Δάντϛιγ" — λυρίδα πυ άρπακϛε ι Πολονία απτι Γερμανία. Ι Πολονία ίνε μεϛόγιο κράτος. Ι έχτασί-τις ίνε ίϛι με 388 χιλ. τετραγον. χιλιόμετρα. Ο πλιθιζμός-τις 30 εκατομίρια.

Ι επιφάνια τις Πολονίας ίνε ϛινέχια τις απέραντις ροϛικις πεδιάδας. Τα Κ α ρ π ά θ ι α βυνα περνυν μονάχα ϛτο νοτιο-διτικο ϛίνορό-τις. Ο ϛπυδεότερος ποταμος τις Πολονίας ίνε ο Β ί ϛ λ α ϛ. Ι Πολονία βρίϛκετε ϛτι ζόνι τυ έφκρατυ κλίματος. Το κλίμα εδο ίνε πιο δριμι, παρα ϛτι Διτικι Εβρόπι, κε πιο μαλακο πάρα ϛτιν Ανατολικι. Μεγάλι επιροι ϛτο κλίμα τις Πολονίας έχι ι Βαλτικι θάλαϛα.

Φ ι τ ί α κ ε έ δ α φ ο ϛ. Το περιϛότερο μέρος τις χόρας ίνε ιποϛταχτόδικο, ϛτο νότο εχτίνετε ζόνι μαβροχόματος.

Ι φιτία αποτελίτε απο βελονοιδι φιλόδικα κε μιχτα δάϛι, πυ διαφιλάχτικαν ϛτο ανατολικο μέρος τις χόρας.

Οϛον αφορα τα οριχτα, ι Πολονία ίνε πλύϛια ϛε κάρβυνο. Ιπάρχι εδο νέφτι καθος κε ϛιδερομετάλεμα. Απτα χρομαϛιϛτα μέταλα ιπάρχυν τϛίνκος κε μολίβι. Αρκετα ϛιμαντικες ίνε ι παρακαταθίκες αλατιον.

Ι Π ο λ ο ν ί α ε κ ϛ ο π λ ι ζ ε τ ε ε ν τ α τ ι κ α. Απτα κλαδια τις βιομιχανίας ϛτιν Πολονία ίνε αναπτιγμένι ι παραγογι μιχανον κε μοτοριον, καθος κε χιμικον κε ιφαντυργικον προιόντον. Πολι αναπτίχτικε ι πολεμικι βιομιχανία. Προτέβυϛα τις Πολονίας ίνε ι Β α ρ ϛ ϛ ά β α· ι κιριότερες πολιτίες ίνε: Β ί λ ν ο, Λ ο δ ζ , Π ο ζ ν α ν, Κ ρ α κ ο β, Λ β ο β. Ι Πολονία εκϛοπλίζετε λιϛιαζμένα. Ο μιϛος προιπολογιζμος τυ κράτυϛ παι για τιν πολεμικι βιομιχανία. Σίμερα ι κρίϛι έχι βαρέϛι όλα τα κλαδια τις βιομιχανίας ϛτιν Πολονία εκϛον τιν πολεμικι βιομιχανία, πυ απαρέκλιτα εκϛαπλόνι κε ανιπϛόνι τιν παραγογι.

Α γ ρ ο τ ι κ ο ν ι κ ο κ ι ρ ι ο. Ι βαϛικες φιτίες πυ παράγι το αγροτικο νικοκιριο ίνε ϛίκαλι, ϛιτάρι, κριθάρι, βρόμι. Απτα τεχνικα — λινάρι, πατάτα, ζαχαρότεφτλο.

Κάθε χρόνο περιϛέβι ι πίνα κε ι φτόχια ανάμεϛα ϛτυς αγρότες. Ι τακϛικες αντίφαϛες περιϛέβυν ϛτιν πόλι κε ϛτο χοριο.

Ι πολονι αγρότες έχυν μικρότσικα κομάτια γις. Σκεδον όλι ι γι βρίσκετε στα χέρια τον πομέσσικον. Ι μισι αγρότες ινε δίχος άλογα.

Ι *εργάτες αγονίζοντε* . . .

„Μυντα φένκανε τα φανάρια τυ δρόμυ, φοτίζοντας τις αστινομικες περιπολίες. Τα μάτια τυ Στάσκα γιόμισαν δάκρια· λερος, βρεγμένος, μόλις σέρνονταν στο δρόμο πιγένοντας σπίτι. Ι μάνα-τυ κάθονταν οχρι, ακίνιτι. Σα μπίκε το πεδι, το πίρε στα χέρια-τις κε πολιν κερο το κίταζε στα φοβιζμένα μάτια-τυ,

Στις έντεκα τι νίχτα επέστρεψε σπίτι ο πατέρας.

Ανκάλιασε το φτοχο Στάσκα κε ίπε:

— Θα μεγαλόσις, θα μάθις γιατί αγονίζετε ο πατέρας . . . Πρόστακσε τις μάνας να κρίψι όλα.

Ι αστινομία έπερνε αφστιρα μέτρα. Κλίσανε τυς κόκινυς επανκελματικυς σιδέζμυς, σρέσταραν τι διίκισι κε οχτο ανθρόπυς απτιν απεργιακι επιτροπι. Μα ο πατέρας τυ Στάσκα πρόφτασε να κριφτι. Ι απεργία κερδίθικε. Ι εργάτες πίραν τα δέκα προτσέντα άφκσισι στο μεροκάματο, π υ ζ ι τ ύ σ α ν.„

Με κινες προσπάθιες ι πατέρες, ι μάνες κε τα πεδια αγονίζοντε στιν Πολονία, για να μι πεθάνυν απτιν πίνα. Ι μπυρζζυαζία τις Πολονίας ιποθάλπι τιν εθνικι έχτρα ανάμεσα στυς λαυς πυ τιν κατικυν. Στιν Πολονία καταπιέζυν πολι τις εθνικες μιονότιτες (μπελορόσυς, υκρανυς, εβρέυς). Ι καταπιεζμένες εθνικες μιονότιτες διεκσάγυν αγόνα για τιν απελεφτέροσί-τυς. Ι λαι τις Διτικις Υκραίνας κε Μπελορόσιας αγονίζοντε για τιν απελεφτέροσι απτο ζιγο τον πολονον καπιταλιστον κε πομέσσικον κε για τιν ένοσι με τιν ΕΣΣΔ. Μεγαλόνυν κε διναμόνυν ι προλεταριακες οργάνοσες. Το κόμα, ι κομυνιστικι νεολέα, ι πιονέρι, ι κόκινι επανκελματικι σίδεζμι ενόνυν γίρο-τυς τυς προλετάριυς όλον τον εθνικοτίτον. Τυς προετιμάζυν σε αγόνα ενάντια στιν μπυρζζυαζία για τι σοβετικι Πολονία. Ι Πολονία εκσοπλίζετε εντατικα για να επιτεθι ενάντια στιν ΕΣΣΔ απτι δίσι. Πρέπι νάμαστε άγριπνι για τέτιο γίτονα.

Ι Ρυμανία κε ι άλιγιτονές-μας. Εκσον τιν Πολονία, σινορέβι με τιν ΕΣΣΔ. κε ι Ρυμανία, στο νότιο μέρος. Ι έχτασί-τις ίνε ίσι με 295 χιλ. τετρχιλιομ. ο πλιθιζμος 17,5 εκατομ. Προτέβυσα τις Ρυμανίας ίνε το *Μπυχάρεστ* (Βυκυρέστιο). Στα 1918 ι Ρυμανία άρπακσε απο μας τι *Βεσαραβία* με στρατιοτικι δίναμι κε κρατι κάτο απο βαρι ζιγο τον πλιθιζμό-τις.

Ι Ρυμανία ίνε αγροτικι χόρα. Τα 80% τυ πλιθιζμυ καταγίνοντε με το αγροτικο νικοκιριο. Καλιεργυν σιτιρα (σιτάρι, καλαμπόκι), τεχνικες φιτίες (ζαχαρότεφτλα, σικαμινιες) κε ζαρζαβάτια.

Στι Ρυμανία ιπάρχυν κιτάζματα νεφτιυ, πυ το επεκσεργάζετε το αμεριχανικο, ανκλικο κε γαλικο καπιταλ.

Ι Ρυμανία ίνε χόρα με μεγάλυς γεοχτίμονες.

Τα πολιάριθμα αγροτικα νικοκιρια, στιν καταπλιχτικι πλιονοψιφία-τυς, ίνε δίχος χόμα, ίτε έχυν πολι λίγο χόμα.

Βοριότερα απτι Ρυμανία κε τιν Πολονία με τιν ΕΣΣΔ σινορέβυν ι *Λάτβια* κε ι *Εστονία* κε στο πιο βοριο-διτικο μέρος — ι *Φιλανδία*. Αφτα ίνε τα ονομαζόμενα μπύφερνι κράτι, πυ τριγιρίζυν τιν ΕΣΣΔ απτο διτικο κε νοτιο-διτικο μέρος. Ι μπυρζζυαζικες κιβέρνισες αφτον το χορον επίσις ετιμάζοντε για επίθεσι ενάντια στιν ΕΣΣΔ. Ι μεγάλι άρπαγες, ι Γαλία κε Ανκλία ελπίζυνε να χρισιμοπιίσυν το έδαφος αφτον τον κρατον για να επιτεθυν ενάντια στιν ΕΣΣΔ κι απτιν κσιρα, κι απτι θάλασσα. Γιαφτο ο Κόκινος στρατος, πυ φρυρι τα διτικά-μας σίνορα, άγριπνα τυς παρακολυθι. Το έργο τις άμινας τις Χόρας το σοβετιον ίνε έργο όχι μονάχα τυ Κόκινυ στρατυ, μα κι όλον τον εργαζόμενον τις Ενοσις.

Γιμνὰζματα κε ερὸτιςες

1. Βρέςτε ςτο χάρτι τις πολιτίες τις Πολονίας κε πέςτε πιὰ ίνε ι προτέβυςα-τις.
2. Βρέςτε τα κράτι, πυ ςινι ρέβυν με τιν ΕΣΣΔ απτο διτικο κε βοριο-διτικο μὲρος.
3. Βρέςτε ςτο χάρτι τι Βεςαραβία πυ κατέλαβε ι Ρυμανία.
4. Παρακολυθίςτε ςτις εφιμερίδες, πός αγονίζοντε ενάντια ςτιν μπυρζζυαζικι κιβὲρνιςι τις Πολονίας ι εργατικι τάκςι κε ι εθνικες μιονότιτες ςτιν Πολονία. Μέςον τις εφιμερίδας „Πιονέρςκαγια Πραβτα“ ςινδεθίτε με τυς πιονέρυς τις Πολονίας. Κανονὶςτε τιν αλιλογραφία-ςας μαζί-τυς.
5. Κὰντε λέφκομα απο κομάτια εφιμερίδον για τιν προετιμαςία το διτικον γιτόνον-μας ςε πόλεμο ενάντια ςτιν ΕΣΣΔ.
6. Τί κάνατε για να βοιθὶςετε τιν άμινα τις χόρας; Ενιςχίςτε αφτι τι δυλια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΟΙΘΙΤΙΚΟ ΛΕΚΣΙΚΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΣΚΟΛΕΣ ΛΕΚΣΕΣ ΤΥ ΒΙΒΛΙΥ

Σινταχθικε απτο ς. ΣΤΕΦΑΝΙΔΙ Μ.

Α

Αντίφαςι	противоречие
Αςπροέλατο	пихта
Αγριοπέτινος	глухарь
Απςέντι	полынь
Αγριογαιδύρι	кулань
Ανιχνεφτις	разведчик
Ατμοπλοία	судоходство
Ατμολέβιτας	паровой котел
Αλκι	лось
Αρυρέος	полевая мышь
Αμιλο	крахмал
Απόςτακςι	перегонка
Αγρίμι	дикий зверь
Ανταχέος	севрюга
Αργιλος	глина
Αγριόταθρος	тур
Αζδι	хорек
Αρκαλος	барсук
Απλιςτία	жадность
Ανελκιςτικι μιχανι	под'емная машина
Αλςος	роща
Αθιχτος	нетронутый
Αφρύγια γι	распыльчатая земля
Ανεμιςτίρας	вентилятор
Ανθεχτικο	выносливый
Ανεκςάντλιτο	неисчерпаемый
Αγέροχος	гордый
Αχαμνος	тощий
Αγονος	неплодородный
Αρτεργάτις	пекарь

Β

Βόριο ςέλας	северное сияние
Βατόμυρο	ежевика
Βίςονας	бизон
Βόναςος	зубр
Βεντάγια	веер
Βρόμι	овес
Βαςτύμενος	зажиточный
Βερίκοκο	абрикос
Βάλτος	болота
Βελονοειδι δέντρα	хвойные деревья
Βαρο	ударить
Βάρδια	смена

Γ

Γλάρος	чайка
Γόνιμι	плодородная
Γλάδκα (κυκυβάγια)	сова

Δ

Δριμις	суровый
Δρικολάφτις	дятел
Δρι	дуб
Διαδικαςία	процедура
Δάφνι	лавр
Δόλομα	приманка

Ε

Ερίκι	вереск
Ενιδρίδα	выдра
Εκρικςι	взрыв
Ενιέος	единый
Εφκρατι ζόνι	умеренный пояс
Εκςάντλιςι	изнурение
Εκςέγερςι	восстание
Εντατικα	усиленно

Ζ

Ζαχαρότεφλο	сахарная свекла

Θ

Θαλασινο άλογο	морж
Θίελα	метель
Θιάφι	сера

Ι

Ιπόσταχτο έδαφος	подзолистая почва
Ιπόθαλπσι	разжигание
Ιτια	ива
Ιπόσταση	существование
Ιλοτομίο	лесорубка
Ισχνότιτα	чахлость
Ιδραντλία	носса

Κ

Κίτι	русло
Κατεγίδα	ливень
Καλάμι	бамбук
Κιτάζματα	месторождение
Κίκνος	лебедь
Κόλιμβος	гагарка
Κόριζες	клопы
Κέδρος	кедр
Κλίθρα	ольха
Κλισύρα	ущелье
Καρότο	морковь
Κεχρι	просо
Κάδος	чан
Κάκτος	кактус
Κουνάδι	куница
Κιμόμενα δάσι	дремучие леса
Κινιτίρας	двигатель
Καμινεφτίρι	домна
Κσιλοπέτινος	цесарка
Καταχάθια	осадки
Κανάβι	конопля
Κατάρτι	мачта
Κατοφέρια	скат, склон
Κσιλόπλεγμα	плетень
Κατάχτισι	завоевание
Κελάριζμα	шум

Λ

Λιχίνες	лишайники
Λεφκαχτίδα	горнастой
Λάλα	лань
Λαλες-λιριο	тюльпан
Λιακάδα	зной
Λαρδι	сало
Λίνκα	рысь

Μ

Μιρτίλος	клюква
Μπεχάτσα	кулик
Μπεχλεμπίδια	безделушки
Μελισοφάγος	синица
Μπάνκος	станок
Μυρύνα	треска
Μπεζινάκατο	моторная лодка
Μιζίθρα	творог
Μελιτσάνες	баклажаны

Ν

Νάρτι ίτε έλκιθρο	сани
Νκρίζος	серый
Ντεπόζιτο	пруд
Νεφτοιλιστικο	нефтопереегонный
εργοστάσιο	завод
Νοπο	сырой

Ο

Οριχτο	минерал
Οριγμος	вой
Οκσια	бук
Ορινι σφενδάμι	сикомор
Οκσίριχος	осетр

Π

Παπαρύνα	мак
Πέστροφα	форель
Πέφκο	сосна
Πέρδικα	куропатка
Πίδακας	фонтан
Πρόχομα	плотина
Παγετόνες	ледники
Παρδαλο ποντίκι	пеструшка
Πέταλο λυλυδιυ	лепесток цветка
Πελαργος	аист
Πέρκα	окунь
Πλοτος	судоходный
Περιπολία	патрули
Πνεβματικο σφιρι	паровой молот
Πλάτανος	платан
Πάταγος	грохот
Προάστιο	пригород

Ρ

Ρόγα	ягода
Ρένκα	сельдь
Ρογμι	скважина
Ριχα νερα	отмелье

Σ

Σιμίδα	береза
Σολομος	лось
Σελινίτις	селенит
Σκίυρος ίτε βερβερίτσα	белка
Σαμύρι	соболь
Σφενδάμι	клен
Στιπια	ковыль
Σίκαλι	рожь
Σαπόχομα	перегной
Σκάγια	дробь
Σιτοδία	неурожай
Σαρόνο	снесть
Σιςπίροςι	сплачивание
Σκάφος	судно
Σταςιαςτις	бунтарь

Τ

Τένοντας	сухожилие
Τροχτικο ζόο	грызун
Τομέας	сектор
Τςιμινιέρά	заводская труба
Τρόγλι	нора
Τροφοδότρα	житница
Τραχις	суровый
Τολίπι	хлопья

Υ

Υρανοχςίςτις	небоскреб

Φ

Φίχι	водоросль
Φλαμυρια	липа
Φόχι	тюлень
Φενικο οχςι	карболовая кислота
Φαςιανος	фазан
Φάλιρε	обанкротился
Φάλενα	кит
Φίδετε	щадить
Φίνικας	пальма

Χ

Χαμεμίλι	ромашка
Χερςόνιςος	полуостров
Χαράδρα	овраг
Χέλι(πςαρι)	угорь
Χαφιες	сыщик

Σιμίοςι: ςτο βιβλίο τις IV τάκςις τις φιςιογνοςιας ςτο βοιθιτικο λεκςικο τιπόθικε βρόμι—**рожь** πρέπι να διαβαςτι βρόμι **овес**.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Ο πολιτικος χάρτις του κοζμυ κε ι θέςι τις Ε Σ Σ Δ ςτιν ιδρογιο ςφέρα.

Σελ.

1. Ι γεογραφικι θέςι τις ΕΣΣΔ 3
2. Ι κιριότερες καπιταλιςτικες χόρες . . . . . „
3. Τα ςίνορα τις Ε Σ Σ Δ . . . . . „

II. Ο διικιτικο-πολιτικος κε εθνογραφικος χάρτις τις Ε Σ Σ Δ.

1. Ι λαι πυ κατικυν ςτιν ΕΣΣΔ 5
2. Ι ενοτικες διμοκρατίες 7
3. Ι αφτόνομες διμοκρατίες κε περιοχες . . . . „
4. Ι διικιτιτι διέρεςι τις ΕΣΣΔ 8

III. Ι φίςι τις ΕΣΣΔ.

1. Ι επιφάνια τις ΕΣΣΔ 9
2. Το κλίμα τις ΕΣΣΔ 10
3. Ι λίμνες τις ΕΣΣΔ 13
4. Ι ποταμι τις ΕΣΣΔ 13
5. Τα εδάφι τις ΕΣΣΔ 14
6. Ο ζοογεογραφικος χάρτις τις ΕΣΣΔ . . . 15

IV. Ο πολικος τομέας τις ΕΣΣΔ.

1. Ι φίςι του πολικυ τομέα τις ΕΣΣΔ 17
2. Τα θαλαςινα πρόμιςλα ςτι βόρια πολικι θάλαςα κε ι ςιθίκες τις ατμοπλοιας 19
3. Ο βοριος θαλαςινος δρόμος 20
4. Ι πολικι ραδιο-ςταθμι κε ι ζοι ς'αφτυς 20

V. Τύντρα.

1. Ι φίςι τις τύντρας 21
2. Ι λαι τις τύντρας 24
3. Απτι ςκλαβια κε τι φτοχια ςτι νέα ζοι 26
4. Τα πλύτι τις τύντρας 28

VI. Ι περιοχες το δασικον κε γυναρικον πλύτον τις ΕΣΣΔ. (Ταιγα)

Σελ.
1. Τα δάςι ίνε πλύτος τις χόρας μας 30
2. Τα δάςι τυ εβροπαικυ μέρυς τις Ενοσις 32
3. Ι ςιβιριακι τάιγα 33
4. Χρισάφι 36

VII. Ι περιφέριες τον ανακατομένον δαςον κε ι ςτέπες.

1. Ανακατομένα δάςι 37
2. Ι ςτέπι 38

VIII. Το αγροτικό-μας νικοκιριο.

1. Ι φιςικι ορι για το αγροτικό-μας νικοκιριο ίνε καλι . . 39
2. Ι κυλάκι κε ι οπισθοδρομιμένι τεχνικι ςιτάρι δε δίνυν . . 41
3. Ι κατάχτιςι το χοραφιον 41
4. Μαθέναμε απτυς προτοπόρυς 42
5. Πὸς προχορι ι κολεχτιβοπίιςι κε το χτίςιμο το ςοβχοζιον . 42
6. Ας δόςυμε ιλικο ςτις φάμπρικες 43
7. Κιπυρικι 44
8. Ας χτίςυμε φάμπρικες γάλατος κε κρέατος . . . 44
9. Για τι αγονιζόμαστε στο 1932 46
10. Ας ετιμαςτύμε για τιν εχτέλεςι τις δεφτερις πιατιλέτκας . . 47
11. Ι αλιία ςτιν ΕΣΣΔ 47
12 Το Καζακςταν 48
13. Ι Μπυριατο-Μονκόλια 50
14. Στι χόρα τυ βαμπακιυ 50
15. Στα βυνα τυ Καφκάςυ 55

IX. Ο ορινος πλύτος τις ΕΣΣΔ.

1. Ο πανενοτικος θερμαςτις 57
2. Ι ςιμαςία τυ πετροκάρβυνυ 62
3. Ιγρι κάπςιμι ίλι — τυ κάρβυνο 63
4. Ι τόρφα 66

X. Ι ιλεχτροπίιςι τις ΕΣΣΔ.

1. Ο ςταθμος Καςςίρα 68
2. Το Βολχοςτροι 68
3ι Το Δνεπροςτροι 68
4. Ι Σςατύρα 70
5. Ι εφαρμογι τυ ιλεχτριζμυ ςτι βιομιχανία 72

XI. Ι βιομιχανία τις ΕΣΣΔ.

1. Ας κάνυμε τι χόρα-μας μεταλικι 72
2. Πὸς εκςορίςετε το μετάλεμα 73
3. Στο μεταλυργικο εργοςτάςιο 73

Σελ.
4. Ι κλίβανι 74
5. Το κιλιστίριο 74
6. Ι παραγογι μάβρυ μετάλυ στιν ΕΣΣΔ. 75
7. Τα κυστορικα πρόμιςλα 75
8. Τα βιομιχανικα ραγιόνια κε τα κέντρα τις ΕΣΣΔ . . . 76
9. Το πεντάχρονο πλανο τις ανάπτικςις τις βιομιχανίας τις ΕΣΣΔ . 78

XII. Ι δρόμι σινκινονίας τις ΕΣΣΔ.

1. Σιδερόδρομι 79
2. Ι δρόμι σινκινονίας πάνο στο νερο 80
3. Ι θαλάσια μεταφορα 83
4. Ι σινκινονία με αφτοκίνιτα 83
5. Ι πιατιλέτκα τις μεταφορας 84

XIII. Το εκςοτεριχο εμπόριο τις ΕΣΣΔ.

XIV. Ι σκέσες τις ΕΣΣΔ με τις καπιταλιστικες χόρες.

XV. Ι κιριότερες καπιταλιστικες χόρες κε ι απικίες-τον.

1. Ι Ενομένες Πολιτίες τις Βορ. Αμερικις . . . 87
2. Ι Ανκλία 92
3. Ι Γαλία 94
4. Ι Γερμανία 96
5. Ι Ιταλία 98
6. Ι Γιαπονία 99
7. Ι Κίνα 103
8. Ι διτικι γίτονι τις ΕΣΣΔ: Πολονία, Ρυμανία κε άλι γίτονι . 105

Ответ. редактор
Х. КАЧАЛОВ

Тех. Редактор
ЕРИФРИАДИ А.

Сдано в набор 18/IX Сдано в печать 25/IX

Тип. греч. Из-ства „КОММУНИСТИС" Ростов - Дон

Упол. крайлит 05002 Зак. № 914 ОБ'ем 7,1 п.л ст.ф, Б5 176Х250 тир. 3, 700

АКАДЕМІА ДОНЕЦЬКА

ΑΘΗΝΩΝ

ТІМІ
ЦЕНА 1 р.
р.

Наш союз и капиталистический мир

Рабочая книга по географии.